Јулија Шапић

ГОВОРИ СРПСКИ

GOVORI SRPSKI

да те цео свет разуме

da te ceo svet razume

ГОВОРИ СРПСКИ

да те цео свет разуме

Јулија Л. Шапић

INFO TEHNIKA

Аутор:
др Јулија Л. Шапић

Уредник:
др Екатерина И. Јакушкина
Филолошки факултет Московског државног универзитета „М. В. Ломоносов”

Рецензент:
проф. др Биљана Марић
Филолошки факултет Универзитета у Београду

Лектура и коректура:
доц. др Владимир Вукомановић Растегорац
Учитељски факултет Универзитета у Београду

Дизајн и графичка припрема:
Никита Живановић

Издавач:
INFOTEHNIKA доо
Митровданска 11, 11041 Београд
www.infotehnika.rs

За издавача:
Срећко Живановић

Штампа:
Skripta Internacional, Београд

Тираж
500

ISBN-978-86-87283-19-0

Аутор искрено и од срца захваљује свим драгим колегама, сарадницима и пријатељима који су помогли да овај уџбеник угледа светлост дана:

Екатерини Јакушкиној, Биљани Марић, Владимиру Вукмановићу Растегорцу, Валентини Кузменковој, Маријани Ђивуљски и Јелени Павловић за консултације и пружену помоћ,

Виктору Савићу, Павлу Марјановићу, Душици Стојановић, Милени Парлић и ансамблу „Венац” за илустративни материјал,

Никити Живановић и Жен Јујуу за савесну помоћ у вези с дизајном и илустрацијама,

Срећку Живановићу за компас у издавачким лавиринтима,

Ивану и Катарини Шапић за пажљиво читање и гласове за аудио-материјале,

Игору и Ирини Моцни за правне савете.

Аутор такође захваљује свим студентима српског језика који су својим успесима, па и грешкама током рада на пробној верзији допринели остварењу ове књиге.

Београд,
2022.

ceo.svet.razume@gmail.com

Српски

У наслову уџбеника српског језика за странце *Говори српски да те цео свет разуме* садржана је чувена српска изрека. Уџбеник је писан ћирилицом – званичним српским писмом, а допуњен је латиничним језичким материјалом. Намењен је одраслим студентима, који желе брзо да савладају српски језик током наставе на језичком курсу. Уџбеник укључује нивое од 0 до Б1, а садржи и мањи број текстова који одговарају напреднијем нивоу. Предвиђен је просечно за 180 академских часова. Ћирилична грађа која садржи основну словенску лексику олакшава процес учења говорницима, односно познаваоцима руског језика. Уџбеник је доказао своју ефикасност и приликом рада са носиоцима других језика. Одговара ученицима без филолошког образовања, садржи схематизована објашњења, што олакшава усвајање материјала, а по потреби се може допуњавати другим граматикама. Погодан је за групну и индивидуалну наставу и садржи велики број вежби за самостални рад. Уџбеник је оријентисан на комуникацију у свакодневним ситуацијама.

Поред текстова и граматичких коментара, уџбеник садржи и елементе радне свеске због чега је удобан за рад. Лексичко-граматички материјал се уводи и утврђује у складу са савременим методичким принципима наставе и доприноси ефикасном усвајању језика. Редослед текстова за читање и/или слушање, граматичких вежби и вежби на развијање говорних вештина, као и укључивање спољних мултимедијалних ресурса преко QR кодова доприноси живој и динамичној атмосфери на часу. Тематске целине су допуњене културно-историјским подацима о Србији. Присуство хумора у текстовима и вежбама аутор такође сматра културолошком особином земље чији се језик учи.

Уџбеник садржи видео и аудио материјале којима се приступа на адреси *ceo.svet.razume@gmail.com* и на каналу *Govori Srpski* преко линка:

Русский

В названии учебника сербского языка для иностранцев *Говори по-сербски, чтобы тебя понимал весь мир (Говори српски да те цео свет разуме)* лежит известная сербская поговорка. Учебник написан на кириллице, официальном сербском письме, и дополнен языковым материалом на латинице. Предназначен для взрослых, желающих быстро овладеть сербским языком в ходе обучения на языковых курсах. Учебник включает уровни от 0 до Б1, а также содержит тексты более продвинутого уровня владения языком. Он рассчитан в среднем на 180 академических часов. Учебный материал на кириллице, содержащий базовую славянскую лексику, облегчает процесс обучения носителям русского языка и тем, кто им владеет. Учебник доказал свою эффективность и в аудитории носителей других языков. Он подходит учащимся, не имеющим филологического образования, содержит объяснения в виде схем, что облегчает восприятие материала, и при необходимости может быть дополнен другими грамматиками. Предназначен для группового и индивидуального обучения и содержит большое количество упражнений для самостоятельной работы. Учебник ориентирован на коммуникацию в повседневных ситуациях.

Наряду с текстами и грамматическими комментариями, учебник содержит элементы рабочей тетради, что делает его удобным для работы. Лексико-грамматический материал подается и закрепляется в соответствии с современными методическими принципами обучения и способствует эффективному усвоению языка. Чередование текстов для чтения и аудирования, грамматических упражнений и упражнений на выработку речевых навыков, а также подключение внешних мультимедийных ресурсов через QR коды способствует созданию живой и динамичной атмосферы на уроке. Тематические блоки дополнены культурно-историческими данными о Сербии. Наличие юмора в текстах и упражнениях автор также считает культурологической особенностью страны изучаемого языка.

Учебник содержит также видео- и аудиоматериалы, доступ к которым можно получить по адресу *ceo.svet.razume@gmail.com* и на канале *Govori Srpski* по ссылке:

English

The title of the textbook for learning the Serbian language for foreigners, which is named *Speak Serbian So That Everyone Can Understand You (Говори српски да те цео свет разуме)*, is a famous Serbian saying. This textbook has been written in Cyrillic, the official Serbian alphabet, but has also been supplemented with linguistic material in the Serbian Latin alphabet. It is primarily intended for adults, who would like to quickly obtain a command of the Serbian language during their language courses. It encompasses levels from 0 to B1, but it also contains texts suitable for more advanced learners. The textbook is structured to be held over a duration of 180 academic hours. The learning materials in Cyrillic, which contain basic Slavic vocabulary, are intended to facilitate the learning process for native speakers of Russian, as well as L2 Russian speakers. This textbook has also shown its effectiveness in the classroom for native speakers of other languages as well. It is suitable for students who have no education in linguistics or philology, as well as containing schematic explanations which facilitate the assimilation of the materials within and can be supplemented with other grammatical materials.

This textbook is perfect for both group and individual study and contains a plethora of exercises for independent study. It is focused on communication in everyday situations. Apart from texts and grammatical commentaries, this textbook also contains all the elements of a workbook, making it suitable for study. Lexical and grammatical materials are introduced and consolidated in accordance with the modern methods of teaching and contribute to an efficient acquisition of the Serbian language. The alternation of texts for reading and listening, grammatical exercises and exercises for developing conversational skills, as well as the inclusion of external multimedia resources through QR codes contributes to a lively and dynamic atmosphere in class. The thematic blocks are complemented with cultural and historical information about Serbia. The author considers the presence of humor in the texts and exercises to be a distinct cultural characteristic of the country whose language the student will be learning.

The textbook also contains audio and video materials, which can be accessed via the email address *ceo.svet.razume@gmail.com* and from the channel *Govori Srpski* though the following link:

АЗБУКА	ABECEDA
А а	A a
Б б	B b
В в	C c
Г г	Č č
Д д	Ć ć
Ђ ђ	D d
Е е	Dž dž
Ж ж	Đ đ
З з	E e
И и	F f
Ј ј	G g
К к	H h
Л л	I i
Љ љ	J j
М м	K k
Н н	L l
Њ њ	Lj lj
О о	M m
П п	N n
Р р	Nj nj
С с	O o
Т т	P p
Ћ ћ	R r
У у	S s
Ф ф	Š š
Х х	T t
Ц ц	U u
Ч ч	V v
Џ џ	Z z
Ш ш	Ž ž

Званично писмо у Србији је ћирилица, али се употребљава и латиница.

Спремите се да научите српски од А до Ш!

УВОДНА ЛЕКЦИЈА

Изглед слова

Обратите пажњу! У српској ћирилици има „необичних" слова:
ј, љ, њ, ћ, ђ, џ

И у српској латиници има „необичних" слова: ć, č, đ, ž, š

Нека „необична" слова се састоје од два знака: dž, lj, nj

О изговору и акценту
(неколико савета за познаваоце руског језика)

Нема редукције. Свако о изговарамо као отворено [о], а свако е као отворено [э]:	много дете	mnogo dete
Самогласник е изговарамо као [э], не као [је]. То се лепо чује на почетку речи:	Европа	Evropa
Сугласници су већином тврди и не умекшавају се под утицајем е и и:	десет ништа	deset ništa
Неки тврди сугласници су специфични. ч (č) изговарамо као спојене гласове [т + ш]: џ (dž) изговарамо као спојене гласове [д + ж]:	човек уџбеник	čovek udžbenik
Поједини сугласници су увек меки, веома меки. Прво изговарамо глас [й]. Остављамо језик и усне у истом положају и изговарамо: ј, љ, њ / j, lj, nj	језик љубав књига	jezik ljubav knjiga
Поједини меки сугласници су специфични. ћ (ć) изговарамо између руских *ть* [т'] и *ч* [ч], спојено: ђ (đ) изговарамо као комбинацију *дь* [д'] и „меког" *ж* [ж'] (као у речима *приезжать, дрожжи*), спојено:	ноћ ђак	ноћ đak
Акценат је другачији од руског по дужини и тону. У вишесложним речима није на последњем слогу*.	ру́ка, жѐна гра̑д, бра̏т	rúka, žèna grȃd, brȁt
Акценат може бити и на р [р]:	српски	srpski
Тамо где се чује [й], пише се ј:	Србија	Srbija
И у свим другим случајевима *пишемо као што говоримо, а читамо како је написано.*	тешко шездесет	teško šezdeset

*У српском језику постоје четири акцента. Уз то, постоје и слогови који се изговарају дуго, иако нису акцентовани. О српском акценатском систему детаљније ћете прочитати у српским граматикама.

А ПО-РУССКИ?

Как выглядят буквы

Обратите внимание! В сербской кириллице есть „необычные” буквы:
ј, љ, њ, ћ, ђ, џ

И в сербской латинице есть „необычные” буквы: ć, č, đ, ž, š

Некоторые „необычные” буквы состоят из двух знаков: dž, lj, nj

О произношении и ударении
(несколько советов для владеющих русским языком)

В сербском нет редукции. Каждую о произносим как открытый [о], а каждую е как открытый [э]:	много дете	mnogo dete
Гласный е произносится как [э], а не как [је]. Это хорошо слышно в начале слова.	Европа	Evropa
Согласные в основном твердые и не смягчаются под влиянием е и и:	десет ништа	deset ništa
Некоторые твердые согласные особенные – ч (č) произносим как комбинацию [т + ш], слитно: џ (dž) произносим как комбинацию [д + ж], слитно:	човек уџбеник	čovek udžbenik
Некоторые согласные мягкие. Они очень мягкие. Сначала произносим [й]. Оставляем язык в том же положении и произносим: ј, љ, њ / j, lj, nj	језик љубав књига	jezik ljubav knjiga
Некоторые мягкие согласные особенные – ћ (ć) произносим между русскими *ть* [т’] и *ч* [ч]: ђ (đ) произносим как комбинацию *дь* [д’] и „мягкого” *ж* [ж’] (как в словах *приезжать, дрожжи*), слитно:	ноћ ђак	noć đak
Ударение отличается от русского силой и мелодикой. Во многосложных словах не падает на последний слог*.	ру́ка, жѐна гра̑д, бра̀т	rúka, žèna grȃd, bràt
Ударным может быть и р [р]:	српски	srpski
Везде, где слышно [й], пишется ј:	Србија	Srbija
И во всех других случаях *пишем как говорим, а читаем как написано.*	тешко шездесет	teško šezdeset

*В сербском языке существует четыре типа ударений. Кроме того, безударные слоги произносятся дольше и яснее, чем в русском. Подробнее об ударениях смотрите в сербских грамматиках.

Вежбамо. Препишите у свеску латиницом: Препишите ћирилицом:

Добар дан!	Izvinite, je li slobodno?
Добродошли!	Želim da zamenim pedeset evra.
Која је овде шифра за интернет?	Gde se nalazi muzej Nikole Tesle?
Извините, ово није мој рачун!	Koliko košta ovaj udžbenik?
Како да дођем до центра?	Domaću kafu i kiselu vodu, molim.
Где могу да купим аутобуску карту?	Molim Vas, pozovite mi taksi.
Довиђења! Пријатно!	Baš mi se sviđa ovde!

Читамо и **вежбамо** изговор:

бања – Банат	вољан – волан	ћао – чаша	ћак – џак
њега – нега	уље – кулен	ће – вече	ђеврек – џем
мањи – дани	Љиг – лига	поћи – очи	доћи – џин
њушка – нужда	пљусак – плута	ћуд – чудо	ђумбир – џудо
њој – ној	кљова – лов	ћорав – човек	ђон – Џон

banja – Banat	voljan – volan	ćasa – čaša	đak – džak
njega – nega	ulje – kulen	će – veče	đevrek – džem
manji – dani	Ljig – lim	poći – oči	doći – džin
njuška – nužda	pljusak – pluta	ćud – čudo	đumbir – džudo
njoj – noj	kljova – lov	ćorav – čovek	đon – Džon

ћао – ћаво	туча – канџа
ћебе – ћевђир	чело – џез
ћилим – ћинђува	чин – џигерица
ћускија – ћус	чуло – џунгла
ћопав – Ђорђе	чорба – џомба

ćao – đavo	tuča – kandža
ćebe – đevđir	čelo – džez
ćilim – đinđuva	čin – džigerica
ćuskija – đus	čulo – džungla
ćopav – Đorđe	čorba – džomba

Вежбамо „необична” слова

Ч	Č
човек	čovek
Чачак	Čačak
Жича	Žiča
Високи Дечани	Visoki Dečani
чело	čelo
Ћ	Ć
ноћ	noć
ћевапчићи	ćevapčići
ћебе	ćebe
кућа	kuća
пећ	peć
Њ	NJ
књига	knjiga
смањење	smanjenje
Бањска	Banjska
пањ	panj
муња	munja
Е	E
Европа	Evropa
сестра	sestra
један	jedan
екран	ekran
аеродром	aerodrom

Џ	DŽ
џак	džak
џеп	džep
уџбеник	udžbenik
оџачар	odžačar
џезва	džezva
Ђ	Đ
ђак	đak
Ђурђеви ступови	Đurđevi stupovi
тврђава	tvrđava
ђурђевак	đurđevak
ђубре	đubre
Љ	LJ
љубав	ljubav
љиљан	ljiljan
кључ	ključ
љуљашка	ljuljaška
здравље	zdravlje
Р	R
трг	trg
дрво	drvo
Ртањ	Rtanj
прст	prst
крв	krv

Спремамо се за учење!

Добар дан! Добро јутро! Добро вече!
Здраво! / Ћао!
Довиђења!
Извините...
Шта значи...
Како се чита ово слово...

Поновите, молим Вас!
(Не) разумем.
Молим Вас, отворите књигу!
Молим Вас, (за)пишите!
Професоре / професорка...
Могу ли нешто да Вас питам?

ПРВА ЛЕКЦИЈА

Добар дан!

Добар дан! Добро јутро! Добро вече! Здраво! Ћао! Довиђења!
Зовем се... Ја сам... Драго ми је! Како си? / Како сте? Добро (сам), хвала! А Ви?

Упознавање

1.

1. Маша, Бруно

– Здраво! Ја се зовем Маша.
– Здраво! Ја се зовем Бруно.
– Драго ми је!
– Драго ми је!

2. Бруно, Иван

– Ћао! Ја сам Бруно.
– Здраво! Ја сам Иван, а ово је Маша!
– Драго ми је!
– А где је наш професор?

3. Маша, Мајк

– Добар дан. Ја сам Мајк.
– Добар дан, професоре!
– Не, не, ја нисам професор! Ја сам студент! Ево, професор долази.

4. Немања

Добар дан!
Ја сам професор српског језика. Зовем се Немања Јовић.
Добродошли на час српског језика! Хајде да се упознамо! Како се зовете?
Говорите ли српски?

5. Маша

Добар дан! Ја се зовем Маша. Долазим из Украјине. Не разумем добро српски...
Молим Вас, говорите полако!

6. Бруно

Добар дан! Ја сам Бруно. Ја сам Француз.
Моја другарица је Српкиња.
Говорим српски помало.

7. Мајк

Добар дан! Ја сам Мајк. Ја сам пензионер.
Ја сам Енглез. Моја жена је Српкиња.
Волим српску храну и српску шљивовицу.

8. Иван

Добар дан! Ја се зовем Иван. Ја сам Рус.
Директор сам у компанији „Плус".
Извините, звони ми телефон... (Хало?)

ЛИЧНЕ ЗАМЕНИЦЕ – НОМИНАТИВ – ЈЕДНИНА И МНОЖИНА	ја	ми
	ти	ви / Ви
	он она оно	они оне она

Како се (Ви) зовете / (ти) зовеш? Ја се зовем Немања. = Зовем се Немања. = Ја сам Немања. = Моје име је Немања.

Разговарамо.

Како се зове професор? Он се зове... = Зове се... / Он је... Његово име је...
Како се зове студенткиња? Она се зове... = Зове се... / Она је... Њено име је...

Читамо и слушамо кратке разговоре. Ко то говори?

Поздрав!

1. А: Добар дан, колегинице! Како сте?
   Б: Добар дан! Добро сам, хвала! А Ви?
   А: Добро сам... Довиђења!
   Б: Довиђења! Пријатно!

2. А: Здраво! Како си?
   Б: Здраво! Ево, није лоше! А ти?
   А: Добро... Здраво!
   Б: Здраво!

3. А: Извините, где се налази трг Славија?
   Б: Не знам, извините!
   В: Шта тражите, господине?
   А: Трг Славија. Где се налази?
   В: Само право!
   А: Хвала лепо!

4. А: Добар дан! Контрола. Карту, молим.
   Б: Ја... Силазим на следећој!

5. А: Добро јутро, комшија!
   Б: Добро јутро, комшинице!
   А: Како си, комшија?
   Б: Може и боље, комшинице!

6. А: Добро вече, господине. Нешто за пиће?
   Б: Добро вече! Киселу воду, молим Вас.

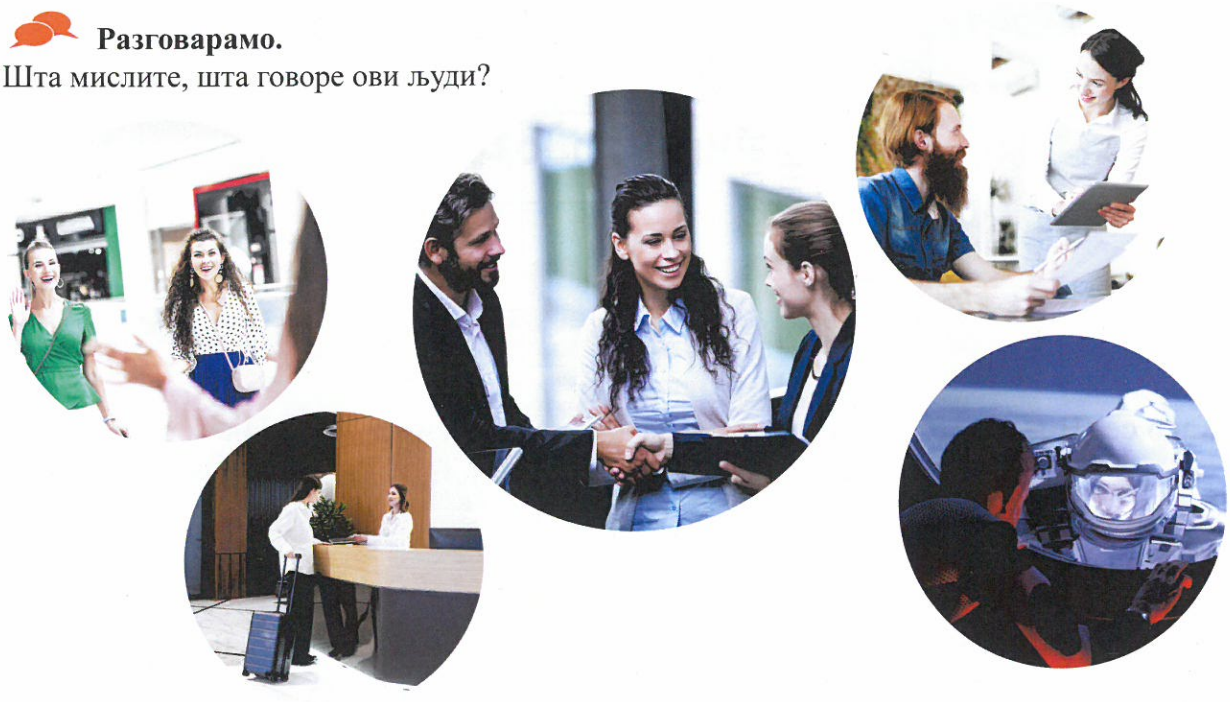
7. А: О, ћао! Где си? Шта има ново?
   Б: Ћао, ћао! Нема ништа. Све је по старом. Ти, шта радиш?
   А: Ево, идем нешто да завршим.
   Б: Е, 'ајде, ћао! Видимо се! Поздрави брата!
   А: Хоћу! Ћао!

8. А: *Где си, брате? Нема те!
   Б: *Ево, брате, у гужви...

! *Здраво* и *ћао* кажемо и када долазимо, и када одлазимо.

Разговарамо.

Шта мислите, шта говоре ови људи?

Ко је ово / то / оно?

Ово / то / оно је Маша.

Шта је ово / то / оно?

Ово / то / оно је књига.

Ово је близу мене.
То је близу тебе / даље од мене.
Оно је далеко од мене.

Маша долази на час

Маша долази на час. Она учи српски. Маша учи нове речи: „Шта је то? То је учионица. То је сто. То је столица. Ово је моја торба. Ово је свеска, а ово је књига. Ово је оловка. То је сат. То је, вероватно, студент."

Маша: Извини, да ли је то твоје место? Да ли је слободно?
Студент: Слободно је. Изволи!
Маша: Хвала! А ко је то? Да ли је то студент или професор?
Студент: То је професор!

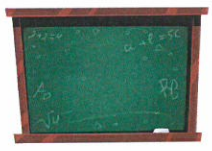
Учимо нове речи:

свеска

сто
столица

табла

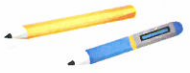
торба
ранац

књига
уџбеник

рачунар
компјутер

оловка
(обична, хемијска)

телефон

сат

лампа

кључ

група

учионица
час
предавање

професор
професорка

студент, студенткиња
ђак (ђаци)

питање

Шта мислите, ког су рода следеће речи?

компјутер, столица, торба, уџбеник, оловка, ранац, рачунар, табла, телефон, сат, лампа, кључ, час, учионица, група, ђак, место, име, презиме, школа, професор, професорка, језик, граматика, слово, сто, посао, реч, ствар, комшија, комшиница

НОМИНАТИВ – ИМЕНИЦЕ – ЈЕДНИНА	он (мушки род) -□ неке речи на -о неке речи на -а стране речи	она (женски род) -а неке речи на -□ неке речи на -о	оно (средњи род) -о, -е
	ђак, час сто, посао комшија, колега такси	књига, свеска реч, ствар со	слово, место име, презиме

Ово је...

мој пас

моје место

ја:	мој		ја:	моја		ја:	моје	
ти:	твој	пас	ти:	твоја	торба	ти:	твоје	место
ми:	наш		ми:	наша		ми:	наше	
ви:	ваш		ви:	ваша		ви:	ваше	

1. 1. Вежбамо. Допуните речи наставцима где је потребно.

мој__ књига, ваш__ торба, наш__ језик, твој__ презиме, ваш__ посао, мој__ име, наш__ ђак, твој__ учионица, мој__ свеска, ваш__ уџбеник

Разговарамо.

Покажите предмете на слици и кажите како се зову. Покажите предмете у учионици и кажите како се зову.

Ко је то? То је Немања.

Ко је Немања? Шта је он? Он је професор.

учитељ / учитељица
васпитач / васпитачица
певач / певачица
конобар / конобарица
кувар / куварица
ученик / ученица
службеник / службеница
научник / научница

комшија / комшиница
колега / колегиница

професор / професорка
новинар / новинарка
лекар / лекарка
министар / министарка
политичар / политичарка
полицајац / полицајка
менаџер / менаџерка
инжењер / инжењерка
фризер / фризерка

пензионер / пензионерка

програмер / програмерка
фудбалер / фудбалерка
апотекар / апотекарка
ветеринар / ветеринарка
сликар / сликарка

економиста / економисткиња
студент / студенткиња

Погодите **шта значе речи**: таксиста, адвокат, дипломата, пилот, пекар, судија, контролор, директор, фотограф, возач, чувар, рачуновођа, музичар, астронаут, инфлуенсер?

1. 2. Вежбамо. а) Питајте и одговарајте. Пример: Ко је то? То је лекар.

б) Упишите сваку реч у одговарајућу колону.

учионица	таксиста	море	место	град	сто	торба	улица	име	реч	час	презиме	школа	сат	комшија	оловка

он	она	оно

Malo latinice

GRUPA ZA SRPSKI JEZIK – DOPISIVANJE

Majk: Dobro veče! Kako se zove naš profesor?
Bruno: Ćao! Zove se Nemanja... Dž... Đ...
Maša: On se zove Nemanja Jović!
Majk: Tačno! Jović. Hvala!
Maša: :)

Nemanja Jović se pridružio grupi.

Ivan: Dobro jutro, profesore! Kako se kaže: *Sorry, I am late?*
Nemanja: Kaže se: Izvinite što kasnim!
Ivan: Izvinite što kasnim!
Nemanja: Nema problema! Vidimo se!

Bruno: Zdravo! Šta znači *ime*?
Majk: *Tvoje ime* je Bruno. Zoveš se Bruno.
Bruno: Aha... *Tvoje ime* je Bruno!
Majk: Ne! *Tvoje ime* je Bruno, a *moje ime* je Majk!
Bruno: Aha, razumem. *Moje ime* je Bruno.

Ivan: Ćao! Kako se kaže *passport*?
Maša: Kaže se *pasoš*.
Ivan: A kako se kaže: *I've lost my passport?*
Maša: Kaže se *katastrofa*!

Pišemo latinicom:

Без муке нема науке. _____
Тиха вода брег рони. _____
Лепа реч гвоздена врата отвара. _____
Гвожђе се кује док је вруће. _____

ДРУГА ЛЕКЦИЈА

„ Београде, Београде..."

Мајк и таксиста

Мајк: Такси! Слободно? Трг републике!

Таксиста: Изволите!

Мајк: Београд је баш леп град. Бео град! Како је лепа ова зграда! Да ли је то Народно позориште? Како је диван овај стари парк, како су дивни улица и трг! Како се зове ова река – Сава или Дунав? А овај мост? Како је лепа ова црква! Да ли је то Храм Светог Саве?

Таксиста: Да, јесте. Београд није баш обичан град. Београд – то су лепе зграде и паркови, улице и тргови, позоришта и музеји, цркве и храмови, реке и мостови. Београд – то су историја и традиција...

Мајк: А ресторани и кафане?

Таксиста: Наравно!

Мајк: Како су лепе девојке!

Таксиста: Да! Београд – то су и лепе девојке, и високи младићи, и клубови, и фестивали...

Мајк: И туристи!

Таксиста: И туристи. И још много тога.

2.

Читајте натписе на ћирилици и латиници.

НОМИНАТИВ – ИМЕНИЦЕ – МНОЖИНА	они (мушки род)	оне (женски род)	она (средњи род)
	студент – студенти странац – странци ученик – ученици* град – градови сто – столови број – бројеви** али: ђак – ђаци дан – дани комшија – комшије туриста – туристи	улица – улице ствар – ствари	слово – слова име – имена презиме – презимена

*Испред завршетка -и: к // ц – ученици; г // з – дијалози; х // с – ораси
**-ев- после ј, љ, њ, ч, ћ, ж, џ, ш; понекад ц, з, с (курсеви)

! Неке речи имају само једнину: *Београд, Србија*.
Неке речи имају само множину: *маказе, панталоне*.
Неке речи немају класичну множину: *човек → људи*
Неке само значе множину: *браћа, деца, воће, дугмад* и сл. (њих учимо касније).

2. 1. Вежбамо. а) Ставите речи у облик множине.

час	_____	професор	_____	ресторан	_____
место	_____	учионица	_____	столица	_____
књига	_____	питање	_____	возач	_____
свеска	_____	колега	_____	речник	_____
ђак	_____	колегиница	_____	уџбеник	_____
трг	_____	позориште	_____	туриста	_____
град	_____	предавање	_____	човек	_____
зграда	_____	земља	_____	странац	_____

б) А сада обрнуто, ставите речи у облик једнине.

улице	_____	продавнице	_____	паркови	_____
тргови	_____	позоришта	_____	клубови	_____
зграде	_____	мостови	_____	министри	_____
музеји	_____	храмови	_____	језици	_____
реке	_____	девојке	_____	туристи	_____
цркве	_____	предавања	_____	људи	_____

мој, твој, наш, ваш } други

моје, твоје, наше, ваше } свеске, ствари

моја, твоја, наша, ваша } места

2. 2. Вежбамо.

а) Допуните речи завршецима тамо где је потребно. Користите облик множине.

мој__ књиге, ваш__ ствари, наш__ питања, твој__ уџбеници, ваш__ речи, наш__ клубови, ваш__ студенти, твој__ торбе, мој__ свеске, ваш__ адвокати

б) Допуните речи завршецима тамо где је потребно. Користите једнину или множину по смислу.

мој__ ствар, мој__ ствари, твој__ уџбеник, твој__ уџбеници, наш__ таксиста, ваш__ места, мој__ место, наш__ професори, твој__ свеска, твој__ свеске, ваш__ речник, ваш__ речници

Неспоразум на улици

Новинар: Извините, господине! Може једно питање? Шта сте по занимању? Да ли сте пензионер?

Мајк: Молим?... Да, да, ја сам пензионер! А ко сте Ви?

Новинар: Ја сам новинар. Ово је ТВ канал „Моја Србија". Ово је анкета: да ли је министар Србољуб Србојевић компетентан?

Мајк: О, да, Србија је лепа! Знате, ја сам странац, Енглез. Али моја жена је Српкиња! Зато сам и ја помало Србин. Моји другови и ја смо студенти. Они су странци. А наш професор је диван човек, зове се Немања.

Новинар: Баш лепо, господине. Али, моје питање је: да ли је министар Србојевић компетентан?

Мајк: Извините! Нажалост, то је све што знам на српском. Ја не разумем добро српски.

Разговарамо. Ко разговара на улици? Шта пита новинар? Шта је по занимању Мајк? Ко је Немања? Ко је господин Србојевић?

Ја + сам + странац.

Ја + нисам + Србин.

ја:	јесам - сам	ми:	јесмо - смо	ја:	нисам	ми:	нисмо
ти:	јеси - си	ви:	јесте - сте	ти:	ниси	ви:	нисте
он:		они:		он:		они:	
она:	јесте - је	оне:	јесу - су	она:	није	оне:	нису
оно:		она:		оно:		она:	

Ја сам добар ђак.
Ти си Србин.
Он је политичар.
Она је новинарка.
Оно (писмо) је моје.

Ми смо добри ђаци.
Ви сте Срби.
Они су политичари.
Оне су новинарке.
Она (писма) су моја.

Ја нисам професор.
Ти ниси Рус.
Он није новинар.
Она није куварица.
Оно није ваше.

Ми нисмо професори.
Ви нисте Руси.
Они нису новинари.
Оне нису куварице.
Она нису ваша.

2. 3. Вежбамо. Допуните реченице глаголом *јесам* у одговарајућем облику.

Књига ___ моја.	Ти ___ студент.	Ја ___ пензионер.	Ко ___ овде?
Ја ___ Србин.	Оне ___ студенткиње.	То ___ твоје место.	Ви ___ професори.
Професор___ Рус.	Ви ___ студент.	Туристи ___ Руси.	Ми ___ ђаци.
Ми ___ професори.	Ви ___ студенти.	Та свеска ___ ваша.	Ово слово ___ српско.
То ___ моје место.	Шта ___ ово?	Оне ___ Српкиње.	Ти ___ директор.

Једна лепа земља

Ово је карта. Ово је наша земља.
Наша земља се зове Србија.
Погледајте како је наша земља лепа!
Она није много велика.
Њен главни град је Београд.
Други већи градови су Нови Сад, Ниш,
Крагујевац, Приштина, Суботица, Зрењанин,
Панчево, Чачак, Крушевац...
У Србији живе Срби, али и други народи.
Ми волимо Србију и град Београд.
И туристи много воле Београд!

Скенирајте QR код и погледајте како изгледају градови и природне лепоте Србије. Како се зове ваша земља? Да ли је она лепа? Како се зове ваш главни град?

2.

-ија	-ска, -чка, -шка	...
Русија	Мађарска	Америка
Словенија	Немачка	Кина
Северна Македонија	Енглеска	Египат
Италија	Француска	Јапан
Шпанија	Хрватска	Украјина
Белорусија	Грчка	Црна Гора
Румунија	Чешка	Босна и Херцеговина

– Да ли сам лепа?
– Да. Јеси.
– Јесам ли лепа?
– Јеси.

– Да ли смо пријатељи?
– Не. / Нисмо.
– Јесмо ли пријатељи?
– Нисмо!

Да ли си добар ђак? – Да. / Јесам.

Да ли	сам	(ја)	добар ђак?	–	Да. / Јесам.	Не. / Нисам
Да ли	си	(ти)	добар ђак?	–	Да. / Јеси.	Не. / Ниси.
Да ли	је	он, она	добар ђак?	–	Да. / Јесте.	Не. / Није.
Да ли	смо	(ми)	добри ђаци?	–	Да. / Јесмо.	Не. / Нисмо.
Да ли	сте	(ви)	добри ђаци?	–	Да. / Јесте.	Не. / Нисте.
Да ли	су	они, оне	добри ђаци?	–	Да. / Јесу.	Не. / Нису.

ИЛИ:

Јесам	ли	(ја)	добар ђак?	–	Јесам.	Нисам.
Јеси	ли	(ти)	добар ђак?	–	Јеси.	Ниси.
Је	ли	он, она	добар ђак?	–	Јесте.	Није.
Јесмо	ли	(ми)	добри ђаци?	–	Јесмо.	Нисмо.
Јесте	ли	(ви)	добри ђаци?	–	Јесте.	Нисте.
Јесу	ли	они, оне	добри ђаци?	–	Јесу.	Нису.

Разговарамо.

Да ли сте добар ђак? Јесте ли Србин? Је ли Ваш професор Енглез? Да ли сте Ви добар човек? Да ли сте Ви / ви професор / професори? Јесте ли Ви / ви студент / студенти? Јесу ли Ваши пријатељи Срби? Да ли сте уморни (лепи, гладни, љути)?

2.

Молим?

– Да ли је то твоја оловка?
– Молим?
– Је ли то твоја оловка?
– Молим?
– Да ли знаш шта значи „оловка”?
– Извини, не знам.

Молим те! / Молим Вас! – Изволи(те)!
Извини(те)! Ништа. – Нема проблема.
Хвала! Хвала лепо! Велико хвала! – Молим. Нема на чему! И други пут!
Молим?...

– Молим Вас, Вашу карту.
– Изволите.

– Хвала!
– Молим.

– Хало!
– Молим?

– ...
– Молим?

Час српског језика

Ана: Добро јутро! Извините што касним.
Професор: Нема проблема. Изволите! Да ли сте Ви нова студенткиња?
Ана: Јесам. Зовем се Ана. Овде сам први пут.
Професор: Седите, молим Вас.
Ана: Хвала!... Извините, али моја књига... није ту.
Професор: Нема проблема. Ово је моја књига. Ево, изволите!
Ана: Хвала лепо!
Професор: Нема на чему.
Ана: Извините, али моја оловка...
Студент: Ево, изволи, ја имам две.
Ана: Велико хвала!
Студент: Молим, и други пут.
Ана: Извините, али ово није уџбеник руског језика...
Студент: То је уџбеник српског језика. Овде учимо српски.
Ана: О, не! Ово није моја група. Ја учим руски! Већ касним на час! Довиђења!
Професор: А моја књига?...
Ана: О, извините, молим Вас! Ево, изволите.

Разговарамо.
Хајде да поновимо делове дијалога. Један студент ће бити у улози професора, а други у улози студента или студенткиње из дијалога. Учимо да будемо љубазни.

2. 4. Вежбамо. а) Упишите облике множине.

уџбеник	_____	место	_____	питање	_____
група	_____	трг	_____	пензионер	_____
час	_____	мост	_____	научник	_____
дијалог	_____	комшија	_____	туриста	_____
човек	_____	реч	_____	странац	_____
министар	_____	ствар	_____	језик	_____

б) Допуните реченице одговарајућим облицима глагола *сам, си, је, смо, сте, су.*

1. Ја ___ студент. 2. Оне ___ пензионерке. 3. Да ли ___ Ви Немац? 4. Ко ___ први пут на часу? 5. То ___ лепо. 6. Ово ___ наш први час. 7. Ми ___ ваше комшије. 8. Немања ___ наш професор. 9. Ти ___ странац. 10. Оне ___ Српкиње. 11. Ја ___ на часу. 12. Да ли ___ ти први пут у Београду? 13. Ви ___ полицајац!

в) Промените потврдне реченице у одричне. Пример: *Ово је речник. – Ово није речник.*

1. Он је наш професор. 2. Ово је ваше место. 3. Ми смо у Београду. 4. Ти си на часу. 5. Ја сам таксиста. 6. Маша је професорка. 7. Они су странци. 8. Ви сте у Србији. 9. Ми смо Срби. 10. Наш језик је српски. 11. Ово је ваша група. 12. Ви сте моји другови. 13. Ти си мој комшија.

Malo latinice

GRUPA ZA SRPSKI JEZIK – DOPISIVANJE

Bruno: Ova ćirilica je baš teška, zar ne?
Ivan: Nije teška.
Bruno: Za tebe nije, za mene jeste.
Majk: Ćirilica je teška, ali je lepa.
Ivan: Nije teška kao arapsko ili kinesko pismo.
Majk: To je tačno.
Bruno: Zašto li srpski jezik ima dva pisma?
Majk: Ko zna...

Ivan: Ona Ana je baš simpatična.
Maša: Koja Ana?
Majk: Da li je to ona Srpkinja koja uči ruski?
Ivan: Jeste.
Majk: Jeste, simpatična je.
Ivan: Da li znate njen broj telefona?

2.

Bruno: Mašo, da li si u Beogradu?
Maša: Jesam.
Bruno: A ti, Ivane? A Vi, Majk?
Ivan: Jesam.
Majk: Jesam i ja!
Bruno: Odlično. Idemo na kafu posle podne. Častim!
Maša: Idemo!
Ivan: Dogovoreno.

Prepišite latinicom:

Ко пита – не скита. _____
Ко рано рани – две среће граби. _____
Ко ради – не боји се глади. _____
Ко другоме јаму копа – сам у њу пада. _____

Slušajte pesmu i čitajte tekst: *Beograde, Beograde*
tekst: Đorđe Marjanović,
muzika: Dušan Jakšić,
peva Vlastimir Đuza Stojiljković:

On ima čudesnu moć
da svetlom ispuni noć,
belinom osmeha svog razgoni tugu.

On ljubav svakome da
i vrata otvara sva,
ko stari, voljeni drug uvek je on.

Beograde, Beograde,
Beograde, Beograde,
na ušću dveju reka ispod Avale,

Beograde, Beograde,
Beograde, Beograde,
lepotica u belom – to si ti!

Beograde,
Beograde,
ti srce svoje nesebično daruješ,

Beograde,
Beograde,
i utehu u tebi nađu svi!

Za tebe ko da stoji vreme,
ti živiš srcem uvek mlad, mlad...

Beograde, Beograde,
Beograde, Beograde,
ti uvek imaš nasmejane ulice,

Beograde, Beograde,
Beograde, Beograde,
sa nama i u nama živiš ti!

Beograde,
Beograde,
ti srce svoje nesebično daruješ,

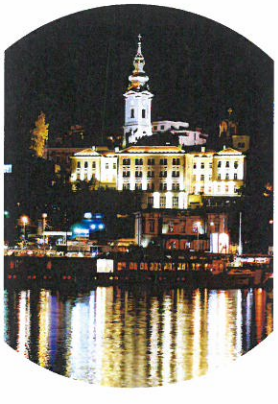
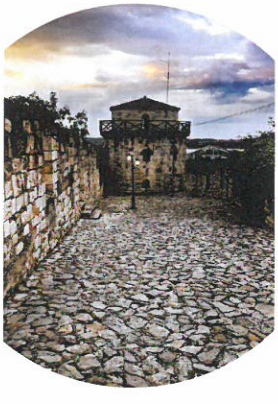
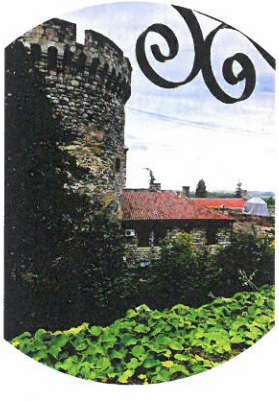
Beograde,
Beograde,
i utehu u tebi nađu svi!

Za tebe ko da stoji vreme
ti živiš srcem uvek mlad, mlad...

Beograde, Beograde,
Beograde, Beograde,
ti uvek imaš nasmejane ulice,

Beograde, Beograde,
Beograde, Beograde,
sa nama i u nama živiš ti!

Beograde, sa nama živiš ti!
Beograde, u nama živiš ti!

ТРЕЋА ЛЕКЦИЈА

Шта радите?

Два Енглеза у Лондону

Енглез 1: Добар дан! Данас је лепо време, зар не?
Енглез 2: Добар дан! Да, баш је лепо!
Енглез 1: Шта ради наш стари пријатељ Мајк? Зашто не долази у наш клуб?
Енглез 2: Мајк сада живи у Србији. Он учи српски!
Енглез 1: О! Српски? Зашто учи баш српски?
Енглез 2: Како „зашто"? Па, то је логично! „Говори српски да те цео свет разуме"!

Ништа

Мајк: Где си, Иване? Шта радиш?
Иван: Ја сам директор једне компаније.
Мајк: Мислим, шта сада радиш?
Иван: Ништа не радим.
Мајк: Ана, Маша и ја седимо у кафићу. Дођи на кафу!
Иван: Ана? Ево, долазим одмах!

3.

неко – нико
нешто – ништа

Неко нешто ради. Нико ништа не ради.

Да ли учиш руски? – Да. / Не. Не учим руски. Учим српски!

ГЛАГОЛИ НА -ИМ				
	ја	учим	ми	учимо
	ти	учиш	ви	учите
	он, она оно	учи	они, оне она	уче

Разговарамо. Да ли ви учите српски? Да ли већ говорите српски?

3. 1. Вежбамо. Упишите заменице *ја, ти, он / она / оно, ми, ви, они / оне / она:*

Каснити: ___ касниш, ___ касне, ___ касним, ___ каснимо, ___ касни, ___ касните
Говорити: ___ говорим, ___ говорите, ___ говоримо, ___ говоре, ___ говори, ___ говориш
Долазити: ___ долазите, ___ долазиш, ___ долазимо, ___ долазим, ___ долазе, ___ долази
Значити: ___значим, ___ значе, ___ значиш, ___ значите, ___ значи, ___ значимо
Радити: ___ ради, ___ раде, ___ радимо, ___ радите, ___ радиш, ___ радим

Мислити: ___ мисле, ___ мисли, ___ мислим, ___ мислите, ___ мислиш, ___ мислимо
Живети: ___ живим, ___ живиш, ___ живите, ___ живимо, ___ живе, ___ живи
Волети: ___ воле, ___ волимо, ___ воли, ___ волите, ___ волиш, ___ волим
Желети: ___ желимо, ___ желе, ___ жели, ___ желиш, ___ желим, ___ желите
Видети: ___видим, ___ видиш, ___ видимо, ___ видите, ___ види, ___ виде
Налазити се: ___ се налазимо, ___ се налазиш, ___ се налазим, ___ се налазите, ___ се налазе, ___ се налази

Разговарамо. Да ли Ви учите неки други језик? Да ли већ говорите други језик?

3. 2. Вежбамо. Питајте студенте у групи да ли говоре друге језике. Попуните празнине одговарајућим питањима или одговорима.

Србија	→	српски	Да ли говорите српски?	Говорим српски, али врло мало.
Енглеска	→	енглески	Говорите ли енглески?	Добро говорим енглески.
Кина	→	кинески	_____?	Наравно, говорим кинески.
Мађарска	→	мађарски	_____?	Не, не говорим мађарски.
_____	→	италијански	_____?	Не говорим добро италијански.
Француска	→	_____	_____?	_____.
_____	→	руски	_____?	_____.
Украјина	→	_____	_____?	_____.
_____	→	немачки	_____?	_____.
Америка	→	_____	_____?	_____.

Да ли већ знате шта значе речи *учи**ти**, долази**ти**, касни**ти**, воле**ти**, ради**ти**, желе**ти**, виде**ти**, седе**ти**, мисли**ти**, говори**ти**, налази**ти** се*? Које речи можете да покажете пантомимом?

3.

Мислим да...

Бруно: Живим у хостелу. Моји цимери су странци. Они говоре енглески. Они и ја говоримо енглески. Говорим српски само у школи. Мислим да не говорим баш добро српски.

Иван: Ја мислим да не учим довољно. Мислим да Бруно, Маша и Мајк добро говоре српски. Они сваког дана уче нове речи и не касне на час. Извините, мој телефон звони! (Хало?)

Маша: Српски језик није лак. Сви ми мислимо да је тежак. Само професор Немања мисли да српски није тежак. Ја мислим да није у праву.

Мајк: Моји другови мисле да не говоре добро српски. Мислим да они нису у праву. Они много уче и одлично говоре српски.

Разговарамо. Тачно или нетачно? Заокружите!

1. Бруно мисли да добро говори српски.	тачно	нетачно
2. Иван мисли да не учи довољно.	тачно	нетачно
3. Иван мисли да Маша добро говори српски.	тачно	нетачно
4. Маша мисли да српски језик није тежак.	тачно	нетачно
5. Професор Немања мисли да је српски језик тежак.	тачно	нетачно
6. Маша мисли да је Немања у праву.	тачно	нетачно
7. Мајк мисли да његови пријатељи добро говоре српски.	тачно	нетачно

3. 3. Вежбамо. Допуните речи одговарајућим завршецима.

1. Иван жив__ у Београду. 2. Ви данас не касни___! 3. Да ли она рад__ у граду? 4. Ја не вид___ добро. 5. Ти већ десет година уч__ енглески! 6. Да ли ви говор___ српски? 7. Ти увек мисл__ позитивно! 8. Шта знач__ ове речи? 9. Она вол__ Београд. 10. Ја не вол___ када он касн__ на час. 11. Ми вам жел___ све најбоље! 12. Извините, где ви жив___? 13. Таксиста веома брзо говор__ српски. 14. Ја сада жив___ и рад___у Новом Саду. 15. Где се налаз___ трг Славија? 16. Ми рад__ у компанији „Плус". 17. Да ли оне данас долаз__ на час? 18. Ја не мисл___ да си у праву. 19. Она мало говор__ кинески. 20. „Хало, да ли сте ви већ у ресторану? Ми долаз___".

Да ли знате шта значе речи *седети (седим)* и *тражити (тражим)*? Покажите их кроз пантомиму!

3. Маша учи

Маша је срећна зато што учи српски језик. Она учи српски зато што воли како он звучи. Такође, учи га зато што жели да живи у Београду. Она већ говори српски, али помало.

Ово је њена соба. Ово је њен сто. Овде су њене свеске и њен речник. Она је сада заузета. Седи у соби и учи нове речи. Тражи их у речнику. „Хм... Шта значи реч *већ*?..." Учи и граматику, зато што воли да говори правилно. Мисли да је то важно.

Разговарамо. Шта учи Маша? Шта Маша ради у соби? Зашто Маша жели да учи српски језик? Да ли мислите да је важно учити српски? Да ли мислите да је Маша у праву? Да ли ви знате шта значи реч *већ*?

Он седи и учи. Она жели да учи.

3. 4. Вежбамо. Ставите речи из заграда у одговарајући облик и допуните реченице.

1. Ово је Србија. Ја _____ (живети и радити) овде. 2. Политичар _____ (мислити и говорити) о политици. 3. Наши студенти _____ (волети, учити) српски језик. 4. Да ли ви _____

(волети, радити) у пекари? 5. Сви ми _____ (желети, говорити) српски. 6. Туристи _____ (желети, видети) мост на Ади. 7. Извини, ја _____ (не желети, говорити) о томе. 8. Лекар _____ (не волети, каснити). 9. Ја мислим да ти _____ (желети, говорити) правилно. 10. Њен пријатељ _____ (не волети, каснити) на час. 11. Мајк _____ (не волети и не желети, живети) у центру. 12. *Ја _____ (не желети, налазити се) овде.

Разговарамо. Да ли волите да учите српски? Да ли желите да учите српски? Да ли желите да говорите српски?

Ви сте у праву! У праву сте! Тако је. Тачно (је).
Нисте у праву! (Ја) мислим да нисте у праву! Није тако. Није тачно. Нетачно. Можда.

3. 5. Вежбамо.

а) Допуните дијалог уз употребу горе наведених израза.

Мајк, странци мисле да је у Лондону увек хладно! *Нису у праву. Сада је у Лондону топло.*
Ми, Београђани, мислимо да је Београд леп! (ви)_____
Ви говорите: „Српски је баш тежак...” (ви)_____
Професорка мисли да српски није тежак. (она)_____
Политичар мисли да сви воле политику! (он)_____
Студенти мисле да говоре добро српски. (они)_____

б) Направите реченице са уобичајеним редом речи.

Ја, говорим, не, енглески. _____
Студент, нисам. _____
Оне, не, добро, говоре, српски. _____
Политичари, о политици, да, воле, говоре. _____
Српски језик, тежак, није. _____
Српски језик, тежак, мислим, да, није. _____
Сам, ја, нова студенткиња. _____
Мислимо, ми, да они, живе, не, у Београду. _____
Је, данас, лепо време. _____
Мислим, смо, да, добри студенти. _____

Немања

Немања је млад, али веома добар професор. Студенти воле Немању. Његови часови су интересантни и забавни. Његова објашњења су добра. Он говори српски полако. Он воли да ради и жели да види резултат. Не живи у центру, али никад не касни на час. Он не воли да касни, увек долази на време. Немања мисли да је дисциплина важна.

Разговарамо.

1. Ко је Немања?
2. Ко воли Немању?
3. Да ли он воли да ради?
4. Да ли он живи у центру?
5. Да ли он касни на час?
6. Шта он мисли?

Чија је ово соба? Ово је њена соба.
Његова објашњења су добра.

Чији је то друг? То је	мој твој његов њен наш ваш њихов	друг.	Чији су то другови? То су	мој**и** твој**и** његов**и** њен**и** наш**и** ваш**и** њихов**и**	другови.
Чија је то торба? То је	моја твоја његова њена наша ваша њихова	торба.	Чије су то торбе? То су	моје твоје његове њене наше ваше њихове	торбе.
Чије је то место? То је	моје твоје његово њено наше ваше њихово	место.	Чија су то места? То су	моја твоја његова њена наша ваша њихова	места.

3. 6. Вежбамо. Допуните речи завршецима.

Чиј__ је ово оловка? Чиј__ је то дете? Чиј__ су то торбе? Чиј__ су то родитељи? Чиј__ је ово пасош? Чиј__ је то кафа? Чиј__ је то ауто? Чиј__ је то посао? Чиј__ су оно ствари?

Разговарамо. Питамо и одговарамо према моделу: *Чија је ово књига, свеска, оловка? Његова. Чији је оно црвени ферари на паркиралишту? Мој.*

3. 7. Вежбамо. а) Допуните речи завршецима где је потребно.

1. Наш__ професорка живи у центру. 2. То је њихов__ ствар. 3. Да ли твој__ пријатељ долази? 4. Његов__ сат касни. 5. Њен__ посао није лак. 6. Наш__ места су заузета. 7. Ово је њихов__ директор, не знам његов__ презиме. 8. Ми смо млади, сада је наш__ време. 9. Је ли то

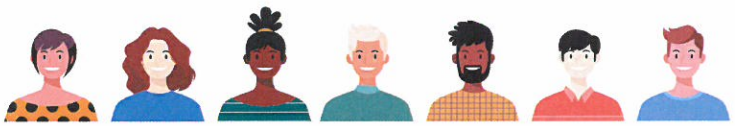
ваш__ дете? 10. То су мој__ другови. 11. Да ли је ово Ваш__ телефон? 12. Не знам где су њихов__ места. 13. Ваш__ предавања су интересантна. 14. Његов__ питања нису лака. 15. Ваш__ имена су позната. 16. Чија је то торба, да ли је њен__ ? 17. Када је ваш__ час српског?

б) Допуните реченице одговарајућим обликом заменице. *Пример: То је мој друг. А то је _____ син. → То је мој друг. А то је његов син.*

1. Погледајте, на фотографији је моја породица. Ово је _____ жена, ово је _____ син, а ово је _____ ћерка. 2. Они су Срби. _____ град је леп и _____ земља такође. 3. Ми нисмо Срби, _____ језик није српски. 4. Добродошли! Да ли сте ти и _____ другарица први пут у Србији? 5. Он је Енглез, Енглеска је_____ земља. 6. Извините, колико година има _____ дете? 7. Моја другарица нема дете. То није _____ дете. 8. Ја сам директор компаније. Ово је _____ компанија. 9. Ми учимо српски. Данас је _____ трећи час. Ово је _____ учионица. 10. Дајте професору оловку, то је _____ оловка.

в) Поновите називе земаља. Попуните празнине називима језика или земаља.

Он је Србин, а она је Српкиња. Они су Срби.	Они говоре српски.	Њихова земља је Србија.
Ја сам Рус, а моја жена је Рускиња. Ми смо Руси.	Ми говоримо_____ .	Наша земља је _____.
Ми смо Кинези. Ја сам Кинез. Моја другарица је Кинескиња.	Ја _____ .	_____.
Они су Украјинац и Украјинка. Они су Украјинци.	Они _____ .	_____.
Ви сте Јапанац и Јапанка. Ви сте Јапанци.	Ви _____.	_____.
Оне су Мађарице. Ти си Немац, а твоја жена је Немица.	Оне_____.	_____.
Ви сте Немци. Они су Американци.	Ви _____.	_____.
Она је Американка, а он Американац.	Он _____ .	_____.

3. 8. Вежбамо. Направите дијалоге.

а) Упишите одговоре по смислу.

Ево, изволите!	_____
Како сте?	_____
Много Вам хвала!	_____
Извините, молим Вас.	_____
Здраво!	_____
Довиђења!	_____
Добро јутро!	_____
Молим Вас, Вашу оловку!	_____
Да ли говорите српски?	_____

б) Упишите питања или тврдње по смислу.

_____	Зовем се Немања.
_____	Она се зове Милица.
_____	Он је професор српског језика.
_____	Не, то није моја књига.
_____	То је сат.
_____	Да, они су студенти.
_____	Добро, хвала!
_____	Говорим српски!
_____	У праву сте.

3. 9. Вежбамо. Ставите речи у облик множине.

професор	_____	трг	_____	инжењер	_____
свеска	_____	зграда	_____	продавница	_____
пензионер	_____	мост	_____	позориште	_____
студенткиња	_____	комшија	_____	језик	_____
кувар	_____	час	_____	научник	_____
улица	_____	клуб	_____	ствар	_____
парк	_____	телефон	_____	туриста	_____

Разговарамо. Одговорите на питања.

Како се зове земља (како се зову земље), где људи говоре српски? Како се зове народ те земље?
Како се зове земља (како се зову земље), где људи говоре руски? Како се зове народ те земље?
Како се зове земља (како се зову земље), где људи говоре енглески? А народ те земље?
Како се зове земља (како се зову земље), где људи говоре француски? А народ те земље?
Како се зове земља (како се зову земље), где људи говоре немачки? А народ те земље?

3. 10. Вежбамо. а) Допуните реченице глаголима *сам, си, је, смо, сте, су*.

1. Ја ___ полицајац. 2. Ми ___ министри. 3. Да ли ___ Ви Рускиња? 4. Ви ___ Срби. 5. Чија ___ то свеска? 6. То ___ српске речи. 7. Његово име ___ Милош. 8. Ти ___ у учионици. 9. Ја ___ срећан. 10. Оне ___ студенткиње. 11. Ви ___ професори. 12. Ми ___ странци. 13. Ко ___ то? 14. Да ли ___ то ваша свеска? 15. То ___ њихове торбе.

б) Направите реченице од понуђених речи. Додајте глаголе *сам, си, је, смо, сте, су* тамо где је потребно.

1. Ја, учити, српски. 2. Он, не, професор. 3. Ми, желети, радити, овде. 4. Овде, лепо. 5. Његова, објашњења, добра. 6. Ја, не, говорити, кинески. 7. Милош, не, студент. 8. Милош, Србин. 9. Чији, то, речник? 10. Да ли, Ви, говорити, руски? 11. Да ли, ти, Енглез? 12. Она и ја, живети, у Београду. 13. Ја, волети, домаћу кафу. 14. Домаћа кафа, лепа. 15. Они, не, инжењери. 16. Ја, не, студенткиња. 17. Ово, ваше торбе. 18. Телефон, не, звонити.

в) Поставите питања према моделу *Да ли...*?

1. Живим у Србији. 2. Он је пензионер. 3. Оне су учитељице. 4. Раде у школи. 5. Желим добро да говорим српски. 6. Срећни смо. 7. Странац је. 8. Они добро говоре српски! 9. То је његов пасош. 10. Он жели да види резултат. 11. Телефон звони. 12. Ја радим онлајн.

Malo latinice

GRUPA ZA SRPSKI JEZIK – DOPISIVANJE

Bruno: Dobro jutro! Danas kasnim na čas. Selim se.
Maša: Stvarno? Zašto?
Bruno: Sada živim u hostelu. To je teško.
Maša: Mislim da je to lepo. I veselo!
Bruno: Jeste, ali nije lako učiti u hostelu.
Maša: Je li tvoj novi stan lep?
Bruno: Mislim da jeste. Mali je, ali to nije mnogo važno.
Ivan: Srećno!
Bruno: Hvala! Pozdrav!

Majk: Kako je divna Saborna crkva!
Maša: Jeste. Baš je lepa.
Majk: Kako divno zvone zvona!
Maša: I ja volim kada zvone.
Majk: Želim da kupim CD i da slušam ovu muziku svakog dana!
Maša: Evo rešenja: preselite se u Beograd! Ovde Saborna crkva zvoni uživo!

3.

Ivan: Mašo, izvini, tvoja knjiga je u mojoj torbi. Imam dve knjige. Ne znam kako.
Maša: Hm... Ali to nije moja knjiga. Moja knjiga je ovde na stolu.
Ivan: Čija je to onda knjiga?
Maša: Sediš pored Majka na času. Možda je to njegova knjiga. Majk?
Majk: Ja mislim da je to moja knjiga! Zato što ja ne znam gde je moja knjiga.
Ivan: Onda je to Vaša knjiga. Gde živite? Dolazim da Vam vratim knjigu.
Majk: Nije važno. Ne brini. Sada je već kasno. Vidimo se sutra.
Ivan: U redu.

Prepišite poruke latinicom:

Извините, касним десет минута. _____

Јавићу вам се за пола сата. _____

Нажалост, не могу да дођем на час. _____

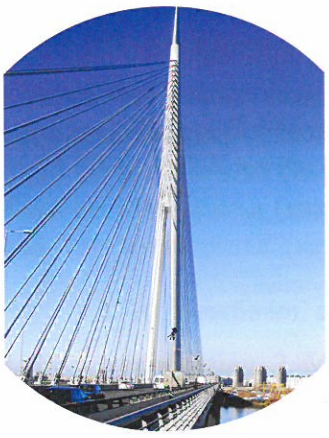
Да ли имамо домаћи задатак? _____

ЧЕТВРТА ЛЕКЦИЈА

Где?

Где се налази?

Другар: Бруно, дођи после подне! Правимо журку.
Бруно: После подне учим српски.
Другар: Где учиш српски?
Бруно: Учим српски у групи за српски језик.
Другар: А где?
Бруно: Група је у учионици.
Другар: Стварно? А где се налази твоја учионица?
Бруно: У школи.
Другар: Па где је та школа?
Бруно: На Теразијама. Трг Теразије је у Београду, Београд је у Србији, Србија је у Европи, а Европа је на планети Земљи! Имаш још неко питање?

Туриста: Извините, где је Трг Републике?
Пролазник: Право!
Туриста: А где је Народно Позориште?
Пролазник: Ено тамо! Горе десно!
Туриста: А где се налази Мост на Ади?
Пролазник: На Ади!
Туриста: Хвала много!

лево←, десно→, горе↑, доле↓

тамо – овде / ту ево! – ето! – ено!

Разговарамо. Ко је лево (од Вас / од мене)? Шта је десно (од Вас / од мене)? Ко је овде? Ко је тамо? Шта је овде? Шта је тамо? Где је...? Где су ...?

Где је Иван?

Иван живи у хотелу N у Улици краља Милана. Али сада он није у хотелу и није на часу. Он је на аеродрому. Данас долази његов пословни партнер Алеш Лисјак. Алеш долази на састанак. Он је бизнисмен, као и Иван. Алеш живи у Словенији, у Љубљани. Иван и Алеш су инжењери, раде заједно на градилишту на пројекту „Град на реци". Иван не говори словеначки, а Алеш не говори руски. Обично говоре на енглеском и мало на српском.

Разговарамо. Одговорите на питања:

1. Где је сада Иван?
2. Ко данас долази?
3. Где живи Алеш?
4. Ко су Алеш и Иван?
5. Где раде Алеш и Иван?
6. Који језик говоре?

Иван живи у хотелу у Улици краља Милана.

ЛОКАТИВ – ИМЕНИЦЕ		он / оно	она
	ЈЕДНИНА	хотелу селу мору	улици река – реци* ствари
	МНОЖИНА	хотелима ђак – ђацима* селима	улицама стварима

***Испред завршетака** -и / -има:
к // ц – ђак → ђацима; река → реци;
г // з – дијалог → дијалозима; књига → књизи;
х // с – орах → орасима; снаха → снаси

НЕКЕ ФУНКЦИЈЕ: место, тема о којој се говори
ПРЕДЛОЗИ: у, на, о, по
ПИТАЊА: где? (у, на, о, по) коме / чему?
ГЛАГОЛИ: живети, радити, говорити, причати, разговарати, питати...
ПРИМЕР: Где живи? – Живи у хотелу на Новом Београду.
О чему мисли? – Мисли о послу.

састанак – на састанку
пројекат – на пројекту
посао – на послу

4. 1. Вежбамо. Допуните речи завршецима за једнину.

1. Туриста живи у хотел__. 2. Студенти нису на час__. 3. На аеродром__ је велика гужва. 4. Ми смо сада у ресторан__. 5. Његови родитељи живе у сел__ . 6. Менаџер говори о пројект__. 7. Будва је град на мор__. 8. Речник је у торб__.

Разговарамо. Где живите Ви? Где живи Ваш професор? Где радите?

Алеш живи у Словенији, а Бруно живи у Француској.

! неке земље имају придевски завршетак. Придеве учимо касније.

Србија	–	у Србији
Русија	–	
Украјина	–	
Шпанија	–	
Италија	–	
Словенија	–	
Кина	–	
Америка	–	
Јапан	–	у Јапану
Египат	–	у Египту
Кипар	–	на

Хрватска	–	у Хрватској
Швајцарска	–	
Чешка	–	
Мађарска	–	
Француска	–	
Енглеска	–	
Немачка	–	
Грчка	–	
Црна Гора	–	у Црној Гори
Северна Македонија	–	
*Република Српска	–	

Разговарамо. А сада географија!

Где се налази Љубљана (Загреб, Женева, Москва, Кијев, Мадрид, Рим, Будимпешта, Париз, Лондон, Њујорк, Атина, Берлин, Пекинг, Праг, Токио, Каиро, Будва, Сарајево, Скопље)?

4. 2. Вежбамо. Спојте колоне и кажите ко где ради. *Пример: Апотекар ради у апотеци.*

лекар		компанија
кувар		полиција
судија		суд
возач аутобуса		амбасада
дипломата		редакција
учитель	у / на	универзитет
бизнисмен		ресторан
професор		аутобус
полицајац		влада
грађевински инжењер		градилиште
министар		школа
новинар		болница

Алеш

Алеш је често на путовањима. Проводи много времена у хотелима, на аеродромима и у авионима. Не воли да губи време. У авиону обично ради на рачунару. Увек мисли о уговорима, плановима, пројектима, градилиштима. Он и сада жели да ради, али једна госпођа поред њега не жели да ћути. Она говори о колегиницама, комшијама, проблемима, ценама и другим стварима... Алеш не воли да говори о новцу, али је добро васпитан и зато ћути. Он је уморан. Жели да затвори очи. Он мисли о Београду, градским улицама, трговима, парковима, кафанама и ресторанима.

Разговарамо. Одговорите на питања.

1. Где Алеш проводи много времена?
2. Шта обично ради у авиону?
3. О чему увек мисли?
4. Зашто сада не ради оно што жели?
5. О чему госпођа говори?

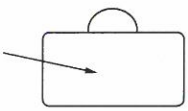

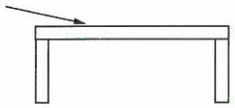
4. 3. Вежбамо. а) Подвуците у тексту облике локатива множине.

б) Ставите именице и глаголе у одговарајући облик множине. *Пример: Учитељ ради у школи. – Учитељи раде у школама.*

1. Министарка ради у министарству. 2. Студент учи српски у учионици. 3. Бизнисмен ради на пројекту. 4. Ја сам често на путовању. 5. Службеник седи на столици. 6. Новинар говори на телевизији. 7. Програмер ради на рачунару. 8. Професор не воли да седи у кафани. 9. Инжењер је на градилишту. 10. Позориште се налази у Београду. 11. Кувар ради у ресторану. 12. Авион је на аеродрому.

у коферу **на столу**

у
- згради
- школи
- позоришту
- музеју
- пошти
- фабрици
- новчанику

на
- састанку
- факултету
- универзитету
- интернету
- аеродрому
- послу
- клупи

! у улици / на улици

4. 4. Вежбамо. Заокружите један тачан предлог – *у* или *на*.

1. Пензионер седи (у / на) парку (у / на) клупи. 2. Кључеви су (у / на) торби. 3. Да ли радите (у / на) компанији „Продакшн”? 4. Хотел се налази (у / на) Тргу Републике, (у / на) центру. 5. Бизнисмени раде (у / на) пројекту „Град на реци”. 6. (У / на) телевизији су „Вести”. 7. Рачунар је (у / на) столу. 8. Новац је (у / на) новчанику. 9. Сада смо (у / на) састанку (у / на) кафани. 10. Да ли сте већ (у / на) аеродрому? 11. Учите српски (у / на) учионици (у / на) часу. 12. Мој комшија ради (у / на) банци.

пре подне / после подне (пополдне)

Бруно

Пре подне Бруно седи сам у кафићу на тераси. Кафић је у центру, у Улици кнеза Милоша, број 22 (двадесет два). На столу су кафа и отворена књига на страни број 33 (тридесет три). То је лекција број 4 (четири). Бруно је вредан: он чита, пише, вежба, понавља...

Бруно гледа на сат: сада је 11.10 (једанаест и десет). Има час у 12.30 (дванаест и тридесет). Бруно не жури, има довољно времена. Воли да седи на овом месту. Пре подне овде није гужва, а кафа је само 200 (двеста) динара.

Људи шетају и разговарају. Бруно слуша. Шта говоре? Разуме нешто, али не зна све речи.

Девојка и младић разговарају на улици. Младић пита нешто о картама, позоришту... Девојка одговара нешто о обавезама, времену... Она каже: „Жао ми је, журим!"

Зато два пензионера не журе, шетају полако. Један каже нешто о председнику и опозицији, други одговара нешто о новинама и новинарима... Бруно поново гледа на сат – да ли је могуће? Већ је 12.15 (дванаест и петнаест)!

4.

журити, журим (глаголи на -им)			
ја	журим	ми	журимо
ти	журиш	ви	журите
он она оно	жури	они оне она	журе

знати, знам (глаголи на -ам)			
ја	знам	ми	знамо
ти	знаш	ви	знате
он она оно	зна	они оне она	знају

писати, пишем (глаголи на -ем)			
ја	пишем	ми	пишемо
ти	пишеш	ви	пишете
он она оно	пише	они оне она	пишу

! Групу глагола одређујемо на основу облика садашњег времена првог лица, не инфинитива (на пример *писати, пишем* је глагол на -ем)

4. 5. Вежбамо. а) Упишите заменице *ја, ти, он / она, ми, ви, они / оне*:

Седети: ___ седи, ___ седе, ___ седимо, ___ седим, ___ седиш, ___ седите
Читати: ___ читам, ____ читате, ____ читамо, ___ читају, ___ чита, ___ читаш
Писати: ___ пишете, ___ пише, ___ пишеш, ___ пишемо, ___ пишем, ___ пишу
Вежбати: ___ вежбају, ___ вежба, ___ вежбате, ___ вежбам, ___ вежбаш, ___ вежбамо
Понављати: ___ понављаш, ____ понављате, ___понављамо, ___понављају, ___ понавља, ___ понављам
Шетати: ___ шетам, ____ шетате, ____ шетамо, ___ шетају, ___ шета, ___ шеташ

Разговарати: ___ разговарам, ___ разговарамо, ___ разговараш, ___ разговарају, ___ разговарате, ___ разговара
Слушати: ___ слушаш, ___ слушате, ___ слушам, ___ слушају, ___ слушамо, ___ слуша
Разумети: ___ разумете, ____ разумем, ____ разумеју, ___ разумемо, ___ разуме, ___ разумеш
Питати: ___питамо, ___ питам, ___ питате, ___ питаш, ___ пита, ___ питају
Одговарати: ___ одговараш, ____ одговарате, ___одговарамо, ___одговарају, ___ одговара, ___ одговарам
Казати: ___ кажеш, ____ кажем, ____ кажете, ___ каже, ___ кажу, ___ кажемо
Знати: ___ знаш, ___ знате, ___ знам, ___ знају, ___ знамо, ___ зна

б) Поставите питања према тексту користећи речи *ко, шта, шта ради, где, колико, да ли...*

1. _____ 4. _____
2. _____ 5. _____
3. _____ 6. _____

говорити – разговарати – причати

говорити: Говорим српски.
разговарати: Ми разговарамо на часу.
причати: Причам о историји.

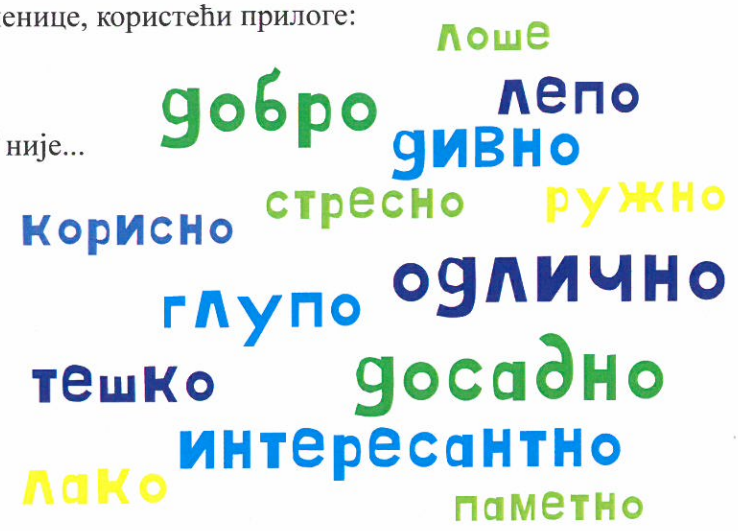
Разговарамо. У претходном тексту разговарају а) младић и девојка и б) два пензионера, али њихови дијалози недостају. Запишите или препричајте те дијалоге. *Пример. Младић: Здраво, како си? Девојка: Здраво...* итд.

4. 6. Вежбамо. Упишите глаголе које већ знате из претходних текстова. Распоредите их у три колоне према завршетку првог лица:

Глаголи на -им	Глаголи на -ам	Глаголи на -ем
говорити, говорим	*имати, имам*	*разумети, разумем*

Разговарамо. Завршите реченице, користећи прилоге:

Учити кинески језик је / није...
Шетати у парку је / није...
Разговарати телефоном на часу је / није...
Радити домаће задатке је / није...
Говорити српски је / није...
Понављати нове речи је / није...
Седети у кафани је / није...
Живети у Србији је / није...
Пушити је / није...
Вежбати граматику је / није...
Каснити на час је / није...

4. 7. Вежбамо. Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. Да ли ви _____ (разумети) шта вас ја _____ (питати)? 2. Ја више _____ _____ (не желети, разговарати) о политици. 3. Мој комшија и ја _____ _____ (волети, шетати) увече. 4. Њен брат _____ _____ (желети, живети) у Новом Саду. 5. Бруно _____ (седети) у кафићу и _____ (слушати) музику. 6. (Ја) _____ _____ (желети, казати) да сам срећан! 7. Наш професор _____ _____ (волети, писати) ћирилицом. 8. Извините, (ја) _____ (не разумети) шта (ви) _____ (говорити). 9. Новинар _____ (питати), а министар _____ (одговарати). 10. Маша _____ _____ (волети, читати) у парку. 11. Ми _____ (журити), извините. 12. (Ја) _____ _____ (не желети, понављати)! 13. (Ја) _____ (питати) вас шта ви _____ (радити) овде? 14. (Ви) _____ (питати) шта (ја) _____ (радити) овде? (Ја) _____ (не знати).

4.

Кафић је у Улици кнеза Милоша број двадесет два. Час је у дванаест и тридесет.

један (једна, једно)	једанаест	двадесет један,	
два (две)	дванаест	двадесет два...	двеста
три	тринаест	тридесет	триста
четири	четрнаест	четрдесет	четиристо
пет	петнаест	педесет	петсто
шест	шеснаест	шездесет	шестсто
седам	седамнаест	седамдесет	седамсто
осам	осамнаест	осамдесет	осамсто
девет	деветнаест	деведесет	деветсто
десет	двадесет	сто	хиљаду

Разговарамо. Да ли знате адресу Ваше школе? Да ли знате колико је сада сати?

4. 8. Вежбамо. Нацртајте време на сатовима.

десет и двадесет

једанаест и петнаест

двадесет пет до дванаест

један и десет

два

три и тридесет

десет до четири

пет и петнаест

двадесет пет до седам

пет до девет

Разговарамо. Одговорите на питање – реците само број. *Пример: Колико имате година? Двадесет четири.*

Колико имате година?
Колико година радите?
Колико дана сте већ у Београду?
Колико српских речи већ знате?
Колико минута траје час?

Колико кошта једна кафа у кафићу?
Колико студената је у групи?
Колико спратова има ваша зграда?
Колико километара има од Београда до Вашег града?

4.

Шта мислиш о њему?

Софија: Мама, ово је мој француски пријатељ Бруно!
Мама: Здраво, Бруно! Ја сам Милена, драго ми је. Софија све време прича о теби!
Бруно: Драго ми је! И о Вама често говори.

* * *

Софија: Мама, да ли ти се свиђа мој друг Бруно? Шта тата и ти мислите о њему?
Мама: Он је фин и симпатичан младић. Али није важно шта отац и ја мислимо о њему или он о нама. Важно је шта ти мислиш о њему. И шта он мисли о теби.

ЛОКАТИВ – ЛИЧНЕ ЗАМЕНИЦЕ				
	ја	о мени	ми	о нама
	ти	о теби	ви	о вама
	он	о њему	они	о њима
	оно		она	
	она	о њој	оне	

4. 9. Вежбамо. Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. Ово је мој нови ауто. Шта ти мислиш о ____ (он)? 2. Мој друг често говори о ____ (ви). 3. Желим да живим у Кини. Много читам о ___ (она). 4. Ја мислим о ____ (он) све најбоље. 5. Није важно шта ви мислите о ____ (ја). 6. Здраво, баш разговарамо о ____ (ти). 7. Како су твоји родитељи? Ретко пишеш о ____ (они). 8. Кажите шта желите да знате о ____ (ми).

Разговарамо. Колико је сада сати?

Зове се Немања. – Он (Наш професор) се зове Немања.
Хотел се налази у центру. – Налази се у центру.

! Повратна речца се обично стоји на другом месту после прве акцентоване речи / целине.

4. 10. Вежбамо.

4.

а) Направите реченице од понуђених речи. Користите облике једнине. *Пример: Професор ради на универзитету.*

1. Министар, волети, радити, у, министарство. 2. Студент, учити, српски, у, учионица. 3. Бизнисмен, радити, на, пројекат. 4. На, сајт, налазити се, одличан, текст. 5. Службеник, седети, на, столица. 6. Новинар, говорити, на, телевизија. 7. Програмер, радити, на, рачунар. 8. Гост, волети, седети, у, кафана. 9. Кувар, радити, у, ресторан. 10. Немачка, налазити се, у, Европа. 11. Мајк, живети, у, Енглеска, а, Бруно, у, Француска. 12. Наша породица, живети, у, Словенија. 13. Позориште, налазити се, у, Београд.

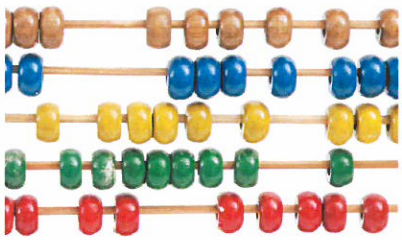
б) Направите реченице од понуђених речи. Користите облике множине. *Пример: Министри раде у министарствима.*

1. Ми, не волети, проводити време, на, аеродроми. 2. Новинари, писати, о, политичари. 3. Пензионери, шетати, у, паркови. 4. Музичари, не волети, живети, у, хотели. 5. Људи, волети, седети, у, ресторани. 6. Да ли ви, говорити, о, планови за лето? 7. Ви, много, радити, на, рачунари. 8. Туристи, седети, на, терасе. 9. Инжењери, радити, на, градилишта. 10. Службеници, радити, у, банке. 11. Ми, не волети, учити, онлајн.

Разговарамо. Један студент броји од 1 до 10. Други студент броји од 20 до 30 (од 30 до 40, од 40 до 50...). Затим бројимо уназад – од 10 до 1, од 20 до 11.

Математика. Прочитајте задатке и решите их.

пет плус два једнако...	*пет минус два једнако...*	*пет пута два једнако...*	*шест подељено са два једнако...*
5 + 12 =	9 – 6 =	3 x 5 =	18 : 2=
19 + 7 =	34 – 3 =	7 x 3 =	25: 5 =
8 + 11 =	16 – 4 =	10 x 8 =	6 : 1 =
13 + 4 =	12 – 3 =	2 x 11 =	46332 : 297 =

4. 11. Вежбамо.

а) Допуните реченице одговарајућим обликом глагола *сам, си, је, смо, сте, су*.

1. Министри у влади ___ нови. 2. Њен брат ___ полицајац. 3. Да ли ___ ти Драган? 4. Ове девојке ___ Српкиње. 5. Чији ___ то ранац? 6. Ово ___ наше ствари. 7. Моје име ___ Жељко. 8. У учионици ___ хладно. 9. Ми ___ срећни! 10. Ја ___ ваш нови професор. 11. Ана, баш ___ лепа! 12. Задаци ___ лаки. 13. Ја ___ уморна / уморан.

б) Подвуците реч која не одговара низу. Објасните, зашто.

1) мој, њен, баш, наш
2) зима, лето, лепо, јесен
3) студенткиња, питања, професорка, новинарка
4) дипломата, комшија, туриста, учитељица
5) инжењер, возач, председник, ствар
6) градилиште, уџбеник, учионица, табла
7) једанаест, шеснаест, двадесет, четрнаест

GRUPA ZA SRPSKI JEZIK – DOPISIVANJE

Lingvistička diskusija

Bruno: Drugari, danas idemo u moj kafić. Zove se Kafić.
Majk: Da li naziv piše na ćirilici ili na latinici?
Bruno: Zašto je to važno?
Majk: Više volim kada je na ćirilici. Kada piše na ćirilici, imam utisak da je hrana autentična.

Maša: Znate li vi koliko mi znamo srpskih reči? Mnogo!
Ivan: Možda ti znaš mnogo. Ja ne znam.
Bruno: Mašo, jesi li sigurna? Mislim da ne znamo mnogo.
Maša: Ti i ne znaš da znaš. To su internacionalizmi.
Autentičan, automobil, fotografija, literatura, sport, taksi, ideja, kompjuter, doktor, hotel, internet, metro, psihologija, telefon, tenis, transport... Da ne govorim o rečima na *-cija*: lokacija, konverzacija, kompetencija, komunikacija, konzumacija, degustacija, destinacija...
Bruno: U pravu si.

4.

Ivan: Znam šta znače neke reči zato što znam ruski!
Maša: Znam šta želiš da kažeš. Voda je na ruskom *вода*, nebo je *небо*...
Ivan: Ne, nešto drugo. Vidi: grad je na ruskom *город*. Vrana – *ворона*. Glava – *голова*. Glad – *голод*. Krava – *корова*. Mraz – *мороз*. Mleko – *молоко*. Drvo – *дерево*. Breg – *берег*. Samo, to poslednje nije isto.
Maša: Tačno! Vrata – *ворота*. I strana – *сторона*... Ali neke reči su opasne: vredan nije *вредный*, pečenje nije *печенье*, bistar nije *быстрый*...

Šta znače reči koje navodi Maša?

Koje još reči izgledaju slično u srpskom i u Vašem jeziku?

Prepišite latinicom:

Ко о чему – баба о уштипцима. _____

ПЕТА ЛЕКЦИЈА

Који? Колики? Какав?

Туђа торба

Алеш је у Београду на аеродрому Никола Тесла. Узима мобилни телефон и чита поруку: „Здраво! Чекам те на паркингу. Идемо да ручамо и да разговарамо о послу. Поздрав, Иван." Алеш жури, али службеник жели нешто да га пита.

Службеник: Господине! Извините, јесте ли сигурни да је та торба Ваша?
Алеш: Молим? Која торба?
Службеник: Та велика торба коју држите у руци – чија је? Је ли Ваша?
Алеш: Ова? Јесте, моја је!
Службеник: Извините, али она госпођа каже да је та торба њена!
Алеш: Како то мислите – њена? У торби су моје ствари. Ево: ово је мој рачунар, а ово је мој... пудер?! Чекајте, овај пудер није мој! Нешто није у реду. Не разумем. Ова торба није моја.
Службеник: Госпођо, дођите!... У праву сте. Та торба је Ваша, није његова.
Госпођа: Ето, лепо ја кажем да та торба није његова! Видите ли сада да је моја?
Алеш: Госпођо, извините, молим Вас! То је грешка. Ево, изволите! Али где је онда моја торба?
Госпођа: Ова торба је, вероватно, Ваша. Извините и Ви! Наше торбе су, очигледно, исте!

Ово је моја торба. Ова торба је моја.

НОМИНАТИВ – ПОКАЗНЕ ЗАМЕНИЦЕ		*он*	*она*	*оно*
	ЈЕДНИНА	овај тај онај	ова та она	ово то оно
	МНОЖИНА	*они*	*оне*	*она*
		ови ти они	ове те оне	ова та она

Ово је уџбеник. Овај уџбеник је мој.
Ово је торба. Ова торба је моја.
Ово је писмо. Ово писмо је моје.

Ово су уџбеници. Ови уџбеници су моји.
Ово су торбе. Ове торбе су моје.
Ово су писма. Ова писма су моја.

5. 1. Вежбамо. Допуните речи одговарајућим завршецима.

1. Ов__ су две исте торбе, која је Ваша? – Ов__ торба је моја. 2. Ов__ је позориште. Ов__ позориште је познато. 3. Он__ није наш ауто. Он__ ауто је наш. 4. Да ли је т__ твоја или моја оловка? – Која оловка, т__ или ов__ ? 5. Навигација није добра, ов__ није твоја улица. Ов__ улица је твоја! 6. Извините, ов__ није мој рачун. Е, ов__ рачун је мој!

Разлика

Колики је велики врабац?
Мали.
А колики је мали слон?
Велики.

Душан Радовић

Та велика торба је моја.

ПРИДЕВИ ЈЕДНИНА И МНОЖИНА	Какав? -□, -и	Каква? -а	Какво? -о
	леп дан ружан сан стар професор нов студент млад човек велики проблем мали кључ вредан ђак скуп аутомобил јефтин рачунар досадан филм интересантан посао топао чај хладан месец лак језик тежак живот лош интернет ! добар комшија	лепа девојка ружна зграда стара књига нова професорка млада жена велика свеска мала група вредна ученица скупа торба јефтина оловка досадна прича интересантна понуда топла вода хладна кафа лака тема тешка вежба лоша комуникација ! добра ствар	лепо име ружно време старо писмо ново јутро младо лице велико село мало слово вредно дете скупо перо јефтино пиће досадно предавање интересантно презиме топло млеко хладно јело лако питање тешко стање лоше место добро вече
	Какви? -и, -е	Какве? -е, -и	Каква? -а
	лепи дани добре комшије	лепе девојке нове ствари	лепа имена нова јутра

5. 2. Вежбамо. Допуните реченице речима из заграда у одговарајућем облику.

1. Овде седи (нов) студенткиња. 2. Данас је (леп) дан. 3. Њихови професори су (добар). 4. Београд је (велики) град. 5. Њена зграда је (стар) и (ружан). 6. Наша учионица је (велик). 7. Њена торба је (тежак). 8. Моје село је (леп). 9. Да ли су те књиге (нов)? 10. Директор је (млад) човек. 11. Ти си (добар) и (вредан) дете! 12. Бруно није (лош) ђак. 13. То је (ружан) реч. 14. Иван је (добар) човек. 15. Проблем у компанији је (лош) комуникација. 16. Ове речи су (нов). 17. Српска граматика је (лак). 18. Ваша предавања нису (досадан). 19. Да ли су ове вежбе (интересантан)? 20. Извините, ова кафа је (хладан)!

Тежак живот

Ја сам студент. Мој живот је тежак. На пример, данас је време ружно и хладно. А ја идем на факултет. Моја торба је велика и тешка. Зграда факултета је стара и ружна. Учионица је мала и хладна. Моја група је велика. Слушам досадна предавања. Ово је кафић, идем на кафу. Кафа је скупа, рачун је велик. Катастрофа! Журим кући да пишем семинарски рад. Мој рачунар је стар, а интернет је лош... Мој живот уопште није лак!

5. 3. Вежбамо. Учините живот студента лаким! Препишите текст „Тежак живот" користећи придеве супротног значења. Такође, дајте тексту нови наслов.

Наслов:_____

Ја сам студент. Мој живот је _____. Данас је време _____ и _____. Идем на факултет. Моја торба је _____ и _____. Зграда факултета је _____ и _____. Учионица је _____ и _____. Моја група је _____. Слушам _____ предавања. Ово је кафић, идем на кафу. Кафа је _____, рачун је _____. Журим кући да пишем семинарски рад. Мој рачунар је _____, а интернет је _____. Мој живот уопште није _____!

5.

Које је ово предавање, треће или четврто?

Колико		→	*Који (по реду, који од)*
РЕДНИ БРОЈЕВИ	један (једна, једно)	→	први (прва, прво)
	два (две)	→	други (-а, -о)
	три	→	трећи (-а, -е)
	четири	→	четврти (-а, -о)
	пет	→	пети (-а, -о)
	шест	→	шести (-а, -о)
	седам	→	седми (-а, -о)
	осам	→	осми (-а, -о)
	девет	→	девети (-а, -о)
	десет	→	десети (-а, -о)
	једанаест... двадесет и два... тридесет...	→	једанаести... двадесет други... тридесети (-а, -о)

Лифт

Комшија: Добро јутро! Чекате лифт?
Бруно: Добро јутро! Да, чекам лифт...
Комшија: Зашто онда не зовете лифт? Треба да зовете лифт на ово дугме. Ево, видите? Лифт долази. Изволите, уђите!... Који спрат?
Бруно: Молим Вас, трећи. Четврти. Пети. Шести. Седми. Осми.
Комшија: Молим?!
Бруно: Извините, само понављам редне бројеве. Учим српски. Хвала најлепше!

Разговарамо. Да ли и Ви тако учите редне бројеве?

Који је данас датум?
Данас је двадесет девети. Данас је двадесет девети + фебруар.

јануар	април	јул	октобар
фебруар	мај	август	новембар
март	јун	септембар	децембар

! После редног броја пишемо тачку у тексту: *Сутра је 29. фебруар.*

Разговарамо. Који је данас датум? А сутра? Колико има месеци у години? Који је сада месец? Који је следећи месец? Који је Ваш омиљени месец?

5. 4. Вежбамо. Допуните реченице одговарајућим облицима редних бројева. *Пример: Јануар је први месец у години.*

1. Фебруар је _____ месец у години. 2. Новембар је _____ месец у години. 3. Март је _____ месец у години. 4. Мај је _____ месец у години. 5. Јул је _____ месец у години. 6. Јун је _____ месец у години. 7. Август је _____ месец у години. 8. Децембар је _____ месец у години. 9. Октобар је _____ месец у години. 10. Септембар је _____ месец у години. 11. Април је _____ месец у години.

врућe – топло – хладно
сунчано – облачно
Сија сунце. – Пада киша. – Пада снег.

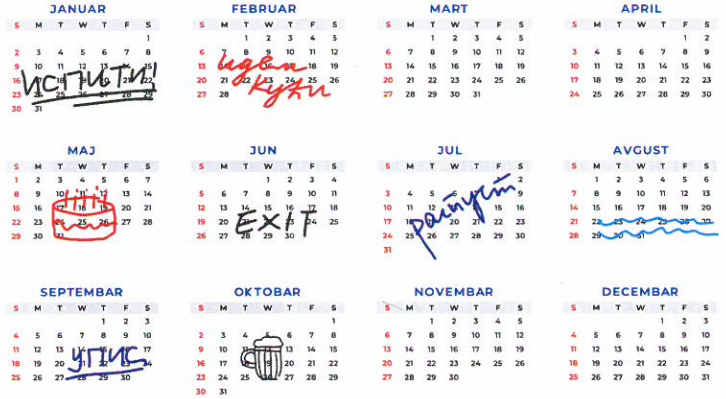
5. 5. Вежбамо. а) Завршите реченице називима месеци у одговарајућем облику.

Напољу је хладно и пада снег. Сада је зима. Зимски месеци су: децембар, ...
Напољу је сунчано и топло. Сада је пролеће. Пролећни месеци су: ...
Напољу је вруће. Сада је лето. Летњи месеци су: ...
Напољу је облачно и пада киша. Сада је јесен. Јесењи месеци су: ...

октобар → у октобру
новембар → у _____
децембар → у _____

Када је хладно? – Хладно је у децембру, ...
Када је топло? – Топло је у...
Када је вруће? – Вруће је у...
Када пада киша? – Киша пада у...

б) Допуните реченице називима месеци према календару. *Пример: Мој рођендан је у мају.*

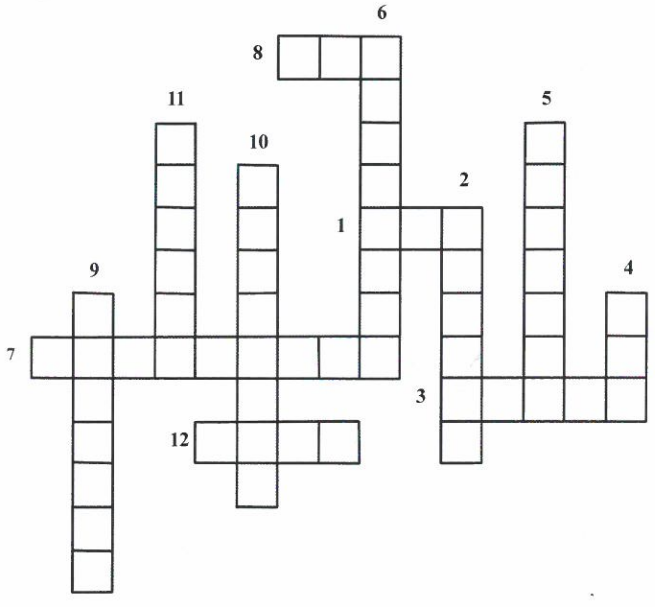

Упис на курс је у _____.
Распуст је у _____.
Фестивал *Exit* је у _____.
Испити су у _____.
Идем кући у _____.
Beer Fest је у _____.
У _____ идем на море.

в) Прочитајте датуме. *Пример: Данас је 6. 8. – Данас је шести август.*

Данас је 5. 10. Данас је 8. 3. Сутра је 31. 12. Сутра је 29. 2. Прекосутра је 1. 9.

Укрштеница.

1. Месец на слово *м*.
2. Први месец у години.
3. Месец после марта.
4. Други летњи месец.
5. Месец после септембра.
6. Једанаести месец у години.
7. Месец са највише слова.
8. Први летњи месец.
9. Најкраћи месец у години.
10. Последњи месец у години.
11. Месец на слово *а*.
12. Трећи месец у години

5.

Разговарамо. Који је данас дан? А сутра? *Пример: Данас је понедељак. Сутра је уторак.*

понедељак	уторак	среда	четвртак	петак	субота	недеља
недеља						

Који је Ваш омиљени дан у недељи? Зашто? А колико је сада сати?

Који је то град? – То је Београд.
Какав је то град? – Леп (је).
Чији је то град? – То је мој град.
Колики је тај град? – Велики (је).

Комшије

Бруно и његови цимери станују у једној високој згради на Новом Београду, у великом стану на четвртом спрату. У суседном стану живи професор Ивић. Он воли да прича о Србији и Француској, као и о њиховим односима у Првом светском рату. Доле, на трећем спрату, станује комшија Драган. Он воли да прича о влади и опозицији. Поред њега живи бака Рада. Бака Рада воли да прича о старим временима и својим младим данима. Горе, на петом спрату, живи комшиница Лепосава. Лепосава воли да прича о паприкама, о пијаци и о другим комшијама. На последњем, седмом спрату, у малом стану, живи Брунова другарица Софија.

5.

становати			
ја	станујем	ми	станујемо
ти	станујеш	ви	станујете
он, она, оно	станује	они, оне, она	станују

Разговарамо. Тачно или нетачно? Шта је тачно?

1. Бруно живи у високој згради.
2. Бруно станује на другом спрату.
3. Професор Ивић воли да прича о четвртом спрату.
4. Драган станује горе, на петом спрату.
5. Драган воли да прича о политици.
6. Бака Рада воли да прича о старим временима.
7. Лепосава воли да прича о Првом светском рату.
8. Софија станује на последњем спрату.

Разговарамо. Да ли станујете у кући или у згради? Да ли станујете у граду или у селу? У којој улици станујете? Ко још живи у Вашој згради? О чему воли да прича Ваш комшија / Ваша комшиница?

Они станују у високој згради на Новом Београду.

ЛОКАТИВ – ПРИДЕВИ, РЕДНИ БРОЈЕВИ, ПРИСВОЈНЕ и ПОКАЗНЕ ЗАМЕНИЦЕ		он / оно	она
	ЈЕДНИНА	**каквом?** **ком / којем?** **чијем?**	**каквој?** **којој?** **чијој?**
		новом (стану, месту) последњем (предавању) првом, трећем мом / мојем, његовом овом, том, оном	новој (згради) последњој (лекцији) првој, трећој мојој, његовој овој, тој, оној
	МНОЖИНА	**каквим? којим? чијим?**	
		новим (становима, зградама, селима) последњим првим, трећим мојим, његовим овим, тим, оним	

*У мушком и средњем роду завршетак *-ем* иде после *љ, њ, ј, ш, ж, ч, џ, ћ* или *ђ*:
мој → *у мојем*; свеж → _____; врућ →_____

5. 6. Вежбамо. Допуните реченице одговарајућим обликом речи из заграда.

1. Наша фирма је на _____ _____ (десети спрат). 2. Купујем у _____ _____ _____ (она мала продавница). 3. На _____ _____ (који спрат) станујете? 4. Волимо да шетамо по _____ _____ (стари град). 5. У _____ _____ (та зграда) станује познати политичар. 6. У _____ _____ (његов стан) је увек хаос. 7. Другови седе у _____ _____ (мали кафић). 8. Ти волиш да пишеш у _____ _____ (велика свеска). 9. Разговарамо о _____ _____ (нови професор).

Разговарамо. У каквом граду живите? У каквој згради станујете – старој или новој? На ком спрату станујете? У каквом стану живите – малом или великом? На ком спрату радите? У каквој згради је Ваша школа – лепој или ружној? На ком спрату је учионица – на првом или последњем?

5. 7. Вежбамо. Заокружите по један тачан одговор.

1. Да ли станујете у Београду? — Да. / Јесте. / Јесмо.
2. Да ли је Београд ружан град? — Нисте. / Није. / Нису.
3. Да ли радиш домаћи задатак? — Нисам. / Не. / Није.
4. Јеси ли заузета? — Јесте. / Јесам. / Сам.
5. Чије су то ствари? — Наше. / Наши. / Наша.
6. Где станује Бруно? — На Новом Београду. / На Нови Београд.
7. У каквом граду живите? — Живим у лепом граду. / Живим у Београду.
8. Какав је новембар? — Једанаести. / Хладан (је).

Malo latinice

Pročitajte pesmu Dušana Radovića STRAŠAN LAV.
O kome je pesma?

Bio jednom jedan lav...
Kakav lav?
Strašan lav,
narogušen i ljut sav!

Strašno, strašno!

Išao je na tri noge,
gledao je na tri oka,
slušao je na tri uva...

Strašno, strašno!
Ne pitajte šta je jeo.
Taj je jeo šta je hteo –
tramvaj ceo
i oblaka jedan deo!

Strašno, strašno!

Zubi oštri, pogled zao
on za milost nije znao!

Strašno, strašno!

Dok ga Brana
jednog dana
nije gumom izbrisao.

Strašno, strašno!

Dušan Radović

5.

Prepišite poređenja latinicom.

добар као добар дан
леп као лутка

чист као суза
вредан као пчела

здрав као дрен
пијан као летва

Vežbamo. Završite rečenice. Pišite latinicom.

Moja devojka je_____. Naš komšija je_____. Želim ti da budeš_____. Njihov sin je_____ i _____.

ШЕСТА ЛЕКЦИЈА

Када, куда, кога, шта?

Викенд

Данас је субота. Јутро је. Софија слуша музику и спрема доручак. За доручак прави палачинке. Софија чека госте. Комшија Бруно долази на кафу и палачинке. Ко још не воли палачинке?

Софија и Бруно воле да проводе време заједно. Данас су слободни. Планирају да иду у шетњу на Аду Циганлију. Желе да возе бицикле и ролере. После тога иду на ручак у стару српску кафану. Они воле српске кафане. Воле да слушају живу музику. Бруно учи да свира гитару, а Софија воли да пева српске песме. Увече желе да иду у биоскоп да гледају нови филм. Воле нове филмове.

У недељу Софија није ту. Путује у село да види родитеље, сестру и зета. Тамо њени родитељи имају кућу. Њена сестра је сада такође код родитеља на одмору.

Воле филмове.

		он		она	оно
АКУЗАТИВ – ИМЕНИЦЕ	ЈЕДНИНА	(неживо)	(живо)	кућу ствар	= *номинатив* село
		= *номинатив* филм	пријатеља комшију		
	МНОЖИНА	они, оне			она
		филмове, пријатеље комшије куће ствари			= *номинатив* села

НЕКЕ ФУНКЦИЈЕ: објекат; место, циљ кретања; време; намена
ПРЕДЛОЗИ: без предлога; са предлозима у, на, за, кроз
ПИТАЊА: (у, на, за) кога / шта? куда?
ГЛАГОЛИ: радити, читати, слушати, свирати, волети, чекати...; ићи
ПРИМЕРИ:
Кога чекаш? – Чекам госте.
За кога је ова кафа? – За тебе.
Шта читаш? – Читам књигу.
Куда идеш? – Идем у школу на час.
Када идеш на час? – У суботу.
Када долазиш? – За пола сата.

6.

6. 1. Вежбамо. а) Спојте две колоне према тексту (могуће је неколико одговора):

правити	госте
чекати	време
долазити	палачинке
проводити	на кафу
возити	нови филм
ићи на ручак	у кафану
гледати	ролере

б) Речи из заграда ставите у одговарајући облик једнине.

1. Дете воли _____ (млеко). 2. Марко чита _____ (књига). 3. Видите ли _____ (професор)? 4. Тата прави _____ (сендвич). 5. Они не гледају _____ (филм). 6. Ретко зовемо _____ (комшија) на _____ (ручак). 7. Гости слушају _____ (музика). 8. Студенти имају _____ (распуст).

в) Речи из заграда ставите у одговарајући облик множине.

1. Често гледамо _____ (филмови). 2. Обично имам _____ (питања). 3. Она купује _____ (ролери). 4. Добро познајем Београд, познајем _____ (улице), _____ (трговi), _____ (зграде). 5. Ми имамо _____ (гости). 6. Студенти немају _____ (часови).

6.

У недељу Софија путује у село.
Када путује? У недељу. Куда путује? У село.

6. 2. Вежбамо. Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. Сутра путујемо у (Француска). 2. Директоре, не долазим на (посао) у (среда). 3. Идем у (кафана). 4. Хоћеш да идемо у (биоскоп)? 5. Пензионери воле да иду на (Калемегдан) у (шетња). 6. Дете још не иде у (школа). 7. У (субота) идем на (пут). 8. Девојка и ја путујемо на (море).

пре подне - после подне - ујутру - преко дана - увече
понекад - често - ретко - никад не - увек - сваког дана

6. 3. Вежбамо. Направите план за наредних недељу дана. Користите глаголе *радити, учити, имати (час, време), шетати, гледати (филм), вежбати, одмарати се, седети, свирати, певати, играти (коло), уживати*. Прочитајте Ваш план.

Пример: У понедељак пре подне радим, после подне се одмарам.

На тераси

Софија одлично зна француски, па зато она и Бруно обично разговарају на француском. Али сада Бруно жели да вежба српски. Седе на тераси, посматрају пролазнике, разговарају и слушају старе српске песме. Певач пева:

Нема, нема, нема она никога,
Она воли само мене једнога.
Моја мала нема мане,
Нико нема тако лепе драгане.

Бруно слуша песму и пита Софију:

– Шта значи „нема”?
– „Немати” је супротно од „имати”.
– Значи, ја немам ауто. Ми данас немамо час.
– Тако је. Али кажемо и овако: „нема проблема”, „нема пара”, „нема времена”.

Бруно ћути и размишља: О, тај српски језик! Може овако, може онако...

Певач пева другу песму: „Ко те има, тај те нема...” Бруно размишља: шта то значи? То дефинитивно нема смисла!

имати			
ја	имам	ми	имамо
ти	имаш	ви	имате
он, она, оно	има	они, оне, она	имају

немати			
ја	немам	ми	немамо
ти	немаш	ви	немате
он, она, оно	нема	они, оне, она	немају

имати / немати + акузатив: кућу, породицу, ауто, посао, час…

! имам времена – немам времена

! нема проблема, нема смисла, нема везе

Породица

Бруно има родитеље у Француској. Они имају малу кућу у Бордоу. Отац је пензионер, а мајка има мали ресторан. Бруно има старију сестру и млађу сестру. Његова старија сестра је удата, она и њен муж имају две ћерке. Млађа сестра је неудата.

Мајк има жену, али нема децу. Његова жена има ћерку из првог брака. Њена ћерка живи у Америци. Тамо има своју породицу – мужа и троје деце.

Маша има велику породицу. Много воли бабу и деду и често прича о њима.

Иван има мајку и млађег брата. Његов отац, нажалост, није више жив. Мајка и брат живе у Русији. Иван је неожењен. Он не размишља о браку. Каже: „Има времена за брак! Боље је бити неожењен, него разведен!”

6.

! отац – имам оца

„Свако има неког кога нема”. *Душан Радовић*

Разговарамо. Да ли ви имате породицу? Да ли је велика? Да ли сте ожењени / удати? Да ли имате брата, сестру, оца, мајку, бабу, деду? Где живи Ваша породица? Шта раде Ваши отац, мајка, брат, сестра, муж, жена, син, ћерка?

Разговарамо. Који је данас датум? А који је данас дан? Да ли је данас субота? А сутра? Када имате следећи час? У колико сати? А колико је сада сати?

У суботу иду на Аду. Ко иде?

_____ идем	_____ идемо
_____ идеш	_____ идете
_____ иде	_____ иду

где?	**куда?**	**када?**
бити + локатив:	ићи + акузатив:	дани у недељи + акузатив
бити у школи	ићи у школу	у понедељак

6. 4. Вежбамо. Допуните колоне, користећи одговарајући облик глагола ићи и називе дана у недељи.

где?	куда?	када? (дани у недељи)
Он је на часу.	*Он иде на час.*	*(понедељак): Он иде на час у понедељак.*
Родитељи су у (град).	Родитељи...	(уторак): _____
Директор је на (посао).	Директор...	(среда): _____
Ја живим у (Лесковац).	Ја...	(четвртак): _____
Да ли си у (музеј)?	Да ли..	(петак): _____
Знам да сте на (одмор).	Знам да...	(субота): _____
Софија је у (село).	Софија...	(недеља): _____

! Запамтите: Ја сам код куће. Идем кући.

волим + шта	волим + да радим + шта	волим + кад

6. 5. Вежбамо. Шта (не) волите? *Пример: Волим кафу. Не волим ракију. Волим да певам. Не волим да спавам. Волим кад је киша у Београду. Не волим кад људи пуше на аутобуској станици.*

1) Волим	_____.	Не волим	_____.
2) Волим да	_____.	Не волим да	_____.
3) Волим кад	_____.	Не волим кад	_____.

Разговарамо. Шта радите кад имате времена?

6. 6. Вежбамо. Допуните реченице одговарајућим обликом речи из заграда.

1. У _____ (недеља) играм _____ (тенис). 2. Слушате ли _____ (музика)? 3. Морамо да научимо _____(песме). 4. Пензионери често гледају _____ (телевизија). 5. Не видим _____ (телефон), где је?... 6. Зашто Срби увек пију _____ (кафа) и _____ (вода) у кафићу? 7. Ана има _____ (брат) и _____ (сестра). 8. Имам _____ (питање): шта радите у _____ (субота)? 9. Знам да свирате _____ (гитара). 10. Ми пијемо _____ (вино). 11. Хајде да правимо _____ (палачинке). 12. Волим да возим _____ (бицикл). 13. Туристи купују _____ (сувенири) у продавницама. 14. Видиш ли _____ (кућа) поред реке? 15. Да ли имате _____ (динари)? 16. Оне путују у _____ (Суботица).

Дневник студента-кампања

Понедељак: Мислим да треба да учим историју... Али не морам данас. Данас нећу да учим.
Уторак: Нећу да учим данас. Знам да треба да учим... Али не могу данас.
Среда: Дефинитивно треба да учим историју... Али данас не могу.
Четвртак: Данас стварно морам да учим, сутра је испит! Морам да положим испит!

требати (+ да + глагол у презенту)			
ја	треба	ми	треба
ти	треба	ви	треба
он, она, оно	треба	они, оне, она	треба

моћи			
ја	могу	ми	можемо
ти	можеш	ви	можете
он, она, оно	може	они, оне, она	могу

морати			
ја	морам	ми	морамо
ти	мораш	ви	морате
он, она, оно	мора	они, оне, она	морају

Разговарамо. Шта треба да радите данас? Куда треба да идете сутра? Шта можете да радите на часу? Шта не треба да радите на часу?

Свако може колико може, и још мало више.

Душан Радовић

хтети			
ја	хоћу	ми	хоћемо
ти	хоћеш	ви	хоћете
он, она, оно	хоће	они, оне, она	хоће

не хтети			
ја	нећу	ми	нећемо
ти	нећеш	ви	нећете
он, она, оно	неће	они, оне, она	неће

6. 7. Вежбамо. а) Допуните реченице одговарајућим обликом речи из заграда.

1. Ја _____(хтети) да купим мотор. 2. Зашто ти _____ (не хтети) да слушаш родитеље? 3. Оне _____(хтети) да кажу истину. 4. Зашто ви _____(не хтети) да гледате филм? 5. Гости _____(не хтети) да седе на тераси. 6. Студент _____(хтети) да положи испит. 7. Ми _____(хтети) да вас видимо. 8. Да ли ти _____(хтети) да слушаш музику?

б) Допуните реченице одговарајућим обликом речи из заграда.

Дневник мајке студента

Понедељак: Урош _____ (требати) да учи историју... Али он_____ (не хтети) да учи.

Уторак: Урош опет _____ (не хтети) да учи. Он каже да _____ (не моћи) да учи данас. Ускоро је испит!

Среда: Баш се бринем за Уроша. Он _____ (морати) да учи, али он _____ (не хтети). Како _____ (моћи) да положи испит ако не учи?... Шта да радим?

Четвртак: Сутра Урош има испит и учи цео дан! Јадно дете. Идем да му кажем да _____ (требати) да се одмори мало.

Хоћете ли...? Може ли...? – Може! / Не могу, хвала! / Можда.

— Хоћете ли кафу? / Може кафа?
— Може! / Не могу, хвала!

— Долазиш вечерас?
— Не знам, можда.

Разговарамо. Питамо, нудимо, одговарамо.

Нова серија

Мајк: Драга, хоћеш ли чај?
Мара: Може, наравно!
Мајк: Ево, изволи. Шта радиш?
Мара: Ммм, дивно мирише!... Гледам нову серију.
Мајк: Хоћу и ја да је гледам. О чему се ради?
Мара: Овај лепи мушкарац воли једну младу жену. Али она њега не воли – не може ни да га гледа! Е, сад... Њу воли и један други мушкарац – ружан. А њега воли једна друга жена, али он њу не воли! А њен друг је, заправо, његов отац! Замисли!
Мајк: Драга, извини, не могу да гледам. Нешто ме боли глава.

Она њега не воли. Она га не воли.

АКУЗАТИВ – ЛИЧНЕ ЗАМЕНИЦЕ				
	ја	мене, ме	ми	нас, нас
	ти	тебе, те	ви	вас, вас
	он, оно	њега, га	они, оне, она	њих, их
	она	њу, ју*, је		

! Акцентовани облик заменица се готово увек употребљава када:

- заменица стоји после предлога (*кафа за тебе*)
- комуникативно је значајна (на пример, контраст: *Не волим њу, већ тебе!*)
- једина је реч у реченици (*Тебе!*)

*облик *ју* користимо у прошлом времену када већ имамо *је* (3.л. једнине) од глагола *јесте*

Разговарамо. Читајте примере: када можемо / када треба да употребимо неакцентовани облик заменице, а када не смемо?

1. Они тебе поздрављају. 2. Ова кафа је за тебе, а та је за мене. 3. Видим њу кроз прозор. 4. Родитељи верују у мене. 5. Мене треба да питате, а не њега. 6. Мајка њега пази. 7. Тебе ретко видим, а њу сваког дана. 8. Не сумњам у њега.

6. 8. Вежбамо. Замените подвучену именицу заменицом. *Пример: Волим <u>серије</u>. – Волим <u>их</u>.*

1. Гледамо <u>филм</u>. 2. Пишем <u>роман</u> већ две године. 3. Не слушам <u>ову певачицу</u>. 4. Обожавамо <u>пљескавице</u>. 5. Читам <u>књигу</u>. 6. Пијем <u>вино</u>. 7. Видиш ли <u>ово село</u> на карти?

Хоћу и ја да гледам серију. – Хоћу и ја да је гледам.

! У конструкцијама *глагол + да + глагол* неакцентована заменица прати „свој" глагол. Ако се заменица односи на глагол после *да*, она долази испред другог глагола:

желим да га питам

6. 9. Вежбамо. Допуните реченице неакцентованом заменицом из заграда, пазећи на ред речи.

1. Зашто увек треба да чекамо (ти)? 2. Где је кључ? Не могу да нађем (он). 3. Ово је одлична књига, мораш да прочиташ (она). 4. Ко су те девојке? Морамо да упознамо (оне). 5. Родитељи долазе у Београд да виде (ми). 6. Како учити нове речи? Морате често да понављате (оне).

Гледам нову серију.

АКУЗАТИВ – ПРИДЕВИ, РЕДНИ БРОЈЕВИ ПРИСВОЈНЕ и ПОКАЗНЕ ЗАМЕНИЦЕ		он		она	оно
		(неживо)	(живо)		
	ЈЕДНИНА	**какав?** **који?** **чији?**	**каквог?** **ког / којег?** **чијег?**	**какву?** **коју?** **чију?**	**какво?** **које?** **чије?**
		= номинатив нови (филм) последњи (пут) први, трећи мој, његов овај, тај, онај	новог (друга) последњег првог, трећег мог / мојег, његовог овог, тог, оног	нову (серију) последњу прву, трећу моју, његову ову, ту, ону	*= номинатив* ново (село) последње прво, треће моје, твоје ово, то, оно
	МНОЖИНА	**какве? које? чије?**			**каква? која? чија?**
		нове (филмове, другове, серије) последње прве, треће моје, његове ове, те, оне			*= номинатив* нова (села) последња прва, трећа моја, твоја ова, та, она

6. 10. Вежбамо. а) Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. Имате _____ _____ (дивна породица)! 2. Његова жена гледа _____ _____ (индијска серија). 3. Професор чита _____ _____ (интересантна књига). 4. У _____ _____ (слободно време) свирам гитару. 5. Наши родитељи имају _____ _____ (велика библиотека). 6. Да ли познајете _____ _____ (његов пријатељ)? 7. Слушам _____ _____ _____ (српска народна музика). 8. Она има већ _____ _____ (трећи муж)!

б) Направите реченице од понуђених речи. Додајте *да* тамо где је потребно.

1. Професор, волети, ићи, у, шетња. 2. Студенти, не волети, проводити, слободан, време, код, кућа. 3. Данас, ја, хтети, ићи, у, наш, црква. 4. Петар, лепо, свирати, акустични, гитара. 5. Ми, не желети, више, гледати, овај, досадан, филм. 6. Странци, учити, играти, српски, коло. 7. Пријатељи, возити, ролери, на, Ада Циганлија. 8. Ми, желети, упознати, твој, друг.

Malo latinice

Slušajte pesmu i čitajte tekst.

Ko te ima taj te nema
Zvonko Bogdan

Ne može se uhvatiti senka
od života što ko Dunav teče,
jer je život i svetlo i tama,
nekad jutro, a nekada veče.
Jer je život i svetlo i tama,
nekom jutro, a nekome veče.

Refren:

Ko te ima – taj te nema,
ko te nema – taj te sanja,
ko te sanja – taj te ljubi,
a ti o tom pojma nemaš.

Refren.

Al' dotaknu se linije života,
dve sudbine kao jedna traju,
il' se dirnu, il' se ne dodirnu,
al' jedna za drugu dobro znaju.
Il' se dirnu, il' se ne dodirnu,
al' jedna za drugu dobro znaju.

6.

Podvucite nazive članova porodice i rođaka. Prepišite latinicom:

Какав отац, такав син. _____
Крв није вода. _____
Не стоји кућа на земљи него на жени. _____
Жена мужа носи на лицу, а муж жену
на кошуљи. _____
Хвала ти ко брату! _____

ШТА СМО НАУЧИЛИ (30–45 мин)

1. Упишите одговор у свако поље.

Да ли је то оловка?

_____.

Је ли то рачунар?

_____.

Да ли су то сто и столица?

_____.

Шта је то?

_____.

Да ли је то час?

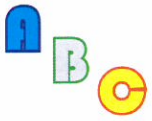
_____.

(Поставите питање):

_____?

Они су ђаци.

Јесу ли то слова или речи?

_____.

← Опишите слику.

_____

_____

_____

_____

_____

2. Ставите речи у облик множине.

мој час	_____	велики град	_____
ваше место	_____	нова студенткиња	_____
одлична књига	_____	овај филм	_____
добар уџбеник	_____	њен комшија	_____
лепа реч	_____	онај мост	_____
та песма	_____	његов дан	_____

3. Направите реченице. Додајте глагол ако треба. Промените облике ако треба.

1) Да ли, Ви, возач? _____
2) Ко, први, пут, у, Београд? _____
3) Ми, живети, у, велики, зграда. _____
4) Он, не, наш, професор. _____
5) Сестра, живети, и, радити, у, Енглеска. _____
6) Ми, ићи, у, позориште, у, субота. _____
7) Они, становати, на, осми, спрат. _____

4. Упишите присвојне заменице (*мој, твој* итд.) у одговарајућем облику.

1. Ми смо Срби, _____ језик је српски. 2. Они су Немци, _____ језик је немачки. 3. Он је Француз, _____ језик је француски. 4. Она је Рускиња, _____ језик је руски. 5. Ти си Кинез, _____ језик је кинески.

5. Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. Да ли ти се свиђају нови професори, шта мислиш о ____ (они)? 2. Драги, цео дан размишљам о ____ (ми)! 3. Шта ви мислите о ___ (ја)? 4. Све знам о ___ (она), али ништа не знам о ____ (он). 5. Ја пишем песму о ____ (ти).

6. Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. Ми _____(хтети) да учимо српски. _____(хтети) ли и ви? 2. Зашто ви _____(не хтети) да долазите на предавања? 3. Родитељи _____(хтети) да га виде. И он _____(хтети) да види родитеље. 4. Да ли ти _____(хтети) да идеш у позориште? Ја _____(не хтети).

7. Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. Да ли ви _____ _____ (требати, ићи) на час сутра? 2. Ја _____ _____ (волети, шетати). 3. Она _____ _____ (желети, знати) граматику. 4. Ко _____ _____ (хтети, седети) овде? 5. Они _____ _____ (не морати, писати) ћирилицом. 6. Ми _____ _____ (требати, вежбати) српски. 7. Шта ти _____ _____ (хтети, казати)?

8. Прецртајте реч која не припада низу.

- октобар, јул, август, уторак
- зграда, црква, ђак, кућа
- дванаест, шеснаест, тридесет, деветнаест
- Србин, Јапан, Немац, Рус
- оловка, књига, уџбеник, речник

9. Упишите редни број или назив месеца, по смислу.

Март је _____ месец у години. Фебруар је _____ месец у години. Девети месец у години је _____ . Десети месец у години је _____.

10. Заокружите по један тачан одговор.

1) Да ли учите српски?	Да. / Јесте. / Јесмо.
2) Јесте ли уморни?	Није. / Нисмо. / Нису.
3) Да ли радиш на градилишту?	Нисам. / Не. / Није.
4) Јеси ли слободан?	Јесте. / Јесам. / Сам.
5) Чији су то другови?	Наше. / Наши. / Наша.
6) После подне сам...	код куће. / кући.
7) У каквом граду живите?	Живим у малом граду. / Живим у Београду.
8) Какав је месец децембар?	Дванаести је. / Хладан је.
9) Куда идеш? Идем...	на посао. / на послу.
10) Колико је сати? Сада је...	пола један. / пола првог.
11) Који је данас дан?	Данас је леп дан. / Данас је уторак.
12) Шта волиш да пијеш? Волим...	чајеви. / чај. / чају.
13) Често гледамо...	филма. / филмове. / филмови.

11. Употребите неакцентоване облике заменица. Ставите их на одговарајуће место у реченици.

1. Желе да виде (ми). 2. Гледам (ти). 3. Волим (она). 4. Она увек слуша (он). 5. Треба да зовеш (оне). 6. Чекамо у петак (ви). 7. Ко зове (ја)?

_____

_____

_____

12. Ставите конструкције у одрични облик:

Имамо кућу. Треба да идем кући. Ви сте новинар. Ти хоћеш да правиш палачинке. Знам тог господина. Данас је среда. Оне уче довољно. Уморан сам.

_____

_____

_____

_____

13. Упишите завршетак речи ако треба.

У недељ__ не идем на факултет___. Ујутру слушам музик__ и пијем домаћ__ каф__. После тога идем у продавниц__ и на пијац__. Када сам слободан, често идем у гост__ . Волим да видим драг__ људ__. Понекад идемо заједно у једн__ мал__ кафан__. Кафана се налази у мој__ улиц__. Дуго седимо у наш__ мал__ кафан__ и разговарамо. Увече сам обично код кућ__, гледам филм__ или читам књиг__. Волим недељ__.

СЕДМА ЛЕКЦИЈА

Одакле?

Одакле сте?

Немања: Ја сам из Голупца. Голубац је мали град на обали Дунава у Источној Србији, код Националног парка Ђердап. То је сто тридесет километара од Београда. Близу Голупца се налази манастир Тумане. А одакле сте Ви?

Мајк: Ја сам из Енглеске, из малог града Хитчина. Већ знате да је моја жена из Србије, из Београда. Два пута годишње долазимо у Србију. Овде станујемо код Саборне цркве, у апартману изнад кафане „Знак питања". Имамо много пријатеља у Београду.

Иван: Ја сам из Русије, из Москве. Станујем близу универзитета Ломоносов. Овде већ два месеца живим у Улици Гаврила Принципа, недалеко од школе и близу посла.

Маша: Ја сам из Украјине, из малог града Чернигова. Сада станујем на Дорћолу, близу реке. Мислим да од моје зграде до школе има два километра.

Бруно: Ја сам из Француске, из Бордоа. Од Бордоа до Београда има две хиљаде километара! Цимер и ја тражимо стан близу центра града. Моја девојка Софија је из Србије. Њени родитељи су из једног села код Крушевца.

7.

Ја сам из Голупца.

ГЕНИТИВ – ИМЕНИЦЕ		он / оно	она
	ЈЕДНИНА	града села комшије	зграде ствари
	МНОЖИНА	градова, села, зграда километара, карата ствари сати, месеци, људи	

НЕКЕ ФУНКЦИЈЕ: порекло, количина, време, место, припадност
ПРЕДЛОЗИ: из, од, до, код, испод, изнад, без, близу, испред, иза, због, (не)далеко од, преко, преко пута, између, са, пре, после, око...; без предлога
ПИТАЊА: кога? чега? одакле? чији? какав?
ПОСЛЕ БРОЈЕВА И РЕЧИ: много, мало, колико, неколико
НЕКИ ГЛАГОЛИ: сећам се, бојим се

ПРИМЕР:

Одакле сте? – Ја сам из Шпаније, а мој друг је са Кипра.
Колико километара има од Београда до Новог Сада?
– Око осамдесет километара.
Када долазиш? – Долазим после часа.
Где је школа? – Преко пута цркве, у улици Краљице Наталије.
Једну флашу киселе воде, молим Вас.

Предлог ИЗ:

Ја сам из Србије. А Ви?

Предлози ОД и ДО:

Наша зграда је недалеко од музеја Николе Тесле. До музеја Николе Тесле имате 15 минута пешке. Колико има од школе до музеја? А од школе до центра?
Долазим на час од куће. А Ви?
Радим од јутра до мрака. А Ви?

Предлог БЛИЗУ:

Ја станујем близу школе. А Ви?
На часу седим близу професора. А Ви?

7.

Предлози ПРЕ и ПОСЛЕ:

Пре часова понављам српску граматику. А шта Ви радите пре часа / часова?
После часова идем кући. А где Ви идете после часа / часова?
Када сте уморни, пре или после часа?

Предлог БЕЗ:

Не могу да идем на посао без торбе. А без чега Ви не можете да идете на посао?
Не могу да живим без пријатеља. И без кафе. А без чега / кога Ви не можете да живите?

Предлог КОД:

Вечерас идем код друга. Код кога идете вечерас / сутра / прекосутра?
Мој кишобран стоји код врата. А где стоји Ваш кишобран?
Да ли идете код фризера? Код доктора? Код аутомеханичара? Зашто?
Волим да се одмарам код куће. А где Ви волите да се одмарате?

7. 1. Вежбамо. а) Ставите речи из заграда у одговарајући облик једнине.
1. Наш колега долази из _____ (Ниш). 2. Његов град се налази далеко од _____ (Београд). 3. Данас сам код _____ (кућа). 4. Учим нове речи из _____ (текст). 5. Њихова школа је близу _____ (кућа). 6. Наша кућа је недалеко од _____ (банка). 7. Од _____ (хотел) до _____ (пекара) нема ни пет минута. 8. Та пекара је код _____

(школа). 9. На часовима треба да радимо вежбе из _____ (књига). 10. Не могу да читам без _____ (речник). 11. Пре _____ (час) морам да радим домаћи задатак, а после _____ (час) се одмарам. 12. После _____ (ручак) обично спавам пола _____ (сат). 13. Када ваше дете долази из _____ (школа)? 14. Без _____ (алат) нема _____ (занат).

б) Пребаците подвучене речи у облик множине.

1. После часа идем у продавницу. 2. Живот је досадан без књиге. 3. Учимо нове речи из текста. 4. Без колеге не могу да решим ово питање. 5. Бака живи далеко од продавнице. 6. Поподне се ученици враћају из школе. 7. У учионици торбе стоје поред стола. 8. Око школе се обично налази школско двориште.

Нема проблема (Један радни дан)

Обично устајем рано, у седам сати. Пре посла не доручкујем, само пијем кафу и слушам кратке вести на радију. После кафе идем на посао. Станујем близу посла. До њега идем пешке петнаест минута. Већ од осам сати сам на послу.

Али, данас телефон звони већ у петнаест до осам. Зове радник са градилишта: „Директоре, имамо проблем. Немамо материјал! Без материјала радници не могу да раде." Зовем стовариште. „Никакав проблем", каже шеф стоваришта. Проблем је решен.

Отварам пошту и читам мејлове, али телефон поново звони. Јавља се менаџер са градилишта: „Иване, Славко овде. Имамо проблем! Код нас на градилишту је инспектор из министарства. Каже да ти мораш да потпишеш документе!"

Срећом, моја канцеларија је близу градилишта. Зовем возача телефоном. Не јавља се. Где је возач? Не могу да идем без возача! Зовем асистенткињу. Она каже: „Извините, имамо проблем. Возач данас није на послу, болестан је. Морамо да зовемо такси!" Нема проблема, може и такси.

После градилишта долазим у канцеларију. Асистенткиња каже: „Директоре, имамо проблем! У Вашој канцеларији седе партнери из Мађарске, чекају Вас већ сат времена... Ваш телефон није доступан..." Молим? Где је мој телефон? Нема га! Да ли је у таксију? Или је на градилишту?

Журим код партнера из Мађарске. Извињавам се: „Извините што чекате". Они одговарају: „Нема проблема! Али ми, нажалост, морамо сада да идемо. Имамо авион за два и по сата". Кажем: „Жао ми је. Извините".

Уф, какав дан! Време је да направим паузу и да попијем кафу. Зовем асистенткињу. Она каже: „Директоре, имамо проблем! Жао ми је, немамо више кафе..." Уздишем и кажем: „Нема проблема. Може и вода."

Разговарамо. Како изгледа Ваш обичан радни дан? Када устајете, доручкујете, идете на посао или у школу? Када ручате? Када вечерате? Шта радите после подне? Када идете на спавање? Како изгледа ваш викенд?

Колико је то „много новца”?
Које новчанице постоје у Србији?
Колико је то „много времена”?
Колико дана, недеља или месеци учите српски?
А колико сати и минута трошите на учење сваког дана?

Колико (времена)?

1 (један, једна, једно)	минут	сат	дан	недеља	месец	година
2 (две, два), 3, 4	минута	сата	дана	недеље	месеца	године
5–20, 25... много, мало, колико, неколико	минута	сати	дана	недеља	месеци	година

Колико (новца)?

1 (један, једна, једно)	динар	евро	рубља	хиљада динара / евра / рубаља*
2 (две, два), 3, 4	динара	евра	рубље	хиљаде динара / евра / рубаља
5–20, 25... много, мало, колико, неколико	динара	евра	рубаља	хиљада динара / евра / рубаља

! једна хиљада динара / рубаља /... = хиљаду динара / рубаља /...

7. 2. Вежбамо. а) Употребите речи *сат* и *минут* у одговарајућем облику

једанаест ____ и пет _____	два ____ и пет _____	десет_____ до осам.	три _____ и седам _____	два _____ до шест.	Колико је сада сати?

б) Прочитајте цене у продавници.

U VAŠOJ OMILJENOJ PRODAVNICI	Od 1.7. do 31.7. AKCIJA SLADOLEDI SA UKUSOM: • jagode • čokolade • vanile • šumskog voća **SAMO**! 111 din.	Banane SAMO! 110 din.
Sveže meso **SAMO**! 381 din.		Čajna kobasica **SAMO!** 269 din.
Belo brašno **SAMO**! 75 din.		ČEKAMO VAS! od 8.00 do 21.00 svakog dana!

Колико километара има од Вашег града до Београда?

1 (21, 51...)	километар
2, 3, 4 (22, 43, 74...)	километра
5–20, 25–30... + колико неколико много мало	километара

Разговарамо. Скенирајте QR код и одговорите на питања:

Колико километара има од Београда до Ниша, Зајечара, Приштине, Суботице, Москве, Новосибирска, Париза, Мадрида...?

7. 3. Вежбамо. Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. Аутобуска карта кошта петсто (динар). 2. До села има осамдесет (километар). 3. Ваш рачун је две (хиљада) (динар). 4. Молим Вас, три (кафа) и два (чај)! 5. Чекамо вас већ два (сат)! 6. Сто динара – колико је то (рубља)? А (евро)? 7. Имам много (новац). 8. Професоре, имам неколико (питање). 9. Учим српски већ два (месец). 10. Колико (пут) могу да погрешим на испиту?

Сећање

Мајк и његова жена Мара седе на тераси и разговарају.

Мара: Сећам се нашег првог састанка у овом кафићу. Ти се вероватно не сећаш...

Мајк: Како да се не сећам? Сећам се свега! Сећам се чак и својих школских дана. Сећам се свог првог учитеља и првог часа. Сећам се свог детињства.

Мара: Свака част! Вечерас треба да идемо код Ђорђа и његове жене Верице. Сећаш их се? Станују код ресторана „Руски цар".

Мајк: Код ког Ђорђа? Не сећам га се.

Мара: Како га се не сећаш, долази код нас у Енглеску сваке године око Божића! Доноси из Србије шљивовицу.

Мајк: А, Ђорђе и Верица! Сад знам. Сећам их се!

Не сећам га се. Њега се сећам.

ЛИЧНЕ ЗАМЕНИЦЕ – ГЕНИТИВ				
	ја	мене, ме	ми	нас
	ти	тебе, те	ви	вас
	он, оно	њега, га	они, оне, она	њих, их
	она	ње, је		

! Акцентовани облик заменица се готово увек употребљава када:

- заменица стоји после предлога (*долазим од њега*)
- комуникативно је значајна (на пример, контраст: *Он се боји тебе више него ти њега!*)
- једина је реч у реченици (*Тебе!*)

7. 4. Вежбамо. Ставите речи из заграда у одговарајући облик. Да ли користимо акцентовани или неакцентовани облик? Зашто?

а) 1. Ово је Саборна црква, а десно од ___ (она) је Калемегдан. 2. Идите у правцу Голупца, манастир је близу ___ (он). 3. Сутра код ___ (ја) долазе гости. 4. Они живе недалеко од ___ (ви). 5. Ко је то на фотографији поред ___ (ти)? 6. Аутобуска станица је тачно испред ___ (ми). 7. То писмо није од ___ (оне). 8. Он је мој друг и неће да иде на журку без ___ (ја).

б) 1. Да ли ___ (ја) се сећате? Ја сам Ваш комшија! 2. Не сећамо ___ (Ви) се! 3. Професор каже да су то његови студенти и да ___ (они) се добро сећа. 4. Извини, не сећам ___ (ти) се. 5. Вероватно ___ (ми) се не сећате.

Разговарамо. Да ли се сећате свог детињства? А првог учитеља или прве учитељице? Да ли се сећате првог пријатеља? Да ли се сећате првог часа српског језика?

Сећам се школских дана.

ГЕНИТИВ – ПРИДЕВИ, РЕДНИ БРОЈЕВИ, ПРИСВОЈНЕ и ПОКАЗНЕ ЗАМЕНИЦЕ		он / оно	она
	ЈЕДНИНА	**каквог?** **ког / којег?** **чијег?**	**какве?** **које?** **чије?**
		новог (града, села) последњег првог, трећег мог / мојег, његовог овог, тог, оног	нове (улице) последње прве, треће моје, његове ове, те, оне
	МНОЖИНА	**каквих? којих? чијих?**	
		нових (градова, села, улица) последњих првих, трећих мојих, његових ових, тих, оних	

7. 5. Вежбамо. Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

а) 1. Ово је песма из (један српски филм). 2. Ја долазим из (мало село). 3. Његош је писац из (Црна Гора). 4. Тај туриста је из (Арапски Емирати). 5. Ова школа је из (Сремски Карловци).

б) 1. Овај аутобус иде од (Зелени венац) до (тржни центар). 2. Како да дођем од (Велика Плана) до (Нови Пазар)? 3. Од (аутобуска станица) до (његово село) има пет (километар). 4. Од (наша кућа) до (аеродром) има неколико (минут) (вожња). 5. Ми радимо од (понедељак) до (петак).

в) 1. Храм (Свети Сава) је близу (Карађорђев парк). 2. Живим близу (Народно позориште). 3. Хотел је близу (Народна Скупштина). 4. Ово село је близу (Нови Сад). 5. То је мали кафић близу (Народни музеј).

г) 1. Пре (час) Иван понавља нове речи. 2. После (посао) идем кући. 3. Не могу да учим пре (ручак) јер сам гладан. 4. Пре (пословни састанак) треба да завршим презентацију. 5. Пре (спавање) слушам музику.

д) 1. Можеш ли да читаш без (речник)? 2. Не треба ићи на пут без (новац). 3. Разумем све и без (ваша објашњења). 4. Не можете да свирате гитару без (гитара). 5. Како ти можеш да живиш без (мобилни телефон)?

ђ) 1. Код (Народно Позориште) нема места за паркирање. 2. Да ли сте сада код (кућа)? 3. Чекамо те код (Бранков мост)! 4. Лепенски Вир је музеј код (Доњи Милановац). 5. Лепо је бити код (мама и тата).

е) 1. Молим Вас, једну флашу (кисела вода). 2. Волите ли музику (Петар Чајковски)? 3. Милош је син (наша комшиница). 4. (Следећа недеља) имамо контролни из (математика). 5. Ово је улица (Гаврило Принцип), а ми тражимо улицу (Зелени венац).

Malo latinice

Slušamo i čitamo tekst pesme
Carstvo u drugarstvu.
Peva *Branko Kockica (Branko Milićević)*

U svetu postoji jedno carstvo,
U njemu caruje drugarstvo.
U njemu je sve lepo, u njemu je sve nežno,
U njemu se sve raduje!

U njemu je sve lepo, u njemu je sve nežno,
U njemu se sve raduje!

Tamo su kuće od čokolade,
Prozori su od marmelade,
Tamo svako radi ono šta hoće,
Tamo raste svako voće.

U svetu postoji jedno carstvo
U njemu caruje drugarstvo
U njemu caruje drugarstvo...

Čitamo tekst o Branku Milićeviću.

Branko Milićević je srpski glumac. Postao je poznat po televizijskim emisijama za decu. Njegov program se zvao „Kocka, kocka, kockica". Zato je i Branko dobio nadimak Kockica.

Program je bio popularan skoro dvadeset godina. Snimio je čak dvesta pedeset epizoda!

Branko u emisijama učestvuje zajedno sa grupom dece. On decu zove drugari. Zajedno postavljaju mnoga pitanja i daju odgovore na njih. Emisija uči decu kako je važno biti dobar drug i dobar čovek.

Svaka epizoda počinje pesmom „Carstvo u drugarstvu". To je pesma koju dobro znaju sve generacije „bivše" dece i njihove dece.

7.

Prepišite latinicom i ponovite predloge koje koristimo uz genitiv:

bez	*posle*	*(daleko / nedaleko) od*	*pre*
Без алата нема заната.	После Светог Илије сунце све милије.	Ивер не пада далеко од кладе.	Много знати значи пре времена остарити.
uoči	*do*	*preko*	*ispod*
Не гоји се прасе уочи Божића.	Од колевке па до гроба најлепше је ђачко доба.	Тражи хлеба преко погаче.	Испод Мире сто ђавола вире.

ОСМА ЛЕКЦИЈА

Сит гладном не верује

На бурек

Немања: Данас на паузи идемо у пекару на ћошку да доручкујемо заједно. Желим да пробате сарајевски бурек и јогурт. Ја частим. Надам се да сте гладни!

Иван: Ја сам у Србији увек гладан и жедан. Све је свеже и укусно. Али, зар Београђани не доручкују код куће?

Немања: Не доручкују сви. Ујутру на улицама можете да видите људе са кесама из пекаре. У кеси су обично мали јогурт и неко пециво.

Мајк: Вероватно код куће само пију кафу. Моја жена увек пије домаћу кафу ујутру, али ништа не једе.

Немања: Није добро пити кафу на празан стомак! Неки људи пију кафу код куће, а неки на послу. Запослени често доручкују на послу, на паузи. Ручају или вечерају углавном код куће са породицом, а понекад и у ресторану са пријатељима.

Маша: Мислим да знам шта је бурек. Изгледа као округла пита.

Немања: Тако је. Када купујете бурек, треба да кажете колико грама желите. Неке пекаре продају бурек на четвртине. То је око триста грама.

Иван: Триста грама?! Плус јогурт?! То је и доручак, и ручак, и вечера у исто време!

8.

Моја жена ујутру пије кафу, али ништа не једе.

јести			
ја	једем	ми	
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	

јести → јело

пити			
ја	пијем	ми	
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	

пити → пиће

8. 1. Вежбамо. Ставите глаголе из заграда у одговарајући облик.

1. Ја _____ _____ (не моћи, јести) рано ујутру. 2. Моји родитељи рано _____ (пити) кафу. 3. Ако ја _____ (пити) кафу увече, после тога _____ _____ (не моћи, спавати). 4. Шта ви обично _____ (пити) за доручак? 5. Да ли ми _____ _____ (моћи, наручити) пола порције овог јела? Моје дете _____ (не јести) много. 6. Мој друг увек _____ (јести) рано ујутру, али зато ништа _____ (не јести) увече. 7. Девојке седе на тераси и _____ (пити) пиће.

Зар Београђани не доручкују код куће?

доручковати			
ја	доручкујем	ми	
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	

ручати			
ја	ручам	ми	
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	

вечерати			
ја	вечерам	ми	
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	

8. 2. Вежбамо. Допуните реченице одговарајућим облицима глагола из заграда.

1. Ја _____ _____ (морати, доручковати) пре посла. 2. Колеге и ја обично _____ (ручати) у кафани. 3. Какав је ресторан где ви _____ _____ (волети, ручати)? 4. Дођи код нас да _____ (вечерати) заједно. 5. Ја касно _____ (доручковати) и зато _____ _____ (не моћи, ручати). 6. Колегиница је на дијети и зато _____ (не вечерати). 7. После бурека ми _____ _____ (не морати, ручати).

Пекара. Време доручка

Продавац: Добро јутро, комшинице! Изволите!
Маша: Добро јутро. Молим Вас, један домаћи хлеб са сусамом.
Продавац: Ево, изволите! Још је врућ. Мирише као душа! Желите још нешто?
Маша: Може и једна бухтла са џемом.
Продавац: Како да не. Још нешто?
Маша: Да, молим Вас, бурек са месом. Четвртину.
Продавац: Можете ли да сачекате неколико минута? Још није готов. Или да пробате пите са сиром?
Маша: Нажалост, не могу да чекам. Журим. Онда, молим Вас, један ђеврек са шунком.
Продавац: Може ђеврек. Још нешто?
Маша: Ништа више. Колико је то укупно?
Продавац: Само тренутак... Осамдесет плус четрдесет пет... Сто двадесет пет динара је Ваш рачун!
Маша: Немам ситно, имам само две хиљаде.
Продавац: Нема проблема, комшинице. Изволите кусур. Пријатно, дођите нам опет!

Они вечерају са породицом или пријатељима.

ИНСТРУМЕНТАЛ – ИМЕНИЦЕ		он / оно	она
	ЈЕДНИНА	другом пријатељем јелом пићем комшијом	пријатељицом Машом ствари / стварју
	МНОЖИНА	друговима пријатељима ђацима* јелима комшијама	пријатељицама стварима

***Испред завршетка** -има:
к // ц – ученик → (са) ученицима;
г // з – дијалог → (са) дијалозима;
х // с – орах → (са) орасима

НЕКЕ ФУНКЦИЈЕ: инструмент (средство), место, време, обједињавање
ПРЕДЛОЗИ: са / с, међу; без предлога
ПИТАЊА: (са) ким? чим(е)? како?
НЕКИ ГЛАГОЛИ: писати, ићи, путовати, слагати се, разговарати, плаћати
НЕКЕ РЕЧИ: задовољан / задовољна, одушевљен / одушевљена...
ПРИМЕРИ: Чиме пишеш? – Пишем оловком.
Пишем левом руком.
Како идете на посао? – Идемо аутобусом.
Недељом сам обично код куће.
С ким разговараш телефоном? – Са сестром.
Волим кафу са млеком.

8.

Разговарамо. Волите ли велике или мале ресторане? Волите ли ексклузивне или обичне ресторане? Волите ли када у ресторану свира музика? Шта обично једете у ресторану? Да ли обично остављате напојницу? Колико остављате? У којим ресторанима је најбоља храна?

Да ли знате шта значе ове речи и изрази?

резервација
резервисати, резервишем
имати среће
наручити, наручим
Како да не!
полако
Карађорђева шницла
пастрмка на жару
гриловано поврће
воћна салата
наплатити, наплатим
плаћати, плаћам
готовином / картицом
То је то.
У реду је!

Ручак у ресторану

Гост: Добро вече, имате ли слободан сто?
Конобар: Добро вече! Имате ли можда резервацију?
Гост: Немамо, нажалост... Да ли неко седи за оним столом?
Конобар: Да, онај сто је заузет. Петком је све пуно, људи обично резервишу сто телефоном. Само тренутак, да видим шта је са оним столом... Слободан је, изволите за мном!
Гост: Одлично! Имамо среће.
Конобар: Ево... Изволите, седите. Желите ли нешто за пиће? Имамо домаће вино.
Гост: Можемо ли да наручимо једну чашу црног вина и једну киселу воду са ледом?
Конобар: Како да не! Једно црно вино, једна кисела са ледом... Још нешто?
Гост: Само да погледамо јеловник.
Конобар: Само изволите, полако. Таман док ја донесем пиће... Ево, изволите!
Гост: Можемо ли сада да наручимо? Карађорђева шницла са помфритом и тартар сосом за мене, а за госпођу донесите једну пастрмку на жару са грилованим поврћем.
Конобар: Одличан избор... Изволите, ово је за госпођу, а ово је за господина. Пријатно! Уживајте!
Гост: Можете ли да нам донесете један еспресо са хладним млеком и један црни чај са лимуном? И једну питу са вишњама! И једну воћну салату са шлагом!
Конобар: Одмах!

8.

Конобар: Да ли је све у реду?
Гост: Јесте. Баш смо задовољни и храном, и пићем, и услугом. Али морамо да кренемо. Можете ли да наплатите?
Конобар: Наравно. Како плаћате, готовином или картицом?
Гост: Готовином.
Конобар: У реду. Ваш рачун је три хиљаде и осамсто педесет динара. Изволите рачун!
Гост: Ево, изволите новац.
Конобар: Хвала! Сачекајте кусур...
Гост: То је то, у реду је!
Конобар: Хвала лепо, господине! Дођите нам опет! Пријатно вече желим!

Разговарамо.

1. Да ли је ресторан празан?
2. Имају ли гости резервацију за вечеру?
3. Шта гости пију у ресторану?
4. Шта гости наручују за вечеру?
5. Како плаћају рачун?
6. Да ли остављају напојницу (бакшиш)?

Шта је са оним столом? Кафа са хладним млеком.

ИНСТРУМЕНТАЛ – ПРИДЕВИ, РЕДНИ БРОЈЕВИ, ПРИСВОЈНЕ и ПОКАЗНЕ ЗАМЕНИЦЕ		он / оно	она
	ЈЕДНИНА	**каквим?** **којим?** **чијим?**	**каквом?** **којом?** **чијом?**
		новим (пријатељем, јелом) последњим првим, трећим мојим, његовим овим, тим, оним	новом (пријатељицом) последњом првом, трећом мојом, његовом овом, том, оном
	МНОЖИНА	**каквим? којим? чијим?**	
		новим (пријатељима, јелима, пријатељицама) последњим првим, трећим мојим, његовим овим, тим, оним	

8. 3. Вежбамо. Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. Ђорђе долази на концерт са _____ _____ (своја мајка) и _____ _____ (њена другарица). 2. _____ _____ (Која рука) пишеш, _____ (лева) или _____ (десна)? 3. Хоћу да разговарам са _____ _____ (твоја учитељица). 4. Жељко каже да је задовољан _____ _____ _____ (свој нови аутомобил). 5. Волим да причам са _____ _____ (паметни људи). 6. Данас имамо састанак са _____ _____ (страни новинари). 7. Тај бизнисмен често долази у ресторан са _____ _____ _____ _____ (једна лепа млада жена). 8. Слажем се са _____ _____ (овај возач). 9. Увек плаћамо _____ (картица). 10. Колико је то са _____ (попуст)?

Разговарамо. Смислите Ваш дијалог. Нека један студент буде гост, а други конобар.

Старе другарице

Мајк је у школи. Његова супруга Мара разговара телефоном са старом школском другарицом Љиљаном.

Мара: Драга, хоћеш ли да идеш са мном на вечеру и на концерт у петак?
Љиљана: Врло радо! Али, зар Мајк не иде са тобом?
Мара: Не. Мајк се петком дружи са својим пријатељима из школе. Иде с њима на пиће.
Љиљана: Аха, добро. Да ли се слажеш да Зора иде са нама?
Мара: Слажем се, наравно. Можете да будете код мене у пола седам. Идемо прво пешке на вечеру, а после таксијем на концерт. Треба да будемо тамо у осам.

Хоћеш да идеш са мном?

ја	мном	ми	нама
ти	тобом	ви	вама
он, оно	њим	они, она, оне	њима
она	њом		

8.

8. 4. Вежбамо. Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. Мама, нико неће да се дружи са _____ (ја). 2. Молим те да разговараш са _____ (она). 3. Наши тинејџери ретко проводе време са _____ (ми). 4. Идеш ли са _____ (ја) код зубара? 5. Опет прича са другарицама телефоном, разговара са _____ (оне) цео дан! 6. Не могу да седим са _____ (ви), морам да радим. 7. Са _____ (ти) никад није досадно! 8. Слажем се са _____ (ви).

Треба да будемо тамо у седам.

бити			
ја	будем	ми	будемо
ти	будеш	ви	будете
он, она, оно	буде	они, оне, она	буду

8. 5. Вежбамо. Допуните реченице одговарајућим обликом глагола *бити*.

1. Кад порастем хоћу да _____ полицајац. 2. Немања, када желиш да _____ на аеродрому? 3. Морамо да _____ спремни на све ситуације. 4. Не волим да _____ у стану кад је врућe. 5. Ваши родитељи могу да _____ поносни на вас. 6. Мој пас не воли да _____ сам код куће.

Учимо нове речи. Које називе јела и пића већ знате?

месо и јела од меса, риба	хлеб, пецива, тестенина	млечни производи	воће и поврће			
роштиљ	хлеб	млеко	шљива	јагода	паприка	шаргарепа
пљескавица	брашно	јогурт	јабука	трешња	пасуљ	боранија
кобасица	тестенина	павлака	крушка	вишња	парадајз	кромпир
ћевапи	кифла	кајмак	кајсија	наранџа	краставац	цвекла
печење	пита	кисело млеко	бресква	банана	купус	зелена салата
шунка	паштета	сир	малина	лимун	грашак	карфиол
пилетина	ђеврек	качкаваљ	купина	ананас	црни лук	тиквица
говедина	колач	путер	диња	бундева	бели лук	кукуруз
свињетина	бурек		грожђе	лубеница	празилук	броколи

остало								
кафа	чај	чоколада	зачини	уље	сирће	со и бибер	шећер	мед

Разговарамо. Покажите намирнице на сликама. Шта је здрава храна? Шта је нездрава храна? Коју храну волите, а коју храну не волите? Шта купујете у продавници, а шта на пијаци? Од чега можемо да направимо сок? А вино и ракију?

8.

Разговарамо. Када обично доручкујете? Шта једете за доручак? Да ли ручате код куће или у ресторану? Шта људи у Вашој земљи једу за вечеру? Да ли Ви вечерате? Шта једу људи на дијети?

8. 5. Вежбамо. а) Пишемо рецепт чорбе. Од чега се прави чорба? Треба да скувамо...

_____

_____

б) Пишемо рецепт Ваше омиљене салате од поврћа: Ставити у чинију...

_____

_____

в) Пишемо рецепт Ваше омиљене воћне салате: Ставити у чинију...

_____

_____

ПЕК- МЛЕК- МЕС- ЦВЕЋ-	АРА

Разговарамо. Шта волите да пијете у кафићу или ресторану? Шта се продаје у пекари? Шта се продаје у месари? Шта се продаје у млекари? Која је храна укусна – здрава храна или брза храна? Која су национална јела у Русији, Италији, Француској, Америци, Грчкој? А у Вашој земљи? Од чега су? Која српска национална јела знате?

! Постоје несвршени и свршени глаголи. Могу означавати процес и резултат процеса. У садашњем времену углавном користимо несвршене глаголе. Али са модалним глаголима *требати, морати, волети, желети, хтети...* и у конструкцијама *идем да...* , *планирам да, спремам се да...* можемо да користимо и свршене глаголе:
Обично купујем месо. Данас желим да купим рибу.

куповати			
ја	купујем	ми	
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	

купити			
ја	купим	ми	
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	

8. 7. Вежбамо. Допуните реченице обликом глагола *куповати* или *купити* који је правилан (или обичнији у комуникацији).

1. Идем да _____ хлеб. 2. Туристи обично _____ сувенире. 3. Желим да _____ нови телефон. 4. Он увек _____ непотребне ствари. 5. Да ли планираш да _____ стан у Београду? 6. Ми волимо да_____ поврће на пијаци.

Разговарамо. Један студент је продавац, а други купац. Нека купац „купи" нешто у „пекари".

8. 8. Вежбамо. Допуните речи одговарајућим завршецима тамо где је потребно.

1. Идемо у ресторан__ на пић__. 2. Пријатељи нас чекају у кафић__ „Код коњ__". 3. Волим све кафан__ . 4. Милош путује на мор__ у субот__, а ја остајем код кућ__. 5. Не волим брз__ хран__, али волим ћевап__ . 6. Идем у Србиј__, у Србиј__ је сада топло. 7. Идемо сутра у биоскоп__ да гледамо филм__. 8. А после биоскоп__ идемо у кафић__ да видимо пријатељ__ Луку и Немању. 9. Они седе код прозор__, да ли видиш њихов__ сто__? 10. Морам да питам конобар__ колико кошта флаш__ вин__. 11. Треба да кренемо у школ___, можемо да се видимо после школ__! 12. Имам само пет хиљад__, немам ситно. 13. Пре час__ волим да се одмарам код кућ__. 14. После час__ обично идем у шетњ__, а после тога идем кућ__. 15. Молим Вас, једн__ каф__ без шећер__! 16. У ресторан__ свира жив_ музик_.

Разговарамо.
а) Вечерас имате госте. Шта треба да купите? Направите списак. *Треба да купим...*
б) Сутра идете у госте. Запишите, шта треба да купите. *Треба да купим...*

8. 9. Вежбамо. Допуните реченице глаголима по смислу. Користите глаголе *радити, шетати се, пити, ручати, јесам, уживати, морати, ићи, волети, седети, чекати, моћи, путовати* (могу се понављати).

8.

Субота _____, коначно! Данас ја не _____ да _____. После радне недеље баш _____ (ја) уморан! Напољу _____ лепо време и зато _____ (ја) у парк да _____. После тога _____ (ја) у ресторан да _____. Ја много _____ живот у Београду и српску кухињу. Кад _____ лепо време, људи _____ на терасама, _____ кафу и _____.

Ех, нажалост, не _____ (ја) да _____ на тераси дуго, зато што вечерас _____ у Аустрију... Једва _____ следећи викенд!

Да ли се слажеш (са мном)? – Слажем се (с тобом). / Не слажем се.

слагати се			
ја	се слажем	ми	
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	

8. 10. Вежбамо. Допуните реченице користећи глагол *слагати се.*

1. Ја: „Желим да купим мотор!" Родитељи: „То је опасно! _____."
2. Ја желим да купим мотор, али ___ моји родитељи_____.
3. Брат: „Мислим да нисмо купили довољно пива за журку". Ја: „_____."
4. Ја мислим да нисмо купили довољно пива, а мој брат _____ са мном.

5. Професор „Остале задатке можете да урадите код куће. Да ли _____?”
6. „Зашто __ ти увек _____ са професором? Хоћеш да добијеш добру оцену?”
7. Ива мисли да је важно имати лепе слике на Инстаграму. Маша _____ с тим.

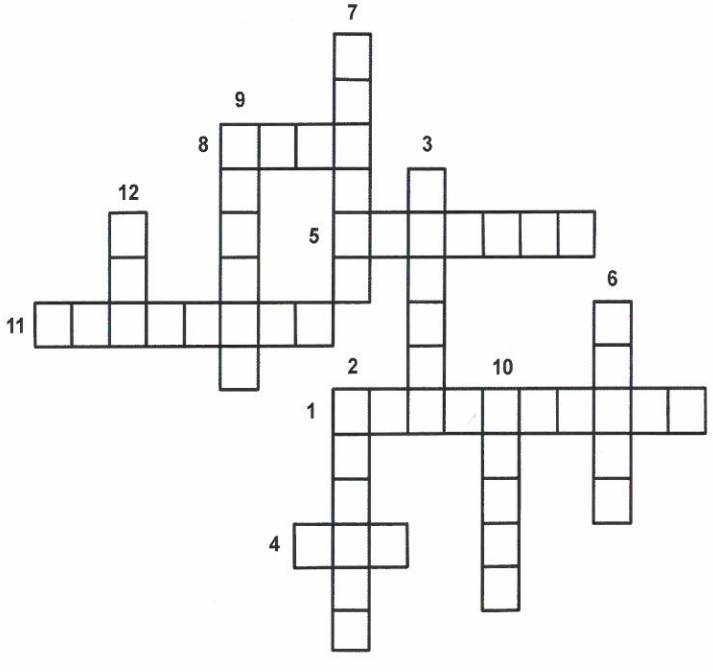
Понављамо.

Куда? кретање *кретати се, ићи, долазити, трчати, летети...*		Где? стање, мировање *налазити се, живети, радити...*
у / на + акузатив место	код + генитив особа	у / на + локатив место
ићи на факултет	*ићи код пријатеља / бити код пријатеља*	*бити на факултету*

8. 11. Вежбамо. Направите реченице користећи речи из заграда. Додајте предлоге ако треба.

1. Ја (волети) (ручати) (кафана). Сваког викенда ја (ићи) (кафана) (ручак).
2. Ти (требати) (регистровати се) (полиција). Ти (требати) (ићи) (инспектор).
3. Наша сестра (живети) (Аустрија). Ми ускоро (ићи) (сестра) (Аустрија) колима.
4. Његов брат (свирати) (гитара) (кафана). Данас ми (ићи) (његов брат) (кафана) да (слушати) музику.
5. Ви сте новинари и често (радити) (зграда Скупштине). Ви често (моћи) (ићи) (зграда Скупштине) (председник).
6. Декан (не, јесам) (факултет) данас. Студенти (не планирати, ићи) (факултет) (декан).
7. Декан (не, јесам) (кућа). Ви (моћи) (ићи) (кућа). Студенти (не, волети) (учити) (кућа). Ја (не, ићи) (кућа).

Укрштеница.

1. Српски хамбургер.
2. Печено месо.
3. Воће од којег правимо вино.
4. Производ који праве пчеле.
5. Воће од којег правимо ђус.
6. Воће од којег правимо ракију.
7. Производ од којег правимо хлеб.
8. Пиће које Срби пију ујутру.
9. Специфично српски млечни производ.
10. Поврће од којег правимо сарме.
11. Врста слаткиша.
12. Поврће од којег плачемо.

Malo latinice

Pročitajte pesmu. Pronađite oblike instrumentala i podvucite ih:

Vladimir Stojiljković

Pesme se pišu desnom rukom, a može i levom,
ko voli,
pesme se pišu na papiru, a može i na
krečenom zidu,
pesme se pišu kad srce boli, a može i kad ne
boli,
pesme se pišu u Nišu, Bačkom Petrovom Selu,
a može i u Šidu.

Pesme se pišu s proleća, a može i usred zime,
pesme se pišu iscela, a može i u dva dela,
pesme se pišu s rimom, a može i bez rime,
pesme se pišu na prazan stomak, a može i posle jela.

8.

Pronađite oblike instrumentala i podvucite ih. Prepišite latinicom:

Седим под кишобраном. _____
Киша пада. _____
Мислим: како је лепо имати кишобран _____
баш тада _____
кад киша пада. _____

Душан Радовић

Prepišite latinicom i podvucite reči koje imaju veze sa hranom i restoranom:

Чист рачун – дуга љубав. _____
Нит' лук јео, нит' лук мирисао. _____
Смеје се као луд на брашно. _____
Обрао сам зелен бостан! _____

ДЕВЕТА ЛЕКЦИЈА

Рођендан

Диван дан

Мајк: Иван ми шаље поруку да је нашој Маши сутра рођендан. Хоће да јој купимо књигу. Каже да у књижари можемо да узмемо књигу о познатим Србкињама. Ево, шаље ми линк да је видимо... Да ли ти се свиђа?

Бруно: Свиђа ми се. Треба да јој купимо ту књигу. И цвеће. Ја увек поклањам цвеће сестрама, мајци, другарицама... Да ли се слажеш?

Мајк: Слажем се, наравно.

Бруно: Имам идеју! У нашој улици налази се једна уметничка галерија. Шта мислиш да јој купимо слику?

Мајк: Мислим да није добра идеја поклањати пријатељима слике. Тако им поручујемо да они немају укуса за уметност.

Бруно: Хм, то ми звучи чудно... Чини ми се да то није тако у Србији. Софија, на пример, поклања слике својим пријатељима. Али, слажем се да је књига добар поклон и мушкарцу, и жени. Само, шта ако она већ има ту књигу?

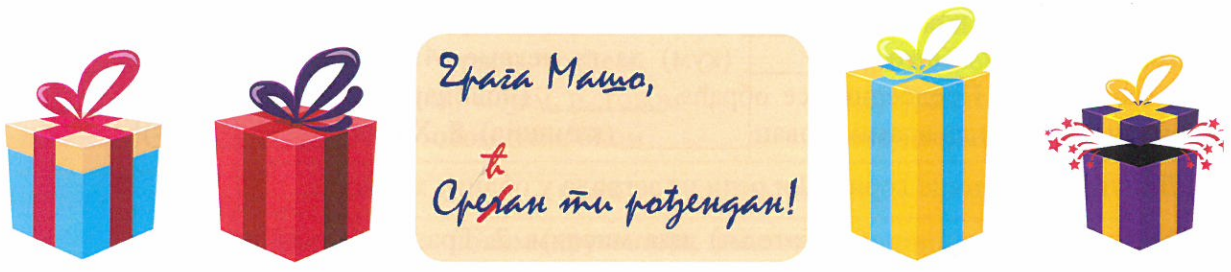
Мајк: Вероватно може касније да је замени за другу. Иван је сада у књижари, може одмах то да провери. Треба да му пошаљем поруку.

Бруно: Добро. Хајде да јој напишемо и честитку на српском. На пример: „Срећан ти рођендан! Све најлепше!"

Мајк: Одлично. Можемо сутра да јој дамо поклон пре часа. Идем да се нађем са Иваном.

Бруно: Поздрави га!

Касније (Мајк, Бруно, Иван): Драга Машо, срећан ти рођендан!!!

Маши је рођендан.

ДАТИВ – ИМЕНИЦЕ		он / оно	она
	ЈЕДНИНА	другу ђаку селу комшији	пријатељици девојци* ствари
	МНОЖИНА	друговима ђацима* комшијама селима	пријатељицама стварима

***Испред завршетака** -и / -има:
к // ц – ђак → ђацима; девојка → девојци;
г // з – дијалог → дијалозима; књига → књизи;
х // с – орах → орасима; снаха → снаси

! Упоредите облике локатива и датива. По чему се разликују?

9.

НЕКЕ ФУНКЦИЈЕ: намена, правац кретања
ПРЕДЛОЗИ: ка / к, према; без предлога
ПИТАЊА: коме? чему? куда?
НЕКИ ГЛАГОЛИ: давати, поклањати, куповати, обраћати се, радовати се...
ПОСЛЕ РЕЧИ: рођендан, споменик...
ПРИМЕРИ: Коме дајеш поклон? – Дајем поклон сестри.
Чему се радујеш? – Радујем се годишњем одмору.
Куда идеш? – Идем према граду.

9. 1. Вежбамо. а) Допуните реченице користећи речи из заграда у облику једнине.

1. Треба да купим поклон _____ (учитељица). 2. Морам да вратим _____ (професор) његову књигу. 3. Кажи _____ (кум) да га чекамо. 4. Новинар се обраћа _____ (председник). 5. Председник се обраћа _____ (новинар). 6. Баш се радујем _____ (поклон)! 7. Хоћу да вратим новац _____ (комшија). 8. Хвала _____ (Бог)!

б) Допуните реченице користећи речи из заграда у облику множине.

1. Увек кажем _____ (пријатељи) шта мислим. 2. Градоначелник се обраћа _____ (људи). 3. Мајк увек поклања цвеће _____ (жене). 4. Учитељица говори _____ (ученици). 5. Желим да се захвалим _____ (родитељи) ове деце. 6. Професор даје _____ (студенти) времена да размисле. 7. Верујемо _____ (кумови). 8. _____ (Пензионери) се чини да време пролази брзо.

Срећан ти рођендан!

ДАТИВ – ЛИЧНЕ ЗАМЕНИЦЕ				
	ја	мени, ми	ми	нама, нам
	ти	теби, ти	ви	вама, вам
	он, оно	њему, му	они, она	њима, им
	она	њој, јој	оне	

! Акцентовани облик заменица се готово увек употребљава када:

- заменица стоји после предлога (*идем према њој*)
- комуникативно је значајна: *Хвала Вам! – Хвала Вама!*
- једина је реч у реченици (*Теби!*)

9. 2. Вежбамо. Допуните реченице речима из заграда. а) Користите акцентовани облик. б) Користите одговарајући облик.

а) 1._____ (они) се свиђа живот у Србији. 2. Треба ти _____ (она) да дајеш савете, а не она _____ (ти). 3. „Стани, стани, Ибар водо, _____ (ја) није лако...” 4. _____ (он) је непријатно због глупе шале. 5. Хоћете ли и _____ (ви) да купим нешто за пиће? 6. Хвала! – Хвала _____ (Ви)! 7. _____ (ми) се чини да ниси у праву!

б) 1. Сутра идемо код Софије, хајде да ___ (она) купимо цвеће! 2. Како да ___ (оне) кажем да нису у праву? 3. Другу је рођендан, хоћу да ___ (он) поклоним слушалице. 4. Дођи, морам нешто да ___ (ти) кажем. 5. Хвала ___ (Ви) на комплименту! 6. Ова Кинескиња ___ (ја) држи часове кинеског језика. 7. Драго ___ (ја) је што сте овде. 8. Идем да ___ (ми) купим карте за концерт. 9. Извините, можете ли да ___ (ја) помогнете? 10. Не свиђа ___ (он) се наш поклон. 11. Срећан ___ (Ви) рођендан! 12. Шта ___ (ми) препоручујете да наручимо у вашем ресторану? 13. Да ли ___ (ти) је сада све јасно? 14. Дајем ___ (ти) часну реч.

Нашој Маши је рођендан.

ДАТИВ – ПРИДЕВИ, РЕДНИ БРОЈЕВИ, ПРИСВОЈНЕ и ПОКАЗНЕ ЗАМЕНИЦЕ			
	ЈЕДНИНА	**он / оно**	**она**
		каквом? **ком / којем?** **чијем?**	**каквој?** **којој?** **чијој?**
		новом (другу, лицу) последњем првом, трећем мом / мојем, његовом овом, том, оном	новој (другарици) последњој првој, трећој мојој, његовој овој, тој, оној
	МНОЖИНА	**каквим? којим? чијим?**	
		новим (друговима, лицима, другарицама) последњим првим, трећим мојим, његовим овим, тим, оним	

9. 3. Вежбамо. а) Ставите речи из заграда у одговарајући облик једнине и допуните реченице.

1. Идемо да купимо поклон _____ _____ (наша колегиница). 2. Морам да пошаљем поруку _____ _____ (његова мајка). 3. Треба да купимо сувенире _____ _____ (старији брат) и _____ _____ (млађа сестра). 4. Верујете ли _____ _____ (нова власт)? 5. Све треба да признаш _____ _____ (овај полицајац). 6. Бизнисмен жели да поклони _____ _____ (нова асистенткиња) цвеће за рођендан. 7. Захваљујемо се _____ _____ (драги спонзор). 8. Кувар жели да се извини _____ _____ (незадовољан гост). 9. Дивимо се _____ _____ (стара црква). 10. Честитамо _____ _____ (овај шампион)! 11. На Савском тргу се налази споменик _____ _____ (Стефан Немања), _____ _____ (српски владар).

б) Ставите речи из заграда у одговарајући облик множине и допуните реченице.

1. За Осми март директор купује поклоне _____ _____ (све колегинице). 2. Шаљем слике са одмора _____ _____ (драги пријатељи). 3. Ја све причам _____ _____ (своји родитељи). 4. Деда Мраз доноси поклоне _____ _____ (добри дечаци) и _____ _____ (добре девојчице). 5. Захваљујемо се _____ _____ _____ (наши драги гледаоци). 6. Дивимо се _____ _____ (српски научници). 7. Честитамо _____ _____ (наши спортисти)!

Разговарамо. Прочитајте текст још једном и одговорите на питања:

1. Коме је у тексту рођендан? Када?
2. Шта пријатељи желе да купе својој другарици?
3. Шта Мајк мисли о сликама као поклону?
4. Да ли и Бруно мисли да слика није добар поклон?
5. Када пријатељи планирају да дају Маши поклон?
6. Шта Ви обично поклањате пријатељима? А они Вама?
7. Када Вам је рођендан?

Увек поклањам цвеће сестрама.

поклањати			
ја	поклањам	ми	
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	

поклонити			
ја	поклоним	ми	
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	

9. 4. Вежбамо. Допуните реченице глаголима поклањати или поклонити у одговарајућем облику.

1. Шта желиш да ти (ја) _____ за рођендан? 2. Ми обично не _____ мушкарцима цвеће. 3. Брат жели да ти _____ сат. 4. Кинези _____ парни број ружа. 5. Жене желе да им мушкарци стално _____ пажњу. 6. Хоћу да _____ родитељима малог пса.

Иван шаље поруку. Треба да му пошаљем поруку.

слати (послати)			
ја	шаљем (пошаљем)	ми	
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	

9. 5. Вежбамо. Упишите глаголе *слати* или *послати* у одговарајућем облику.

1. Он обично _____ новац родитељима. 2. Можеш ли да ми _____ поруку кад стигнеш кући? 3. Они кажу да мораш да им _____ мејл. 4. Ја ти _____ пољубац! 5. Ваш пасош не важи, ја морам да Вас _____ назад. 6. Они Вам _____ поздраве.

Не свиђа ми се

Софија: Мислим да се свиђаш оним момцима. Све време гледају у нас.

Маша: Зашто мислиш да им се ја свиђам? Можда им се ти свиђаш!

Софија: Такви су момци. Увек им се свиђају атрактивне плаве девојке.

Маша: Е па, знаш шта, они се мени не свиђају. И не свиђа ми се кад ме неко тако гледа.

Софија: Ни мени се не свиђа. Хајде да одемо у тржни центар да ти покажем торбу која ми се много свиђа.

Маша: Слажем се. Хајдемо!

Да ли ти се свиђа? Свиђа ми се. Не свиђа ми се.

свиђати се			
ја	се свиђам	ми	
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	

Разговарамо. Да ли Вам се свиђа Београд? Шта вам се свиђа у Београду? Која улица, музеј, парк, тржни центар, ресторан Вам се свиђа? Које јело Вам се свиђа? Шта Вам се не свиђа? *Пример: Свиђа ми се... У Београду ми се свиђа... / Свиђају ми се... У Београду ми се свиђају... / Не свиђа / не свиђају ми се...*

9. 6. Вежбамо. Додајте Ваше објашњење датој ситуацији, користећи глагол свиђати се. *Пример: Бруно никад не пије кафу у овом кафићу. – Не свиђа му се кафа / кафић.*

1. Мајк воли да гледа старе зграде у Београду. → _____.
2. Софија жели да се пресели у Земун. → _____.
3. Мајк и његова жена купују карте за балет. → _____.
4. Ви често шетате поред Калемегданске тврђаве! → _____.
5. Увек разговараш са сељацима на пијаци. → _____.
6. Иван и Алеш често купују нове телефоне. → _____.
7. Бруно жели да врати нови телевизор у продавницу. → _____.

Чини ми се да... ('вероватно, изгледа, мислим да...')

чини ми се	чини нам се
чини ти се	чини вам се
чини му се / чини јој се	чини им се

9. 7. Вежбамо. Промените реченице користећи глагол *чинити се* и облик заменице *ми, ти, му, јој, нам, вам, им. Пример: Ја мислим да је данас хладно. – Чини ми се да је данас хладно.*

1. Софија каже да је вероватно већ касно. → _____.
2. Мајк мисли да слика није добар поклон. → _____.
3. Значи, ти мислиш да Маша већ има ту књигу. → _____.
4. Ви мислите да је српски језик лак. → _____.
5. Изгледа (ја мислим) да немамо час у уторак. → _____.
6. Ми мислимо да ти се свиђа нови посао. → _____.
7. Комшије мисле да стално правимо журке. → _____.

Хајде да одемо у тржни центар.

ићи			
ја	идем	ми	идемо
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	

доћи			
ја	дођем	ми	дођемо
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	

отићи			
ја	одем	ми	одемо
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	

Разговарамо. Куда идете после часа? Хоћете ли да одемо сутра на пиће? Желите ли да дођем код Вас на ручак? Ко треба да дође код Вас сутра?

9. 8. Вежбамо. а) Изаберите један од глагола. Облик глагола се не мења.

1. „Хало, да ли желите да (дођете / одете) код нас на кафу?" 2. Сутра треба да (идем / дођем) на службени пут. 3. Да ли (идеш / дођеш) са мном на концерт у Коларац? 4. Довиђења, (идемо / дођемо) ми кући. 5. Где (идеш / дођеш) на одмор? 6. Овде нам се баш свиђа, не желимо да (одемо / дођемо) одавде! 7. Друг треба да (дође / иде) код мене да играмо шах.

б) Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. Ја треба да _____ (отићи) код лекара. 2. Мораш ли сваког дана да _____ (ићи) на тренинге? 3. Кад можете да _____ (доћи) да се видимо? 4. Сестра и зет планирају да _____ (отићи) у Краљево. 5. Зашто не желиш да _____ (доћи) код нас на вечеру? 6. Хоће ли твоја колегиница да _____ (ићи) с тобом код рачуновође? 7. У августу (ми) _____ (ићи) у Грчку. 8. Директор треба да _____ (отићи) на састанак са адвокатом.

поздравити + кога?

честитати + коме? / шта? (празник)
честитати + на чему? (догађај)

9. 9. Вежбамо. Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

а) 1. Морамо да честитамо (наша учитељица) (рођендан). 2. Молим те да поздравиш (моји драги пријатељи). 3. Честитамо (ви) (Нова година) и желимо много здравља! 4. Поздравља (ти) твој бивши колега! 5. Молим те да (он) поздравиш и да (он) честиташ (рођење сина). 6. Поздрави (своја сестра)!

б) 1. Отац воли да седи на (тераса) и да слуша (вести) на (радио). 2. Ивана већ три (година) живи у (иностранство). 3. Гладан сам, идем у (пекара) да купим триста (грам) (бурек) и (литар) (јогурт). 4. Хало, не могу да разговарам, у (банка) сам на (неки састанак). 5. Од (наша школа) до (Музеј) (афрички) (уметност) нема ни десет минута пешке. 6. За (доручак) једем (сендвич) са (шунка) и (сир). 7. Баба Смиља станује близу (наша кућа), у (улица) (Васко Попа). 8. Професоре, и после (Ваше објашњење) ја не разумем како да радим (ова вежба)! 9. Читав колектив (компанија) иде да слави (Нова година) у (мала кафана). 10. Обећавам ти – (следећа година) идемо на (море) у (Грчка)! 11. Треба да пошаљем (порука) (свој муж).

Malo latinice

Kada je nekom rođendan, obično mu pevaju rođendansku pesmu.

Danas nam je divan dan,
divan dan, divan dan!
Našoj _____ rođendan,
rođendan, rođendan!
Da nam dugo živiš ti,
živiš ti, živiš ti.
To ti žele drugovi,
drugovi, drugovi.
Živela, živela i srećna nam bila,
Živela, živela i srećna nam bila,
Živela!

ili:

Danas nam je divan dan,
divan dan, divan dan!
Našem _____ rođendan,
rođendan, rođendan!
Da nam dugo živiš ti,
živiš ti, živiš ti.
To ti žele drugovi,
drugovi, drugovi.
Živeo, živeo i srećan nam bio,
Živeo, živeo i srećan nam bio,
Živeo!

A kod Vas?

Pročitajte pesmu. Obratite pažnju na oblike dativa.

Pohvala (Stevan Raičković)

Hvala suncu, zemlji, travi.
Hvala vazduhu što je plav.
I hvala, evo, što imam govor,
i gledam kako mili mrav.

Hvala srcu za bol, slavlja,
što ga probudi i šum blag.
Hvala svemu što ostavlja
po svetu sen, u meni trag.

I hvala ovoj ludoj glavi
o koju lupa prostor sav.
Hvala suncu, zemlji, travi,
hvala vazduhu što je plav.

Prepišite latinicom. Obratite pažnju na oblike dativa.

Риба риби гризе реп. _____
Поклону се у зубе не гледа. _____
Ко први девојци – њему девојка. _____

ДЕСЕТА ЛЕКЦИЈА

Име моје

Душан

Јуче је Бруно био на ручку код својих српских пријатеља Душана и Јелене. Разговарали су о историји Србије и о политичкој ситуацији на Балкану.

Бруно је одувек волео историју и много је читао о историји Француске. Али није много знао о историји Србије. Није знао, на пример, колико је српска држава била јака почетком четрнаестог века када је владао цар Душан Силни. Био је изненађен. „По њему сам и ја добио име", рекао му је пријатељ Душан.

После посете пријатељима Бруно је дуго шетао градом и размишљао о Србији. Хтео је свима да исприча све што је сазнао о историји и култури ове земље! На крају је решио да пише блог под називом „Моја Србија". Или можда „Србија очима једног Француза". Не, боље овако: „Србија очима једног странца".

Увече је дуго седео за рачунаром и правио план. Никад није писао блогове. Одакле да почне?

На крају је одлучио да је јутро паметније од вечери. Сутра у школи мора да се консултује са другарима.

Те ноћи је сањао неустрашивог и интелигентног цара Душана Силног на коњу, са сјајном царском круном на глави.

Бруно је волео историју. / Волео је историју.

ПРОШЛО ВРЕМЕ

Ја, ти, он... Одувек... / Много... Да ли...	+	сам	смо	+	воле ~~ти~~	-о, -ла, -ло -ли, -ле, -ла	+	историју.
		си	сте					
		је	су					

Воле ~~ти~~	-о, -ла, -ло -ли, -ле, -ла	+	сам	смо	+ историју.
			си	сте	
			је	су	

Никад није писао блогове. / Није писао блогове.

ПРОШЛО ВРЕМЕ – НЕГАЦИЈА

Ја, ти, он... Никад...	+	нисам	нисмо	+	писа ~~ти~~	-о, -ла, -ло -ли, -ле, -ла	+	блогове.
		ниси	нисте					
		није	нису					

Или:

	+	Нисам	Нисмо	+	писа ~~ти~~	-о, -ла, -ло -ли, -ле, -ла	+	блогове.
		Ниси	Нисте					
		Није	Нису					

10. 1. Вежбамо. Нађите глаголе у прошлом времену у тексту и подвуците их.

Разговарамо.

- Код кога је Бруно био јуче?
- О чему су разговарали?
- Шта је Бруно сазнао о цару Душану?
- Шта је радио Бруно после ручка?
- Шта је решио да пише?
- Колико је седео за рачунаром?
- Кога је сањао те ноћи?
- А шта сте Ви радили јуче?

10. 2. Вежбамо. Замените садашње време прошлим.

а) 1. Јелена сања море. 2. Душан воли историју. 3. Милане, ништа не знаш. 4. Честитамо студентима. 5. Блогер седи за рачунаром. 6. Душан и Јелена ручају заједно. 7. Где ради комшија Раде? 8. Новинарке не читају новине. 9. Ана, ти не говориш истину. 10. Цело вече вежбам српски. 11. О чему разговарате? 12. Не доручкујем. 13. Дете не слуша родитеље.

б) 1. Волим да спавам недељом. 2. Комшиница мора све да зна. 3. Када планирате да нам дате контролни? 4. Сестре желе да раде на телевизији. 5. Душан не воли да слуша народну музику. 6. Деда и баба не знају да раде на рачунару. 7. Морамо да вас питамо за мишљење. 8. Шта желиш да кажеш?

10. Кум није дугме

Немања: Добар дан! Јесте ли се одморили за викенд?

Бруно: Ја јесам. Читао сам књигу о цару Душану. Да ли је име Душан настало од „душа”?

Немања: Нисам сигуран, можда. Вероватно је у вези са речима „душа” или „дух”.

Маша: Српска имена су баш „топла” – Мила, Милица, Милош, Драган, Драгана, Драгица... Све је мило и драго. Није лако изабрати име за своје дете. Има толико лепих имена!

Немања: Слажем се. А да ли сте знали да у старој Србији родитељи нису бирали име? То је радио кум. Мени је, на пример, име дао наш кум, и то по српском владару, родоначелнику српске династије Немањића. Звао се Стефан Немања. Да ли сте видели споменик Немањи на Савском тргу?

Бруно: Јесмо. Ту је и Немањина улица. Али ко је кум? Да ли је он рођак?

Немања: Кум је духовни рођак. Кум је од давнина био главни учесник церемонија на свадбама и крштењима. Раније се кумство преносило са колена на колено. На пример, отац мог кума је био кум мојим родитељима. Срби су веровали да није добро прекидати кумство. Мој деда је понављао: мораш да поштујеш кумове. Не смеш често да их посећујеш, јер кумови не смеју да се свађају. И пословице говоре: *Бог, па кум; што је Бог на небу, то је кум на земљи; кум није дугме.*

Мајк: Баш је занимљиво! Живи ли та традиција и даље?

Немања: Да, али су се обичаји променили. Млади сада бирају за кума најбољег пријатеља или пријатељицу и, наравно, сами дају име својој деци. Ипак, неке

ствари се нису промениле. На пример, када неког зову за кума, он ту молбу не сме да одбије. И још нешто: од кума се очекује вредан поклон!

Маша: Све је то лепо, само не могу да замислим да неко други да име мојем детету.

Да ли сте видели споменик? Јесте ли се одморили?

Јесам.	Јесмо.	Нисам.	Нисмо.
Јеси.	Јесте.	Ниси.	Нисте.
Јесте.	Јесу.	Није.	Нису.

Да ли та традиција живи и даље? Живи ли та традиција и даље?

Да. Не.

Разговарамо.

Да ли се Маши свиђају српска имена?
Да ли су Немањи родитељи дали име?
Је ли Бруно видео споменик Немањи?
Да ли су студенти знали нешто о кумству?
Да ли Срби поштују своје кумове?
Јесу ли се српски обичаји променили?
Јесте ли чули о кумству раније?
Постоји ли кумство у Вашој земљи?

Обичаји су се променили. Неке ствари се нису промениле. Кумство се преносило...

ПРОШЛО ВРЕМЕ – ПОВРАТНИ ГЛАГОЛ

Ја, ти, он... Обичаји...Много... Да ли...	+	сам / смо си / сте ~~је~~ / су	+ се + промени-о, -ла, -ло, -ли, -ле, -ла
Ја, ти, он... Ствари... Уопште...	+	се	+ нисам / нисмо ниси / нисте није / нису + промени-о, -ла, -ло, -ли, -ле, -ла
Нисам / Нисмо Ниси / Нисте Није / Нису	+	се	+ промени-о, -ла, -ло, -ли, -ле, -ла

10. 3. Вежбамо. а) Пребаците глаголе у реченицама у прошло време.
б) Направите реченице у прошлом времену.

а) 1. Душан се не дружи са Стефаном. 2. Стара железничка станица се налази на тргу. 3. Учитељи се сећају имена својих ученика. 4. Смејемо се на часовима. 5. Туристи се шетају улицама. 6. Зашто се не јављаш на телефон? 7. Да ли се спремате за испит? 8. Бринем се за вас. 9. Душан и Јелена се воле.

б) 1. Путници, не, одморити се. 2. Наша улица, променити се. 3. Владар, звати се, Немања. 4. Да ли, ви, радовати се, распуст? 5. Ми, дружити се, у школи. 6. Ја, консултовати се, са психологом. 7. Ти, не, јављати се, родитељима. 8. У књижари, не, продавати се, кифле.

Бруно је на ручку. – Бруно је био на ручку.

! Ако немамо пуноznачни глагол у садашњем времену, у прошлом имамо глагол *бити*.

10. 4. Вежбамо. Пребаците реченице а) у прошло време и б) у садашње време.

а) 1. То је старо српско име. 2. Данас није хладно. 3. Ово је моја књига. 4. Ти си срећна. 5. Ја нисам њен дечко. 6. Чији су они родитељи? 7. То је традиција. 8. Она је његова кума.

б) 1. Родитељи су звали кума. 2. Кум је долазио на свадбе и крштења. 3. Професор се звао Немања. 4. Традиција се преносила са колена на колено. 5. Кум није био рођак. 6. Оцу је био рођендан. 7. Кум је куповао поклоне. 8. Нисам смео ништа да му кажем.

Разговарамо. Поставите пет или више питања према тексту лекције и одговорите на њих. Користите упитне речи *ко, шта, колико, када, где, зашто, да ли* итд.

Некад је име давао кум. Мени је име дао наш кум.
Кум даје име. Кум треба да да име.

давати			
ја	дајем	ми	
ти		ви	дајете
он, она, оно		они, оне, она	дају

дати			
ја	дам	ми	
ти		ви	дате
он, она, оно	да	они, оне, она	дају

10.

10. 5. Вежбамо. а) Допуните реченице глаголима *давати* или *дати* у облику садашњег времена.

1. Родитељи желе да нам _____ новац за свадбу. 2. Ми обично не _____ другим људима кључ од нашег стана, али теби желимо да га _____. 3. Тај учитељ обично _____ лоше оцене ђацима. 4. Ти треба да _____ сину слободу да сам бира своју професију. 5. Можеш ли да ми _____ твој бицикл? 6. Желимо да вам _____ позивницу за нашу свадбу. 7. Банке више не _____ повољне кредите.

б) Допуните реченице глаголима *давати* или *дати* у облику прошлог времена који је правилан (или обичнији у разговору).

1. Раније ___ често _____ брату ауто, а сада он има свој. 2. Директор нам ___ _____ само три дана да завршимо пројекат! Раније нам ___ увек _____ више времена. 3. Професоре, зашто ___ ми _____ лошу оцену? 4. Мама ми ___ јутрос _____ новац да одем по хлеб и млеко. 5. Ја ___ увек _____ мачкама да пију јогурт. 6. Краљица Наталија ___ врло често _____ новац цркви. 7. Ја ___ му често _____ новац кад му је било тешко.

давати / дати + *коме* + шта

10. 6. Вежбамо. Промените реченице: уместо подвучених речи користите речи из заграда.

1. Срећни родитељи су сина <u>назвали</u> Немања (давати / дати име). 2. <u>Платио</u> сам конобару (давати / дати новац). 3. Полиција је <u>ослободила</u> бегунца (давати / дати слободу). 4. <u>Обећао</u> си! (давати / дати обећање). 5. Не треба да <u>храниш</u> мачку толико, видиш да је дебела (давати / дати храну)! 6. Молим вас да нам <u>одговорите</u> што пре (давати / дати одговор).

Разговарамо. Ко даје име деци у Вашој земљи? Ко је дао име Вама? Да ли имате једно или више имена? Да ли Ваше име нешто значи? Колико српских имена већ знате?

„Ил' те зову Анка, ил' ти име Бранка..."

Постоји латинска пословица „nomen est omen" која значи „име је знак". То значи да наше име говори нешто о нама. Зато родитељи увек пажљиво бирају име за своје дете. У неким азијским земљама људи и сада верују да је дете добило погрешно име ако много плаче.

У неким другим земљама људи дају деци неколико имена.

Срби углавном имају једно име и једно презиме. Имена у Србији често имају словенски корен. Тако су, на пример, имена Душан или Душанка настали од речи „дух, душа", Милан или Мила од придева „мио", Драган или Драгана од придева „драг". Од речи „мио" и „драг" настало је много других српских имена. Миодраг у себи спаја оба та придева.

Имена Златибор и Тара настала су од назива планина. Име Вук је настало од назива животиње, име Огњен од речи „огањ", а имена Златан и Гвозден од назива метала „злато" и „гвожђе". Нека српска имена су стара, на пример Немања, Урош, Небојша, а нека су нова, на пример Слободан или Слободанка.

Нека имена су позајмљена из других језика, као што су Марко, Филип или Андреј. Последњих година у моди су кратка имена, као што су Лена, Маша, Сара, Нина.

Нека позајмљена имена су се преводила, а нека су ушла у језик у оригиналном облику. Тако, на пример, грчко име Теодор се преводи као Божидар, а Теофил као Богољуб, али у пракси у српском постоје сва четири имена.

Разговарамо. Да ли познајете неког *Слободана, Теофила* или *Славољуба*? Како се зову Ваши пријатељи Срби? Које мушко и женско српско име Вам се највише свиђа?

N	име	имена
G	имена	имена
D	имену	именима
A	име	имена
I	именом	именима
L	имену	именима

N	презиме	презимена
G	презимена	презимена
D	презимену	презименима
A	презиме	презимена
I	презименом	презименима
L	презимену	презименима

О презименима

Свако од нас је добио име кад се родио. А презиме? Презиме нисмо бирали. Презиме смо наследили од нашег оца, а наш отац од свог оца. Али ко је први добио презиме и како?

Српска презимена су настала у другој половини 19. века. Презимена су направљена од имена оца или мајке и наставака *-ов, -ев* и *-ић*. Тако је, на пример, презиме *Јовановић* настало од имена *Јован* и два наставка: *-ов* (*Јованов* значи „који припада Јовану") и *-ић*, што значи „мали". То презиме буквално значи „мали од Јована". На исти начин су формирана презимена *Милошевић, Богдановић* и нека друга.

Презимена *Лукић, Савић, Зорић, Марић* су настала од мушких и женских имена која су се завршавала на *-а*: *Лука, Сава, Зора, Мара*. На та имена се додавао само наставак *-ић*.

Нека презимена су настала од назива занимања, а нека – од назива животиња. Тако је презиме *Ковачевић* образовано од речи ковач, а *Вучић* или *Вуковић* од речи вук. Нека презимена су формирана и према месту рођења – *Подунавац*, а нека имају другачије порекло – *Копривица*. Постоји и одређен број необичних презимена, посебно у Херцеговини – *Заклан, Паликућа, Звијер, Зликовац, Гузина, Гаћеша, Дракулић* или *Мучибаба*.

До 19. века презимена су се мењала: свако је носио презиме свог оца или мајке. Онда је српски владар Александар Карађорђевић забранио да се презимена мењају. Од тада сви носимо своје породично презиме.

Разговарамо. Када и како су настала српска презимена? Да ли презимена у Вашој земљи имају значење? Шта значи Ваше презиме? Да ли се презиме може променити? А име?

добијати			
ја	добијам	ми	
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	

добити			
ја	добијем	ми	
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	

10. 7. Вежбамо. а) Допуните реченице глаголима *добијати* или *добити* у облику садашњег времена.

1. Могу ли да _____ једну кафу? 2. Деца увек _____ поклоне за Нову годину. 3. Не можемо да га _____ телефоном, недоступан је! 4. Само данас можете да _____ кредит у нашој банци. 5. Вакцина вам даје право да _____ зелени сертификат за путовања. 6. Шта желиш да _____ за рођендан? 7. Да ли можемо да _____ рачун, молим Вас?

б) Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. У (стара Србија) родитељи нису бирали (име) детета. 2. Своје име сам добио по (српски владар). 3. Да ли сте видели (његов споменик) на (градски трг)? 4. Кум је главна фигура на (свадбе и крштења). 5. Отац је говорио: поштуј (кумови). 6. Млађе генерације бирају за (кум) (најбољи пријатељ) или (пријатељица). 7. Како сте добили (име)? 8. Презимена су настала у (друга половина) (19. век). 9. Презиме Јовановић је настало од (име) Јован. 10. Нека презимена су образована од (називи) занимања. 11. Презиме је могло да се добије и по (место) рођења.

в) Допуните реченице глаголима из заграда у одговарајућем облику прошлог времена.

Рођенданска журка

Прошле недеље Маша (славити) рођендан. Од пријатеља (добити) лепе поклоне. Увече (позвати) своје пријатеље на журку. Сви (доћи). Маша (наручити) пицу и (купити) пиће. Другари (слушати) добру музику, (разговарати) и (смејати се). (Бити) то једно пријатно и весело вече. Гости (остати) скоро до поноћи. Сви (бити) јако задовољни. (Пожелети) Маши да и следећи рођендан прослави у Београду.

свој (своја, своје) / своји (своје, своја)

! Заменица **свој** се односи на вршиоца радње, и то:

МОЈ, ТВОЈ, НАШ, ВАШ = СВОЈ: То је *мој* град. *Ја* волим *свој* град.

ЊЕГОВ, ЊЕН, ЊИХОВ ≠ СВОЈ: То је *његов* пасош. Он даје *свој* пасош.
Цариник гледа *његов* пасош (не може ~~свој~~).

Заменица **свој** никад не одређује субјекат (не може ~~*Своја књига је на столу*~~).

10. 8. Вежбамо. Допуните реченице одговарајућим обликом заменица *свој* или *мој, твој, његов, њен, наш, ваш, њихов* са одговарајућим завршецима.

1. Клод Моне је сликар. То је _____ слика. Волео је ту_____ слику.
2. Милош Црњански је писац. То је _____ књига. Дуго је писао ту _____ књигу.
3. Тома Здравковић је сам писао _____ песме. _____ песме су веома популарне у Србији.
4. Мара воли _____ мачку. Да ли сте видели _____ мачку?
5. Бизнисмен је хтео да _____ деца буду добро образована. Зато је послао _____ децу на колеџ у Кембриџ.
6. Председник често гледа кроз прозор и види _____ чувара испред улаза. _____ чувар добро ради _____ посао.
7. Бранко жели да прода _____ аутомобил. _____ аутомобил се стално квари.
8. Туриста даје царинику _____ пасош. Цариник пажљиво гледа _____ пасош.
9. Јасна се посвађала са _____ оцем. Ипак, она зна да _____ отац воли _____ ћерку.
10. Ана и ја смо брат и сестра. Да ли ви познајете _____ сестру? Ја волим _____ сестру.
11. Ови људи су шпијуни, али ми знамо _____ тајну. Поделили су _____ тајну са нама.
12. Путник показује _____ карту контролору. Контролор узима _____ карту.

(Sasvim) malo latinice!

10.

Prepišite latinicom:

Велики и мали _____

Једва чекамо да порастемо _____
и да се сећамо _____
како је било лепо _____
кад смо били мали. _____

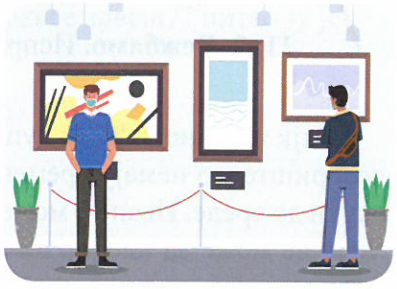
Душан Радовић

ЈЕДАНАЕСТА ЛЕКЦИЈА

Музеј

„Водио си живот буран, па остао некултуран”

Маша: Другари, ено Ивана! Ћао, Иване! Где си? Нема те...
Иван: Ево ме.
Бруно: Пропустио си два часа! Шта има ново?
Иван: Јуче сам био на једној прослави у дечјој играоници.
Бруно: У играоници?!
Иван: Па да. Колега је направио прославу сину за рођендан. Слушали смо дечје песме. Чуо сам једну песму о вуку који „у музеје не иде, презире културу”. Тад сам се сетио да још нисам био у Народном музеју! Сада се осећам као тај некултурни вук. Срамота ме је!
Мајк: Можемо данас да одемо заједно. Народни музеј је диван! Само треба да кажем Мари да ме не чека.
Маша: Иване, зар ниси ишао у музеј прошле недеље? Сећам се да смо разговарали о томе.
Иван: Хтео сам да идем тада, али нисам могао. Нисам имао времена. Стално је била нека гужва на послу – или састанци, или градилиште. Или српски језик.
Бруно: Или српска кафана, је л’ да?
Иван: То су били пословни ручкови. Али знате шта – сада хоћу да идем у музеј и нећу више то да одлажем!
Маша: Хоћу и ја! Идемо заједно. Прошли пут нисам стигла да видим други спрат.
Мајк: Идем и ја, иако сам био тамо већ неколико пута. Обожавам да гледам радове српских сликара! Паја Јовановић, Урош Предић...
Маша: Мени се допадају Милена Павловић Барили и Надежда Петровић.
Бруно: Добро, кад је тако, идем и ја. Требало је да идем у библиотеку поподне, али могу то и сутра.

Ја имам времена.	Ја немам времена.
↓	↓
Ја сам имао / имала времена.	Ја нисам имао / имала времена.
Он хоће да иде.	Он неће да иде.
↓	↓
Он је хтео да иде.	Он није хтео да иде.

11. 1. Вежбамо. Испричајте ову причу у прошлом времену.

У музеј!

Пријатељи неће да иду у музеј. Они немају друге обавезе поподне. Немања неће да иде са њима, зато што нема времена. Он има посла. Мора да заврши један пројекат који ради у школи са колегом. Они неће да закасне, већ хоће да све заврше на време.

моћи, могу	требати, ! треба (+ да + презент)
могао, могла, могло могли, могле, могла + сам, си, је, смо, сте, су	требало + је

11. 2. Вежбамо. Испричајте ову причу у прошлом времену.

Ко иде у позориште?

Мајк и Бруно хоће да купе карте за позориште. Нажалост, Иван и Маша не могу да иду у позориште јер немају времена. Маша не може да иде јер треба да учи за испит. Мора све да научи до среде. Иван не може да иде јер има важан састанак. Треба да спреми документацију. Мајк не може да иде јер његова жена неће да иде у позориште. Она хоће да иде с мужем у куповину. Бруно нема никакве обавезе и ништа не треба да ради, али неће да иде сам, без пријатеља.

рећи, —
рекао, рекла, рекло рекли, рекле, рекла + сам, си, је, смо, сте, су

! Глагол *рећи* нема облике садашњег времена

Разговарамо. Ко је рекао да је Иван пропустио часове? Ко је рекао да је био у дечјој играоници? Ко је рекао да је музеј диван? Ко је рекао да није стигао све да види у музеју? Ко је рекао да је планирао да иде у библиотеку?

(Не слушајте приче *рекла-казала*!)

Злато

Дарко је радио као чувар у Народном музеју. Волео је да ради понедељком, кад нема људи. Тада је могао на миру да гледа слике и друге предмете у музеју.

Једном је Дарко ишао кроз музеј и разгледао предмете од злата, новац и накит из раног византијског периода. Сетио се како му је недавно на улици пришла жена са великим златним минђушама. Рекла му је: „Лепи, хоћеш да ти гледам у длан? Ух, видим злато и срећу! Дај неки динар, рука ти се позлатила!" Дарко није веровао у те глупости – какво злато? Злато је само у музеју.

Дарко је прошао поред прозора и одједном је напољу, поред споменика на Тргу републике, угледао једну девојку. Била је лепа, али тужна.

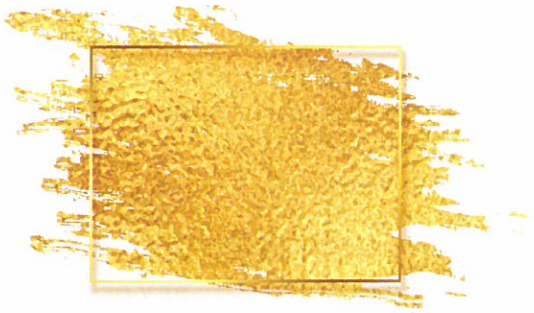
Дарко је направио круг по музеју и поново је пришао прозору. Девојка је и даље стајала тамо, сама. Касније је отишла. Кога је чекала? Зашто је била тужна?

Прошло је неколико дана. Дарко је ишао кући аутобусом и размишљао о лепој тужној девојци. А онда се десило нешто невероватно: девојка је ушла у његов аутобус! Дарко је осетио да му срце лупа. Док је размишљао како да јој приђе, аутобус је већ стигао на следећу станицу. Девојка је изашла. Дарко је изашао за њом. Рекао јој је: „Извини, већ неколико дана размишљам о теби! Зашто си тако тужна?"

„Дуга прича", рекла је.

Тада је Дарко позвао девојку на кафу и она је пристала. „Како се зовеш?" питао ју је.

„Злата", рекла је девојка.

11. 3. Вежбамо. Нађите у тексту све глаголе кретања и подвуците их.

ићи, идем	доћи, дођем	отићи, одем
ишао, ишла, ишло ишли, ишле, ишла	дошао, дошла, дошло дошли, дошле, дошла	отишао, отишла, отишло отишли, отишле, отишла

ући, уђем	изаћи, изађем	стићи, стигнем
ушао, ушла, ушло ушли, ушле, ушла	изашао, изашла, изашло изашли, изашле, изашла	стигао, стигла, стигло стигли, стигле, стигла

проћи, пређем	прићи, пређем	прећи, пређем
прошао, прошла, прошло прошли, прошле, прошла	пришао, пришла, пришло пришли, пришле, пришла	прешао, прешла, прешло прешли, прешле, прешла

Разговарамо. Зашто се текст зове „Злато"? Шта мислите, кога је чекала девојка и зашто је била тужна? Да ли можете укратко да препричате текст?

11. 4. Вежбамо. Допуните реченице глаголским облицима прошлог времена, користећи глаголе из заграда.

После испита

Софија (положити) испит у суботу и (решити, ићи) у село код родитеља у недељу.

Будилник (зазвонити). Софија (устати) и (отићи) на аутобуску станицу. Она (купити) карту. Аутобус (треба, доћи) на станицу у пет, али (доћи) мало раније. Софија (ући) и (сести). Аутобус (бити) празан. Возач (ући) и (погледати) Софију. То (бити) њен професор! Он (казати): „Колегинице, морате поново на испит!"

Будилник (зазвонити) поново. То (бити) сан! Она (бити) код куће. Она (не морати) да иде на испит. Али (моћи, закаснити) на аутобус. Брзо (устати), (спремити се) и брзо (стићи) на станицу. Аутобус (доћи), Софија (ући) и (сести). Наравно, на месту возача (не бити) њен професор. Најзад, она (стићи) у село код родитеља. Она (изаћи) из аутобуса и (угледати) родитеље. Они (чекати) на станици. Заједно (отићи) кући. Она (испричати) родитељима свој сан о испиту. Заједно (смејати се).

Скенирајте QR и погледајте слике Паје Јовановића.

Прочитајте текст о познатом уметнику.

11.

Паја Јовановић

Павле (Паја) Јовановић је познати српски сликар. Родио се 1859. године у Вршцу, а студирао је у Бечу. Живео је 98 година и насликао чак 1988 слика!

Слике Паје Јовановића приказују српску историју и народни живот. Пуне су живописних детаља народне ношње, накита, оружја... Најпознатије слике Паје Јовановића су *Кићење невесте, Рањени Црногорац, Борба петлова, Сеоба Срба, Проглашење Душановог законика* и друге.

Овај уметник је дуго припремао своје историјске слике. На пример, слику *Сеоба Срба* почео је да ради након путовања по манастирима Фрушке горе, где је тражио податке о том догађају. Много је разговарао са историчарима. На самој слици је радио десет месеци.

Сликар је волео и црквену тематику. Он је аутор иконостаса за Саборну цркву у Новом Саду, као и неколико слика из живота Светог Саве, које је радио за Саборну цркву у Сремским Карловцима.

Уметник је насликао велики број портрета. На његовим портретима су владари, уметници, научници... На пример, у Народном музеју је изложен његов чувени портрет научника Михаила Пупина. Кад је радио на портрету Јосифа Броза Тита, имао је већ више од 80 година!

Паја Јовановић је волео и ценио женску лепоту. Направио је велики број женских портрета. Жене на његовим портретима су увек лепе, зато што их је он тако видео.

Једна лепа млада жена је постала његова супруга. Звала се Муни. Имала је само 25 година када се удала за Пају, који је тада имао 58 година. Била му је муза и инспирација до дубоке старости.

Скенирајте QR код и погледајте видео Народног музеја са портретом чувене Муни.

Разговарамо. Да ли вам се допадају слике Паје Јовановића? Да ли знате нека дела других српских сликара?

11. 5. Вежбамо. а) Прочитајте још једном причу *Злато*. Попуните реченице речима по смислу.

Дарко је радио као _____ у Народном _____ . Волео је да ради кад нема _____. Тада је могао на миру да гледа _____ и друге предмете у _____.

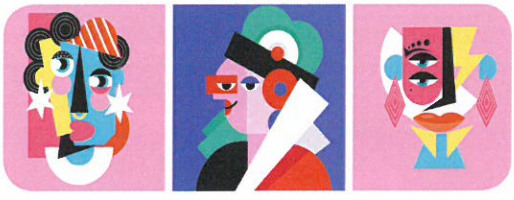
Једном је Дарко ишао кроз _____ и разгледао предмете од _____ из раног византијског _____. Сетио се једне _____ са златним _____, која му је рекла: „Лепи, хоћеш да ти гледам у _____? Ух, видим злато и _____! Дај неки _____, рука ти се позлатила!" Дарко није веровао у те _____ – какво злато? Злато је само у _____.

Дарко је прошао поред _____ и одједном је напољу, поред _____ на Тргу републике, угледао _____. Била је тужна.

Прошло је неколико _____. Дарко је размишљао о _____ . Одједном је девојка ушла у његов _____! Аутобус је стигао на _____ _____. Девојка је изашла. Дарко је изашао за _____. Рекао јој је: „Извини, већ неколико _____ размишљам о _____! Зашто си тако тужна?" Позвао је _____ на _____ и она је пристала. „Како се зовеш?" питао _____ је. „Злата", рекла је девојка.

11.

б) 1. Полицајка Светлана је добила (цвеће) од (колеге из одсека) за (рођендан). 2. Идем на (Калемегдан) да играм (шах) са (пензионери). 3. Сине, извини, али ми се (твоја нова девојка) не свиђа. 4. Пре (час) Коста увек пије (енергетско пиће), а Алекса једе (чоколада). 5. Волим (своја нова компанија) „БусПлус" и уживам у (овај посао). 6. Овај аутобус иде према (Смедеревска Паланка). 7. Странци желе да нађу (хотел) у (центар) (град). 8. Увек сам правим (рођенданска торта) за (моја супруга). 9. Да ли сте били у (Етнографски музеј)? 10. Зашто Ви не волите (свињски врат)? 11. Србија је позната по (добра кухиња). 12. Колеге, данас имамо пуно (посао) око (нова презентација). 13. Супруга и ја живимо у (стан) (њени родитељи). 14. Радујемо се (наша будућа сарадња).

Malo latinice

Srpski impresionisti

Prvo ime koje se vezuje za srpske impresioniste je ime Nadežde Petrović. Njena slika „Dereglije na Savi" nežna je i puna svetlosti. Ona svojim stilom podseća na sliku Kloda Monea „Impresija rađanja sunca", kojom je počeo impresionistički pokret u Francuskoj.

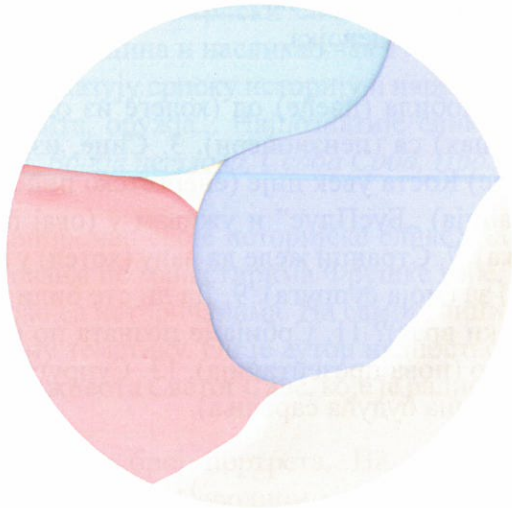
Pored Nadežde Petrović, u duhu impresionizma su slikali i Milan Milovanović, Kosta Milićević i Mališa Glišić. Njihove slike su nastale u periodu od 1907. do 1920. godine. Te slike su vedre, pune svetlosti i sunca. Boje na slikama su svetle i pastelne.

Sudbina srpskih impresionista je veoma tragična. Kad je izbio strašni Prvi svetski rat, umetnici su se našli na frontu i postali ratni slikari. Zajedno sa drugim srpskim vojnicima učestovali su u borbama i bolovali od teških bolesti. Nadežda Petrović je, kao i mnoge druge žene, radila kao bolničarka.

Srpski impresionisti su voleli umetnost, ali i svoju otadžbinu. Nažalost, deo njihovih slika je uništen u bombardovanju Beograda tokom Drugog svetskog rata.

Скенирајте QR kod i posetite virtuelni muzej. Pogledajte video o srpskim impresionistima u Narodnom Muzeju u Beogradu.

11.

ДВАНАЕСТА ЛЕКЦИЈА

Хајдемо у планине

Идемо на излет

Маша се спрема за планинарење. Њена пријатељица Ива позвала ју је на планину Ртањ. Ива ради као водитељка на једној телевизији. То је стресан посао. Зато Ива, кад је слободна, воли да проводи време у природи. Девојке ће путовати до Ртња аутобусом са својим водичем и планинарским друштвом.

Ива: Хало, здраво! Ива овде.
Маша: Ћао, Иво!
Ива: Јеси ли купила планинарске ципеле?
Маша: Нисам још, али сам нашла у продавници и ципеле и ранац. Вечерас ћу их купити.
Ива: Одлично. Ја ћу нам направити сендвиче. Ти само треба да понесеш воду. Хоћеш ли понети фотоапарат?
Маша: Хоћу. Понећу и резервне батерије.
Ива: Сјајно! Имаћеш фантастичне слике. Бићу код тебе у суботу у пола шест ујутру.
Маша: Молим? У пола шест?!
Ива: Аутобус полази у шест. Неће нас чекати, морамо стићи на време.
Маша: Надам се да се нећу успавати...
Ива: Нећеш. Не брини. Позваћу те у пет и петнаест.
Маша: Добро, важи. А кад ћемо се вратити? Око седам, осам?
Ива: Нема шансе. Нећемо се вратити пре десет увече.

Оне ће путовати.

БУДУЋЕ ВРЕМЕ – ГЛАГОЛ НА –ТИ	*Ја / ти / он... (Вечерас... У среду...)*	+	ћу	ћемо	+	путовати.
			ћеш	ћете		
			ће	ће		

Путова ти	ћу	ћемо	+	*(вечерас... у среду... колима)*
	ћеш	ћете		
	ће	ће		

12. 1. Вежбамо. Допуните реченице глаголима из заграда у облику будућег времена.

а) *Пример: Ја (путовати) на излет.* → *Ја ћу путовати на излет.* 1. Ми (купити) сендвиче. 2. Оне (устати) рано. 3. Водич (одговорити) на питања. 4. Ви (чекати) испред. 5. Ти (ручати) са нама. 6. Ја (спавати) у то време.

б) *Пример: Ја (путовати) на излет.* → *Путоваћу на излет.* 1. Ми (купити) сендвиче. 2. Оне (устати) рано. 3. Он (одговорити) на питања. 4. Ви (чекати) испред. 5. Ти (ручати) са нама. 6. Ја (спавати) у то време.

Разговарамо. Прочитајте примере. Да ли глагол *хтети* изражава жељу или служи за исказивање будућег времена? У којим примерима то није важно?

12.

1. Купићемо нови ауто. 2. Хоћемо да купимо нови телевизор. 3. Радићу цео викенд – катастрофа! 4. Марко хоће да ради код нас у фирми. 5. Да ли ћете утишати музику? 6. Свратићемо на пумпу да купимо бензин. 7. Хоћу да свратим код другарице. 8. Ја ћу један еспресо са млеком! 9. Хоћу да попијем кафу на миру. 10. Ива ће нас чекати на паркингу. 11. Сутра ће падати киша. 12. Хоћу да гледам тај филм. 13. Гледаћете тај филм у свим биоскопима.

Када ћемо се вратити?

БУДУЋЕ ВРЕМЕ – ПИТАЊЕ	*Када* / *Да ли...*	+	ћу	ћемо	+	се	+	вратити?	– Касно.
			ћеш	ћете				вратити (касно)?	– Да. Хоћемо. – Не. Нећемо.
			ће	ће					

Хоћу	Хоћемо	+	(ли)	+	се	+	вратити (касно)?	– Да. Хоћемо. – Не. Нећемо.
Хоћеш	Хоћете							
Хоће	Хоће							

12. 2. Вежбамо. Поставите питања према подвученим речима. *Пример: Оне ће се вратити касно. – Ко ће се вратити? Када ће се вратити?*

1. Маша ће направити сендвиче. 2. Девојке ће се вратити увече. 3. Вечерас ћу купити планинарску опрему. 4. Аутобус ће кренути у шест сати. 5. Чућемо се сутра.

Нећемо се вратити пре 10 увече.

БУДУЋЕ ВРЕМЕ – НЕГАЦИЈА

Ја / ти / он... *(Вечерас...* *У среду...)*	+	се	+	нећу нећеш неће	нећемо нећете неће	+ вратити.

ИЛИ:

Нећу Нећеш Неће	Нећемо Нећете Неће	+	се	+ вратити... (пре 10 увече).

12. 3. Вежбамо. Поставите питања према подвученим речима.

1. Маша и Ива ће се вратити у 8 увече. 2. Ви ћете ручати у кафани „Ртањ". 3. Разговараћемо о томе сутра. 4. Професор неће путовати у Нови Сад. 5. Питаћеш професора зашто не путује у Нови Сад. 6. Ја ћу питати професора.

Разговарамо. Одговорите потврдно или одрично.

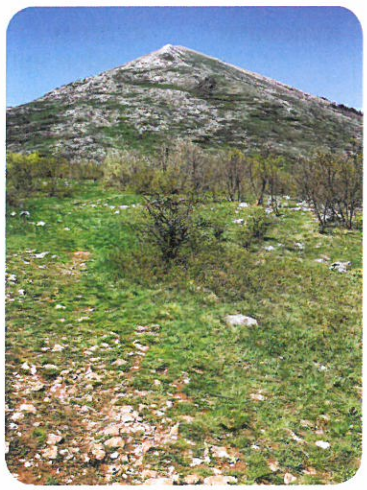
1. Хоћете ли учити српски и даље? 2. Да ли ћете данас певати српске народне песме? 3. Хоћете ли славити рођендан у клубу? 4. Хоћете ли на лето путовати на море? 5. Да ли ћете се кандидовати за место председника државе?

Одговорите на питања:

1. Где ће Маша и Ива путовати у суботу?
2. Хоће ли Ива купити ранац?
3. Да ли ће Маша направити сендвиче?
4. Ко ће понети фотоапарат?
5. Када ће се чути телефоном?
6. Зашто ће девојке устати тако рано?
7. Да ли ће се вратити до девет увече?

Разговарамо. Да ли знате шта значе речи *ванземаљац, скровиште, смак света, остаци, минирати*? Прочитајте текст и испричајте шта сте сазнали о Ртњу.

Планина Ртањ

Планина Ртањ је висока 1565 метара. Њен врх личи на пирамиду. Људи причају о Ртњу загонетне приче. На пример, кажу да се ту налази дворац пун злата, дом за ванземаљце, скровиште за смак света и томе слично.

Код планине се налази мало село Ртањ. Раније је ту био рудник са добром инфраструктуром – железницом, школом, амбулантом, парком... Кад је власник рудника преминуо, његова супруга му је подигла капелу на самом врху Ртња. Ту се сада налазе остаци порушене капеле. Њу су минирали људи који су тражили злато. А удари грома су је порушили до темеља.

Људи верују да планина има неку енергију, добру за људско здравље. Становници локалних села беру на Ртњу шумске плодове, печурке, лековито биље. Свуда у Србији је познат ртањски чај.

Разговарамо.

1. Колико је висока планина Ртањ?
2. Како изгледа њен врх?
3. Шта је било раније у подножју планине?
4. Шта се налазило на самом врху Ртња?
5. Зашто је капела порушена?
6. Шта људи беру на Ртњу?
7. Да ли сте пробали ртањски чај?

! У будућем времену, као и у прошлом времену, користимо и свршене, и несвршене глаголе. У садашњем времену користимо углавном несвршене глаголе. Свршене у облику садашњег времена користимо у модалним и сличним конструкцијама са два глагола.

12. 4. Вежбамо. а) Попуните табелу глаголским облицима садашњег, прошлог и будућег времена.

несвршени	*свршени*	*садашње време*	*прошло време*	*будуће време*
писати	написати	*Ја пишем.*	*Ја сам писао.*	*Ја ћу писати.*
		Ја напишем.	*Ја сам написао.*	*Ја ћу написати.*
правити	направити	Ти...		
читати	прочитати	Она...		
каснити	закаснити	Он...		
плаћати	платити	Она...		
одговарати	одговорити	Ми...		
враћати се	вратити се	Ви...		
куповати	купити	Оне...		
давати	дати	Они...		

! Неки глаголи су и свршени, и несвршени: *питати, ручати, причати, доручковати, вечерати, вежбати* итд.

! Модалне конструкције и конструкције са два глагола могу да користе и свршене, и несвршене глаголе: *могу да читам / могу да прочитам*.

б) Направите реченице, користећи глаголе из претходне вежбе. *Пример: Могу да пишем писмо. / Могу да напишем писмо.*

Желиш да...
Она мора да...
Он може да...
Они неће да...
Ми треба да...
Планирам да...
Хоћу да...
Ви треба да...

в) Пребаците глаголе у реченицама у облик будућег времена. Сачувајте ред речи као у примерима.

1. Оне пишу блог о Србији. 2. Он чека госте у суботу. 3. Ми слушамо музику у колима. 4. Водич прича о планини. 5. Девојке путују на излет. 6. Ви радите на градилишту у Русији. 7. Гости вечерају у хотелу. 8. Ви не разумете. 9. Ти сутра ручаш код нас. 10. Ја не спавам у авиону.

г) Пребаците глаголе у реченицама у облик будућег времена. Сачувајте ред речи као у примерима (глаголи су на првом месту).

1. Чујемо се сутра. 2. Знате да кувате српска јела. 3. Слушам предавање поподне. 4. Живиш у лепом стану. 5. Путују авионом у Египат. 6. Видимо се вечерас. 7. Пише блог о планинарењу. 8. Раде на градилишту. 9. Вечераш у хотелу. 10. Шетате се градом. 11. Имамо само пола сата.

д) Промените глаголе у реченицама у облик садашњег времена. Употребите несвршени глагол где је потребно.

1. Данас ћете вежбати граматику. 2. Ручаћеш у ресторану. 3. Причаћу ти детаље. 4. Сестра ће се вратити за пола сата. 5. Ја ћу платити рачун. 6. Професор ће нам одговорити. 7. Прочитаћете текст. 8. Мало ћу закаснити. 9. Колега ће вам дати све одговоре. 10. Ива ће радити на телевизији.

Ко чека дочека

Планинари се окупљају на аутобуској станици. Возач је стигао мало раније и чека планинаре. Ту је и водич групе.

Возач: Хоће ли и овог пута ићи иста екипа?
Водич: Хоће. А ићи ће и неки нови чланови друштва.
Возач: Надам се да ће они бити у доброј кондицији за шетњу.
Водич: Ми ћемо ићи полако до средине пута. А онда ћемо се поделити у две групе. Ко не може да иде даље, моћи ће да остане ту и да сачека остале. Мада, ја мислим да ћемо сви стићи до врха ако идемо полако.
Возач: Време је да кренемо. Можда твоји нови чланови ипак неће доћи.
Водич: Ево их, долазе... Ћао, девојке! Таман смо помислили да нећете доћи. Јесте ли се успавале? Уђи ћете на предња врата и сести с десне стране. Кренућемо за неколико минута.

Да ли *возач, водич* и *водитељ* раде исти посао? Опишите, шта ради свако од њих.

Ми ћемо ићи полако. = Ићи ћемо полако.

БУДУЋЕ ВРЕМЕ ГЛАГОЛ НА **–ЋИ**

Ја / ти / он... *(Вечерас...* *У среду...)*	+	ћу / ћеш / ће	ћемо / ћете / ће	+ ићи (полако).

ИЛИ:

Ићи	+	ћу / ћеш / ће	ћемо / ћете / ће	+ (полако).

12. 5. Вежбамо. а) Нађите у тексту све облике будућег времена и подвуците их.
б) Направите реченице у будућем времену.

1. Ми (ићи) на Ртањ. 2. Моји другови (доћи) мало касније. 3. Да ли (наћи) времена да погледаш нови филм? 4. Аутобус (стићи) на време. 5. Маша данас (не доћи) на час. 6. Путници (ући) на предња врата. 7. У колико сати (ви, наћи се)? 8. Знао сам да ти (не отићи) кући. 9. (Доћи, ти) код нас у суботу?

„Пут путујем”

Пут до Ртња није кратак, али је аутобус нов и брз. Седишта су широка и мека, а прозори велики и светли. На радију свира тиха музика.

Сви путници су узбуђени и весели – и стари, и млади. Чује се гласан смех. Водич је симпатичан, висок и паметан. Млад је, али искусан. Он говори да успон није лак. Чак и кад је дан топао, на врху понекад дува јак и хладан ветар. Треба понети и дебелу и танку одећу.

Девојке су веселе и срећне. Знају да им неће сметати ни дуг пут, ни тежак ранац, ни ружно време.

Разговарамо. Да ли волите да путујете? Када сте и куда путовали последњи пут? Да ли ћете путовати негде ускоро? Шта ћете понети на пут?

12. 6. Вежбамо. Спојте речи супротног значења.

брз	глуп	висок	близак
весео	леп	далек	јак
гласан	несрећан	дебео	кратак
млад	светао	лак	хладан
нов	спор	мек	низак
паметан	стар	узак	танак
ружан	стар	дуг	тврд
срећан	тих	слаб	тежак
таман	тужан	топао	широк

! узак – уска, уско
тежак – тешка, тешко
топао – топла, топло

Разговарамо. Одговорите на питања.

1. Какву кафу волите, топлу или хладну? 2. Да ли је Ваш професор низак или висок? 3. Да ли волите гласну или тиху музику? 4. Имате ли нови или стари аутомобил? 5. Каква је ваша свеска из српског, дебела или танка? 6. Да ли је укусније тамно или светло пиво? 7. Да ли је српска граматика тешка или лака? 8. Јесте ли срећни или несрећни? 9. Да ли је данас време лепо или ружно?

12. 7. Вежбамо. а) Проширите причу тако што ћете додати што више детаља у облику придева, прилога итд. Користите речи по свом избору.

Случај у кафићу

Девојка је дошла у кафић. Наручила је кафу и колач. Отишла је да опере руке. Вратила се. Видела је да за њеним столом седи господин. Господин је јео њен колач. Остала је само половина. Девојка је села поред њега. Господин је питао девојку да ли жели да поједе другу половину. Девојка је одбила. Била је бесна, што он једе њен колач. Господин је погледао на сат. Затим је устао и отишао. Тада је девојка видела своје ствари за другим столом. На том столу су стајали и њена кафа, и њен колач.

б) Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. Овај сок има много (шећер) и мало (витамин). 2. Молим Вас, два (пиво) и две (кисела вода). 3. Јесте ли читали (чланак) о (актуелна политичка ситуација) на (Балкан) у (данашње новине)? 4. Апотекар Ђура није задовољан (свој живот). 5. Госпођа Дивна нигде не иде без (свој мали пас). 6. Идите (ова улица) до (крај), па скрените десно. 7. Професорка увек носи (велика торба). 8. Анђела се од (своје петнаесте године) бави (манекенство). 9. Чекамо вас у (субота) ујутру код (Саборна црква). 10. Сине, не треба да разговараш са (странци) на (улица). 11. Зет обожава („Црвена Звезда") и иде на (свака утакмица). 12. Певач је попио (хладно млеко) из (фрижидер) и није могао да пева. 13. О (такве ствари) се не говори јавно. 14. Не одустајемо од (своји планови).

Malo latinice

Na vrh brda vrba mrda

Verovatno već znate da najveći deo Srbije zauzimaju planine. Planinska regija Srbije počinje od Panonskog pobrđa na severu i završava se crnogorskom, albanskom i makedonskom granicom na jugu. Planinska regija se prostire i do bosansko-hercegovačke granice na zapadu, i do bugarske granice na istoku.

Deca uče geografiju svoje zemlje još u školi. Ona veoma dobro znaju da u Srbiji postoje Rodopske planine, Karpatsko-balkanske planine i Dinarske planine.

Tamo gde teku reke Južna Morava i Velika Morava nalaze se Rodopske planine. Svaka planina ima svoje ime: Dukat, Bukovik, Jastrebac, Juhor, Crni vrh... Neki nazivi zvuče zabavno: Besna Kobila, Ostrozub, Kukavica.

Karpatsko-balkanske planine su u istočnoj Srbiji, a u njihovom podnožju teče reka Dunav. Prostiru se od Bugarske na istoku do Pomoravlja na zapadu. Tu spadaju i Homoljske planine koje kriju tajnu vlaške magije. Zatim, tu su Beljanica i neke druge, kao Rtanj, Ozren, Devica, Suva planina i Stara planina.

Dinarske planine zauzimaju najviše prostora.

Na Mokroj Gori se nalazi čuveno etno-selo koje je sagradio poznati reditelj Emir Kusturica. Tu se održavaju i filmski festivali. Šarske planine su čuvene po ogromnim ovčarskim psima šarplanincima. U Starovlaško-Raškim planinama nalaze se poznati turistički centri Tara, Zlatibor i Zlatar. I deca i odrasli dolaze tu na zimovanja i letovanja. Kopaonik je najpoznatije srpsko skijalište i odmaralište. U Dinarske planine spada i čuveni simbol Beograda – Avala.

12.

Kako je uopšte moguće zapamtiti sve te planine? Ako pitate Srbe, oni će slegnuti ramenima. Pa kako ne bismo znali? Kao što znamo nazive sela i gradova, reka i jezera, tako znamo i svoje planine. Nije nam zemlja toliko velika, pobogu, da ne možemo da ih zapamtimo! Osim toga, svaka planina je poznata po nekoj svojoj osobini ili istorijskom događaju. Evo, na primer, Prokletije zvuče zastrašujuće, a tako i izgledaju. Za vreme Prvog svetskog rata tu je izgubilo živote mnogo srpskih vojnika...

Planine pamte i nemirna i mirna vremena. Sada se na mnogim planinama nalaze odmarališta, koja posećuju ljubitelji prelepe prirode, svežeg vazduha i rekreacije.

Slušajte narodnu pesmu *Zlatibore, pitaj Taru* i čitajte tekst.

(peva Slobodan Miluna)

Ja i draga sa planine dvije
voleli se ko što niko nije.
Voleli se ko sunce i zora –
ona s Tare, ja sa Zlatibora.

Refren:
Zlatibore, pitaj Taru,
da li pamti ljubav staru.
Zlatibore, pitaj Taru,
da li pamti ljubav staru.

Tara njemu odgovara –
ne vraća se ljubav stara.

Tara njemu odgovara –
ne vraća se ljubav stara.

Šetali smo pored bistre vode,
mirisali na šumske jagode.
I gde god bi zagrljeni seli,
jedno drugom u ljubav se kleli.

Sad mi tuga moju dušu para,
otkako mi reče njena Tara
setnom pesmom iz plave daljine –
udala se preko reke Drine.

ШТА СМО НАУЧИЛИ (30–45 мин)

1. Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

Да ли сте гледали _____ _____ (познати филм) _____ _____ (Горан Марковић) „Тито[1] и ја"? Та комедија је добила _____ _____ (престижна награда) на _____ _____ (филмски фестивал) 1992. _____ (година). То је један од _____ _____ _____ (најбољи југословенски филмови).

У _____ (филм) се ради о _____ (живот) _____ _____ (један дечак). Звао се _____ (Зоран) и живео је са _____ _____ _____ (своја велика породица) у _____ (Југославија) средином _____ _____ (двадесети век).

Једном је Зоран у _____ (школа) написао _____ _____ (школски састав) о _____ _____ (друг Тито). У _____ _____ (тај састав) је написао да воли _____ _____ (маршал Тито) највише на _____ (свет), више од _____ (отац) и _____ (мајка). Састав је објављен у _____ _____ (градске новине), а Зоран је освојио _____ _____ (прво место) на _____ (конкурс) за _____ _____ (најбољи рад). Добио је _____ _____ (главна награда): да иде на _____ (путовање) „Марш Титовим родним крајем" заједно са _____ _____ (најбољи дечаци) и _____ _____ (најбоље девојчице).

На _____ _____ (то путовање) _____ (Зоран) је било баш тешко. _____ (Дечак) није никад проводио _____ (време) у _____ (природа), није путовао без _____ (своји родитељи). _____ _____ (Његов учитељ) је био _____ (строг) према _____ (он). За време _____ _____ (једна шетња) Зоран се изгубио у _____ (планина). Срећом, учитељ _____ (он) је нашао. Али, Зоран је о _____ (то) написао _____ (писмо) _____ _____ (своји родитељи). Учитељ је нашао _____ _____ (његово писмо) и био је веома љут.

О _____ (то) шта се десило са _____ (дечак), _____ _____ (његови другови) и _____ (учитељ) можете да сазнате ако погледате _____ _____ (овај филм).

[1]Јосип Броз Тито, бивши председник Социјалистичке Федеративне Републике Југославије. Презиме *Тито* мењамо као мушка имена *Славко, Марко* итд.

2. Употребите глаголе у облику прошлог времена.

Не идемо у позориште. _____
Ђаци неће да уче онлајн. _____
Треба да идем да купим хлеб. _____
Да ли дуго живиш у Лозници? _____
Учитељица даје ђацима пола сата за тест. _____
Желим да учим кинески, али немам времена. _____
Председник путује у иностранство. _____
Странци воле да гледају српске филмове. _____
Не могу да дођем код вас. _____

3. Направите реченице. Употребите глаголе у облику будућег времена.

Сутра, доћи, мој, добар, другарица. _____
Мајстор, урадити, све, за, пет, сат. _____
Да ли, ви, путовати, у, јануар, на, планина? _____
Ми, не, моћи, да, вратити се, брзо. _____
Ти, купити, два, јогурт, и, десет, јаје. _____
Мени, донети, чај, са, лимун, и, чоколадни, торта. _____

4. Поред сваке речи напишите реч супротног значења. *Пример: добар – лош.*

лак	_____	срећан	_____	брз	_____
мек	_____	глуп	_____	светао	_____
дуг	_____	млад	_____	танак	_____
слаб	_____	добар	_____	висок	_____
последњи	_____	скуп	_____	топао	_____
леп	_____	досадан	_____	мали	_____

5. Изаберите по један правилан и уобичајен одговор за свако питање, тако да дијалог има смисла.

1) Јеси ли се уморио?	Јесмо. / Јесам. / Јесте.
2) Хоћеш ли доћи на посао сутра?	Јесам. / Хоћу. / Неће.
3) Да ли радите у компанији Екстра?	Јесмо. / Да. / Јесте.
4) Који је ово час?	Час српског. / То је добар час. / То је сат.
5) Хоћете ли још мало супе?	Не могу, хвала. / Нећу, шта вам је?
6) Јесмо ли ми погрешили адресу?	Нисте. / Како да не. / Може.
7) Јеси ли чуо шта су рекли?	Јесу. / Јесам. / У реду је.

6. Прецртајте реч која не припада низу.

– цвекла, рекла, шаргарепа, краставац
– малина, шљива, трешња, кромпир
– полицајац, поклон, гости, прослава
– кусур, купус, новац, рачун
– само, већ, сада, сат
– вероватно, уморно, сигурно, наравно
– казати, рећи, разговарати, удати се
– посао, пошао, почео, ишао

7. Напишите нешто кратко о себи (где живите, шта радите, шта (не) волите, имате ли породицу...).

ТРИНАЕСТА ЛЕКЦИЈА

Време данас

Баба Марта (Временска прогноза)

Добро јутро, поштовани гледаоци! Ове године март не престаје да нас изненађује. Данас је у Србији време хладније него јуче, пада киша и дува јак ветар. Ипак, метеоролози кажу да већ од сутра стиже топлије време. Ветар ће бити слабији, а температура виша за 5 степени. Најнижа температура биће на Копаонику – само 5 степени, а највиша у Новом Пазару – 11 степени.

...а сада су на реду рекламе!

Имате интернет, али желите још бољу, бржу и стабилнију везу? Долазимо на Ваш позив одмах!

Нудимо Вам најповољније мобилне услуге по најнижим ценама уз најновије моделе мобилних телефона.

Најповољнији кредит наше банке је Ваш најбржи пут до новог стана!

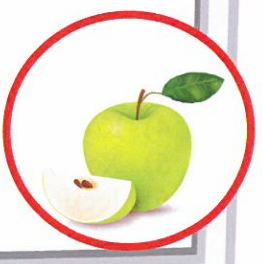
Најлакши начин да уклоните флеке је детерџент МаксПлус!

Желите ли укуснија и здравија јела? Предлажемо Вам наше супер посуђе!

Наше воће стиже у продавницу у најкраћем року. Зато, ако волите свеже – добићете још свежије!

Разговарамо. Да ли гледате телевизију? Да ли пратите временску прогнозу? Волите ли да гледате рекламе? Да ли сте приметили да се у временској прогнози и рекламама често користе облици придева – *бољи* и *најбољи*, *бржи* и *најбржи*?

КОМПАРАЦИЈА ПРИДЕВА	Позитив (основни облик)	Компаратив	Суперлатив
		-иј- + -и, -а, -е... -ј- + -и, -а, -е... -ш- + -и, -а, -е...	нај- + компаратив
	хладан (-на, -но)	хладнији (-а, -е...)	најхладнији (-а, -е...)
	брз (-а, -о...)	бржи (-а, -е...)	најбржи (-а, -е...)
	лак (-а, -е...)	лакши (-а, -е...)	најлакши (-а, -е...)

! Придеви означавају особину. Неке особине имамо у мањем или већем степену. Придеве који означавају такве особине можемо да поредимо (*лак, тежак, леп*...). Друге придеве не можемо да поредимо (*градски, дрвени, сестрин*).

13.

13. 1. Вежбамо. а) Упишите облике компаратива подвученог придева, по моделу хладнији. *Пример: Сок од јабуке је укусан, али сок од јагоде је још укуснији.*

1. Новембар је хладан, али је децембар још _____. 2. Прошло лето је било топло, а ово ће бити још _____. 3. Срећна сам и бићу још _____ кад дођете. 4. Твој аутомобил је стар, али мој је још _____. 5. Директор иначе говори гласно, а данас је говорио још _____. 6. Моја коса је светла, а њена је још _____. 7. Сада је цена повољна, али можда ће бити још _____ у децембру. 8. Кућа у малом граду је јефтина, а у селу је још _____.

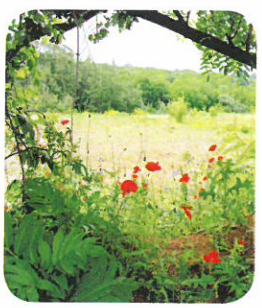
б) Напишите испод слика које је годишње доба на сликама.

_____

_____

_____

_____

Понављамо.

	Шта?	**Када?**
Годишња доба:	лето	лети
	зима	зими
	јесен	у јесен
	пролеће	у пролеће
Месец:	јануар	у јануару
	фебруар	у фебруару
	март	у марту
Датум:	трећи јануар	трећег јануара
	први мај	првог маја
	хиљаду деветсто педесета година	хиљаду деветсто педесете године
	две хиљаде двадесет прва година	две хиљаде двадесет прве године
Дан у недељи:	понедељак	у понедељак
	уторак	у уторак
	среда	у среду

Разговарамо. Одговорите на питања користећи месец, дан или датум по избору.

1. Када је дан најкраћи, а ноћ најдужа? 2. Који је данас дан? 3. Који је датум био јуче? 4. Када славимо Божић? 5. Када је Ваш рођендан? 6. Када је у Вашем граду вруће? 7. Када почиње школска година? 8. Када обично идете на одмор? 9. Када сте почели да учите српски?

13.

1	степен
2, 3, 4	степена
5–20, 25...	+ колико
неколико много мало	степени

Разговарамо. Прокоментаришите прогнозу у табели. Какво је време било јуче? Какво је време сада? Какво ће време бити сутра? Када је време било / када ће време бити најхладније / најтоплије?

јуче	данас	сутра	прекосутра	до краја недеље
дању +16 ноћу +4 сунчано	дању +19 ноћу +7 претежно сунчано	дању +17 ноћу +7 претежно облачно	дању +13 ноћу +9 облачно ветар, киша	дању +13 ноћу +9 ветар пљусак са грмљавином

Разговарамо. Отворите временску прогнозу на свом мобилном телефону. Какво је време сада у Србији / Београду? Да ли знате какво ће време бити сутра? Какво је време сада у Вашем граду – топлије или хладније него у Београду? Да ли више волите топлије или хладније време?

13. 2. Вежбамо. а) Спојте две колоне.

Лети...	... лишће постаје жуто, почиње хладно време са ветром и кишом.
Зими...	... су често велике врућине.
На пролеће...	... је обично хладно, пада снег, дува хладан ветар.
На јесен...	... је топло, птице почињу да певају, све цвета, чести су пљускови.

б) Прочитајте реченице. Од којих придева су настали облици компаратива? Запишите их у табелу!

1. Овај задатак није тежи од претходног. 2. На мору је ветар јачи. 3. Метал је тврђи од пластике. 4. Твоја јакна није дебља од моје, чак и је тања. 5. Мој аутомобил је ужи, а гаража је шира од твоје. 6. Мотор у новом аутомобилу је тиши. 7. Нови рачунар је бржи. 8. Казне за возаче треба да буду строже. 9. Време ће углавном бити сувље наредних недеља. 10. Пијем слађу кафу, а Слађа пије горчу. 11. Код њих су цене ниже. 12. Имам млађег брата.

	→ нижи (-а, -е)		→ слађи (-а, -е)		→ дебљи (-а, -е)
	→ ужи (-а, -е)		→ тежи (-а, -е)		→ сувљи (-а, -е)
	→ бржи (-а, -е)		→ горчи (-а, -е)		→ тиши (-а, -е)
	→ млађи (-а, -е)		→ јачи (-а, -е)		→ тањи (-а, -е)
	→ тврђи (-а, -е)		→ строжи (-а, -е)		→ шири (-а, -е)

в) Допуните реченице датим придевом у облику компаратива по моделу *брз – бржи. Пример: Возови су брзи, али авиони су бржи.*

1. Учитељица српског је строга, али учитељ историје је _____. 2. Овај сир је тврд, али онај је _____. 3. Црни мачак је дебео, а сиви је још _____. 4. Ова улица је уска, али она је још_____. 5. Немачки језик је тежак, али је арапски _____. 6. Овде је клима сува, али у Африци је _____. 7. На мору је ветар јак, али је на планини _____. 8. Плава оловка је танка, али је црна још _____. 9. Колач је сладак, али је чоколада _____. 10. Данас је притисак напољу низак, а сутра ће бити још _____. 11. Музичари свирају тихо, јер смо им рекли да буду _____. 12. Ја сам висок, али ти си _____ од мене. 13. Ниси више млад, раније си био _____. 14. Карте до Лондона су скупе, а до Токија су још _____.

г) Допуните реченице датим придевом у облику компаратива по моделу *леп – лепши.*

1. Моја јахта је лепа, али твоја је још _____. 2. Ова фотеља је мека, али она је још _____. 3. Овај задатак је лак, а следећи ће бити још _____.

Разговарамо.

1. У каквим ресторанима волите да ручате – у скупљим или јефтинијим? 2. Какве боје волите код одеће – тамније или светлије? 3. Какве вежбе из српског волите – лакше или теже? 4. Који језик је лакши – српски или кинески? 5. Шта је укусније – кафа или ракија? 6. Који град је лепши – Београд или Ваш град? 7. Да ли волите тишу или гласнију музику у аутомобилу? 8. Чији је посао опаснији – посао полицајца или посао новинара?

КОМПАРАЦИЈА ПРИДЕВА	НЕРЕГУЛАРНИ ОБЛИЦИ		
	добар	бољи	најбољи
	зао	гори	најгори
	мали	мањи	најмањи
	велик	већи	највећи

13. 3. Вежбамо. Допуните реченице речима супротног значења у облику компаратива. *Пример: Комшија има мањи аутомобил, а комшиница већи.*

1. Јуче је гужва била већа, а данас је _____. 2. Ваша хотелска соба је мања, а наша је _____. 3. Мислио сам да је он бољи возач, а он је много _____ од мене. 4. У овом ресторану порције су мање, а цене су _____. 5. Овде је храна гора, али је услуга _____.

Разговарамо. Завршите реченице по свом избору.

1. Најлепши град на свету је... 2. Најтежа професија је... 3. Најбржи аутомобил је... 4. Најбољи спортиста за мене је... 5. Најбоља храна је... 6. Најлошији филм који сам гледао / гледала је... 7. Најсрећнији сам био / била када... 8. Најлакши језик за учење је... 9. Најинтересантнија књига ми је била... 10. Најбољи посао је...

13. 4. Вежбамо. Допуните реченице тако што ћете речи из заграда ставити у облик суперлатива. *Пример: Наш професор је _____ (добар). → Наш професор је најбољи.*

1. Због пандемије, 2021. година је била _____ година за бизнис (лош). 2. Милош је мој _____ друг (добар). 3. Њена _____ брига је испит из анатомије (велик). 4. Научити српски је _____ проблем (мали). 5. Овај задатак из српског је _____ (лак). 6. Био сам _____ на часу (тих). 7. Овај фудбалер је _____ у тиму (слаб). 8. Ја сам себи _____ критичар (строг). 9. Овај пут до врха планине је _____ (брз). 10. Купићу _____ ципеле (јефтин). 11. Ово је _____ мост на Сави (нов). 12. Да ли знате који је _____ језик на свету (тежак)? 13. У нашој породици ја сам _____ (низак).

„За Београд, за Београд..."

Планинари Пера и Жика враћају се кући аутобусом и размењују утиске.

Пера: Могу ти рећи, Ртањ ми се чини лепши него Сувобор.
Жика: Слажем се, и мени је Ртањ најлепша планина од свих.
Пера: Додуше, овај успон ми је био тежи од оног претходног.
Жика: Мени је ово био најтежи успон од свих. Али ти си у бољој кондицији него ја.
Пера: Био сам спорији него ти и одмарао се више пута.
Жика: Другим речима, био си паметнији од мене.

У бољој си кондицији него ја. Био си паметнији од мене.

хладнији	него	ко / шта
паметнији најпаметнији	од	кога / чега

Да ли знате шта значи *имати више среће него памети*?

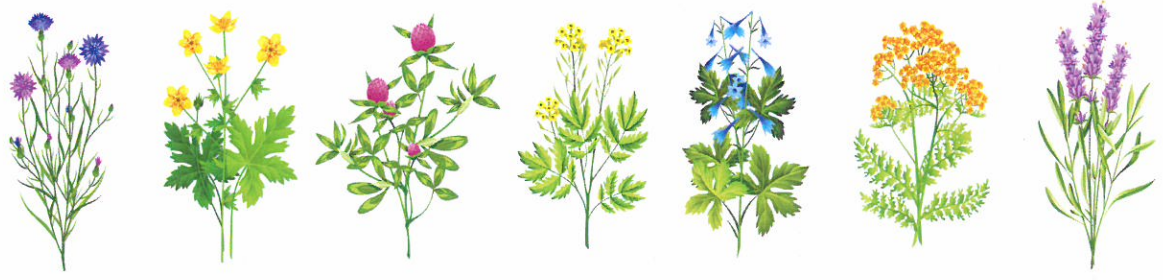
13. 5. Вежбамо. а) Направите поређење на два начина. *Пример: Март, мај, топао. – Мај је топлији него март. Мај је топлији од марта.*

1. Август, новембар, хладан. 2. Планина Ртањ, планина Монт Еверест, велик. 3. Живот у граду, живот у селу, добар. 4. Нови рачунар, стари рачунар, брз. 5. Мобилни телефон, фиксни телефон, практичан. 6. Летњи дани, ноћи, дуг. 7. Бицикл, аутомобил, јефтин. 8. Добра књига, филм, интересантан.

б) Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. Ено га Марко, трчи по (школско двориште) са (другари). 2. Можете да идете (лифт), али ја обично идем (степенице). 3. Наша кума живи у (мали стан) на (трећи спрат). 4. Бруно не станује у (студентски дом), већ у (изнајмљен стан) близу (центар). 5. Комшија воли да се паркира испод (наш прозор). 6. Свако вече пензионери седе испред (свој улаз) и разговарају о (политика). 7. Отац се враћа са (службени пут) у (петак). 8. Сутра планинари иду на (Фрушка гора). 9. Не разумем зашто студенти воле да разговарају и да доручкују у (читаоница). 10. У (наша болница) ради један доктор из (Јужна Кореја). 11. Хало, могу ли да наручим (један) (порција) (роштиљ) са (достава)? 12. Извините, али нисам задовољна (ваша услуга). 13. Ми смо против (ваша идеологија). 14. Баш се радујемо (пролеће).

Malo latinice

LEPOTA – Dušan Radović

Lepo sunce,
lep dan.
Lepe ptice,
lepi ljudi.
Svi su lepi
i svi se raduju
što su lepi.
I od toga
postaju još lepši.

KIŠA – Dragoljub Đorđević

Kad se oblak
nebom stušti,
kiša pljušti,
samo pljušti.
Iznad sela,
iznad grada,
kiša pada,
samo pada.
Preko breza,
preko lipa,
kiša sipa,
samo sipa.
Bila trava,
bila trska,
kiša prska,
samo prska.
I na rode,
I na čaplje,
kiša kaplje,
samo kaplje.
I na snaje,
I na prije,
kiša lije,
samo lije.
Bile trešnje
il' orasi,
kiša kvasi,
samo kvasi.

Objasnite značenje izraza: Jedna lasta ne čini proleće.
Zima ujeda bez zuba.
Ko leti hladuje, zimi gladuje.
Ne pada sneg da pomori svet, nego da svaka zverka pokaže svoj trag.
Nema zime!

Prepišite latinicom. Podvucite oblike komparativa i superlativa.

Боље врабац у руци него голуб на грани. _____
Ко хоће веће, изгуби из вреће. _____
Истина увек највише боли. _____
Боље спречити него лечити. _____
Боље икад него никад. _____
Јутро је паметније од вечери. _____

Jugoslovenska muzička grupa *Plavi orkestar* pevala je: *Bolje biti pijan nego star*. Da li se slažete?

ЧЕТРНАЕСТА ЛЕКЦИЈА

Сваког госта три дана доста

Идемо у Голубац

Немања: Другари, имам идеју! Могли бисмо сви заједно да одемо у Голубац. Ви бисте били моји гости на ручку код мојих родитеља. Могли бисте да останете неколико дана у мојој кући. Моји родитељи би били срећни да нас све угосте. У Голупцу има једна стара тврђава, коју бисте могли да обиђете. А близу Голупца се налази манастир Тумане. Ту обично долази много посетилаца.

Иван: Одлична идеја! Ја сам чуо да је Голубачка тврђава потпуно реновирана. На сликама изгледа фантастично! Стоји на стени, на самој је обали Дунава. Волео бих да се попнем горе. Могу да замислим какав је поглед одозго!

Бруно: А ја сам чуо много занимљивости о манастиру Тумане. Близу манастира се налази пећина у шуми где је живео монах – старац Зосима. Ја бих ишао да видим ту пећину. Да ли бисте и ви ишли? Сам манастир има, између осталог, и гостионицу, и зоолошки врт... А на јутјубу сам видео монахе како свирају гитаре!

Мајк: Волео бих да видим тврђаву и тај чудесни манастир. Али, опростићете ми, ја не бих ишао горе на куле и зидине тврђаве... Не волим висину. Али се веома радујем прилици да идем на ручак у стару српску кућу. Кад смо већ код Дунава – надам се да је пецање дозвољено...?

Маша: Обожавам путовања! Хвала на позиву, Немања. Једва чекам да одемо у Голубац – да обиђемо сва та лепа места и да се упознамо са твојима. Да ли је то место где пролази међународна бициклистичка стаза? Могли бисмо да изнајмимо бицикле и да се возимо мало. И можда би било боље да се сместимо у хотел у Голупцу. Ипак нас је много. Тада не бисмо сметали домаћинима. Проверићу где има слободних соба.

Разговарамо.

1. Где је Немања позвао пријатеље?
2. Шта планира да уради Иван?
3. Шта је Бруно чуо о манастиру Тумане?
4. Ко се боји висине?
5. Чему се радује Мајк?
6. Какав предлог има Маша?

Ја бих ишао да видим ту пећину.

ПОТЕНЦИЈАЛ

Ја / ти / он... (Вечерас... Баш...)	+	бих / би / би — бисмо / бисте / би	+ ишао / ишла / ишло...

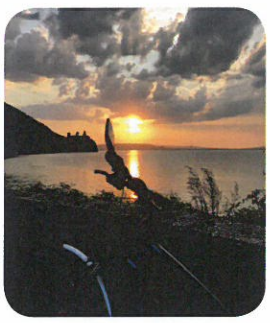
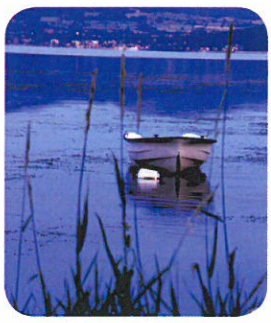
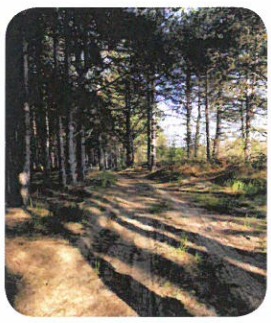
ИЛИ:

Ишао / ишла / ишло...	+	бих / би / би — бисмо / бисте / би	(...)

14. 1. Вежбамо. а) Нађите у тексту све облике потенцијала и подвуците их.

б) Допуните реченице глаголима из заграда у облику потенцијала.

1. Ми (ићи) у Голубац. 2. Ја (хтети) да обиђем манастир Тумане. 3. Мајк (желети) да упозна српске обичаје. 4. Ти (моћи) да једеш мање слаткиша. 5. На твом месту ја (тражити) од директора повећање плате. 6. Возач (доћи) по вас колима. 7. Колико (коштати) да изнајмимо ауто? 8. Зашто ниси отишао раније? Ја (разумети). 9. Ја (попити) кафу.

Да ли бисте и ви ишли? (Ја) Не бих ишао горе.

ПОТЕНЦИЈАЛ – ПИТАЊЕ И НЕГАЦИЈА

Да ли ... (када итд.)	+	бих / би / би — бисмо / бисте / би	+ ишао / ишла / ишло...?

ИЛИ:

Не	+	бих / би / би — бисмо / бисте / би	+ ишао / ишла / ишло...

14. 2. Вежбамо. а) Поставите питања на која су одговори подвучене речи. Употребите облик потенцијала. *Пример: Хтео бих да живим у Србији. – Где би хтео да живиш?* Одаберите лице по смислу.

1. Сутра бисмо другари и ја ишли у манастир Тумане. 2. Ја бих хтео да одем на пецање. 3. Мајк би желео да упозна српске обичаје. 4. Они би по цео дан гледали серије! 5. Ја бих на твом месту тражио повећање плате. 6. Возач би дошао по вас колима. 7. Ви бисте морали да продужите пасоше.

б) Промените реченице у одричне. *Пример: Ишао бих у полицију. – Не бих ишао у полицију.*

1. Желела бих да будем на твом месту. 2. Он би хтео да живи у Голупцу. 3. Ја бих више причао о твом плану. 4. Мама, тата, зар бисте волели да се упознате са мојом девојком? 5. Тада бисмо знали шта да радимо. 6. Знам да би се ти мешао у туђа посла. 7. Они би сигурно дошли у госте. 8. Ви бисте сваки дан проводили на обали Дунава. 9. Њен муж би се сигурно кандидовао за председника.

Златна рибица

Волео бих да идем на Дунав на пецање. И волео бих да упецам златну рибицу. Онда бих пожелео нешто лепо. Пожелео бих да су људи паметнији и да не бацају ђубре око себе. Волео бих да нема болести и ратова. Волео бих да боље говорим српски... Заправо, волео бих да има много златних рибица у Дунаву!

волео бих / волела бих = 'желим'

Разговарамо. Зашто треба да замислите жељу кад упецате златну рибицу? Да ли златна рибица заиста испуњава жеље? Шта мислите – шта би волела особа која седи преко пута вас? Шта бисте Ви волели? Шта бисте волели да радите данас? Овог лета / ове зиме? Ове године? Да ли Вам је потребна златна рибица да бисте испунили себи жељу?

Голубачка тврђава

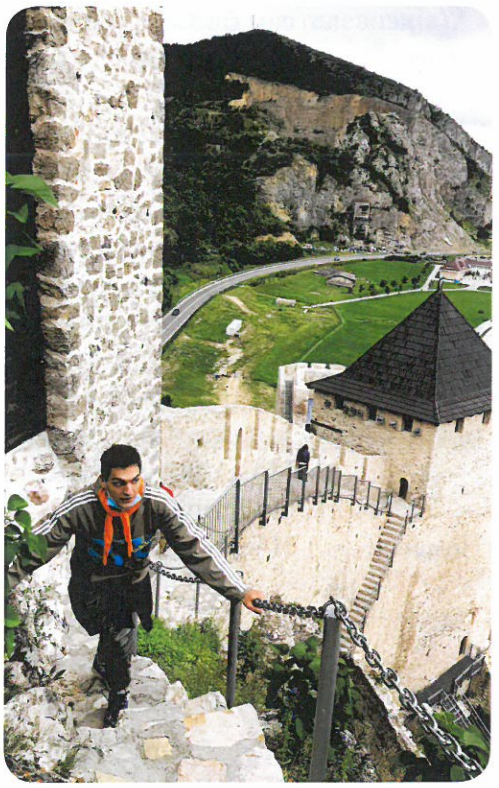
Другови су кренули у Голубац рано ујутру. Стигли су тамо око 11 сати пре подне.

Одмах су отишли да разгледају Голубачку тврђаву. Мајк је одмах послао поруку Мари, која је остала у Београду: „Драга, волео бих да видиш ово чудо. Изгледа још лепше него на сликама!"

Другови су обишли неколико кула. Свака кула изгледа као мали музеј. Свуда се налазе текстови о средњовековној историји. Затим су се Иван, Бруно и Маша попели на врх тврђаве, а Мајк и Немања су их чекали у локалном ресторану. На крају су сви били уморни и гладни.

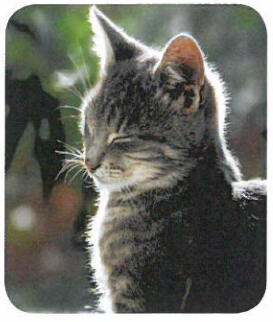
После подне су отишли на ручак код Немањиних родитеља. Немањина мајка је гостима послужила домаћу храну – сир и кајмак, пасуљ пребранац, чорбу, сарме и домаће пите. На столу је била и свежа риба – то су били сом, смуђ и шаран. Рибу је у Дунаву упецао Немањин отац.

После ручка сви су седели у башти, пили кафу и размењивали утиске. Затим је Немања показао пријатељима кућу и двориште.

Разговарамо.

1. Када су другови стигли у Голубац?
2. Куда су отишли чим су стигли?
3. Како изгледају куле тврђаве?
4. Ко је ишао на врх тврђаве?
5. Где су Мајк и Немања чекали другове?
6. Код кога су отишли после подне?
7. Какву храну су имали за ручак?
8. Где су размењивали утиске?

„Животињско царство”

14.

Немања: Ево, погледајте. Моји родитељи имају право „животињско царство” у дворишту. Они гаје овце, козе, свиње, гуске и кокошке.

Мајк: Сад ми је јасно зашто имате тако укусан домаћи сир и јаја!

Бруно: Да ли је оно ваш пас? Је ли опасан?

Немања: Јесте наш, али није опасан. Добар је. То је наш Жућа. Имамо и три мачке. Кад сам био мали, имали смо и два зеца.

Маша: Два зеца! Волела бих да имам зечеве. Зечеви су много слатки. Како су се звали?

Немања: Марко и Милица. Сада више немамо зечеве. Али нам понекад долази једна лисица. Отац јој оставља храну код капије. Лисица га се не боји, чак се радује кад га види. Отац може чак и да је помази.

Мајк: Волео бих да имам животиње, али живим у стану и немам двориште. Мислим да стан није за животиње.

Маша: Шта има везе? Ми смо увек држали кућне љубимце у стану! Ево и сада моја мама има и мачку и пса.

Бруно: Пас и мачка у истом стану? Зар се не свађају?

Маша: Не. Њих двоје се воле. Увек се играју заједно.

Бруно: Ја некако не волим псе, више волим мачке. Мада, никад нисам имао мачку. Моја мајка је алергична на њих. Имао сам само једну златну рибицу у акваријуму.

Немања: И једног дана си замислио жељу – да дођеш у Србију! Јесам ли у праву?

Разговарамо. Који називи животиња се помињу у тексту? Да ли су то домаће или дивље животиње? Да ли више волите псе или мачке? Да ли се бојите неких животиња? Имате ли кућног љубимца? Како се зове? Зашто је добро / лоше имати кућног љубимца?

Како објашњавате пословицу *Пас који лаје не уједа*?

Да ли знате шта значи *мешати бабе и жабе*?

Да ли знате шта значи кад неко хоће *и јаре и паре*?

14. 3. Вежбамо. Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. Зашто је (овај конобар) потребно толико (време) да скува (кафа)? 2. У (ова емисија) водитељка шета са (познати гости) (Балканска улица). 3. Андреј је већ десет (година) у (брак), али је и даље заљубљен у (своја жена). 4. Директоре, кад се враћате са (годишњи одмор), у (уторак) или (среда)? 5. (Маја) се не допада (нова изложба) у (Народни музеј). 6. Откад тата пеца на (Дунав), за (ручак) увек једемо (свежа риба). 7. Таксисти су незадовољни (своја плата) и хоће да блокирају неколико (градске улице). 8. Треба да обратиш (пажња) на (своје понашање)! 9. Остајем у (Хрватска) до (почетак) (септембар). 10. Полицајац Митар не жели више да ради у (полиција), жели да ради у (један фризерски салон) на (Нови Београд). 11. Молим Вас, (једна домаћа шљивовица). 12. Идем у (Мала Крсна) да обиђем (сестра) и (зет). 13. Желимо да дођете на (власт). 14. Шта о (то) говоре на (национална телевизија)?

14. 4. Вежбамо. Направите реченице од понуђених речи у прошлом времену. Убаците одговарајуће предлоге и помоћне глаголе тамо где је потребно.

1. Господин Павловић, изгубити, новчаник. 2. Никола, упознати, нова девојка, трамвај. 3. Ја, купити, италијански, торба, тржни центар. 4. Ми, одлучити, остати, кућа, гледати, ТВ. 5. Киша, почети, падати, а, ја, немати, кишобран. 6. Две, другарица, изаћи, продавница, после, сат, време. 7. Прошла, недеља, колегиница, радити, пре подне. 8. Ми, путовати, аутобус, Рим. 9. Синиша, проћи, пасошки, контрола. 10. Ми, завршити, реновирање, стан. 11. Пословни, партнер, предложити, отићи, заједно, вечера. 12. Ја, не, написати, домаћи задатак. 13. Тања, не, доћи, час, зато што, болестан. 14. Колегиница, не, добити, већа плата, али, добити, цвеће, директор, рођендан.

Malo latinice

Beogradski zoološki vrt

Beogradski zoološki vrt se nalazi na Malom Kalemegdanu. Otvoren je daleke 1936. godine. Već tada je imao veliki broj životinja i ptica: tu su bili lavovi, leopardi, medvedi, vukovi, majmuni, antilope, jeleni, paunovi, sove, pelikani, papagaji i drugi. Zoološki vrt je odmah postao omiljeno mesto za izlazak svih Beograđana.

Nažalost, uskoro je izbio strašni Drugi svetski rat. Kad je počelo bombardovanje, mnogi ljudi su pobegli u zoo-vrt da se sakriju od bombi. Vrt je bombardovan. Poginuli su i ljudi, i životinje. Deo životinja je pobegao u grad. Samo retki su preživeli – nilski konj Buca i aligator Muja.

Sami

Sami je stigao u zoo-vrt 1988. godine. To je bio krupan mužjak šimpanze.

Sami je postao poznat po tome što je bio veoma pametan. Dvaput je pobegao iz svog kaveza. Kad je pobegao prvi put, otišao je u grad da prošeta Gospodar Jevremovom ulicom i ulicom Kralja Petra. Izazvao je pravu paniku. Došao je do bioskopa Balkan i krenuo prema Studentskom trgu. Samija su pratili policajci i radnici zoološkog vrta, ali niko nije mogao da ga zaustavi.

Tada je stigao i direktor vrta Vuk Bojović. On je uradio nešto neverovatno. Ubedio je Samija rečima da ne beži, prišao mu je i uzeo ga je za ruku. Zatim ga je smestio u svoj auto, dovezao do vrta i vratio u kavez. To je bio veliki rizik, ali i veliki uspeh na kraju.

Ubrzo nakon ovog događaja je Sami polomio kavez i pobegao drugi put. Došao je u trpezariju gde su doručkovali radnici. U trpezariji je nastala panika, Sami se uplašio i ponovo je pobegao u grad.

14.

Vest se brzo proširila, Beograđani su pratili taj događaj sa terasa i prozora zgrada. Sami se popeo na krov jedne garaže u ulici Cara Dušana, a masa radoznalih ljudi izvikivala je reči podrške.

Postalo je veoma hladno, a Sami nije hteo da siđe. Jedino rešenje je bilo injekcija sa anestetikom za uspavljivanje. Samija su vratili u kavez. Dugo se oporavljao od prehlade uz antibiotike i tople čajeve.

Nekoliko godina kasnije, kad je Sami umro, podigli su mu spomenik na teritoriji zoološkog vrta. Bio je zaista poseban.

Gabi

Ženka nemačkog ovčara Gabi „radila" je kao pas čuvar u zoološkom vrtu.

Jedne noći Gabi je zajedno sa čuvarom krenula u obilazak vrta. Odjednom je čula neki čudan zvuk. Osetila je da nešto nije u redu i pojurila prema zvuku.

Čuvar je čuo iz mraka glasnu riku i lavež. Bilo je jasno da se Gabi bori sa nekom velikom životinjom. Čuvar je pozvao pomoć.

Ta velika životinja je bila ženka jaguara koja je te noći uspela da preskoči kavez. Gabi se borila neustrašivo. Terala je jaguara prema kavezu. Ali jaguar je bio jači i veći protivnik.

Kad su pronašli hrabru Gabi, bila je polumrtva. Prevezli su je na Veterinarski fakultet, a zatim vratili u vrt na oporavak. Oporavak je trajao dugo. Tek je posle mesec dana Gabika, kako su je nazivali, uspela da napravi prve korake. To je bila velika radost za radnike vrta i sve ljubitelje životinja.

Hrabra Gabika je preživela i nastavila je da obavlja svoj čuvarski posao još mnogo godina. Za svoj podvig dobila je spomenik.

adaptirano sa sajta https://www.beozoovrt.rs

ПЕТНАЕСТА ЛЕКЦИЈА

Куповина

Куповина

Мајк никад није волео тржне центре. Тамо је гужва, много светла, бука... Али његова жена највише од свега воли куповину. Мајк више воли да седи у неком кафићу близу тржног центра. Иначе, он сматра да би његова жена могла мање да троши на непотребне ствари. Жена се, наравно, не слаже са тим.

Иван најчешће купује преко интернета. Каже да је тако брже и лакше, јер одмах нађе оно што тражи. Он највише воли дигиталне уређаје – мобилне телефоне, бежичне слушалице, таблете, сатове. Плаћати у продавници је сигурније него онлајн, али Иван купује на провереним сајтовима.

Маша највише воли књижаре. Тамо је тише, него у другим продавницама. Осим тога, тамо лепше мирише: на нове књиге и свеске. Маша воли књиге, чудне оловке и фломастере, воли кад су необичних боја и када могу да пишу и дебље, и тање. Каже да лакше учи када има лепу свеску и перницу пуну фломастера.

Бруно би сав новац потрошио на путовања. Није важно да ли путовање траје краће или дуже, да ли је дестинација ближе или даље. Важније му је да има добро друштво. А најтеже му је када не иде нигде.

15.

Разговарамо.

1. Где воли да купује Мајкова жена?
2. Да ли и Мајк воли куповину? Зашто?
3. Који начин куповине обично бира Иван? Зашто?
4. Да ли Иван највише воли да купује гардеробу, књиге или технику?
5. Шта воли да купује Маша и зашто?
6. Како Бруно троши новац? Шта је за њега важно, а шта неважно?
7. Шта Ви волите да купујете? На шта трошите највише новца?

Нађите у тексту речи *највише, више, мање, најчешће, брже, опасније, тише, лепше, дебље, тање, краће, дуже, ближе, даље, важније, најтеже*. Погодите од којих прилога су настали. Шта означавају?

! Неки прилози могу да се пореде. Степени поређења се зову, као и код придева, компаратив и суперлатив.

Ти прилози имају исти облик као придеви средњег рода. Разликују се само по функцији.

Придев обично одређује именицу и одговара на питања *какав? каква? какво?*			Прилог обично одређује глагол и одговара на питање *како?*		
Сада је време лепо.	Сада је време још лепше.	Сада је време најлепше.	Сада сунце греје јако.	Сада сунце греје јаче.	Сада сунце греје најјаче.
То је кратко путовање.	То је краће путовање.	То је најкраће путовање.	То путовање траје кратко.	То путовање траје краће.	То путовање траје најкраће.

15. 1. Вежбамо. Попуните празна поља.

КОМПАРАЦИЈА ПРИЛОГА

позитив	компаратив	суперлатив
! много	више	највише
! високо	више	највише
добро	боље	
зло		најгоре
	лошије	најлошије
мало	мање	
лепо	лепше	
ружно		најружније
рано	раније	
	касније	најкасније
дуго	дуже	
кратко		најкраће

позитив	компаратив	суперлатив
ефикасно	ефикасније	
	слабије	најслабије
јако		најјаче
далеко	даље	
близу		најближе
ниско	ниже	
сигурно		
топло		најтоплије
хладно	хладније	
	важније	најважније
лако		најлакше
	теже	најтеже

15. 2. Вежбамо. а) Допуните реченице речима из заграда у облицима компаратива (*боље* итд.)

1. Да ли можете да говорите _____ (споро)? 2. _____ (брзо) ћеш стићи таксијем. 3. Хтели бисмо да чујемо _____ (много) о Вашој понуди. 4. Треба да пијеш _____ (много) воде. 5. Сада отац _____ (мало) ради. 6. Данас ветар дува _____ (јако). 7. Било би _____ (добро) да редовно вежбате. 8. Данас је напољу _____ (хладно). 9. У последње време једем _____ (много) хлеба. 10. Пензионерима се чини да је _____ (рано) било _____ (добро).

б) Употребите облике компаратива (*боље, лакше* итд.) по смислу и по Вашем избору.

1. Кафу волим _____ него чај. 2. У јануару је _____ него у октобру. 3. Директор ради _____ него његов радник. 4. _____ се радујем лету него зими. 5. Читати књигу је _____ него гледати филм. 6. Путовати авионом је _____ него путовати возом.

в) Допуните реченице облицима суперлатива (*најбоље, најлакше* итд.)

1. Драга, знаш да те ја волим _____ (много) на свету! 2. Како да _____ (ефикасно) очистите флеку од кечапа? 3. _____ (брзо) је до циља стигао маратонац из Кеније. 4. _____ (лепо) се захваљујемо! 5. Ни _____ (мало) се нисам разочарао што сам уписао курс српског. 6. Он се _____ (гласно) смеје сопственим вицевима. 7. _____ (лако) од свега је направити торту од кекса. 8. Данашњи тениски меч је трајао _____ (дуг) од свих на првенству.

У продавници

Продавац: Добар дан, изволите! Могу ли да Вам помогнем? Да ли тражите нешто одређено?
Купац: Добар дан. Ништа, само гледам.
Продавац: Само изволите!... Шта тражите?
Купац: Још не знам, хвала. Питаћу Вас.
Продавац: У реду. Само да Вам кажем да данас имамо велики попуст. Ево, можете да купите три мајице, а платите две! Или купите мајцу и панталоне!
Купац: Одлично. Хвала. Само да погледам около.
Продавац: Само полако. Нема проблема. Само Ви погледајте. Не желим да сметам. Али не знам шта тражите. Имамо заиста велику понуду. Ако желите нешто да пробате, само ме позовите. Заиста имамо свега и у свим величинама! Која величина Вам треба? Сигурно ћемо наћи нешто добро за Вас. Помоћи ћу Вам. Ја сам ту ако треба!
Купац: Видим да сте ту!!! Веома сте љубазни! Довиђења!
Продавац: Само мало, господине! Па нисте ништа пробали! Па где ћете? Боже, свашта. Довиђења...

Разговарамо.

Да ли је то била уобичајена ситуација у продавници?
Да ли је купац тражио помоћ продавца?
Да ли је продавац био довољно љубазан?
Да ли је купац купио нешто?
Зашто је купац брзо отишао?
Шта бисте Ви урадили на месту купца?

Само гледам...	Само ви погледајте.
Само изволите!	Само ме позовите...
Само да вам кажем...	Само мало...
Само да погледам...	Само полако.

Да ли користите неке од ових конструкција? У којим ситуацијама? Да ли се сличне конструкције користе у Вашем језику?

У другој продавници

Продавац: Добар дан, изволите!
Купац: Добар дан. Тражим белу или светло-плаву кошуљу.
Продавац: Кошуље су изложене овде. Имамо и беле, и светло-плаве.
Купац: Свиђа ми се ова бела. Пише да је то сто одсто памук. Али не знам која ми величина треба.
Продавац: Најбоље је да је пробате. Ево, мислим да ће Вам ова величина одговарати. Донећу Вам и плаву. Кабине су тамо.
Купац: Могу ли да пробам и онај сако из излога?
Продавац: Наравно, изволите... Да ли Вам величина одговара?
Купац: Мислим да одговара, ево, погледајте...
Продавац: Лепо Вам стоји сако! Слаже се и уз бело, и уз плаво.
Купац: Бела ми некако боље изгледа уз овај сако. Колико кошта сако?
Продавац: Сако је петнаест хиљада. С попустом ће коштати још мање. Кошуља је коштала три хиљаде, а сада кошта две и по.
Купац: Добро, узимам и једно, и друго. Могу ли да платим картицом?
Продавац: Наравно, како да не! Изволите, сачувајте рачун за случај рекламације.

Разговарамо. Колико коштају сако и кошуља? Да ли је купац купио те ствари? Како је платио? Када и коме можете да кажете *лепо Вам стоји...*?

15.

Кошуља је коштала три хиљаде, а сада кошта две и по.

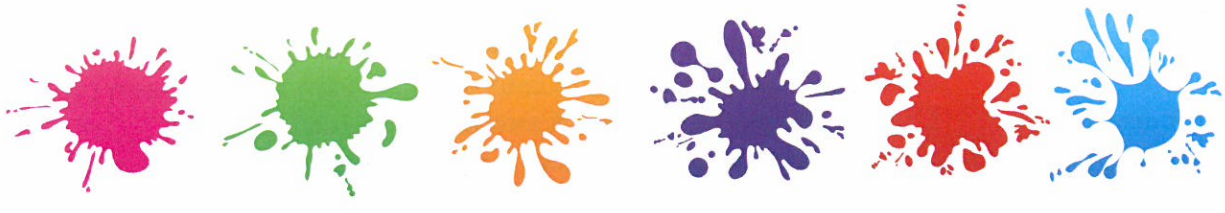
Он, она, оно кошта...
Они, оне, она коштају...

Он / она / оно је коштао / -ла / -ло...
Они / оне / она су коштали / -ле / -ла...

Он / она / оно ће коштати...
Они / оне / она ће коштати...

15. 3. Вежбамо. Допуните реченице глаголом *коштати* у одговарајућем временском облику.

1. Сако је пре попуста коштао петнаест хиљада. А сада _____ само десет.
2. Погледај, драги, ова торба кошта само пет хиљада. А пре попуста _____ седам.
3. Сада ствари коштају много. Једва чекам фебруар, тада све _____ мање.
4. Ове ципеле су скупе, _____дванаест хиљада. Оне ципеле јуче _____ само десет.

Боје

црвена	светло-...	браон
плава	тамно-...	пинк
зелена	бела	беж
жута	црна	розе
наранџаста	сива	тегет
љубичаста		

Коса може бити *плава*, кад је светла, и *смеђа*, кад је браон.
Кажемо да је коса *плава* и кад је заиста *плава*.
Може да буде и *седа*.
А ако је неко *ћелав*, значи да уопште нема косу.

(Знате ли за кога се каже да је *премазан свим бојама*?)

Стилови, чарапе и боје

Мајк воли да носи беле кошуље, беж панталоне и браон ципеле. Али чарапе су му увек дречаве боје: розе, зелене, плаве, црвене, жуте, љубичасте... То је његов стил.

Бруно воли сиве, црне и беле мајице и дуксеве које носи уз црне фармерке и патике. Често носи шарене чарапе – на пруге или са сличицама воћа, поврћа и животиња.

Иван често носи одела због посла, али кад не иде на посао, воли кариране кошуље и тегет фармерке. Он воли чарапе неутралних боја.

Маша воли широке дуксеве, огромне мајице и панталоне пастелних боја. Лети радо носи хаљине и сандале. И она воли да носи патике, а уз патике носи забавне чарапе са мотивима животиња из цртаних филмова.

Разговарамо.
Погледајте слику поред и кажите шта волите Ви?
Како се зову делови одеће коју обично носимо?

Разговарамо.

Шта ћете обући у следећим ситуацијама:
а) идете на разговор за посао; б) позвани сте на свадбу.

Инсценирајте дијалог и „купите" одећу која Вам је потребна, користећи речи и изразе из текстова (један студент је продавац, а други купац):
а) отишли сте службено у Њујорк и изгубили пртљаг; б) идете на ентофестивал у Србији.

15. 3. Вежбамо. а) Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. Зашто ја увек понављам (иста грешка)? 2. Јуче у (клуб) сам упознао (позната певачица). 3. Лука је правио (рођенданска журка). 4. Комшије су се жалиле на (гласна музика). 5. Знам да највише волиш (пита) од (вишња). 6. У (недеља) жена и ја идемо на (свадба) код (њена сестра). 7. (Прошла година) смо се преселили из (село) у (град). 8. Не постоји (срећан брак) без (узајамно поверење). 9. Драгиша се родио у (околина) (Бачка Паланка). 10. Туристи су се сликали испред (зграда) (Скупштина). 11. Више ми се свиђа идеја да путујем (авион) него (свој аутомобил). 12. Муж (моја колегиница) је некада свирао (акустична гитара), а сада прави (домаћа ракија). 13. Нисам стигла да ти испричам (једна занимљива прича). 14. У (здраво тело) здрав дух.

б) Ставите глаголе из заграда у одговарајући облик будућег времена.

Сан једне младе девојке

(Удати се, ја) за мог најбољег пријатеља. (Отворити, ми) бар на плажи. (Пити, ми) коктеле по цео дан. (Спавати, ми) докле хоћемо. (Купати се, ми) у топлом мору и смејати се. (Шетати, ми) плажом и (разговарати) свако вече. (Гледати, ми) залазак сунца. (Говорити, ми) једно другоме лепе ствари. (Живети, ми) сто година и (умрети, ми) исти дан.

И за крај…
Назовите боје којима су написане ове речи:

бела светло-зелена браон плава наранџаста
зелена црвена жута црна розе сива

Malo latinice

Poliglota

Postoji izreka „koliko jezika govoriš, toliko ljudi vrediš". To znači da Joanis Ikonomu, poliglota iz Grčke, vredi kao jedno selo, ili ceo soliter, ili čitav sprat prevodilačkog servisa, ili dva vojna voda!

Bonžur, guten tag, kalimera, bonđorno, salam, nji hao – svejedno mu je na kom jeziku ste mu se obratili. Joanis, živo lingvističko blago prevodilačke službe Evropske komisije iz Brisela, govori ili bar razume više od četrdeset jezika! „Dobro govorim dvadesetak jezika, ostalim jezicima se služim. Ne znam tačno koliko jezika govorim, jer stalno učim neki novi jezik. Ne brojim ih. Za mene su jezici zadovoljstvo, strast", kaže Joanis.

Uz maternji grčki, on tečno govori engleski, nemački, španski, francuski, švedski, italijanski, poljski, ruski, bugarski, turski, arapski, hebrejski, portugalski, kineski, mađarski, rumunski, češki, slovački, holandski i danski. Služi se i kurdskim, jermenskim, persijskim, norveškim, litvanskim, finskim, slovenačkim, čak i hindu-urdu. Od starih jezika zna starogrčki, latinski, sanskrit, avestanski, stari persijski, srednjoiranski, starojermenski, gotski, staroslovenski... Trenutno uči amharski – zvanični jezik Etiopije.

Njegova ljubav prema jezicima počela je u detinjstvu, na plažama rodnog Krita.

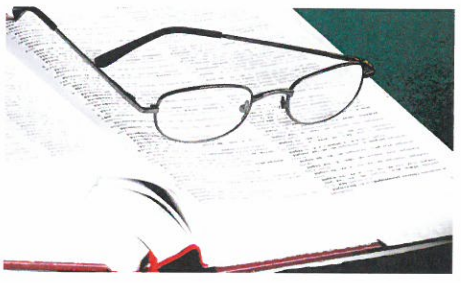
Još kao mali slušao je nerazumljive glasove turista i po svaku cenu je želeo da sazna zašto ne govore kao mama i tata. Kad je imao pet godina, počeo je da uči engleski i nemački. Na kraju osnovne škole naučio je italijanski. U srednjoj školi savladao je turski. U Solunu je studirao starogrčki i latinski. Onda je otišao u Njujork i magistrirao iz sanskrita. Sledećih šest godina je studirao paralelno na Harvardu i u Beču i za to vreme je naučio poljski, kurdski, kineski i mađarski.

„Kineski je veoma jednostavan, praktično bez gramatike, ali se mnogo razlikuje od drugih jezika. Isto važi i za mađarski. Mnogo sam se trudio da naučim ta dva jezika, ali ih ne govorim toliko dobro koliko bih želeo."

Koliko vremena treba da se nauči jedan jezik? Joanis kaže da mu je za osnovnu konverzaciju potrebno od nekoliko nedelja do nekoliko meseci.

Joanis sebe smatra stanovnikom sveta. Ali, na kom jeziku sanja kad spava? „Nisam siguran, ali čini mi se da sanjam na grčkom", kaže Joanis Ikonomu. Ipak na zidu iznad njegovog radnog stola vidimo veliki poster Krita.

prema sajtu https://www.novosti.rs/vesti/planeta.70.html:233845-Covek-vredan-40-jezika

Slušajte starogradsku pesmu i čitajte tekst.
Koji delovi odeće se pominju u tekstu?

Šešir moj

Šešir moj, šešir moj na koso
nosio bih, al' mi ne da moj poso[2].
Šešir moj, šešir moj na koso
nosio bih, al' mi ne da moj poso.

Bio pijan ili ne,
pijanica, mangup, lola zovu me.
Bio pijan ili ne,
pijanica, mangup, lola zovu me.

Marame, marame šarene,
u mene se zagledale sve žene.
Marame, marame šarene,
u mene se zagledale sve žene.

Bio pijan ili ne,
pijanica, mangup, lola zovu me.

Bio pijan ili ne,
pijanica, mangup, lola zovu me.

Šešir moj, šešir moj na čelo –
U mene se zagledalo sve selo.
Šešir moj, šešir moj na čelo –
U mene se zagledalo sve selo.

Bio pijan ili ne,
pijanica, mangup, lola zovu me.
Bio pijan ili ne,
pijanica, mangup, lola zovu me.

15.

[2] Посао.

ШЕСНАЕСТА ЛЕКЦИЈА

Где си, кућо стара!

Стан или кућа?

Бруно: Гласам за стан. Треба ти цео викенд да очистиш кућу. Моја сестра је купила кућу. Треба јој цео дан да опере једанаест прозора! А усисавање, а чишћење, а брисање прашине? Ја могу да спремим стан за пола сата.

Мајк: Ја бирам кућу. У стану имаш комшије изнад себе, комшије испод себе и комшије поред себе. Један реновира стан, други слуша музику, нечије дете плаче, нечији пас лаје... Кад си у кући, имаш свој мир и тишину.

Иван: Кућа је буре без дна. Треба ти много више новца не само да је купиш, већ и да је одржаваш, поправљаш кров, сређујеш башту. Стално улажеш новац у њу.

Маша: У стану је увек тесно. Живот у стану је тужан као у кавезу. Вртиш се у четири зида. У кући увек има више простора за целу породицу, за кућне љубимце и за госте, када дођу. Како да правиш роштиљ у стану?

Иван: У ствари, најбоље је живети у хотелу!

Разговарамо.
Чије мишљење делите?

Проверите да ли знате значење ових речи:

изнад	испред	лево од	у
испод	иза	десно од	на
горе	између	око	поред
доле	међу	преко пута	код
		наспрам	крај

Проверите да ли знате значење речи на сликама. Нацртајте стрелице на слици. Нацртајте план ваше куће у празном пољу.

Делови куће се зову...

кров
прозор
врата
димњак
зид
под
плафон

Просторије се зову:	
спаваћа соба дечја соба гостинска / дневна соба кухиња купатило трпезарија ходник	

Разговарамо. Колико спратова има Ваша кућа / зграда? Колико соба има Ваш стан? Да ли имате терасу? Како се зову просторије у Вашој кући или у Вашем стану?

Немањина родна кућа

Моји родитељи живе у кући са великим двориштем. Испред куће су травњак и цвеће. Иза куће је мала башта. Тамо расту паприке, парадајз, краставац, тиквице... Око дворишта расте лепа жива ограда.

Кућа има два нивоа. У приземљу се налазе велика дневна соба и кухиња са трпезаријом. Лево од улаза су две гараже, али једну користимо као оставу. Ту држимо зимницу и очев алат. Горе на спрату се налазе три собе и велика тераса. Једна од тих соба је моја – још увек је зовемо дечја соба, иако ја одавно нисам дете. Друга је спаваћа соба мојих родитеља, а трећа је гостинска соба.

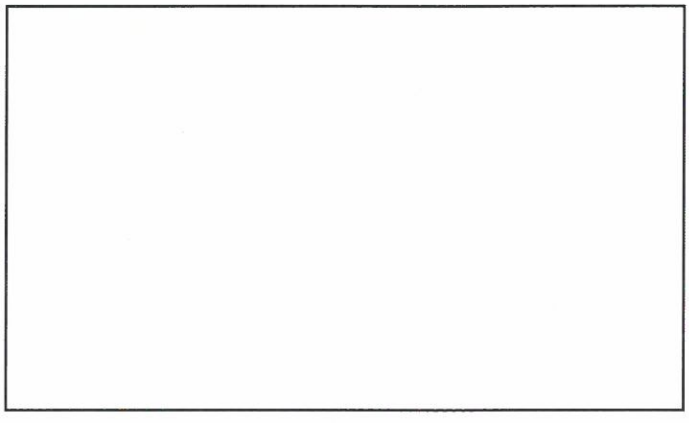
Мој отац Славко је сам правио намештај. Направио је ормаре, кревете, полице, комоде, сто и столице за трпезарију. Направио је и кухињске ормариће, и шанк између кухиње и трпезарије. Комшије су му се увек дивиле и говориле: „Славко има златне руке!" Увек су звали Славка кад им је био потребан мајстор. У шали су га питали: „Је ли, Славко, шта ћеш правити следеће – фрижидер или телевизор?"

Моја соба није велика. Наспрам врата је прозор. Лево од врата стоји дугачка комода са фиокама. Десно од прозора је високи ормар за гардеробу. Горе на ормару је кутија са мојом колекцијом минерала. Такође код прозора, али са леве стране, налазе се мој радни сто и столица. На зиду изнад стола је карта Србије. На карти сам заокружио градове у којима сам био. На столу је стона лампа. Изнад стола, високо горе, налазе се полице са књигама. Лево од врата, поред зида, налази се кревет. То је, заправо, кауч на расклапање. Између кревета и стола стоји фотеља. На поду испод стола и кревета је мали тепих. На зиду изнад кревета су слике и фотографије старих аутомобила.

16.

Нацртајте план Немањине собе и упоредите цртеже. Прокоментаришите где се шта налази.

сто
столица
кревет
кауч
ормар
ормарић
фотеља

комода
тепих
лампа
полице
слика
завеса
радни сто

Разговарамо. Испричајте како изгледају Ваша кућа / Ваш стан и Ваша соба. Опишите просторију у којој имате час српског језика.

16. 1. Вежбамо. Допуните речи одговарајућим наставцима тамо где је потребно.

О Немањиној кући

Немањини родитељи живе у кућ__ са велик___ двориш__. Испред кућ__ је башта. У приземљ__ имају велик__ дневн__ соб__ и кухињ__ са трпезариј__. У једн__ гараж__ имају остав__. Отац је направио намештај__: ормар__, кревет__, полиц__, комод__, шанк__ између кухињ__ и трпезариј__. Комшиј__ су увек о њему говориле да има златн__ рук__.

Немањина соба није велика. Прозор је преко пута врат__. Лево код врат__ је комода са фиок___. Десно од прозор__ је високи ормар за гардероб__. Горе на ормар__ је кутија са колекциј__ минерал__. На зид__ изнад сто__ је карта Србије. На сто__ је лампа. Изнад сто___ су полице са књиг__. Поред зид__ је кауч. Између кауч__ и сто___ је фотеља. На под__ испод кауч__ је тепих, а изнад кауч__ су фотографије стар__ аутомобил__.

Разговарамо. Ко седи испред / иза / поред Вас? Шта је изнад / испод Вас? Шта се налази десно од / лево од / иза Вашег професора? Где се налазе лустер, табла, прозор, ормар, под, плафон, слика? Где су врата? Шта се налази лево од / десно од Ваше зграде / куће?

16. 2. Вежбамо. Ви сте професор српског. Ваш студент је написао састав о кући и побркао неке речи. Нађите их у тексту и исправите:

Састав „Моја кућа”

*Недостаје ми родитељска торба. *Волео сам да спавам у свом ормару. *Учио сам док сам седео за мојим креветом. *Кревет је био увек уредан: на њему су стајале књиге, свеске, лампа. *Волео сам да гледам наше двориште кроз зид. *Доле на плафону је био мекани тепих. *На зиду је био окачен мали лустер, а на поду су били неки постери. *На старој столици је стајао телевизор. *Отац је волео да прича са мном, док је седео поред мене на полици.

16.

Чаробни штапић

Кухиња је моје омиљено место у кући. То је место где се дешава магија. На пример, било је брашно, а постало је тесто. Било је тесто – постало је хлеб. Био је хлеб – постао је хлеб са џемом. Био је хлеб са џемом – остале су само мрвице на столу.

За сваку магију је потребан чаробни алат. То су, на пример, кашика, виљушка, тањир, нож... Али моја мама има прави чаробни штапић. Зове се варјача. Кад је узме и промеша чорбу у шерпи, чорба постаје невероватно укусна. Кад варјачом умеси тесто, од њега касније настану дивне кифлице.

Мама и ја заједно стварамо магију у кухињи. Она увек направи нешто укусно. Ни од чега, помоћу магије. Ја направим тако да укусне ствари нестану. Помоћу магије. Ћирибу, ћириба!

Разговарамо. Објасните о каквој се магији ради у тексту.

Српско село

Вук Караџић је у деветнаестом веку писао: „Срби живе у селима, и скоро су сви сељаци...” Мало је људи у то време живело у градовима. Сељаци су радили на њивама, садили жито, воће и поврће, чували овце... Живот на селу је био тежак, али породице су биле велике и свако је радио свој посао. Чак су и деца имала своја задужења. Тако је село увек и хранило, и бранило Србију.

Ипак, у двадесетом веку ситуација се променила. Становници села су се због бољих услова живота постепено селили у градове. Српска села су остарила и опустела. Млађе генерације, рођене у градовима, почеле су да заборављају, па чак и да мрзе село. Тако, реч сељак постала је увредљива...

према https://arhiva.nedeljnik.rs/moj-nedeljnik/pubnews/ilicpredrag/srpsko-selo/

Разговарамо. Каква је судбина српског села? Да ли људи у Вашој земљи више живе по селима или по градовима? А Ви, да ли живите у селу или у граду? Да ли је живот на селу / у граду бољи, тежи, лакши, интересантнији? Зашто? Шта мислите, каква је будућност села у Србији? А у свету?

16.

Прича из подстанарског живота

Да ли знате ове речи и изразе?

подстанар – особа која изнајмљује стан;
станар – онај који живи у стану;
кирија / станарина – цена за боравак у стану;
двособан стан – стан са две собе;
издавати (издати) – давати у најам / закуп;
намештен стан – стан са намештајем;
централно грејање – систем за грејање зграда;
чим – одмах после;
ТА (термоакумулациона) пећ – грејалица;
газдарица – власница;
изнајмљивати (изнајмити) – узети у најам / закуп;
клатити се – померати се;
запањено – веома изненађено;
земљотрес – померање земљишта;
кошава – јак југоисточни ветар са Карпата;
окренути број – позвати некога телефоном;
позивни број – заједнички број за групу фиксних или мобилних бројева;
не бити доступан – немати сигнал на телефону;
лупати – јако ударати;
заглавити се – покварити се, стати (о лифту);
снаћи се – понашати се сходно ситуацији, решити проблем;
анегдота – занимљива прича из стварног живота

Напомена: сви ликови из ове приче су измишљени. Свака сличност је (не)намерна.

Чим је стигла у Београд, Маша је потражила стан. Познаник јој је рекао да његова тетка издаје двособан стан у згради недалеко од центра, у Булевару деспота Стефана.

Локација је била заиста одлична. Стан је био на четрнаестом спрату. С прозора се видео цео град. Стан је био намештен, имао је велику терасу. Истина, зграда није била нова и није имала централно грејање. „Имаш ТА пећ, без бриге!", рекла је газдарица. Станарина није била велика. Маша је решила да изнајми стан и одмах се уселила.

Сутрадан се пробудила јер су се лустери клатили лево-десно. Седела је неко време на кревету и запањено гледала у плафон. Да није земљотрес? Тада је чула како напољу дува јак ветар. „Дува кошава!", сетила се Маша. Ветар је био толико јак да се цела зграда померала.

У стану је било хладно. Где је она пећ, како ради? Заборавила је да пита газдарицу.

Фрижидер је био празан. Требало је да оде до продавнице.

Маша је купила шта је хтела и вратила се у свој улаз. Ушла је у лифт, лифт је кренуо горе и... одједном је стао. Заглавио се! Маша је почела да притиска дугмад. Али ништа се није догодило. „Без панике", помислила је Маша. Има мобилни, позваће помоћ. Само, да ли ће успети да објасни на српском шта јој се десило?

На зиду је нашла обавештење са бројем комуналне службе. Покушала је да окрене број неколико пута, али нешто није било у реду. Вероватно је требало да дода и неки позивни број, али – који? Позвала је газдарицу на мобилни, али она није била доступна. Позвала је и свог познаника, оног што јој је препоручио стан. Али ни њега није успела да добије.

Да ли да лупа на врата лифта? Можда ће је други станари чути.

Тада се сетила да позове професора Немању. Немања је увек могао да разуме шта говоре његови студенти, чак и ако не знају довољно речи. Он је одмах схватио да се Маша заглавила у лифту, да не може никог да добије и да не зна шта да ради.

Немања се брзо снашао и позвао је помоћ. Комунална служба је стигла за десетак минута. Људи у радним оделима су отворили врата лифта и ослободили Машу. Покушали су да јој објасне у чему је био проблем. Није баш све разумела, али је рекла „хвала лепо" на српском и отишла.

Након неколико месеци Маша се преселила у мањи једнособан стан. Тај стан је на првом спрату. Има централно грејање. Прозор јој гледа у тихо двориште. Своју анегдоту о лифту сада прича пријатељима. И Немања понекад прича студентима о томе шта се десило Маши.

Разговарамо. Зашто се Маши допао први стан? А други стан? Испричајте причу о томе шта се десило Маши. Шта мислите, зашто Немања прича ову причу студентима? Шта треба да радите ако сте се заглавили у лифту?

десити се / догодити се

Шта се десило? Шта се догодило?
Шта (ти, вам, му, јој, им...) се десило? Шта (ти, вам, му, јој, им...) се догодило?
Ништа (ми, нам, му, јој, им...) се није десило / догодило.

Објасните у којој ситуацији питамо неког: *Шта се десило / догодило?* Да ли се и Вама десило нешто необично? Почните причу речима: *Замислите шта ми се десило!*

Без бриге! = 'не треба да бринете'

Објасните у којој ситуацији употребљавамо изразе: Без бриге. Без панике. Без нервозе.

Да није земљотрес?

да + није / нисам / нисмо... + ? = 'можда је / сам / смо ...'

16. 3. Вежбамо. Изнесите своју претпоставку према моделу „да + није (нисам, ниси...)...?" према ситуацијама које следе. *Пример:* Ваш друг не може да нађе кључеве од аутомобила. Ваша претпоставка: *Да нису у аутомобилу?*

а) Дошли сте на час, али нема ни професора, ни студената. – Ви: ...?
б) Позвали сте лифт и чекате десет минута. – Ви: ...?
в) Ваш пријатељ се не јавља на телефон цео дан. – Ви: ...?
г) Не можете да нађете свој аутомобил на паркингу. – Ви: ...?

двособан стан = 'стан који има две собе'

Стан који има само једну собу зове се _____.
Стан са три собе зове се _____.
Стан са четири собе зове се _____.

десетак = 'око, приближно десет'

по истом моделу градимо именицу од бројева 15, 20, 30, 40, 50, 60, 70...
Око 100 = стотинак.

16.

16. 4. Вежбамо. Преформулишите реченице користећи модел *десетак*.

1. Чекам те око 20 минута. 2. Овај писац има око 60 година. 3. Прочитао сам отприлике 30 страна. 4. Један грчки полиглота зна око 40 језика. 5. Планинари су прешли приближно 15 километара. 6. На промоцију књиге је дошло отприлике 50 људи. 7. „Београђанка" има нешто више од 20 спратова. 8. Пекара је удаљена око 100 метара од наше школе.

дугме – дугмад

! Облик који се користи за множину мења се као женски род једнине по моделу *реч, ствар*.

N	дугме	дугмад
G	дугмета	дугмади
D	дугмету	дугмади
A	дугме	дугмад
I	дугметом	дугмади
L	дугмету	дугмади

Разговарамо. Иван каже: *Кућа је буре без дна*. Промените реч *буре* према истом моделу.

16. 5. Вежбамо. а) Допуните реченице одговарајућим обликом речи *дугме / дугмад*.

1. Купила је велику црну _____ . 2. Старија генерација обожава групу „Бијело _____”. 3. Изгубио сам једно _____ од кошуље. 4. На црвеном _____ у лифту пише „стоп”. 5. „Дугме служи капуту” – то је дечја песма о _____. 6. Искористила сам само два _____ за мантил. Шта да радим са овом осталом _____? 7. Моја другарица прави много лепе украсе од _____. 8. Јесте читали о црвеном _____ на столу председника? Не служи за нуклеарни рат, већ за позивање помоћника.

б) Прецртајте реч која не припада низу.

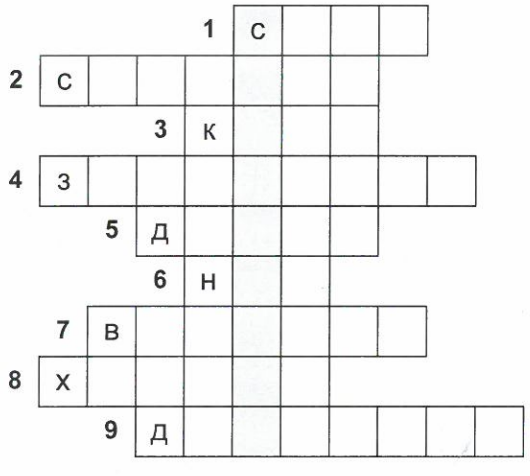
– кревет, кауч, столица, слика;
– трпезарија, кухиња, фотеља, ходник;
– кров, кашика, врата, зид;
– тањир, варјача, сто, нож;
– плафон, под, зид, испод;
– купатило, комода, тепих, ормар.

16. 6. Вежбамо. Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. Наша мачка највише воли (моја сестра), увек спава у (њена соба) на (њен кревет). 2. Сестра је добила (романтична порука) од (свој нови пријатељ). 3. Пријатељ се очигледно заљубио у (моја сестра). 4. Ја желим да постанем (председник). 5. Драги грађани (Србија), могу ли да рачунам на (ваша подршка)? 6. Захвалан сам (грађани) (Србија) што су гласали за (ја). 7. Рекао сам (своја девојка) да не желим да наставим (наша веза). 8. Често смо ишли у (та посластичарница) на (колачи) и (лимунада). 9. Молим Вас, дајте ми (један сладолед) од (шумско воће)! 10. Ана се јуче посвађала са (њена најбоља пријатељица). 11. Драги, желим да поразговарам о (наши односи). 12. Никад нисмо имали (такви проблеми). 13. Волим (твоја музика) и (твоји коктели). 14. Сутра путујемо на (годишњи одмор) на (Кипар).

Укрштеница. Решите укрштеницу и прочитајте назив српског етно-села.

1. Простор у којем станујемо.
2. Намештај на којем седимо.
3. Део куће на њеном врху.
4. Природна непогода приликом које се помера, тресе земља.
5. Предмет на одећи који служи за копчање.
6. Предмет за сечење хране.
7. Велика дрвена кашика за кување.
8. Одевни предмет који носе жене.
9. Простор око куће.

Malo latinice

Sirogojno

Sirogojno je jedno srpsko selo koje se nalazi u istočnom delu planine Zlatibor. Taj planinski predeo je živopisan i lep, svuda su zelene livade i lepi visoki borovi.

Selo Sirogojno je poznato kao muzej na otvorenom. Taj muzej se zove „Staro selo" i sastoji se od nekoliko drvenih zlatiborskih kuća (one se zovu brvnare) i pomoćnih zgrada. Autentične zlatiborske brvnare su okružene pletenom ogradom. Posetioci koji dolaze u obilazak muzeja mogu da uđu u svaku kuću i da vide kako su ljudi iz ovog kraja Srbije nekada živeli. U kućama se nalazi stari drveni nameštaj. Tu su kreveti, stolice, stolovi, ormari, police. Ima i drugih interesantnih predmeta, posuđa, starinskog alata. Neki predmeti izgledaju baš čudno. Gosti muzeja mogu i da razgovaraju sa domaćicama. Domaćice su obične bake iz Sirogojna koje su nekada živele u takvim kućama, a sada odgovaraju na pitanja turista. One će posetiocima rado ispričati čemu su služili neki predmeti i alati, pokazaće im kako se ranije pravila odeća, spremala hrana i čuvala zimnica.

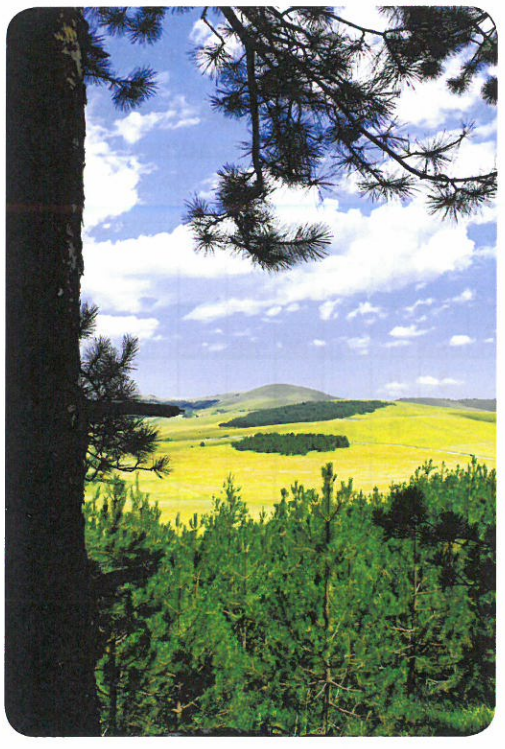
U lokalnom etno-restoranu se, između ostalog, služi čuvena zlatiborska lepinja, kiselo mleko i pita od heljde, domaća rakija i domaći sokovi.

Nemojte zaboraviti na suvenire. Sirogojno je čuveno po keramičkom posuđu i džemperima, kaputima, prslucima, kapama i čarapama, ručno pletenim od debele ovčje vune.

Da li ste nekad bili na Zlatiboru? Šta ste saznali o Sirogojnu iz ovog teksta? Da li je u Vašoj zemlji razvijen etno-turizam?

16.

СЕДАМНАЕСТА ЛЕКЦИЈА

Вози, Мишко!

„Учионица” за императив

Београдску двадесетшестицу Маша назива местом за учење императива.

Кад је први пут ушла у тај аутобус са кофером, једна бака јој је рекла: „Сине, седи овде! И стави торбу поред прозора! Дај да ти помогнем!” Иза леђа је зачула љутит глас: „Пређите мало напред, видите колико места има! Немојте да стојите ту!” Онда је из средине аутобуса неко повикао: „Средња, мајсторе! Отвори средња!” На то је жена поред Маше само уздахнула: „Боже сачувај!” Човек преко пута Маше је незадовољно прогунђао: „Хајде, мајсторе, вози!”

Од тада Маша сваки пут слуша различите савете, упутства, команде, чак и забране које путници дају једни другима (па и возачу кога зову „мајсторе”) и већ је навикла како звуче. Зато јој је сада, када је граматичка тема „Императив” дошла на ред за учење, било лакше него другима.

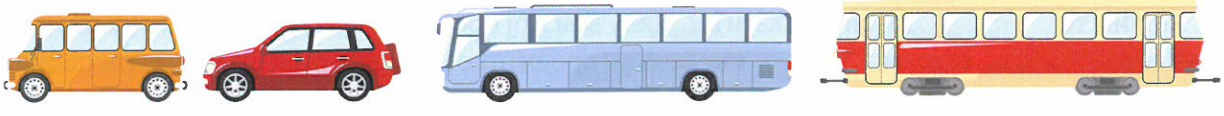
Разговарамо. Шта значи „учионица” и зашто се текст тако зове? Да ли Ви користите градски превоз у Београду? Да ли идете превозом када сте у свом граду? Да ли је боље путовати градским превозом или својим колима? Да ли у Вашој земљи људи комуницирају у градском превозу?

17.

Разговарамо. Прочитајте реченице и погодите од кога их је Маша чула у аутобусу.

Варијанте одговора: две колегинице размењују рецепте; две тинејџерке гледају слике на Инстаграму; мајка се обраћа својој беби; путник пита возача; мајка зове дете телефоном; пензионер гледа кроз прозор и коментарише ситуацију у саобраћају.

- „Немој да стављаш руке у уста! Буди миран. Хајде, покажи мами где зека пије воду!”
- „Реците ми, молим Вас, да ли стајете код Вуковог споменика?”
- „Немој да додајеш у тесто сва јаја одједном, него једно по једно...”
- „Погледај шта је објавила! Гледај те обрве, живота ти! ’Ајде, кажи ми, да ли је нормална?!”
- „Па, пусти човека да се укључи!.. Јесте ли видели Ви ово?... Какав смо ми народ! Мислим, стварно...”
- „Хало! Слушај ме. Немој да ме чекаш, него узми ту плаву шерпу из фрижидера, подгрej сарме и ручај!..”

Седи! Слушајте!

Основа садашњег времена 3. л. множине:

седети, они седе → сед-
писати, они пишу → пиш-
знати, они знају → зна-
доручковати, они доручкују → доручку-
ићи, они иду → ид-
доћи, они дођу → дођ-
рећи, // → рец-
пећи, они пеку → пец-
помоћи, они помогну → помоз-

ИМПЕРАТИВ

Глаголи чија се основа у 3.л. множине **НЕ завршава** на -ЈУ *сед-, пиш-* (глаголи на -им, -ем)			
ја	//	ми	-имо
ти	-и	ви	-ите
он, она, оно	замена за императив: **нека** + сад. време: нека седи нека пише	они, оне, она	замена за императив: **нека** + сад. време: нека седе нека пишу

Глаголи чија се основа у 3.л. множине **завршава** на -ЈУ *слуша-, доручку-* (глаголи на -ам, -ем)			
ја	//	ми	-јмо
ти	-ј	ви	-јте
он, она, оно	замена за императив: **нека** + сад. време: нека слуша нека доручкује	они, оне, она	замена за императив: **нека** + сад. време: нека слушају нека доручкују

17.

! Императив има облике само за 2. лице једнине и за 1. и 2. лице множине. За 1. лице једнине императив не постоји (како бисте наредили себи?). За 3. лице користимо речцу „нека" и садашње време одговарајућег облика.

17. 1. Вежбамо. а) Напишите од ког глаголског облика су настали облици императива. *Пример: Пишите нам!* (Они пишу).

1. Драги гледаоци, будите са нама и следеће недеље (_____)! 2. Покажите ми своју карту, молим Вас (_____)! 3. Замолите таксисту да стане (_____). 4. Идите овом улицом мало напред (_____)! 5. Зовите хитну помоћ (_____)! 6. Стави кофер овде (_____). 7. Дајте ми, молим Вас, свој пасош (_____)! 8. Кажи ми, како се зовеш (_____)? 9. Пожуримо, аутобус ускоро креће (_____)! 10. Држи ову торбу (_____)! 11. Помози ми, молим те (_____)! 12. Децо, радите све што учитељица каже (_____). 13. Купујмо домаће производе (_____)!

б) Глаголе из заграда употребите у императиву.
1. Молим те, _____ такси (позвати). 2. Дању вам мој број телефона, _____ га (записати). 3. Децо, _____ текст и _____ ову вежбу (прочитати / урадити). 4. Извините, господине, _____ ми, молим Вас (помоћи)! 5. Треба да кренемо, _____ нам рачун, молим Вас

(донети). 6. Све што сте видели _____ полицији (испричати). 7. Молим Вас, _____ прозор (отворити)! 8. Ево, _____ овај сако (пробати)! 9. Госпођо, _____ ми своју карту (показати)!

в) Промените реченице користећи облик императива за 3. лице. *Пример: Милоше, позови такси! → Нека Милош позове такси.*

1. Комшије, дођите на кафу! 2. Миа, узми парче пице. 3. Дејане, нађи адресу продавнице на интернету. 4. Станка, јави кад стигнеш кући. 5. Небојша, пошаљи ми поруку после испита. 6. Директоре, дајте ми мало више времена за пројекат! 7. Извините, госпођо, питајте неког другог. 8. Павле, слушај шта ти кажу родитељи!

На дечјем игралишту

Маша пролази поред дечјег игралишта близу Каленићеве пијаце. Најгласније се чује једна мама: „Сине, немој да трчиш! Немој стављати руке у уста, прљаве су! Не седи на земљи! Немој, кад ти кажем! Страхиња, немој да се љутиш, молим те! Буди добар! Ево, попиј мало воде... Извините, је ли то Ваше дете? Нека не баца песак овде, зар не видите колица?! Нека се помери мало!... Децо, немојте да се ударате, није лепо! Тара, престани да плачеш! Дођи, не бој се. Немојмо да се свађамо око играчака! А ти, Лука, сиђи са те љуљашке, пусти мало другу децу, нека се и она љуљају! Господине, нећете ваљда овде са псом?...”

ИМПЕРАТИВ – НЕГАЦИЈА

ја	// //	ми	не + императив Не лажимо! НЕМОЈМО + инфинитив (да + садашње време) Немојмо лагати! (Немојмо да лажемо!) Немојмо бити тужни!
ти	не + императив Не лажи! НЕМОЈ + инфинитив (да + садашње време) Немој лагати! (Немој да лажеш!) Немој бити тужан!	ви	не + императив Не лажите! НЕМОЈТЕ + инфинитив (да + садашње време) Немојте лагати! (Немојте да лажете!) Немојте бити тужни!
он, она, оно	замена за императив: нека + НЕ + садашње време Нека не лаже! Нека не буде тужан!	они, оне, она	замена за императив: нека + НЕ + садашње време Нека не лажу! Нека не буду тужни!

17. 2. Вежбамо. а) Употребите облик императива са негацијом. *Пример: Причаш глупости. → Немој причати глупости! / Немој да причаш глупости! / Не причај глупости!*

1. Комшија, паркирате аутомобил на моје место. 2. Деда, пијеш много кафе. 3. Опет плачеш! 4. Зар верујеш свему што прочиташ на интернету? 5. Децо, смејете се цео час. 6. Ти опет гледаш телевизор! 7. Господине, пушите у ресторану за непушаче. 8. Није лепо улазити без куцања. 9. Заборавићеш кључ. 10. Слушаш музику и ништа не учиш! (ништа→нешто).

б) Дајте савет, користећи облик негације и глагол бити. *Пример: Тужан сам. → Немој бити тужан! / Немој да будеш тужан!*

1. Разочарани смо. 2. Нељубазни су. 3. Ти си зао! 4. Његова жена је љубоморна. 5. Дечаци су веома немирни. 6. Превише си строг према њему. 7. Драги, пијеш превише ракије! 8. Много седите за рачунаром. 9. Нервираш ме.

Карте на преглед!

Велики град не може да функционише без градског превоза. Сваког дана Београђани иду на посао, кући, у госте аутобусима, тролејбусима, трамвајима...

Градски превоз у Београду има дугу историју. Први пут је „коњски" трамвај кренуо од Калемегдана до Славије још далеке 1892. године. Многе ствари су се од тада промениле – дошла су нова возила, нове линије, нове станице. Савремене градске службе се труде да повежу различите делове града што боље. Али, још има незадовољних путника: „Кад ће тај метро већ једном?.."

17.

Некада су у аутобусима, тролејбусима и трамвајима радили кондуктери. Они су узимали новац од путника и делили карте за вожњу. Наравно, и сада Вам је потребна карта за вожњу градским превозом. Али, карте су постале електронске.

Хајдемо у град! Вожњу платите специјалном пластичном картицом. Картицу купите на трафици и на њу одмах уплатите новац за једну вожњу или неколико њих. Када уђете у превоз, само прислоните картицу на електронски читач. Картица је „очитана" и сада се мирно сместите негде поред прозора – уживајте у погледу на београдске улице.

Наравно, било би лепо да је градски превоз бесплатан. Нажалост, то није тако. Мада, за неке људе јесте. „Шверцери" се возе без карте, то јест „шверцују се". Због њих постоје контролори, који проверавају да ли су сви путници платили карте.

Ако желите да избегнете додатни стрес, купите карту. А ако хоћете да се осећате још боље, уступите место старијој госпођи или господину поред Вас. Они ће Вам бити бескрајно захвални.

Разговарамо.

1. Које врсте градског превоза постоје у Београду?
2. Када је кренуо први трамвај и куда је пролазио?
3. Ко су кондуктери? Како можете да платите вожњу у градском превозу?
4. Шта значи „шверцовати се"?
5. Да ли је аутобуска карта у Вашој земљи скупља или јефтинија него у Београду?
6. Да ли Ви плаћате вожњу када идете градским превозом? Да ли Вам се десило да у превозу откријете да нисте понели карту или новчаник?

Хајдемо у град!

ХАЈДЕ КАО ИМПЕРАТИВ				
	ја	//	ми	хајдемо Хајдемо у биоскоп!
	ти	хајде Хајде у биоскоп!	ви	хајдете Хајдете у биоскоп!
	он, она, оно	//	они, оне, она	//

! Реч *хајде* је немогуће употребити у негативном облику, али може да буде у комбинацији са глаголом у негацији: *Хајде не лажи*.

Разговарамо. Позовите свог пријатеља / своје пријатеље да идете негде. Реците својим пријатељима да иду негде.

возити се, путовати, ићи...

аутобусом, трамвајем, таксијем,
тротинетом, бициклом
авионом, бродом, возом
колима
пешке

17. 3. Вежбамо. Завршите реченице по свом избору.

1. Највише волим да путујем ... 2. Не волим да идем ... 3. Када путујем на море, идем... 4. Када идем на посао, идем... 5. Ретко летим... 6. Често се возим...

Разговарамо. Да ли више волите да се возите градским превозом или својим колима? Које су предности и мане градског превоза и сопственог аутомобила?

Реч *кола* има само множину!

N	(нова) кола	*Његова кола су баш добра.*
G	(нових) кола	*Он без својих кола не иде нигде.*
D	(новим) колима	*Полицајац прилази нашим колима.*
A	(нова) кола	*Да ли видиш ова лепа кола?*
I	(новим) колима	*Свуда идемо њиховим колима.*
L	(новим) колима	*Он непрестано прича о својим колима.*

17. 4. Вежбамо. У заградама је понуђено неколико облика. Само један је правилан – заокружите га.

Гужва

Ујутру је велика гужва јер сви иду на посао (кола / колима). Кад стигну (кола / колима) у град, људи (је / ју / га / их) остављају на паркингу, на улици, на тротоару... Неки возачи не знају лепо да паркирају (кола / колима). У неким случајевима (кола / колима) може да однесе паук.

Зашто не би остављали (своје / своји / своја / својим) (кола / колима) код куће, ако немају где да (је / ју / га / их) паркирају? Погледајте: у (сваким / свака / свакој / сваком) (кола / колима) седи по једна особа.

Једном је град предложио акцију – повези данас комшију (кола / колима), а сутра нека комшија повезе тебе. Изгледа да комшије нису хтеле да иду (истим / истом / иста) (кола / колима). Зато је на београдским улицама и даље гужва, а највише (кола / колима) има када пада киша.

17. 5. Вежбамо. Допуните речи завршецима тамо где је потребно.

Нова кола

Решио сам да купим леп___ нов___ кол___. Дуго сам размишљао о моделу нов__ кол__. Разговарао сам са пријатељима о различит___ кол___. Најзад сам изабрао модел и отишао у салон аутомобила. Двоумио сам се између црн___ и бел___ кол___ и одлучио сам се за бел___. Помислио сам како ми лети неће бити вруће у бел___ кол___. Међутим, нешто није било у реду с бел___ кол___. Продавац је предложио да узмем црн___. Пришао сам црн ___ кол___ и одушевио сам се црн___ кол___ . Схватио сам да сам одувек желео црн___ кол___. Баш ме брига за врућину кад кол___ имају климу! Хоћете да Вас повезем мој___ нов___ кол___?

Такси

– Сити Такси, добар дан!
– Добар дан! Потребно је једно возило за Краљице Наталије број 33.
– Докле идете?
– До аеродрома Никола Тесла.
– Сачекајте... Жао ми је, тренутно нема слободних возила.

* * *

– Бео такси, изволите!
– Добар дан! Може једно возило у Краљице Наталије број 33? Идем до аеродрома!
– Тренутак... Возило 436 стиже за пет минута.
– Хвала најлепше! Пријатно!
– Пријатно!

Разговарамо. Коју службу је позвао путник? Зашто му је био потребан такси? Да ли је одмах добио слободно возило? Колико је морао да чека такси?

Само деца која не слушају могу постати боља од својих родитеља.

Душан Радовић

N	то дете
G	тог детета
D	том детету
A	то дете
I	тим дететом
L	том детету

N	та деца
G	те деце
D	тој деци
A	ту децу
I	том децом
L	тој деци

! Реч *дете* је средњег рода: *лепо дете*.

! Реч *деца* означава множину, али се мења као женски род једнине (као, на пример, *књига*).

17. 6. Вежбамо. Ставите речи из заграда у одговарајући облик (а) једнине и (б) множине.

а) 1. Баш је бистро (овај, дете)! 2. Сестра и зет се не одвајају од (свој, дете). 3. Купите сладолед (овај, дете). 4. Свака мајка пази (свој, дете). 5. Поштар воли да разговара са (наш, дете). 6. Наша колегиница стално прича о (свој, дете). 7. Зашто разговараш са мном као са (мали, дете)?

б) 1. Драги, зар не мислиш да су (наш, деца) најлепша на свету? 2. Не разумем, како комшије могу да иду на одмор без (свој, деца)? 3. Деда Мраз увек доноси поклоне (добар, деца). 4. Позови (сав, деца) из разреда на рођенданску журку. 5. Наша деца баш воле да се играју са (ваш, деца). 6. На родитељском састанку родитељи су сазнали много занимљивих ствари о (свој, деца).

каква + ДЕЦА + шта раде / шта су радила / шта ће радити
(једнина) (множина)

Лепа деца се играју.
Лепа деца су се играла.
Лепа деца ће се играти.

17. 7. Вежбамо. а) Пребаците реч *дете* у множину и прилагодите реченицу тој промени.

1. Радознало дете воли да поставља питања. 2. Помози детету да уради домаћи задатак! 3. Сутра код нас долази кум са својим дететом. 4. Чекам своје дете код школе. 5. Купићемо свом детету дигитални сат. 6. Новинар прича о болесном детету. 7. Пустите ово дете да прође напред! 8. Шта учитељица тражи од нашег детета? 9. Мало дете је заспало у колима.

б) Направите реченице од понуђених речи. Додајте помоћни глагол где је потребно.

1. Мали, деца, раније, ићи, на, спавање. 2. Њихов, деца, не личити, на, родитељи. 3. Школски, деца, много, радовати се, распуст. 4. Ваш, деца, фино, васпитан. 5. Савремен, деца, много, време, проводити, за, рачунар. 6. Мој, деца, не, гладан. 7. Чији, деца, играти, фудбал, у, школско двориште?

в) Реченице из претходне вежбе пребаците у прошло време.

Скенирајте QR код и прочитајте правила понашања у Зоолошком врту града Београда. Шта не смете да радите у Зоолошком врту?

Сигурно већ знате речи *двориште* и *позориште*. **Учимо** речи са истим завршетком:

ИГРАЛ- СТАЈАЛ- ПАРКИРАЛ-	**-ИШТЕ**

‘место, где ... (значење корена речи)’

Како се зове место где се нешто *гради*? Како се зове место где се *одмарамо* лети? Како се зове место где се *шетамо*? А где се *лечимо*? А где Ви *пребивате*?

Malo latinice

Pročitajte pesmu. Nađite oblike imperativa i podvucite ih.

Desanka Maksimović
Strepnja

Ne, nemoj mi prići! Hoću izdaleka
da volim i želim tvoja oka dva.
Jer sreća je lepa samo dok se čeka,
dok od sebe samo nagoveštaj da.

Ne, nemoj mi prići! Ima više draži
ova slatka strepnja, čekanje i stra'.
Sve je mnogo lepše donde dok se traži
o čemu se samo tek po slutnji zna.

Ne, nemoj mi prići! Našto to, i čemu?
Izdaleka samo sve ko zvezda sja;
izdaleka samo divimo se svemu.
Ne, nek' mi ne priđu oka tvoja dva.

17. 17.

U deci se obnavlja i čisti reka čovečanstva.
Ivo Andrić

Prepišite latinicom

Odelo ne čini čoveka – Dušan Radović

Лекар је ЧОВЕК
у оделу лекара.
Милиционар је ЧОВЕК
у оделу милиционара.
Поп је ЧОВЕК
у оделу попа.
Ватрогасац је ЧОВЕК
у униформи ватрогасца.
Војник је ЧОВЕК
у униформи војника.
Дете је ЧОВЕК
у оделу детета!

Slušajte pesmu i upišite reči koje nedostaju.

Đorđe Balašević – Neki novi klinci – (Audio 2002)

Moj _____ već dugo ore nebeske njive,
Ali baka još čuva sve _____ i sliku našeg sveca,
Na ____ kad sam rođen, tu je posađen oraj[3]
I u avliji pod gustom krošnjom sad _____ deca.

Neki novi klinci,
Neki novi klinci,
Neki novi klinci...

Kroz maglu treperi _____ sveća na torti,
Tad sam dobio par mandarina i _____ belog zeca.
U maju još uvek zriju _____ bašte,
Ali trešnje i zelene kajsije kradu druga _____.

Neki novi klinci,
Neki novi klinci,
Neki novi klinci...

Moj drugar Milutin, druga klupa do _____
Ima _____ od četiri i po i uči ga da peca,
Ponekad ga sretnem, mahne kroz prozor _____,
A u porti, za loptom sad jurcaju neka _____ deca.

Neki novi klinci,
Neki novi klinci,
Neki novi klinci...

A ja – ja se kockam s prevarantom _____,
iz rukava on svakoga _____ izvuče nekog keca,
I stariji mi _____: „Sad si u pravom dobu!"
A u _____ Jovana Cvijića rastu druga deca.

Neki novi klinci.
Neki novi klinci,
Neki novi klinci...

[3] Orah.

ОСАМНАЕСТА ЛЕКЦИЈА

Нек сте живи и здрави!

Код доктора

Пацијент: Добар дан, докторе!
Доктор: Добар дан. Изволите!
Пацијент: Докторе, не осећам се добро. Боли ме глава већ два дана. И нос ми је запушен. Стеже ме нешто у грудима... Дошао сам да ме послушате.
Доктор: Јесте ли мерили температуру?
Пацијент: Јесам јутрос. Тридесет седам са седам. Узео сам парацетамол.
Доктор: Добро. Да ли осећате болове у мишићима, зглобовима? Да ли вас боли грло? Да ли кашљете или кијате?
Пацијент: Немам кашаљ, али почиње да ме боли грло... Да није онај страшни вирус?
Доктор: Да видим грло! Отворите уста, кажите „Аааа!" Грло је мало упаљено. Вероватно је обична прехлада, али би било најбоље да дате крв на анализу. Резултати ће показати да ли је у питању прехлада или вирусна инфекција.
Пацијент: У реду. Докторе, дајте ми неки лек, неки антибиотик!
Доктор: Нема потребе. Узмите упут за лабораторију. Дођите поново кад добијете резултате. Дотле мирујте и пијте чајеве. И немојте обарати температуру ако није већа од 38 степени! Нека се организам сам бори.
Пацијент: Докторе, а шта ако добијем упалу плућа?
Доктор: Не брините. За сада је са плућима све у реду. Урадите анализе и дођите поново. Довиђења. И кажите, молим Вас, следећем пацијенту да уђе.

18.

Разговарамо. Зашто је пацијент дошао код доктора? Да ли има прехладу? Да ли је забринут? Какав је савет добио од доктора? Да ли му је доктор преписао антибиотик? Да ли сваки пут идете код лекара кад се не осећате добро или се лечите код куће?

Боли ме глава! Боле га леђа!
боли / боле + кога? + шта?

глава	врат	рука
око, очи	грло	прст, прсти
уво, уши	груди	палац
нос	раме, рамена	шака
образ	стомак	лакат, лактови
уста	леђа	нога
усна, усне	срце	стопало
језик	плућа	пета
зуб, зуби	желудац	колено

Понављамо облике личних заменица у акузативу и дативу.

кога? шта?		*коме? чему?*	
мене, ме	нас	мени, ми	нама, нам
тебе, те	вас	теби, ти	вама, вам
њега, га, њу, ју, је	њих, их	њему, му, њој, јој	њима, им

18. 1. Вежбамо. а) Допуните сваку реченицу објашњењем као у примеру (у садашњем времену). Погодите шта кога боли: *Немања је отказао час јер не може да говори. – Немању боли грло. / Боли га грло.*

Дете је пало и ударило колено. – _____ .
Идеш код зубара? – _____ ?
Појео сам нешто лоше. – _____ .
Фудбалер је ударио лакат. – _____ .
Бака се цео дан држи за леђа! – _____ !
Туристи су обишли пола града. – _____ .
Очи су ти црвене од рачунара. – _____ .
Рамена су вам изгорела на сунцу. – _____ .

(Прва реч)	+	су	+	ми, ти, му, јој нам, вам, им --- ме, те, га/је (ју) нас, вас, их	+	(...)
(Прва реч)	+	ми, ти, му, јој нам, вам, им --- ме, те, га / је (ју) нас, вас, их	+	је	+	(...)

18. 2. Вежбамо. Пребаците реченице у прошло време. Обратите пажњу на различити ред речи код једнине и множине глаголског облика (*је* и *су*).

Боли ме грло. – *Болело* **ме је** *грло.*	Боле ме леђа. – *Болела* **су ме** *леђа.*
Боли га врат. –	Боле га рамена. –
Боли је стомак. –	Боли их стомак. –
Боли те глава. –	Боле је ноге. –
Боли ме зуб. –	Боле ме зуби. –

Нос ми (= мој нос) је запушен.

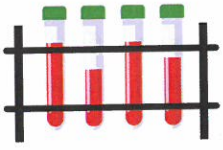
18. 3. Вежбамо. а) Направите разговорне конструкције користећи кратак облик личне заменице у дативу. *Пример: Моје срце лупа → Срце ми лупа.*

1. Његова глава је била тешка. 2. Звони твој телефон! 3. Министар је мој добар друг. 4. То су наше нове комшије. 5. Њени колачи су лепи. 6. Наша торба је била много тешка. 7. Ваше руке су хладне. 8. Њихов авион је каснио пола сата. 9. Његова сестра је завршила школу. 10. Ваше дете је најбоље у разреду. 11. Он је мој деда.

б) Спојте колоне (могуће је неколико одговора).

узети	добро
мерити	крв на анализу
осећати	лек
дати	чајеве
пити	температуру
осећати се	бол

Да ли знате шта значе речи *трагати (трагам), одбрана, пружити (пружим), пружати (пружам), попут, неуравнотежен, уређај, ћелије*?

Боље спречити, него лечити

18.

Уместо да трагамо за лековима од свих болести, сетимо се да нам најбољу одбрану од болести пружа сопствени имунитет. Наш имунитет је најбољи пријатељ, који је увек спреман да пружи помоћ када осети да је наше здравље угрожено.

Имунитет се развија у организму у контакту са спољашњим светом. Када препозна болест, имуни систем позива у помоћ читаву војску антитела у борбу против непријатеља.

За разлику од скупих лекова и медицинских препарата, наш природни заштитни механизам ништа не кошта. Он је попут универзалног лека за све болести. И он увек зна шта је потребно урадити да нас сачува дуги низ година. Ми треба само нормално да се хранимо, да довољно спавамо и да се бавимо физичком активношћу.

Нажалост, модерна западњачка култура често подразумева неуравнотежен стил живота – неправилну исхрану, недостатак физичке активности, превише гледања у екране електронских уређаја дуго иза поноћи... Заборављамо да је ноћ потребна да се наше ћелије обнове и одморе.

Све у свему, рецепт за здравље је једноставан. То је пажња према себи и свом организму. Проста ствар, зар не? Брините о себи и чувајте свој имунитет. Тада ће и он чувати вас.

Разговарамо. Шта је неопходно за јак имунитет? Шта подразумева правилна исхрана? Да ли сте често болесни? Како Ви одржавате Ваш имунитет? Да ли спавате довољно (колико је то)? Да ли се бавите физичком активношћу?

Нађите у тексту речи *болест, помоћ, поноћ, ноћ, околност, активност, љубав, ствар*. Ког су рода те речи? Да ли знате које још речи спадају у ту граматичку категорију?

N	(лепа) реч	болест
G	(лепе) речи	болести
D	(лепој) речи	болести
A	(лепу) реч	болест
I	(лепом) речју	болешћу
L	(лепој) речи	болести

N	(лепе) речи	болести
G	(лепих) речи	болести
D	(лепим) речима	болестима
A	(лепе) речи	болести
I	(лепим) речима	болестима
L	(лепим) речима	болестима

18. 4. Вежбамо. Ставите речи из заграда у одговарајући облик а) једнине и б) множине.

а) 1. Треба да се бавите (физичка активност). 2. Желим вам (лака ноћ)! 3. Хвала, докторе, не бих могао без (Ваша помоћ)! 4. Пао је на испиту због (сопствена глупост). 5. У (младост) деда је играо у културно-уметничком друштву. 6. Користите мање (со) у исхрани. 7. Са (радост) вас обавештавам да сте сви положили испит. 8. Мачка је живела дуго и умрла је од (старост). 9. Британски научници трагају за леком од (опасна болест).

б) 1. Не могу да дам отказ у (овакве околности). 2. У Београду су обично (топле јесени). 3. Не могу (речи) описати колико сте ме обрадовали! 4. Деца се увек радују (нове ствари). 5. Волим Санкт-Петербург због (његове беле ноћи). 6. Студенти у кампусу могу да се баве (различите активности). 7. Срећом, наука зна како да се бори против (те ретке болести). 8. Прочитала сам у („Вечерње новости") да нам долази председник Уганде!

18.

Све у свему...

	једнина			множина		
	м.р.	ж.р.	ср.р.	м.р.	ж.р.	ср.р.
N	сав	сва	све	сви	све	сва
G	свег(а)	све	свег(а)	свих	свих	свих
D	свем(у)	свој	свем(у)	свим(а)	свим(а)	свим(а)
A	сав/свег	сву	све	све	све	сва
I	свим	свом	свим	свим(а)	свим(а)	свим(а)
L	свем(у)	свој	свем(у)	свим(а)	свим(а)	свим(а)

18. 5. Вежбамо. Употребите реч *сав, сва, све...* у адекватном облику једнине или множине.

1. _____ људима је потребан сан. 2. Моја мајка сама спрема _____ јела за славу. 3. Користите лозинке на _____ уређајима. 4. Помоћ је исплаћена _____ грађанима. 5. Председник је поздравио _____ новинаре. 6. Захваљујем _____ присутним гостима. 7. Доктор Перић је најбољи од _____ специјалиста. 8. Не морамо _____ време да причамо о пандемији. 9. Образовање је потребно _____ деци света. 10. Обришите _____ податке са старог телефона. 11. За Божић шаљем честитке _____ пријатељима.

Живот и смрт

– Извините, морам да откажем сутрашњи састанак. Имам смртни случај у породици, сутра је сахрана.
– Примите моје искрено саучешће.
– Хвала.

* * *

У Србији постоји специфичан обичај – када неко умре, рођаци и пријатељи му дају *читуљу*. Најчешће се објављује као оглас у новинама у којем пише да је неко преминуо. У читуљи, поред жаљења за покојником и његове слике, наводи се када ће и на ком гробљу бити сахрана. Понекад читуље у новинама заузимају и по неколико страница.

На огласним таблама, па чак и на бандерама, могу се видети *умрлице*. Њихов садржај и сврха су исти – да се људи (који нису читали новине) обавесте да је нека особа умрла.

Ако је вашем пријатељу неко умро, обичај је да му изјавите саучешће лично или пошаљете телеграм.

Разговарамо. Да ли су обичаји у Вашој земљи слични?

Позивање и заказивање

18.

– Екстра Супер Квик Лаб, изволите!
– Добар дан! Може ли код Вас да се уради пи-си-ар тест?
– Тај тест можете да урадите само у државној лабораторији.
– Добро, могу ли да урадим брзи антигенски тест?
– Можете. Три и по хиљаде.
– Кад могу да дођем?
– Дођите одмах ако хоћете, није гужва.

* * *

– Добар дан! Могу ли да закажем преглед код зубара? Чини ми се да ми је испала пломба.
– Може. Има слободних термина у једанаест и у пола дванаест. Када Вам одговара?
– Може у једанаест.
– У реду, заказујемо у једанаест. Ваше име и презиме?
– Здравко Дреновац.
– Датум рођења?
– Први јануар шездесет друге.
– Господине Дреновац, заказан Вам је преглед у 11 сати.
– Хвала!

Разговарамо. Препричајте садржај дијалога – кога су особе позивале, зашто, о чему су се договориле.

Ко пуши и здравље руши?

У Србији за онога ко много пуши кажу: *пуши као Турчин*.

Зашто баш Турчин? Вероватно је та навика на Балкану заживела у средњем веку кад је српски народ пао под власт Османлија. Током пет векова Срби су добро упознали Турке. И претпостављамо да су Турци много пушили. Тешко је рећи колико се ситуација у Турској по том питању променила данас. Али су у Србији Турци заувек остали обележени као страствени пушачи.

Док се тренд здравог начина живота шири светом, Србија се тешко растаје од своје омиљене навике. Према неким проценама, овде пуши чак трећина одраслог становништва! Међу њима има мушкараца и жена, има правих „професионалних" пушача, а има и „аматера" са слоганом „само једну, уз кафу". Цигарете и упаљачи се могу купити у супермаркетима и на трафикама. Без обзира на застрашујуће натписе на кутијама и упозорења лекара, пушачи и даље уживају у цигаретама. Једном се живи, кажу они. То нам је једино задовољство у животу, па нек је и штетно и скупо! Од нечега се мора умрети!

Класичне цигарете полако бивају замењене модерним електронским. Посебно су популарне међу младима.

Срећом, свест о томе да је пушење штетно по здравље, расте. О томе сведоче измене у законима које последњих година најављује Влада. Ради се пре свега о забрани пушења на јавним местима, јер дуван штети не само пушачима, већ и људима у њиховој околини. Наравно, то није добра вест за пушаче. Али и пушачи, и непушачи се слажу око једног: не желимо да нам деца пуше – ни док су мала, ни кад порасту.

Ипак, на клупама аутобуских станица наилазимо на пушаче који су се ту удобно сместили да запале, док чекају превоз у облаку сопственог дима. Коме се не свиђа, нека се помери. Ако аутобус стигне пре времена, они пожуре да увуку што више дима у плућа и задрже га тамо што дуже, чак и пошто уђу унутра. А онда тим димом „почасте" остале путнике.

Требало би да проверимо – можда у неком језику већ постоји пословица „пуши као Србин".

Разговарамо. Да ли Ви пушите? Да ли Вам смета када неко пуши поред Вас? Како реагујете ако Вам смета дим од нечије цигарете (ако некоме смета дим од Ваше цигарете)? Да ли ће људи у будућности престати да пуше? Да ли убеђујете своје пријатеље да оставе цигарете или мислите да је то њихова ствар?

18. 6. Вежбамо. Ставите реченице из заграда у одговарајући облик.

1. Ово је јогурт са (природни састојци). 2. Захваљујем (сви људи) на (помоћ). 3. Нека питања су остала без (одговор). 4. Идемо на (летовање) у (мали град) на (обала) (Јадранско море). 5. Имамо петсто шездесет шест (телевизијски програм). 6. Овај воз иде до (највећи град) у (Швајцарска). 7. Џем се прави од (свеже шљиве). 8. Идемо ли у (моја канцеларија)? 9. Никад нисам волео (дијетални колачи). 10. Били смо на (право место) у (право време). 11. Потребно је много (труд) за (добар резултат). 12. Овај бизнисмен никад не игра по (правила). 13. Ко је за (кафа)? 14. Купила сам (најскупља слика) у (уметничка галерија).

Malo latinice

Rakija kao lek?

Rakija zauzima posebno mesto u životu Srba. Ona je obavezno piće na proslavama, ona je i glavni lek u narodnoj kućnoj apoteci.

Srbi imaju veoma dugu tradiciju proizvodnje rakije. Radi se, uglavnom, o šljivovici. Šljiva se dugo gaji u Srbiji, a proces dobijanja rakije nije mnogo komplikovan. Zato skoro svako seosko domaćinstvo vekovima pravi svoju rakiju. Bez obzira na veliku ponudu pića na tržištu, rakija je i dalje popularna, a osim klasične šljivovice pije se rakija od dunje, kruške, jabuke, kajsije, čak i maline.

Glavno „terapeutsko" dejstvo rakije je opuštanje i popravljanje raspoloženja. Osim toga, Srbi rakiju koriste za dezinfekciju, skidanje temperature, kao dodatak raznim preparatima. Neki tvrde da rakija ima i antivirusno dejstvo. Ipak, lekari ne žele da pričaju o rakiji kao leku. Kažu da je tanka linija između pozitivnog dejstva jedne čašice i alkoholizma. Zbog visokog sadržaja alkohola rakija se ne reklamira, za razliku od piva.

Preporuka narodne medicine da se jedna čašica rakije popije ujutru na prazan stomak šokira i oduševljava strance. Radi se o veoma staroj tradiciji, još iz vremena kad nisu postojale četkice i paste za zube. Tada se rakija koristila za dezinfekciju usta posle spavanja. Narodna medicina oslanja se na rakiju i zbog njenog efekta da širi krvne sudove i tako umanji bol. Zato se obloge od rakije stavljaju na povrede i upaljene zglobove.

„Popij jednu, valja se!", kaže narod. Ipak, lekari ponavljaju da je u svemu najvažnija umerenost.

18.

Odgovorite na pitanja:

1. Zašto je rakija popularna u Srbiji? Od čega se pravi?
2. Da li narodna medicina pripisuje rakiji terapeutsko dejstvo i koje?
3. Da li lekari preporučuju rakiju pacijentima?

* * *

Ljubitelji rakije kažu: „Jedna je taman. Dve je mnogo. Tri je malo". Objasnite šta to znači.

* * *

„Kada sam prvi put video sopstveni izum, indukcioni motor, na delu, srce mi je umalo puklo. Srećom, bila je blizu flaša rakije od koje sam okusio. To je izbalansiralo moje uzbuđenje i bio sam u stanju da ispitam rotaciju motora sa filosofskom spremnošću."

Nikola Tesla

ДЕВЕТНАЕСТА ЛЕКЦИЈА

Спорт

Спортска Србија

Србија је веома спортска нација. И стари и млади воле фудбал, кошарку, ватерполо, одбојку, рукомет, тенис... Сва деца обавезно нешто тренирају. Српска репрезентација је редован учесник европских и светских спортских купова и шампионата. Србија је више пута била домаћин спортских дешавања. Сваке године се одржавају Београдски маратон и бициклистичка трка кроз Србију.

Најпознатији спортски клубови у Србији су „Партизан" (њихови навијачи се зову „Гробари") и „Црвена звезда" (њихови навијачи се зову „Делије"). Ако везујете свој живот за Србију, морате се одлучити за који ћете од та два клуба навијати.

Српски спортисти су познати широм света: кошаркаши Владе Дивац и Предраг Стојаковић, фудбалери Синиша Михајловић и Дејан Станковић, одбојкаши Никола и Владимир Грбић, одбојкашице Јована Бракочевић и Тијана Бошковић, ватерполисти Александар Шапић и Вања Удовичић, пливач Милорад Чавић и многи други. Новак Ђоковић, тенисер светског гласа, освојио је толико титула и трофеја да их је тешко набројати.

Када репрезентација Србије победи у некој важној утакмици, људи излазе на улице да заједно прославе националну победу. Традиционални дочек спортиста се организује у центру Београда, испред зграде Скупштине.

Разговарамо. Да ли Срби воле спорт? Који спортови се помињу у тексту? Како Срби обележавају победе српске репрезентације? Да ли и Ви волите спорт? Да ли се бавите спортом? Који спорт је омиљен у Вашој земљи? Да ли идете на утакмице и навијате за свој омиљени тим или свог омиљеног играча?

Прочитајте називе спортова и одговорите на питања испод табеле.

фудбал	тенис	веслање
кошарка	рвање	атлетика
одбојка	бокс	стрељаштво
ватерполо	џудо	пливање
рукомет	теквондо	бициклизам
шах	карате	

Разговарамо.

Којим спортом се бавите? – *Бавим се... Бавио сам се... Више се не бавим...*
Којим спортом бисте се бавили? – *Бавио бих се... Не бих се бавио...*
Којим спортом се бави Новак Ђоковић?

Извештај Олимпијског комитета

29.7.2021. Олимпијски комитет Србије саопштава да су прве три олимпијске медаље стигле кући! Теквондисткиње Милица Мандић и Тијана Богдановић и стрелац Дамир Микец рано јутрос су слетели на београдски аеродром „Никола Тесла". Напомињемо да је за Милицу ово већ друга по реду олимпијска златна медаља.

2.8.2021. Стрелац Миленко Себић је обрадовао Србију бронзаном медаљом.

5.8.2021. Боксер Зураб Датунашвили је одлично ушао у борбу. Уследили су победа, бронзана медаља и огромна радост за све у Србији због освајања шесте медаље на Олимпијским играма у Токију.

6.8.2021. Каратисткиња Јована Прековић је освојила златну медаљу у категорији до 61 килограм. „Много сам узбуђена и срећна, сада бих скакала и певала!" каже Јована.

8.8.2021. Српске одбојкашице успеле су да освоје бронзану медаљу на Олимпијским играма у Токију.

9.8.2021. Злато остаје тамо где треба. Србија је одбранила титулу олимпијског шампиона у ватерполу.

11.8.2021. Србија је дочекала своје шампионе на тргу испред Скупштине. Девет олимпијских медаља – то је заиста одличан успех наше земље!

према вестима Олимпијског комитета Србије https://oks.org.rs/vesti/

19.

Спортске вести

Ове године на стадиону у Токију, нажалост, није било много гледалаца због пандемије. Спортистима су недостајали гледаоци. Али, верни гледаоци широм света су пратили Олимпијске игре у Токију преко телевизије и навијали за своје националне тимове.

N	верни гледалац	верни гледаоци
G	верног гледаоца	верних гледалаца
D	верном гледаоцу	верним гледаоцима
A	верног гледаоца	верне гледаоце
I	верним гледаоцем	верним гледаоцима
L	верном гледаоцу	верним гледаоцима

19. 1. Вежбамо. а) Допуните реченице одговарајућим обликом понуђене речи.

1. Читалац: Молим драге _____ да врате књиге пре Нове године. Потребно је да напишемо свим _____ да библиотека неће радити.
2. Вршилац: Нови директор још није изабран, обратите се _____ дужности директора. На место председника изабран је бивши _____ дужности.

3. Извршилац: Дајте уговор _____ услуга да га потпише. За ново радно место потребно је пет _____.
4. Преводилац: Како ћете доставити материјал свим _____ ? Дужност сваког _____ је да преводи говор брзо и тачно.
5. Гледалац: Представљамо драгим _____ нашег госта. Гост је обећао да касније одговори _____ који му је поставио незгодно питање.
6. Посетилац: Изложба је отворена за _____ сваког радног дана. Потребно је обезбедити маске за сваког _____.
7. Слушалац: Често добијамо честитке од наших _____. На молбу нашег _____ пустићемо поново хит „Липе цвату".

б) Направите реченице од понуђених речи у садашњем времену.

1. Учесници, конференција, тражити, преводиоци. 2. Људи, у, сала, не, чути, преводилац, јер, преводилац, говорити, тихо. 3. Да ли ви, моћи, рећи, наручилац, да, попунити, формулар. 4. Слон, бити тужан, без, посетиоци, зоолошки врт. 5. Преводиоци, чекати, почетак, конференција. 6. Да ли ви, моћи, подсетити, извршилац услуга, да, он, морати, вратити, уговор?

в) Направите реченице од понуђених речи у прошлом времену.

1. Чувар, прићи, посетиоци, зоолошки врт. Рећи, они, да, не хранити, слона. 2. У, зоолошки врт, бити, мало, посетиоци. 3. Они, наћи, један, преводилац. Он, позвати, остали, преводиоци. 4. У, сала, бити, много, гледаоци. Гледаоци, гледати, у, своји, телефони. 5. Извођач, обратити се, гледаоци. Он, замолити, гледаоци, да, искључити, телефони. 6. Полиција, тражити, починилац, злочин, али, још, не наћи.

19.

Чудно је како је мало потребно да будемо срећни, и још чудније:
како нам често баш то мало недостаје!

Иво Андрић

недостајати + коме (датив) + шта (номинатив, субјекат недостајања)

недостајем	недостајемо
недостајеш	недостајете
недостаје	недостају

Садашње време: Недостаје ми српска кухиња, пријатељица, наш стан, мој муж.
Недостају ми моји пријатељи, часови српског, наше шетње, ћевапчићи.

Прошло време: Кад сам отишао од куће, недостајала ми је моја породица.
Кад сам отишла у иностранство, недостајали су ми моји пријатељи.

Будуће време: Немој да идеш, недостајаћеш ми.
Недостајаћете ми кад одете.

Коме недостаје Београд? – Мени (теби, њему, њој, нама, вама, њима).
Шта ти (ми, му, јој, нам, вам, им) недостаје? – Недостају ми часови српског.
Да ли ти недостаје твој професор? – Да, баш ми недостаје. / Не, нимало.
Да ли ће ти недостајати твој посао? – Да. / Хоће. / Неће ми недостајати.
Јесам ли вам много недостајао? – Јеси! / Ниси, баш нам је било лепо без тебе.

19. 2. Вежбамо. Допуните речи одговарајућим наставцима.

1. Када сам на путу, недостај__ ми моја породица. Највише ми недостај__ моја деца. Они кажу да им ја такође недостај__. Шта да радимо, такав је живот: увек неко некоме недостај__.
2. Понекад зовем своју жену телефоном и кажем јој: Драга, недостај__ ми! Она обично одговара да и ја њој недостај___.
3. Наши родитељи кажу да им ми много недостај___. Они нам пишу: драга децо, недостај__ нам! Требало би да се виђамо чешће.
4. Кад сам отишао у Америку, недостај___ ми је моја земља. Недостај___ су ми моји рођаци, пријатељи, комшије...
5. Кад си отишао у Немачку, недостај__ си нам. Да ли смо и ми теби недостај__?
6. Ти ћеш отићи. Знам да ___ ми недостај____. Недостај___ ми наше дружење.

Разговарамо. Завршите реченице по свом избору.

- Адвокату недостаје / недостају...
- Полицајцу недостаје / недостају...
- Таксисти недостаје / недостају ...
- Спортистима недостаје / недостају...
- Директорима недостаје / недостају...
- Нама недостаје / недостају...

19. 3. Вежбамо. Завршите реченице користећи глагол недостајати у садашњем времену уз одговарајуће заменице. *Пример: Желим да се вратим спорту јер ми недостаје.*

1. Нисам дуго видео своју жену и зато...
2. Родитељи те сигурно често зову...
3. Често зовем родитеље зато што...
4. Дођите код нас,...
5. Пријатељи нам пишу да...
6. Мој стари посао ми сигурно неће...

19.

„Јави се, Исток!"

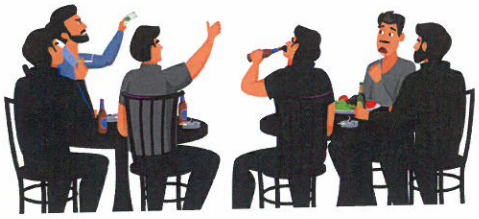
Навијачи су људи који долазе на утакмице да подрже свој спортски тим. Обично носе нека обележја спортског клуба или своје земље – дрес, шал или капу. Често имају националну заставу или неки натпис подршке који показују играчима са трибина.

Навијачи често формирају организоване групе. Заједно долазе на стадионе, заједно страствено навијају, знају и скандирају навијачке песме. Навијачи поздрављају једни друге на стадиону. На пример, западна трибина виче источној трибини: „Јави се, Исток!", а источна одговара: „Јави се, Запад!" Могу да буду веома гласни, на пример, када ситуација на терену постаје критична. Тада устају са својих места, вичу или звижде играчима и судији, подижу руке увис, свађају се са противничким тимом. Наравно, од свог тима очекују победу.

За омиљени тим навијају и људи који не иду на стадион. Кад је у питању важна утакмица, на јавним местима – на пример, на градском тргу – постављају се екрани око којих се окупљају гледаоци. Победа тима се прославља гласно и весело, сви се радују, скачу и честитају једни другима.

***

У Србији постоје места где људи долазе да се кладе на омиљени тим. То су спортске кладионице. Ту долазе специфични навијачи. Они уплаћују новац, понекад само 100–200 динара, а понекад неупоредиво више, на победу једног или више тимова. Ако погоде резултат утакмице, могу да добију доста новца. Ако не погоде – губе новац. Након уплате они страствено прате утакмицу, додатно узбуђени због могуће лаке зараде.

навијати, навијам за + кога / шта
навијач

кладити се, кладим се
кладионица

Разговарамо. Да ли волите фудбал / кошарку / одбојку? За који тим навијате? Да ли идете на спортске утакмице? Да ли у Вашој земљи постоје кладионице? Колико често их људи посећују?

19

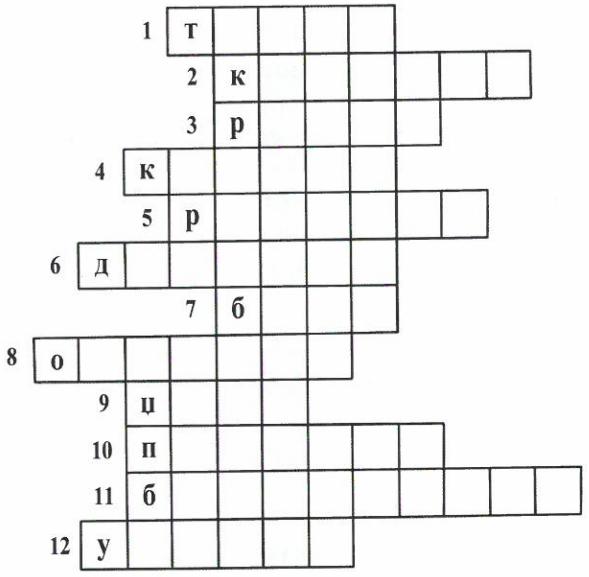
19. 4. Вежбамо. а) Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. (Овај лек) можете да купите у (све апотеке). 2. Гледаоци се окупљају на (улица) око (велики екрани). 3. Овај водитељ има баш (лепи бркови). 4. Молимо (путници) да остану на (своја места). 5. Колеге, прелазимо на (следећа тема). 6. Победио сам на (градско такмичење) из (физика). 7. Ваш син стално пева (навијачке песме). 8. Риба се одлично слаже са (бело вино). 9. Сигурно сте уморни после (дуга вожња) (аутобус). 10. Јак имунитет је гаранција (ваше здравље). 11. Мој Миша је од (рођење) држао (кашика) (лева рука). 12. Власник посластичарнице је данас продао пола (тона) (сладолед). 13. Наши партнери су из (Западна Европа). 14. Чули смо мишљење (страни новинар).

б) Ставите заменице из заграда у одговарајући облик (акцентовани или неакцентовани).

1. Опет јединица! Викторе, шта се са (ти) догађа?! 2. Код (ја) је све у реду, продужили су (ја) визу. 3. Госпођо, хоће ли (Ви) сметати ако седнем поред (Ви)? 4. Вратићу (они) ово покварено млеко, а они нек (ја) врате новац! 5. Не знам за (ви), али ја сам баш гладна. 6. Не реагуј на Даркове провокације, не дај (он) да (ти) изнервира. 7. Милош (ти) воли, увек (ја) говори колико си (он) важна. 8. Дођи, тешко (ја) је без (ти). 9. Купићу (ми) часописе, чека (ми) дуг лет. 10. Ако узмете све, даћемо (ви) попуст! 11. Питао сам (она) да се уда за (ја), али сам мислио да неће пристати. 12. Баш (ми) је било лепо на мору! 13. Смета (ја) дим, извините! 14. То је она глумица, сећаш ли се (она)?

Укрштеница. Решите укрштеницу и прочитајте име познатог српског спортисте.

1. Спорт са рекетима и два играча.
2. Екипни спорт са лоптом и кошевима.
3. Спорт у којем учествују два рвача.
4. Борилачка вештина.
5. Екипни спорт сличан фудбалу.
6. Спортско дешавање или спортски... (именица од глагола *догађати се*).
7. Спорт где се учесници ударају песницама.
8. Екипни спорт са лоптом и мрежом.
9. Борилачка вештина.
10. Спорт на води.
11. Спорт у којем се користи бицикл.
12. Учествовати је исто што и узети...

19.

Malo latinice

Preokret Đokovića za finale Pariza i istoriju

Najbolji teniser sveta Novak Đoković plasirao se u svoje 54. finale Mastersa, ali i osigurao prvo mesto na kraju godine. On je u Parizu savladao Poljaka Huberta Hurkača posle preokreta – 3:6, 6:0, 7:6. Novak će u nedelju, u finalu, igrati protiv boljeg iz duela Medvedev – Zverev, kada će pokušati da stigne do sedme titule u Bersiju.

Srpski teniser ispisao je istoriju, obezbedivši prvo mesto na kraju sezone, sedmi put u karijeri.

On je tako na večnoj listi prestigao Pita Samprasa, koji je najbolji na svetu bio od 1993. do 1998. godine.

Tok ovog duela mogli ste da pratite uživo na našoj televiziji.

prema:
https://www.b92.net/sport/tenis/vesti.php?yyyy=2021&mm=11&dd=06&nav_id=2052199

Sto godina srpskog vaterpola

Vaterpolo savez Srbije obeležio je sto godina od prve zvanične vaterpolo utakmice odigrane u našoj zemlji, a za četiri dana počinje jedan od najzanimljivijih domaćih vaterpolo šampionata u poslednjih petnaest godina. U domaće klubove vratili su se brojni srpski reprezentativci.

Trener vaterpolista je izjavio: „Drago mi je da se vaterpolo diže. Mi ćemo se truditi da rastemo iz utakmice u utakmicu. Ove godine imamo mnogo utakmica".

Novi Beograd je postao vaterpolo centar koji će kroz kvalitetna takmičenja stvarati igrače za reprezentaciju.

prema:
https://www.rts.rs/page/sport/sr/story/40/vaterpolo/4535460/sto-godina-srpskog-vaterpola.html

ДВАДЕСЕТА ЛЕКЦИЈА

Живели!

Празници у Србији

Срби, вероватно као и сви други народи, воле празнике. Често их прослављају гласно и весело, уз музику, песме и пријатеље и коју чашицу неког доброг пића. Омиљени празници у Србији су Божић и Ускрс (Васкрс), Крсна слава, Нова година, такозвана Српска нова година (Нова година по старом календару) и неки други.

У Србији се славе и верски и државни празници. Дан државности Србије се слави на Сретење, 15. фебруара. Празник рада се обележава 1. маја, а Дан примирја у Првом светском рату 11. новембра. На своје верске празнике људи у Србији имају слободан дан: православци, поред Божића и Васкрса, не морају да иду на посао или у школу на дан своје Крсне славе, католици и припадници исламске заједнице – за своје верске празнике.

Неки празници су „црвено слово", а неки се обележавају радно. Међу такве празнике спадају, на пример, Дан победе 9. маја, Дан жена 8. марта, Свети Сава 27. јануара, Дан сећања на српске жртве у Другом светском рату 21. октобра и неки други.

Срби воле славља и породична окупљања. Широко се обележавају свадбе, крштења, рођендани и разне годишњице. Прославе се организују код куће или у кафани, често уз живу музику. Празници и прославе са великим бројем гостију, као што су славе или свадбе, могу да трају и по два-три дана, посебно у сеоским срединама.

20.

Разговарамо. Који празници се обележавају лети, а који зими? Који су омиљени празници у Србији? Који празници се славе у Вашој земљи? Да ли се за празнике дају поклони?

Божић је!

Божић је један од највећих хришћанских празника. Хришћани широм света прослављају рођење Исуса Христа, иако по различитим календарима.

Православни Божић се у Србији слави 7. јануара. То је један велики и радостан празник. Прослављање Божића почиње на дан уочи Божића који се зове Бадњи дан. Тада се у кућу свечано уноси Бадњак – храстова грана. Храстова грана се према обичају сече у шуми и доноси кући на рамену. Тако грана постане Бадњак. Бадњак се затим ритуално спаљује. Тако се обележава почетак новог животног периода.

За Бадњи дан је везано и много других обичаја. На пример, под се посипа сламом, а по ћошковима се бацају ораси. За Божићно јутро се пече Божићна чесница – празнични хлеб, у којем су сакривени зрно кукуруза, гранчица босиљка, новчић... Када се хлеб ритуално ломи, свако у чесници добија своје „изненађење": босиљак симболише здравље, новчић – богатство...

За Божић се обично спрема богата трпеза, јер се на тај дан завршава пост који је трајао четрдесет дана. Најчешће се тог дана једе свињско печење.

Божић је породични празник и сви га славе код куће. Али, тог дана свакој породици долази и специјални гост који се зове положајник. Он први честита домаћинима празник речима „Христос се роди!". На то се одговара: „Ваистину се роди". Положајник обично добија неки поклон, зато што је дошао у кућу да пожели укућанима здравље и благостање. Постоје бројна веровања шта се сме, а шта не сме током овог празника.

Иако су неки обичаји веома стари и долазе још из претхришћанских времена, смисао овог празника је да сви доживе присуство Бога у својој кући, кроз љубав, мир и радост празника.

Разговарамо. Да ли је Божић велики празник у Србији? Шта Срби прослављају тог дана? Шта је Бадњак? Које друге традиције су везане за Божић? Да ли људи славе Божић у Вашој земљи и како?

сећи			
ја	сечем	ми	
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	секу
прошло време			
секао, секла, секло секли, секле, секла			
императив			
сеци!			

пећи			
ја	печем	ми	
ти		ви	
он, она, оно		они, оне, она	пеку
прошло време			
пекао, пекла, пекло пекли, пекле, пекла			
императив			
пеци!			

20. 1. Вежбамо. Допуните реченице глаголима из заграда у облику садашњег времена, прошлог времена или императива.

1. Таквим понашањем угрожаваш свој положај на послу. Немој да (сећи) грану на којој седиш! 2. Моја бака је увек сама (пећи) хлеб. 3. Ми сваке године за Божић (пећи) прасе. 4. Мама, дођи! Молим те, (исећи) ми парче торте! 5. Могао бих да радим у пекари и да (пећи) нешто по цео дан. 6. Српска пословица каже: (испећи), па (рећи)! 7. Ево како да спремите ово јело: прво (исећи) црни лук...

Срби славе Божић. – Божић се слави.

субјекат + глагол + објекат
+ се
актив → пасив

Људи обележавају празник. → Празник се обележава (~~људи~~).
Људи обележавају празнике. → Празници се обележавају (~~људи~~).
Народ обележава празник. → Празник се обележава (~~народ~~).
Народ обележава празнике. → Празници се обележавају (~~народ~~).

20. 2. Вежбамо. Промените активне конструкције у пасивне. *Пример: Данас славимо славу. – Данас се слави слава.*

1. Положајник уноси Бадњак у кућу. 2. Домаћин посипа под сламом. 3. Увече спаљујемо храстову грану. 4. Мајка спрема богату вечеру. 5. За Божић Срби пеку ритуални хлеб. 6. Укућани не секу хлеб, него га ломе изнад стола. 7. Божић славимо код куће. 8. Треба да бацимо орахе по ћошковима! 9. Да ли људи у Вашој земљи једу прасетину за Божић? 10. Данас је „црвено слово" – не смете да радите на црквени празник! 11. Знам да ви у Грчкој обележавате Божић у децембру. 12. Шта радите? 13. За славу тетка спрема ситне колаче. 14. Храстову грану носимо на рамену.

Да ли знате шта значе речи *прослављати, светац, славски колач, благостање, жито, буре, векна, укућани, подизати, сећи, преливати, окупљање*?

Слава

Слава је стари српски народни и црквени празник, дан заштитника породице. То је веома стари обичај. Свака породица има свог свеца. То је традиција која се преноси са оца на сина. Понекад славу прославља цело село или одређена организација. Тако, све школе у Србији славе Светог Саву. Најчешће славе које Срби обележавају су Свети Никола или Никољдан – 19. децембра, Свети Аранђел или Аранђеловдан – 21. новембра, Свети Ђорђе или Ђурђевдан – 6. маја, и многе друге.

За славу се обично припрема посебан хлеб, који се зове славски колач. На њему се праве фигурице од теста које симболизују хришћанску веру и жељу за благостањем. То су крст, затим воће, жито, буре вина и векна хлеба, птице као симбол здравља и весеља, чак и књига. Пре ручка домаћин заједно са укућанима и гостима подиже хлеб изнад стола, ритуално га окреће у круг три пута, а затим сече хлеб у облику крста и прелива вином. Још једно обавезно славско јело је жито које се кува од пшенице. Славски колач, жито и свећа су симболи српске славе.

Обележавање славе је прилика за окупљање породице и пријатеља. Зато је славски ручак богат, обилан и дуго траје. Неке славе трају и по неколико дана. Домаћин и домаћица током ручка стоје како би служили госте. За предјело се обично служе пите, руска салата, сухомеснати производи, затим супа или чорба, сарма, печење или риба, а на крају ситни колачи.

Слава је за Србе веома важан празник. Они верују да их је православна вера сачувала кроз векове, па зато и они треба да чувају своју веру. Тако и народна изрека гласи: „Где је Србин, ту је и слава".

Разговарамо.

1. Које породице славе славу?
2. Које славе су вам познате?
3. Шта је славски колач?
4. Од чега се припрема славско жито?
5. Ко долази на славу?
6. Која јела се једу током славског ручка?
7. Зашто је слава важан празник за Србе?
8. Да ли сте били на српској слави?

! светац – свеца, свецу, свецем... ; свеци
отац – оца, оцу, оцем... ; оци / очеви

20. 3. Вежбамо. Употребите речи из заграда у одговарајућем облику једнине или множине.

1. Деца морају да поштују мајку и _____ (отац). 2. Да ли си разговарао о томе са _____ _____ (свој отац)? 3. Данас ћу вам причати о Светом Сави – _____ _____ _____ (најпознатији српски светац). 4. Овај сат сам купио _____ _____ (свој отац) за рођендан. 5. Верници данас обележавају празник посвећен _____ _____ (велики светац). 6. Сви су се окупљали код _____ _____ (наш отац) на слави. 7. Свети Сава и Свети Симеон су _____ _____ (српски светац).

...који / која / које...

(1) За славу се обично припрема посебан хлеб. (2) Он се зове славски колач.	1 + 2 =	За славу се обично припрема посебан хлеб, који се зове славски колач.
(1) То је традиција. (2) Она се преноси са оца на сина.	1 + 2 =	То је традиција која се преноси са оца на сина.

Објасните зашто је у првом случају употребљен облик *који*, а у другом *која*? Шта мислите када бисмо могли употребити облик *које*?

Сетимо се питања из претходних граматичких табела:

ЈЕДНИНА

		он	она	оно
N	ко? шта ?	који	која	које
G	кога? чега?	којег (ког)	које	којег (ког)
D	коме? чему?	којем (ком)	којој	којем (ком)
A	кога? шта?	којег (ког) / који	коју	које
I	ким? чим?	којим (ким)	којом	којим (ким)
L	о коме? чему?	којем (ком)	којој	о којем (ком)

МНОЖИНА

		они	оне	она
N	ко? шта ?	који	које	која
G	кога? чега?	којих	којих	којих
D	коме? чему?	којим	којим	којим
A	кога? шта?	које	које	која
I	ким? чим?	којим	којим	којим
L	о коме? чему?	којим	којим	којим

20. 4. Вежбамо. а) Упишите *који / која / које* у одговарајућем облику.

1. Професор Ивић је први човек са _____ сам разговарао о докторату. 2. На овој слици је Свети Сава, _____ је помирио рођену браћу. 3. Ртањ је највиша планина на _____ су се планинари попели. 4. Бруно се највише обрадовао бежичним слушалицама _____ је добио од другара за рођендан. 5. Ипак нећу купити рачунар о _____ сам ти причао. 6. Ово је болест _____ изазива вирус. 7. Смиловци и Звонце су мала села _____ се налазе на истоку Србије.

б) Од две реченице направите једну. *Пример: То је она девојка. Њу сам видео јуче. → То је она девојка коју сам видео јуче.*

1. Дарко је мој комшија. Он увек долази код нас на славу. 2. Ово је фигура цара Душана. Он је био виши од два метра. 3. Волео бих да купим тај уџбеник. Он је освојио награду на Београдском сајму књига. 4. Валентина је она шампионка у женском боксу. О њој сам ти причао. 5. Где су моје слушалице? Дао сам ти их јуче. 6. Гвозден и Златан су лепа српска имена. Та имена данас нису честа. 7. Ово је њена инструкторка пливања. Са њом је вежбала прошле године.

Шта вам се (не) ради?

20.

Маша: Једе ми се нешто слатко!
Бруно: Мислим да је то због ове тешке граматике.
Мајк: Једе ти се нешто слатко зато што читамо о храни. Ево и мени се једе печење од када смо читали о прасетини.
Иван: Пре часа ми се спавало, али ми се сад не спава. Заправо, пије ми се кафа!
Бруно: Хоћемо ли онда у кафану? Нисам гладан ни жедан, али ми се иде у кафану само због живе музике.
Маша: Да ли сте приметили да нам се често иде у кафане?
Иван: Па шта? Ваљда је то нормално овде у Србији! Хајдемо, ја частим!

Спава ми се = 'желим да спавам'

Не пије му се кафа = 'не жели да пије кафу'

20. 5. Вежбамо. Промените реченице према моделу: *Иван не жели да пије кафу. – Ивану се не пије кафа. / Не пије му се кафа; Марко жели да једе колаче. – Марку се једу колачи. / Једу му се колачи.*

1. Дете не жели да учи. 2. Директор не жели да иде градским превозом. 3. Да ли желите да идете на Ртањ? 4. Водитељка јутарњег програма је рано устала и цео дан жели да спава. 5. Зашто твој муж не жели да иде на одмор? 6. Данас не желим ништа да радим. 7. Видим да ти не желиш да причаш о факултету. 8. Мара хоће да гледа шпанску серију. 9. Пензионери желе да иду у Врњачку Бању. 10. Желим да гледам неки добар филм. 11. Веровали или не, Мајк не жели више да једе пљескавице. 12. Данас ћу наручити пицу, не желим да кувам.

Деда Мраз

Сваке Нове године нам долази Деда Мраз и доноси деци поклоне. Труди се да га нико не види, вероватно зато што мисли да је стар и да није леп. Зато поклоне остави испод јелке док сви спавају. И брзо оде.

Понекад отац, ујак или кум обуку његово одело и ставе вештачку браду. Сасвим је јасно то да они хоће да глуме Деда Мраза. Можда га чак и питају за дозволу, да се не би наљутио, тако што му пошаљу писмо. Он им то дозволи, јер је добар.

Тада они узму поклоне које је Деда Мраз донео ноћу и уруче их деци. Чудни су ти одрасли, али ми, деца, морамо имати разумевања.

Разговарамо. Да ли више волите да дајете или да добијате поклоне? Да ли и код вас долази Деда Мраз? Да ли му пишете шта бисте волели да добијете?

Христос васкрсе!

20.

Највећи хришћански празник се зове Ускрс. То је дан кад хришћани прослављају победу Христову над смрћу. Ускрс је покретни празник који се увек слави у априлу или почетком маја.

Ускрс или Васкрс симболично означава дан победе живота над смрћу. Он се обележава након Великог поста који траје седам недеља. Најстрожи пост пада на Велики петак и Велику суботу. Велики Петак је дан када је Исус Христос умро на крсту, рекавши пред смрт: „Оче, опрости им. Не знају шта раде."

На Велики петак се у Србији кувају и фарбају ускршња јаја. Прво јаје је обично црвено. Према традицији, оно се чува у кући на посебном месту и зове се „чуваркућа". За фарбање јаја користе се различите боје, а често и љуска од лука – луковина.

У недељу, на дан радосног празника, у цркви се служи Света литургија. Срби поздрављају једни друге речима „Христос васкрсе!", а на њих следи одговор „Ваистину васкрсе!". Јаја се разбијају и једу. Укућани се често такмиче и туцају јајима да виде чије је јаје чврше. Тог дана се породица увек окупља на богатом породичном ручку.

Разговарамо. Испричајте како се у Србији слави Ускрс. Да ли се тај празник слави и у Вашој земљи? Да ли је Ваша традиција слична?

20. 6. Вежбамо. Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

а) 1. Кутија је тешка, не могу да (она) држим. 2. Играј са (ја). 3. Сине, руке су (ти) прљаве, хајде да (оне) опереш. 4. Докторка Ивић-Стојковић? Чека (ви) пацијент. 5. Можеш да преспаваш код (ми) ако желиш. 6. Шаљем (ви) пољубац. 7. Част (ја) је да (Ви) уручим ову награду. 8. Нисам хтео да (она) увредим. 9. Посвађао сам се с комшијама и не разговарам с (оне) више. 10. Отвори очи, Даниел је с (ти) само због новца! 11. Да ли (он) занимају твоја осећања? 12. Мораш (они) вратити дуг, не интересују (они) твоја оправдања. 13. Чекај (ми) напољу. 14. Боли (ја) глава.

б) 1. Добили смо (писмо) из (немачки конзулат). 2. Сада смо у (бољи односи) него раније. 3. Испала сам глупа пред (сви његови пријатељи). 4. Нико од (моја породица) не долази на (свадба). 5. Овај слаткиш је идеална комбинација (слатко) и (кисело). 6. Ко је крив за (еколошка ситуација) у (земља)? 7. (Прошла година) Челзи је био успешнији у (полуфинале). 8. Девојка и ја идемо на (вечера) код (њени родитељи). 9. Мали проблем се претворио у (велики проблем). 10. Немој да објављујеш (ове слике) на (интернет)! 11. Чувај се (пас). 12. Замисли себе у (његова кожа)! 13. Немам (право) (глас). 14. Пријатељи смо (године).

Malo latinice

Slušajte narodnu pesmu
Božić, Božić, blagi dan i čitajte tekst:

Božić, Božić, blagi dan,
Blagog Hrista rođendan,
Božić, Božić, svetli dan,
Sav svetlošću obasjan.

Djeva Hrista rodila,
Pelenama povila,
U pećini Hristos spi,
Sveta Djeva nad Njim bdi.

Slama lepo miriše,
Bogomajka uzdiše,
Utom zvezda zasija,
Pećina se zagrija.

Anđeli se spustiše,
Pastirima javiše:
Veselte se svi noćas,
Rodi nam se Hristos Spas!

Kad to čuli pastiri,
Srce im se umiri,
Pa kliknuše svi u glas:
Nek' se slavi Hristos Spas!

Nek' mir svuda caruje,
Nek' se srce raduje,
Nek' se svako popravlja
I Gospoda proslavlja.

Pa, gle i mi Srpčići,
Ko srebrni zvončići,
Bogomajku hvalimo,
Hrista Boga slavimo.

Božić, Božić, blagi dan,
Blagog Hrista rođendan,
Božić, Božić, svetli dan,
Sav svetlošću obasjan.

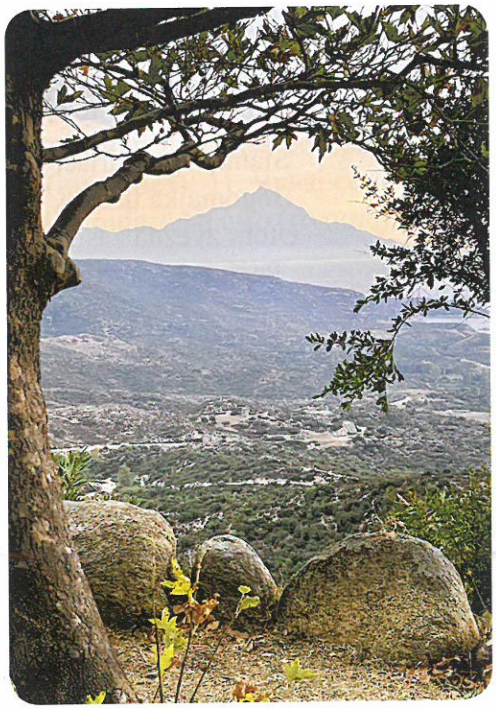
ДВАДЕСЕТ ПРВА ЛЕКЦИЈА

Свети Сава

Разговарамо. Светосавска улица, улица Светог Саве, Храм Светог Саве, слава Свети Сава... Ко је тај Сава? Када је живео? Зашто је важан за Србију?

Да ли знате шта значе речи: *средњовековни владар, двор, монах, манастир, лов, обред, ризница?*

Свети Сава

Свети Сава се некада звао Растко. Он је био син српског средњовековног владара Стефана Немање. Имао је два брата – Вукана и Стефана.

На двор су често долазили гости и причали разне приче. Према предању, једном је дошао један руски монах. Причао је Растку о манастирима на Светој Гори (Атосу), полуострву близу Солуна. Растко је пожелео да оде тамо. Али како да каже оцу? Растко је имао само 17 година. Знао је да га отац неће пустити. Тада је решио да побегне, а оцу је рекао да иде у лов.

Кад је владар Стефан Немања видео да сина нема, послао је своје људе да га траже. Војници су стигли Растка тек на Светој Гори. Растко није планирао да се врати. Према предању, монаси су у договору са Растком дали војницима вина и војници су заспали, уморни од пута. Док су војници спавали, Растко је прошао кроз монашки обред и тако је постао монах. Његово ново име је било Сава. Војници нису имали избора и вратили су се на двор Стефана Немање празних руку.

Прошло је неколико година. Савин отац, Стефан Немања, такође је одлучио да постане монах. Добио је ново име – Симеон. Дошао је код Саве на Свету Гору. Тамо су два монаха, отац и син, заједно обновили српски манастир Хиландар (1198) – чувену ризницу српске православне културе. Сава је тада имао око 23 године.

Разговарамо.

1. Како се раније звао Свети Сава?
2. Ко је причао Растку о Светој Гори?
3. Зашто је Растко решио да побегне?
4. Како је реаговао Стефан Немања?
5. Зашто је Стефан Немања дошао на Атос?
6. Шта је Хиландар?

Да ли знате шта значе речи *умрети (умрем; умро), рат, пљачкати, убијати, моштu, гроб, искусан, житије*?

Наставак приче о Светом Сави

Кад је српски владар Стефан Немања решио да постане монах Симеон и да оде на Свету Гору, он је на своје место поставио средњег сина Стефана.

После неколико година Симеон је умро, а у Србији су настала тешка времена. Старији Стефанов брат Вукан је био љут што он није постао владар. Кренуо је у рат против брата. Након рата, у Србији је завладала глад.

Тешка времена су настала и на Атосу. Разбојници су пљачкали манастире, убијали монахе. Свуда су владали страх и неизвесност.

Сава је одлучио да се врати у Србију и да ту донесе моштu свог оца. По предању, његова браћа Вукан и Стефан помирила су се на очевом гробу. Тада је Сава већ био искусан монах, мудар човек и добар дипломата. Остао је да води манастир Студеница и постао је главни саветник свом брату, владару Стефану. У Студеници је Сава написао своју прву књигу – житије монаха Симеона. То је прва аутентична српска књига.

Разговарамо.

1. Каква су времена настала у Србији после смрти Симеона?
2. Каква је била ситуација на Светој Гори?
3. Зашто се Сава вратио у Србију?
4. Какав човек је постао Сава?
5. О коме је Сава написао књигу?
6. Зашто је та књига важна?

Да ли знате шта значе речи *краљ, архиепископ, независан, грађански, закон, паша, казнити, спалити?*

Још мало о Светом Сави

Стефан Првовенчани је познат као први српски краљ, а Сава као први српски архиепископ. Српска православна црква је постала независна. Сава је написао прву књигу црквених и грађанских закона. Касније је та књига постала позната и коришћена и у руској православној цркви. Сава је много радио, бринуо се о црквама и манастирима, писао је књиге, путовао, обављао је за брата дипломатске послове, учио је свој народ.

Године 1236. Сава је умро док се враћао из Јерусалима. Његове мошти су касније пренете у српски манастир Милешева.

Народ није заборавио Саву, који је чувао српску веру и српску државу. О њему су причали приче и легенде. Чак су и Турци, који су касније освојили Србију, знали колико Срби воле и поштују Светог Саву. Један турски паша је решио да казни Србе због њихове непослушности. Он је 1594. донео мошти Светог Саве из манастира Милешева и спалио их је у Београду, на Врачару.

Сада на том месту стоји величанствен Храм Светог Саве. То је знак да се народ сећа свог учитеља Саве и захвалан му је на свему.

Разговарамо.

1. Како се променила организација Српске православне цркве после 1219. године?
2. Какав начин живота је водио Сава у Србији?
3. Зашто се Сава није вратио из Јерусалима у Србију?
4. Зашто су Турци спалили тело Светог Саве?

21. 1. Вежбамо. Допуните реченице одговарајућим обликом речи *рат, средњовековни владар, монах, манастир, лов, пљачкати, гроб, житије, пропис, казнити, спалити.*

1. Хиландар је српски _____ . 2. Ако возите брзо, полиција ће вас _____ . 3. У Београду на Савском тргу стоји споменик _____ _____ . 4. У манастиру Тумане живи неколико _____. 5. Црква је саграђена после Другог светског _____. 6. После прве књиге, _____ Светог Симеона, Сава је написао књигу првих српских _____ . 7. Турци су _____ мошти српског свеца. 8. Растко је рекао оцу да иде у _____ на јелене. 9. Разбојници су људи који _____ друге. 10. Према предању, браћа су се помирила на _____ оца.

О Храму Светог Саве

Изградња Храма Светог Саве креће почетком 20. века. Тада је донета одлука да се у Београду, на месту где су некада спаљене мошти Светог Саве, сагради велика црква. Урађен је пројекат цркве у српско-византијском стилу. Ангажоване су искусне архитекте Богдан Несторовић и Александар Дероко.

Радови су почели 1935. године. На свечаној литургији Патријарх Варнава је рекао да храм мора бити онакав какав Свети Сава заслужује и да фреске и мозаик у храму треба да представљају српску историју.

Изградња није ишла лако и много пута је прекидана. Затим су уследила два светска рата, социјалистичке борбе, распад Југославије, економске кризе, ужаси нових ратова...

Тек је 1985. године архитекта Бранко Пешић обновио пројекат и радови су поново почели. Најзад су подигнути зидови и направљена је купола тешка 4000 тона. На врху куполе је постављен крст висок 12 метара. Са крстом храм је постао висок 79 метара.

Мозаик, који представља српску историју, завршен је 2020. године. На њему је радило преко 300 људи под руководством руског уметника Николаја Мухина.

Данас на Врачару стоји величанствен храм, онакав какав Свети Сава заслужује. У приземљу и на галерији Храма Светог Саве има места за 10.000 верника.

21.

Разговарамо. Скенирајте QR код, погледајте слике и прочитајте више информација о Храму Светог Саве:

У тексту пронађите облике попут *урађен, заборављен, постављен* и слично. Од којих речи су настали? Зашто су у тим реченицама употребљени баш такви облици?

Пројекат је урађен. – Неко је урадио пројекат.

субјекат + глагол + објекат

актив → пасив

Неко је урадио посао. → Посао је урађен.
(није важно ко / не знамо ко / нећемо да кажемо ко)
Неко је решио питање. → Питање је решено.
Неко је прекидао градњу. → Градња је прекидана.
Неко је направио грешку. → Грешка је направљена.
Народ обележава празнике. → Празници се обележавају (~~народ~~).

завршити → завршен (-а, -о) ангажовати → ангажован (-а, -о)
добити → добијен (-а, -о) пећи (печем) → печен (-а, -о)
донети → донет (-а, -о)
подићи (подигнем) → подигнут (-а, -о)

! Глаголски придев трпни правимо углавном од инфинитивне (ређе презентске) основе прелазних глагола (имају допуну у акузативу). Код глагола на *-им* долази до промена сугласника (јотовање): *вољен, виђен, купљен, праћен.*

21. 2. Вежбамо. а) Промените реченице у активне. *Пример: Час је завршен. → Професор је завршио час.*

Пројекат је урађен. Архитекта _____.
Мозаик је завршен. Уметник _____.
Храм је сазидан. Људи _____.
Зидови су подигнути. Мајстори _____.
Врата су закључана. Неко _____.

б) Промените реченице у пасивне. *Пример: Професор је завршио час. → Час је завршен.*

Дете је разбило прозор. _____.
Писац је завршио књигу. _____.
Ангажовали смо архитекту. _____.
Скупштина је донела закон. _____.
Председник је направио грешку. _____.

21.

Храм је висок 79 метара.

висок, дубок, широк, дуг (дугачак), тежак, стар + колико?

Дунав је дуг око 2850 км. Кошаркаш Бобан Марјановић је висок 224 центиметара.

Разговарамо.

1. Колико је стар Ваш аутомобил? 2. Колико је широк Ваш сто? 3. Колико сте високи? 4. Колико је дубоко Бајкалско језеро? 5. Колико је висок Храм Светог Саве? 6. Колико су широка врата? 7. Колико је тежак афрички слон?

21.3. Вежбамо. Промените подвучене речи и направите конструкцију са одговарајућим обликом придева *дубок, дуг, висок* итд.

1. Висина споменика Стефану Немањи је 23 метра. 2. Дужина аутопута Милош Велики је 269 километара. 3. Ширина Булевара Краља Александра је 35 метара. 4. Дубина Савског језера је око 3 метра. 5. Тежина куполе Храма Светог Саве је 4000 тона. 6. Висина куле Београд је 168 метара. 7. Дужина Моста на Ади је 996 метара. 8. Дубина Маријанске бразде је 11 километара.

Скенирајте QR код и погледајте инсерт из филма „Маратонци трче почасни круг". Које мере се спомињу у инсерту?

21. 4. Вежбамо.

а) Ставите речи у заградама у одговарајући облик.

1. Предао сам (пасош) за (туристичка виза). 2. Позовите (наша редакција) и учествујте у (квиз). 3. Сада си на (танак лед). 4. Изненађен сам (ваш долазак). 5. Замисли, колегиница је добила (казна) због (вожња) у (алкохолисано стање)! 6. Како коментаришеш (његове речи)? 7. Грађани (Србија) се радују (успех) (своја земља). 8. Захваљујем се на (гостопримство). 9. Извадите (колач) из (рерна) после пола (сат). 10. Моје комшије имају (велики пси). 11. Испратила сам (свој муж) на (службени пут). 12. Колико дуго имате (страх) од (висина)? 13. Печен хлеб треба покрити (чиста крпа). 14. Ти тинејџери су имали (мањи проблеми) са (закон).

б) Ставите заменице у заградама у одговарајући облик (акцентовани или неакцентовани).

1. Мајка је у Босни, шаљем (она) новац једном месечно. 2. Хоћеш да (ја) помогнеш? 3. Желим да (ти) се извиним. 4. Морам (Ви) рећи да сам изненађен вашим речима. 5. Подржавао сам (они) у свему. 6. Не разумеш (ја). 7. Честитам (ви) на победи. 8. Подсети (ја) да (ти) дам новац за доручак. 9. Јеси ли (ми) донео пицу? 10. Упозорио сам (ти)! 11. Да ли (Ви) боле леђа? 12. Одлучите, шта је за (ви) стварно важно. 13. Децо, немојте да (ми) сметате. 14. Моји пословни партнери су (ја) разочарали.

Манастир Високи Дечани

Malo latinice

SVETI SAVA

Dragana Konstantinović

Bio je dete od glave do pete,
zvao se kratko – Nemanjić Rastko.

Hteo je da uči, da znanje svije,
al' škole bilo nijedne nije.

Zato je ustao u ranu zoru
i pobegao na Svetu Goru.

Tu je u osami manastira
učio staze ljubavi, mira.

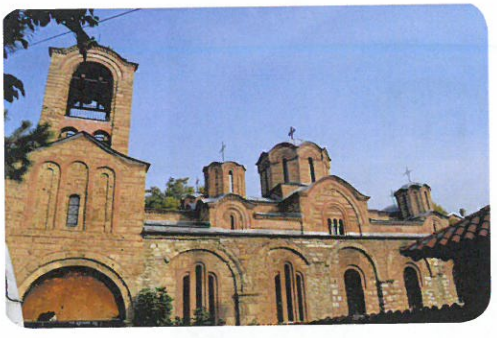
Posto je mudra, učena glava,
svetitelj srpski – Sveti Sava.

Prepišite latinicom

21.

Добро се добрим враћа. _____

Ко тебе каменом, ти њега хлебом. _____

Crkva Bogorodice Ljeviške u Prizrenu.

Više o Crkvi Bogorodice Ljeviške pogledajte ovde:

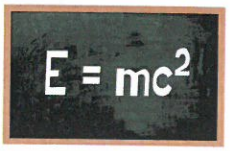
Manastiri i crkve na listi UNESCO

Na listi UNESCO (Organizacija Ujedinjenih nacija za obrazovanje, nauku i kulturu) nalazi se pet srpskih manastira i tri crkve iz Srednjeg veka. To su manastiri Đurđevi stupovi, Sopoćani, Studenica, Visoki Dečani i Gračanica, a uz njih su i crkve Pećka patrijaršija, Bogorodice Ljeviške i Crkva svetih apostola Petra i Pavla kod Novog Pazara. To su kulturna dobra Srbije.

Osim drugih kulturnih dobara, na toj listi se nalazi i Miroslavljevo jevanđelje iz 12. veka.

ДВАДЕСЕТ ДРУГА ЛЕКЦИЈА

Без муке нема науке

Милева Марић

Милева Марић је рођена 1875. године у Тителу. Школовање јој није било лако – школски систем је углавном подржавао дечаке, а неке школе чак нису ни примале девојчице. Ипак, Милевин отац је успео да се избори за то да му ћерка заврши гимназију, и то са одличним оценама. Уписала се на студије физике и математике у Цириху. Тамо је упознала три године млађег колегу. Касније је постала његова супруга, а он је постао научник светског гласа. Звао се Алберт Ајнштајн.

Милева и Алберт су били срећни заједно. Заједно су освајали физику, заједно музицирали – Милева је свирала клавир, Алберт – виолину. Ипак, Милева је жртвовала своје научне амбиције. Живот је посветила породици, мужу и његовој каријери. Алберт је променио законе физике и постао жива легенда. Милева је постала његова сенка.

Године 1905. објављени су чувени научни радови о фотоелектричном ефекту, Брауновом кретању и величини молекула, затим о теорији релативитета и једначини $E = mc^2$. У потпису је стајало Einstein-Marity. Ипак, слава је припала Алберту. Милевин допринос науци се више никада није спомињао.

После извесног времена њихов брак се нашао у кризи. Кад су решили да се растану, договорили су се: ако Алберт добије Нобелову награду, сав ће новац дати Милеви. Године 1921. је заиста уследила очекивана Нобелова награда.

Данас многа сведочења указују на то да су Милева и Алберт радили заједно. О томе говори и њихова лична преписка, где они помињу „наше" радове, „нашу" теорију. Сведоци кажу да су неки рукописи научних радова делимично писани Милевином руком. Милева је била темељна и дисциплинована, а у исто време скромна и повучена. С једне стране, очигледно је да Алберт не би успео без помоћи супруге, а с друге стране, не постоје чврсти докази о њеном ауторству. Можда је само записивала Албертове мисли, можда јој их је диктирао?

Име Милеве Марић-Ајнштајн је било скоро заборављено. Срећом, последњих година је поново привукло пажњу историчара. У Србији постоји неколико спомен-обележја посвећених Милеви, а њено име носи и улица у Новом Саду, и средња техничка школа у Тителу.

Разговарамо.

1. Да ли сте знали ко је била Милева Марић?
2. Са којим проблемима се суочила Милева током школовања?
3. Када и где је упознала свог супруга?
4. Да ли је Алберт био познат кад га је Милева упознала?
5. Шта је за Милеву био приоритет – личне амбиције или породични живот?
6. Која научна открића су прославила Ајнштајна?
7. На основу чега се претпоставља да су Милева и Алберт радили заједно?
8. Да ли је име Милеве Марић широко познато светској јавности?

Нобелова награда; Милевин отац; Албертове мисли; Брауново кретање

Милева	+ ин	Милевин	+ наставак падежног облика придева
Милица		Миличин	
Алберт Браун Његош	+ ов / ев	Албертов Браунов Његошев	

! Наставак *ев* иде иза сугласника *ј, ђ, ћ, љ, њ, ж, ш, ч, џ* и понекад *р*.

22. 1. Вежбамо. а) Направите облике присвојних придева од понуђених речи.

1. Јулија, књига. 2. Иван, другар. 3. Катарина, нови посао. 4. Бака, колач. 5. Клајн, граматика. 6. Милош, конак. 7. Гундулић, венац. 8. Ахил, пета. 9. Лазар, субота.

б) Направите присвојне придеве од речи из заграда и додајте их у реченице у одговарајућем облику.

1. Да ли сте чули за (Коперник, теорија)? 2. (Вук, Рјечник) је једна од најважнијих књига у српској култури. 3. Не можете знати физику без другог (Њутн, закон). 4. Та зграда се налази у (Цвијић, улица). 5. Деца уче у школи (Питагора, теорема). 6. Прочитајте о наизменичној електричној струји – о (Тесла, откриће). 7. Ана Карењина је један од (Толстој, роман). 8. На Копаонику смо се попели на (Панчић, врх). 9. (Андрић, венац) је улица и градска четврт у Београду.

22.

Можда је само записивала Албертове мисли, можда јој их је диктирао?

ЕНКЛИТИКЕ	речца *ли*		глаголска енклитика			заменичка енклитика			глагол *је* или речца *се*
						датив	акузатив/генитив		
	ли	+	сам	смо	+	ми, ти, му, јој нам, вам, им	ме, те, га / је (ју) нас, вас, их	+	је се
			си	сте					
				су					
			ћу	ћемо					
			ћеш	ћете					
			ће	ће					
			бих	бисмо					
			би	бисте					
			би	би					

! Енклитика или скуп енклитика долази после прве речи (израза), односно, на друго место у реченици.

! Негативни глаголски облици (*нисам, нећу, не бих*...) **нису** енклитике.

22. 2. Вежбамо.

а) Пребаците реченице у прошло време. Промените вид глагола уколико је то потребно.

1. Да ли јој судија признаје победу? 2. Свиђају ми се твоји пријатељи. 3. Моћи ћемо да наставимо сутра. 4. Захваљујемо вам на организацији конференције. 5. Студенти се плаше строгог професора. 6. Јављам се на оглас за посао. 7. Другари ће му се смејати. 8. Да ли се то чују врата? 9. Ми се враћамо кући. 10. Ова кола нам се допадају. 11. Боримо се за златну медаљу.

б) Промените подвучене именице у кратке заменице. Пазите на ред речи. *Пример: Купио сам слушалице сестри. – Купио сам јој слушалице.*

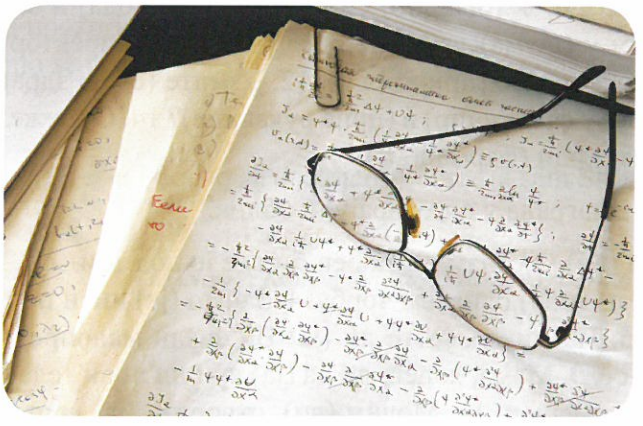
1. Сестри се књига не допада. 2. Упознао сам нове комшије. 3. Ми ћемо поклонити Сари књигу. 4. Извинио сам се професорки. 5. Раније сам се бојао свог шефа. 6. Ко ли ће помоћи колеги? 7. На крају филма се муж вратио жени. 8. Захвалили смо доктору. 9. Колико ли сте платили ова кола? 10. Да ли се сећате оног скандала? 11. Поздравио је брата. 12. Да ли сте се јавили мајци? 13. Поклонио је играчку детету. 14. Донео је сестри чоколаду.

в) Направите реченице. Пазите на ред речи.

1. Ћу, се, вам, ја, јавити. 2. Да, се, ли, сте, договорили? 3. Да, вам, свиђа, се, ли, ова кошуља? 4. Је, непријатно, вам. 5. Да, ћете, ли, дати, ми (од мени), своја, кола? 6. Нешто, се, десило, му. 7. Не, осећам, добро, се. 8. Када, вратили, се, сте? 9. Јој, писао, писма, је. 10. Нисам, извинио, се, му. 11. Дошли, гости, им, су. 12. Толико, обрадовао, се, му, сам! 13. Разочарали, у њега, се, смо. 14. Може, га, ослободити, ли, се? 15. Девојка, се, би, насмејала, му. 16. Да, вам, ли, су, се, јавили?

г) Промените реченице тако да тврдње буду одричне. *Пример: Уплашио сам га се. – Нисам га се уплашио.*

1. Смејао сам се овој ситуацији. 2. Надала се повећању плате. 3. Другари су се бринули за Милоша. 4. Девојчица га се боји. 5. Другар му га је донео. 6. Колега ће ти сигурно помоћи. 7. Деда му је оставио наследство. 8. Допала нам се представа. 9. Јавили су нам се. 10. Можеш му га дати.

„Време не постоји”

Никола Тесла је научник српског порекла и светског гласа. Познат је као проналазач обртног магнетног поља, индукционог мотора, полифазне наизменичне струје, генератора, система производње и дистрибуције електричне енергије... Тесла је конструисао трансформатор и осветљење без жица. Направио је први модел брода без људи, којим је управљао са обале помоћу радио таласа. „Ако будем имао среће да остварим барем неке од својих идеја, то ће бити доброчинство за цело човечанство. Ако се те моје наде испуне, најслађа мисао биће ми та да је то дело једног Србина”, писао је Тесла.

Теслино име се користи као међународна ознака јединице магнетне индукције. У Србији су по њему названи аеродром у Београду, поједине улице и школе. Његов портрет се налази и на новчаници од сто динара.

Никола Тесла је рођен у Смиљану (месту у тадашњој Аустроугарској) 10. 7. 1856. године, у породици православног свештеника. Школовао се у Смиљану, Госпићу, Карловцу, затим Грацу и Прагу. Након тога је отишао у Америку, где је и остао да живи и ради до краја живота. Открића Николе Тесле су била снажан покретач индустријске револуције крајем деветнаестог века. Због изузетног значаја Теслиних открића многи кажу да је Тесла живео изван свог времена, у будућности. Уосталом, чувена је изрека самог Тесле: „Време не постоји”.

Ипак, као и многи научници, Тесла је имао тешку судбину. „Не жалим што су други покрали моје идеје, али жалим што немају своје”, писао је научник огорчено.

Умро је 7. јануара 1943. године у својој хотелској соби у Њујорку.

2.

Разговарамо. Испричајте шта сте сазнали о Николи Тесли из овог текста. Можете додати и оно што већ знате о њему.

22. 3. Вежбамо. а) Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

1. Хоћеш ли рећи (мајка) о (твоји планови) да се удаш за (странац)? 2. Радујем се (твоја свадба). 3. Нико од (моји пријатељи) ме не подржава. 4. Осећам (огроман притисак). 5. Авиони не лете због (нове санкције). 6. Ивица и Марица су се изгубили у (густа шума). 7. Он је отац (моја деца). 8. У (брашно) сипајте (хладна вода) и замесите (тесто). 9. Деда је отишао са (свој пас) у (шума) да тражи (печурке). 10. Директор седи у (сала), у (први ред). 11. Срећом, окружени смо (пријатељи). 12. Узмите (своје здравље) у (своје руке). 13. Видиш ли ону песникињу са (шешир) и (црне рукавице)? 14. О (нежељене реакције) на (лек) посаветујте се са (лекар) или (фармацеут).

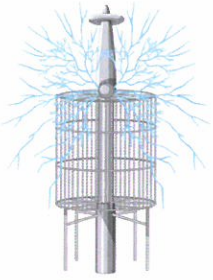
б) Ставите заменице из заграда у одговарајући облик.

1. Дуго сам желела да (ви) упознам. 2. Корен биљке је под земљом, треба (он) ископати. 3. Баба је болесна, идем да (она) однесем чорбу. 4. Зашто (ја) ниси послао поруку? 5. Захвали (они) се у моје име. 6. Извините, јесте ли (ја) Ви звали малопре? 7. Чекала сам (он) сат времена. 8. Спава (ја) се. 9. Мама, хоћеш ли да (ја) купиш нови телефон? 10. Глупо (ја) је да (он) кажем да је испао смешан. 11. Молим (ви), отворите (ја) врата! 12. Кажем (ти) да (ја) нико од колега није назвао да (ја) пита како сам. 13. Не могу да разговарам са (она) дуже од пет минута. 14. Како да (она) објасним да немам времена за изласке?

Malo latinice

Tri čvora na trepavici

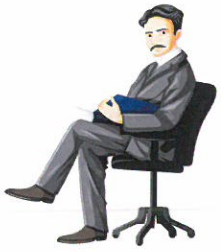
"Moja majka je bila pronalazač prvog reda, i verujem da bi postigla velike stvari da nije bila toliko udaljena od savremenog života... Izumela je i napravila razne alate i sprave i tkala je najfinije šare od vune koju je sama prela... Čak je sama i sadila i odgajala biljke... Radila je neumorno, od zore do mraka, i većina odeće i pokućstva bili su njenih ruku delo. Kada je prešla šezdesetu godinu prsti su joj i dalje bili dovoljno spretni da zavežu tri čvora na trepavici."

N. Tesla, Moji izumi.
(Ja, Nikola Tesla. A. Ninković Tašić, M. Durutović. Beograd, 2020, str. 84.)

O rođenju i drugim čudima

Treba da znate da Srbi očajnički nastoje da sačuvaju svoje pleme. Desetinu puta ja sam se gotovo utopio. Tri ili četiri puta bio sam zamalo spaljen i jedva sam izbegao da budem živ skuvan. Bio sam zatrpan, gubio sam se i smrzavao. Više puta sam za dlaku pobegao od besnih pasa, veprova i drugih divljih životinja. Preboleo sam strašne bolesti – tri ili četiri puta su lekari dizali ruke od mog života. Suočavao sam se sa nesrećnim slučajevima svih vrsta – ne mogu se setiti ičega što me nije snalazilo, pa je saznanje da sam ovde večeras, zdrav i čitav, mlad psihički i fizički, sa svim onim plodnim godinama za sobom, takoreći pravo čudo.

Iz govora Nikole Tesle prilikom dodele Edisonove medalje 1917. (odlomak)
(Ja, Nikola Tesla. A. Ninković Tašić, M. Durutović. Beograd, 2020, str. 131.)

Ja sam Srbin

Jednom je Tesla odseo u Parizu u jednom otmenom hotelu. Kad je portir video visokog elegantnog gospodina, oslovio ga je sa „Vaša Ekselencijo".

„Moja titula je viša", upozorio ga je Tesla.

„Visočanstvo?" zbunio se portir.

„Još viša!"

„Veličanstvo...?"

„Još viša", odgovorio je Tesla i dodao sa dostojanstvom: „Ja sam Srbin".

Adaptirano prema: Pravda, 26. IX 1926, str. 6.
(Ja, Nikola Tesla. A. Ninković Tašić, M. Durutović. Beograd, 2020, str. 111.)

ДВАДЕСЕТ ТРЕЋА ЛЕКЦИЈА

Бизнис

Пословни састанак

Растко: Добар дан, ја сам Растко Петровић, комерцијални директор!
Маријана: Ја сам Маријана Кривокућа, менаџер продаје, драго ми је!
Растко: Такође! Маријана, изволите! Шта ћете да попијете? Може кафа? Вода?
Маријана: Може вода, хвала.
Растко: (Хало? Молим Вас, донесите нам две нехлађене воде. Хвала!) Као што сам рекао телефоном, пуштамо у промет нове освеживаче за аутомобиле, па су нам потребни нови каталози. (Хало? Срђане, дођи, потребан си нам овде! И понеси каталоге). Ево, овако изгледају стари.
Маријана: Да ли је то штампала наша фирма?
Растко: Не. Али са њима не сарађујемо више. Зато смо позвали вас.
Маријана: У реду. Могли бисмо да урадимо каталог на дебљем папиру и са златним словима. Као што је овај, погледајте! Њега смо радили за фирму „Шраф & Ексер". Изаћи ће мало скупље, али ће изгледати светски.
Растко: Хм, изгледа баш лепо... Колико скупље?
Маријана: Зависи од формата и броја страна. Имате ли фотографије нових производа?
Растко: Имамо, али не знам да ли одговарају. Спремили смо вам и саме производе, понесите, ако треба да их сликате поново.
Маријана: У реду, имамо фотографа, али ми ипак пошаљите на мејл и оно што већ имате.
Растко: Још једна ствар: каталози су нам потребни за децембарски сајам. Хоћете ли стићи?
Маријана: Требало би. Онда да не губимо време – пошаљите ми фотографије што пре, а ја вам шаљем понуду у току дана.
Растко: Договорено! Ако треба још нешто, јавите се. Драго ми је што смо се упознали. Надам се да ћемо лепо сарађивати.
Маријана: И ја се надам. Пријатно!
Растко: Све најбоље!

Разговарамо. Да ли су тачне следеће тврдње? (Ако нису – исправите их.)

1. Маријана има састанак у компанији која производи каталоге.
2. Директор има старе каталоге које је штампала Маријанина компанија.
3. Маријана је комерцијални директор компаније која производи шрафове и ексере.
4. Директору су потребни нови каталози са новим производима јер је ускоро сајам.
5. Фотографије нових производа нису добре, па зато Маријана треба да ангажује фотографа.
6. Маријана ће доставити директору понуду до краја дана.

треба да сликате каталоге	потребни су нам каталози (каталози су нам потребни)
требати + да + презент глагола	**ко / шта + бити потребан + коме**

3. лице једнине

треба

потребан потребна потребно
потребни потребне потребна

Треба да дођеш.
Требаће ми Ваша помоћ.
Требало је више да се трудите.
Требало би да га зовем.

Потребан си нам овде.
Јуче сте нам били потребни овде.
Биће нам потребна Ваша помоћ.

треба + инфинитив

потребно је + инфинитив / да + презент

Треба наћи времена за учење.
Треба бити свестан ситуације.

Потребно је више вежбати / да вежбате.
Потребно је бити опрезан на улици.

23. 1. Вежбамо. а) Употребите реч из заграда у одговарајућем облику.

1. Нашим партнерима су (потребан) нови каталози. 2. Јуче нам је била (потребан) Ваша помоћ. 3. Бизнисмену је (потребан) нови возач. 4. За овај рецепт су Вам (потребан) свеже бресквe. 5. Никакви аргументи ми нису (потребан). 6. (Потребан) су нам Ваша знања и искуства. 7. Драга, заиста си ми (потребан) у овом тренутку! 8. Људима су (потребан) мир и стабилност у региону.

б) Изаберите правилан облик и заокружите га.

1. Да ли (је Вам / Вам је) потребан добар мајстор за кола? 2. Њихов рачунар се опет покварио, потребан (им је / је им) нов. 3. Потребне (ми су / су ми) препоруке за тај посао. 4. Комшија каже да (му је / је му) потребан новац до уторка. 5. Бака не може сама да помери ормар, потребна (је јој / јој је) помоћ. 6. За планинарење (ти су / су ти) потребне добре чизме. 7. Потребни (су нам / нам су) млади и амбициозни људи за тај посао.

в) Направите реченице користећи изразе *треба да / потребно је* + глагол. *Пример:* Касните на важан састанак. – Треба да позовем такси. / Потребно је да позовем такси.

1. Желите да правите пицу, али немате сир. 2. Имате проблем који се спремате одмах да решите. 3. Дошли сте у ресторан, али сте се паркирали са друге стране улице. 4. Не знате који је правилан ред речи у реченици. 5. Мачка Вам је гладна. 6. Нисте урадили домаћи задатак. 7. Немате довољно времена за себе.

г) Опишите слику. Ко су ови људи? Зашто чекају? Шта им је потребно?

(**Да ли знате** када кажемо *злу не требало*?)

Разговарамо. Који телефон чешће користите, фиксни или мобилни телефон? Зашто користите мобилни телефон? Да ли чешће телефонирате или куцате поруке? Који је Ваш број телефона?

Комуникација телефоном / путем телефона

(по)звати кога / шта
телефонирати коме
одговарати / одговорити на нечији позив
јављати се, јавити се (= позвати; одговорити)
мобилни / фиксни
екран
(от)куцати поруку
(по)слати поруку
пренети поруку
дописивати се са неким
пропуштен позив
бити заузет / недоступан
добити + кога
напунити телефон (батерију)
пуњач
истрошити се (о батерији)
чути се (чујемо се / чућемо се!)
„Петар Петровић овде".
Хало! / Молим!

23. Погрешан број

– Амбасада, изволите!
– Молим?
– Слушам Вас, изволите.
– Хало! Је л' ме чујеш? (Шта је с овим телефоном?)
– Чујем Вас, изволите! Кога тражите?
– Е! Милораде, ти ли си? Хало! Ко је то?
– Добили сте амбасаду Руске Федерације.
– Молим?! Шта сам добио? Амбасаду?
– Тако је, господине.
– Који је то број? Изгледа да сам погрешио број. Извините!
– Нема проблема, господине.
– Срби и Руси су браћа! Нас и Руса триста милиона!
– Тако је, господине. Довиђења.
– Довиђења! Извините још једанпут! Пријатно!

Разговарамо. Ко су саговорници? Да ли је веза током разговора била добра? Кога је добио господин који је тражио Милорада? Да ли је службеник био љубазан? Да ли се господин који зове представио? Која питања није требало да поставља? У вези са чим су се саговорници сложили на крају?

Картица

– Добар дан, добили сте банку „Благостање”. За везу с оператером притисните тастер један. За поновно преслушавање поруке притисните тастер два. Време до јављања оператера је мање од једног минута... „Благостање”, изволите!
– Добар дан! Зовем да блокирам картицу. Заглавила ми се у банкомату!
– Кажите ми Ваше име и презиме, датум рођења и број телефона.
– Сретен Сретеновић... Први април педесет шесте.
– Јесте ли крај банкомата?
– Јесам, али не могу да стојим ту цео дан. Морам да идем на посао! Неко ће ми узети картицу!
– Не брините, господине, сад ћемо то да решимо. Која је адреса?
– Моја?
– Не, питам Вас за адресу банкомата. Где се налази банкомат?
– Јој, не знам адресу, стао сам успут колима да подигнем новац. Близу „Максија” је, у насељу Браће Јерковић.
– У реду. Ваша картица је блокирана. Јавите се Вашем личном банкару да извадите нову.

Разговарамо. Препричајте садржај дијалога. Да ли често зовете банку телефоном? А банка Вас? Да ли често идете у банку?

Паре нису проблем

Имате ли паре? Пара нема!

Е па, пара заиста нема, ако мислите на апоен мањи од једног динара. Иако је званична новчана јединица у Србији динар који се дели на сто пара, паре су нестале. Нема их у банци, нема у нашим новчаницима. Али их зато има на ценама у продавницама. Неки производи у продавници и даље, на пример, коштају 129 динара и 99 пара.

Народна банка Србија је одлучила да повуче паре из употребе још давне 2008. године. Наравно, то добро знају и продавци. Али они знају такође и то да, ако напишу мању цену, па чак и за једну пару, купац ће лакше купити производ. Додуше, зна и купац да ће му, ако плати производ готовином, продавац заокружити цену на више, баш за ту једну пару. Према томе, купац неће добити једну пару, која је могла бити пресудна за одлуку о куповини производа. Али зато, ако плати картицом, онда може да плати тачно толико, колико пише.

Срећом, заокруживање у Србији никада није било проблем – ни на више, ни на мање. Срби никад нису били „тврди на пару”. Верују да новац треба да кружи – кад га дајеш другима, вратиће се и теби. Према томе, и од касира у супермаркету можете чути: „Имаш један (два, пет, седам) динара ситно? Немаш? Нема везе, донећеш други пут.”

Разговарамо. Да ли планирате своје трошкове унапред? Да ли увек знате колико новца имате у новчанику или у банци? Да ли Вам се некад деси да отворите новчаник и питате – где су нестале паре? Да ли тражите од продавца да Вам врати кусур ако је у питању неколико динара?

Кад порастем биħу бизнисмен

Нека деца сањају да постану астронаути или ватрогасци кад порасту. За разлику од њих, Иван је још као мали желео да постане директор компаније. Волео је да седи за столом и да ставља „печат" на „документе". Печат је направио од гумице за брисање коју је умакао у боју. На печату је била нацртана глава диносауруса. Мали Иван је замишљао како ће имати много новца и како ће на послу по цео дан бројати новац.

Разговарамо. Шта сте желели да постанете, кад сте били мали? Да ли радите оно о чему сте сањали?

23. 2. Вежбамо. Ставите речи из заграда у одговарајући облик.

а) 1. Гледајте на (наш канал) (нова серија) о (преживљавање) у (природа). 2. Нисам позвана на (њихова свадба). 3. Да ли идете на (редовни прегледи) код (лекар)? 4. Комшиница из (суседна зграда) обожава да гледа у (наше двориште). 5. Врати (дете) (његова лопта). 6. Шта рећи о (ситуација) у (та земља)? 7. Не осећам (твоја љубав). 8. Сутра обележавамо (пета годишњица) (наш брак). 9. После (то летовање) променила сам (мишљење) о (Египат). 10. Мој хоби је да учим (страни језици). 11. Немам ни (куче), ни (мače). 12. Немојте нам давати (ти тешки задаци). 13. Хоћете да ми напишете (Ваше примедбе) или да се чујемо преко (скајп)? 14. Договорићете се о (уџбеник) са (ваш професор).

б) 1. Драга, да ли (ја) волиш? 2. Свиђаш (он) се. 3. Рећи ћу (оне) све кад дођем тамо. 4. Понеси флашицу воде, стави (она) у ранац. 5. Јавите (ми) се. 6. Да ли смо (ви) изненадили? 7. Пошаљи (ја) поруку после састанка. 8. Купићу (ви) сендвиче за пут. 9. Дао сам (ти) хиљаду динара, а ти (ја) враћаш петсто. 10. Предлажем (ви) да се видимо сутра. 11. Где је Иван, јеси ли (он) видела данас? 12. Деда Мраз (ја) је донео лаптоп. 13. Дошла је комшиница, питај (она) хоће ли да пије кафу са (ми). 14. Никад не знам где сам ставио кључеве, увек (они) тражим.

Malo (više) latinice

Poslovna zgrada. Dijalozi

Napolju, ispred ulaza u zgradu:

– Eeee, zdravo, druže, zdravo!... Jesi dobro?
– Jesam! Ti? Nisam te dugo video!
– Sinoć sam stigao iz Grčke, bio sam dole dve nedelje.
– Vidim da si pocrneo! Gde si bio?
– Na Sitoniji, idemo tamo svake godine, pesak je, more je plitko, za decu je raj na zemlji. Šta ima kod tebe?
– Ništa, ja idem na odmor tek u avgustu. Treba to dočekati. Krenuo sam po doručak, hoćeš ti nešto?
– Ne, hvala ti. Žurim u kancelariju. Moram da sredim prezentaciju, danas idem kod generalnog.

Na portirnici:

– Dobro jutro! Kako ste?
– Dobro jutro, gospodine. Hvala, dobro! A Vi?
– Nije loše. Mogu li da dobijem ključ od kancelarije?
– Trenutak!... Izvinite, ključ nije ovde. Neko ga je već uzeo.
– Verovatno je moja koleginica već došla.
– Jeste, tačno je, došla je pre nekoliko minuta.
– E dobro, onda mogu gore. Prijatno!
– Doviđenja!

U liftu:

– Dobro jutro, koleginice. Molim Vas, treći sprat!
– Dobro jutro! I ja idem na treći... O, pa to ste Vi! Kako ste?
– Dobro sam. Bio sam na odmoru, sad me čeka mnogo posla.
– Uf, i ja imam mnogo posla, radim na novom projektu. Zamislite, sinoć sam ostala do 10 uveče.
– I ja danas ostajem do kasno. Dok skupim podatke, dok spremim prezentaciju...
– Da li znate za sastanak sektora danas u pola tri?
– Znam, primio sam poziv kroz kalendar.
– Vidimo se onda tamo! Prijatno!
– Vidimo se! Prijatno!

U kancelariji sa asistentkinjom:

– Dobro jutro! Kako ste? Molim Vas, naručite mi kafu!
– Dobro jutro, direktore! Kafa je već na stolu. Ovo su odluke za potpisivanje. Zvao je gospodin Petrović. Pitao je da li može kod Vas na minut.
– Njegov minut obično traje malo duže. Neka dođe malo kasnije. Prvo mi pozovite zamenika.
– Evo, odmah.
– I proverite da li je poslao podatke. I pomerite mi prvi sastanak za sat vremena. I zakažite kolegijum za 11.
– U redu, direktore.

Vežbamo (Gospodin N)

1. Gospodin N je izašao iz _____ _____ (svoja zgrada) na _____ (parking) i video da tamo nema ni _____ _____ (službeni automobil) ni _____ _____ (njegov vozač). Tada je uzeo _____ _____ (mobilni telefon) i pozvao_____ _____ (svoja asistentkinja). Ona je odmah rešila _____ (problem). Ispostavilo se da ga vozač čeka na _____ _____ (drugi parking) koji se nalazi iza _____ _____ (poslovna zgrada).

2. Za Osmi mart gospodin N je kupio za _____ _____ (svoja žena) _____ _____(veliki buket) ruža, za _____ _____(svoja majka) je kupio _____ _____ (predivna orhideja), a za _____ _____ (svoja asistentkinja) je kupio _____ _____ (crna čokolada). Međutim, kad je davao poklone, on je sve pobrkao. Greškom je poklonio _____ _____ (svoja majka) _____ _____ (veliki buket) ruža, _____ _____ (svoja žena) _____ _____ (crna čokolada), a _____ _____ (svoja asistentkinja) _____ _____ (predivna orhideja). Orhideja je cvetala dva meseca i podsećala ____(on) je na _____ _____ (sopstvena greška).

3. Kada gospodin N ide na _____ _____ (službeni put), on obično nosi _____ _____ (mali kofer) ili _____ _____(putna torba). U (mali kofer) _____ _____ ili (putna torba) on nosi _____ _____ (plava košulja), _____ _____ _____ (omiljena šarena kravata), _____ _____ (sivo odelo) i _____ _____ (braon cipele).

4. Kada je gospodin N nervozan, on odlazi od _____ (kuća) i ide u _____ _____ (obližnja teretana). Tamo radi _____ _____ (razne vežbe) i udara u _____ _____ (bokserski džak). Posle _____ (teretana) on više nije nervozan. Tada može da ide _____ (kuća) da gleda TV sa _____ _____ (svoja porodica) ili se igra sa _____ _____ (svoj pas).

5. Gospodin N obožava da kuva u _____ _____ _____(svoja moderna kuhinja). Zato je danas kupio _____ _____ (nov tiganj) i _____ _____ (nova šerpa). Danas kuva _____ _____ (ukusan rižoto) sa _____ _____ (morski plodovi). Uz _____ _____ (to jelo) planira da popije _____ _____ _____ (kvalitetno italijansko vino).

6. Bez _____ (gospodin N) ne može da prođe _____ _____ (nijedan sastanak). Kolege uvek pitaju _____ (gospodin N) za _____ (savet). Međutim, danas gospodin N ne može da se vidi sa _____ _____ (svoje kolege) zato što ima čas _____ _____ (srpski jezik). Kolege će morati da se snađu bez _____ (on).

7. Gospodin N ima _____ _____ (velika kancelarija) na _____ _____ (deveti sprat). Pored _____ _____ (njegova kancelarija) je restoran. On ne ruča u _____ (restoran), zato što donosi sendvič sa _____ (losos) od _____ (kuća). Gospodin N uvek dolazi na _____ _____ (deveti sprat) _____ (lift), a kad se vraća, ide peške _____ (stepenice).

8. Nedeljom gospodin N voli da pravi _____ (palačinke) sa _____ _____ (svoja ćerka), da razgovara sa _____ _____ (svoja žena), da šeta sa _____ _____ (svoj pas) i da se šali sa _____ (portir) koji radi u _____ _____ (njegova zgrada). Portir voli da priča sa _____ (gospodin N) i da se šali sa _____ _____ (njegova ćerka). On uopšte ne voli _____ _____ (njegov pas), ali to ne pokazuje.

9. Uveče gospodin N obično čita _____ _____ (dnevne novine). Kad je kod _____ (kuća), on ne razmišlja o _____ _____ (svoji sastanci), _____ _____ (poslovni partneri), _____ _____ (novi projekti) i _____ _____ (slične stvari). On uživa sa _____ (porodica).

10. Gospodin N često sanja. On sanja da leti i pada u _____ _____ (velika reka), reka ___ (on) nosi u _____ (more) i tada on vidi _____ _____ (ogroman talas) – cunami. Tada se obično budi. _____ _____ (Njegov doktor) kaže _____ _____ (gospodin N) da on ne treba da se brine, da je najbolje da popije _____ _____ (čaša mleka) pred _____ (spavanje).

ДВАДЕСЕТ ЧЕТВРТА ЛЕКЦИЈА

Коло

Ако си у колу, играј!

Коло је национални српски плес. Игра се тако што играчи направе круг држећи се за руке. Ногама изводе различите кораке, крећући се у ритму музике. Класични кораци су: два корака удесно, цупкање у месту, затим два корака улево, па опет цупкање у месту. Постоји више врста кола. Свако коло је специфично по свом ритму, мелодији, брзини и корацима. Нека од најпознатијих кола се зову према крајевима у којима су настала – Ужичко коло, Моравац, Нишко коло.

Срби већином знају да играју коло. Тај плес је неизоставан на свадбама и другим заједничким прославама. Раније су се младићи и девојке упознавали играјући коло.

У Србији постоје плесне групе које редовно вежбају и могу професионално да изведу различите народне плесове. То су културно-уметничка друштва. Осим плесача, друштво чине музичари, а најпопуларнији народни инструменти су хармоника, гитара, фрула и други. На наступима играчи носе народну ношњу и изгледају веома атрактивно.

Једно од таквих друштава је гостовало у Јапану. На концерт је дошао млади Јапанац Таро. Карту је купио случајно, не знајући ништа о српској култури. Слушајући српску фрулу, заљубио се у српску народну музику. Вративши се кући, одмах је наручио фрулу на интернету и почео је да учи да свира на њој.

Једне ноћи Таро је сањао како игра коло на сопственој свадби. Пробудивши се, схватио је да му недостају други делови слагалице зване српска култура. Не размишљајући превише, купио је авионску карту, спаковао фрулу и дошао у Београд да учи српски у летњој школи.

Два месеца је пролетело. Професорка му је, видевши колико воли српски језик и културу, поклонила неке српске књиге. Таро се вратио у Токио.

Прочитавши књиге од корице до корице, Таро је схватио да је Србин у души. И поново је дошао у Србију са чврстом намером да ту и остане.

Сада већ добро говори српски, а његова девојка Српкиња га учи да игра коло. Ускоро ће заиграти коло на сопственој свадби.

Ансамбл „Венац", Приштина – Грачаница

Разговарамо. Да ли знате да играте коло? Да ли можете да објасните како се игра? Како се Јапанац Таро упознао са српском културом? Где је учио српски? Зашто је одлучио да дође у Србију поново?

држећи се за руке

држати → (они) држе + -ћи → држећи

кретати се → (они) крећу се + -ћи → крећући се

! **Глаголски прилог садашњи** прави се од *несвршених* глагола.

! Најчешће описује *време* (истовременост са другом радњом), *начин* и *узрок*, а обе радње обавља исти вршилац.

Када? (време)	*Како? (начин)*	*Зашто? (узрок)*
Прелазећи улицу, видео је нечији новчаник на путу.	Проводиш дане играјући игре!	Искључила је светло мислећи да спавам.
= кад / док прелазите улицу	= тако што играш игре	= јер је мислила да спавам

! Прати радњу у садашњем, прошлом и будућем времену, као и у императиву и потенцијалу.

Садашње време	*Прошло време*	*Будуће време*
Он седи за рачунаром играјући игре.	Он је седео за рачунаром играјући игре.	Он ће седети за рачунаром играјући игре.

! Неки глаголски прилози се данас користе као придеви: *лежећи полицајац, текући рачун, следећи месец, летећи тањир.*

24. 1. Вежбамо. а) Нађите у тексту све облике глаголског прилога садашњег и подвуците их.

б) Преформулишите реченице користећи речи из заграда. *Пример: Зорана је брзо отишла, не желећи да смета (јер). – Зорана је брзо отишла, јер није желела да смета.*

1. Сестра је научила шпански гледајући серије (тако што). 2. Немој користити мобилни телефон прелазећи улицу (док). 3. Нервирао се мислећи да касни на авион (јер). 4. Дала је отказ не размишљајући о будућности (а да при том). 5. Будите опрезни путујући у иностранство колима (када).

в) Промените подвучене речи користећи облик глаголског прилога садашњег. *Пример: Путник је гледао у прозор и при том се правио да не види контролора. – Путник је гледао у прозор правећи се да не види контролора.*

1. Деца су заспала док су те чекала. 2. Кад сам пролазио поред школе, сетио сам се своје учитељице. 3. Студент је ишао са испита и при том је певао од среће. 4. Зарађивао је тако што је свирао гитару на улици. 5. На аеродрому је путница решила да попије кафу јер је мислила да ће је авион чекати.

вративши се кући

врати ⌀ + -вши → вративши

стига ⌀ + -вши → стигавши

! **Глаголски прилог прошли** се прави углавном од *свршених* глагола.

! Најчешће описује *време* (радња пре друге радње, исказане предикатом), ређе – начин и узрок, а обе радње обавља исти вршилац.

Када? (време)	*Како? (начин)*	*Зашто? (узрок)*
Дошавши кући, наручио је фрулу. = кад / пошто је дошао кући	Професорка га је подржала, пославши му књиге. = тако / тиме / на тај начин што је послала	Дошао је у Србију, схвативши да му та земља недостаје. = јер је схватио

! Овај облик је придевски: *бивши спортиста.*

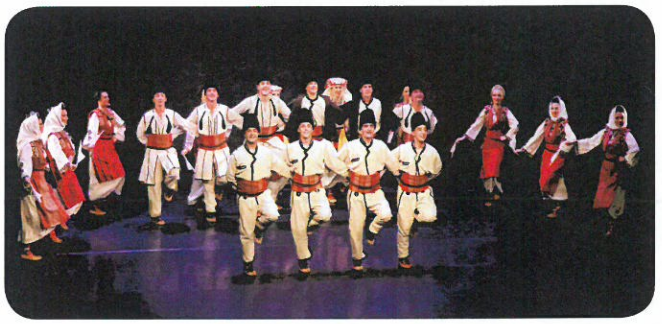
24. 2. Вежбамо. а) Нађите у тексту све облике глаголског прилога прошлог и подвуците их.

б) Преформулишите реченице користећи речи из заграда. *Пример: Ушавши у кућу, почео је да пакује кофер (кад). – Кад је ушао у кућу, почео је да пакује кофер.*

1. Урадивши кућне послове, домаћица је скувала себи кафу (пошто). 2. Доневши поклоне, Деда Мраз је пожурио код друге деце (кад). 3. Питао сам је да се уда за мене, а она се насмејала, схвативши то као шалу (јер). 4. Показао нам је да је љут на нас залупивши врата (тако што). 5. Директор је наљутио колегу рекавши му да је неспособан (тако што / јер).

в) Промените подвучене речи, користећи облик глаголског прилога садашњег. *Пример: Кад је остао без посла, пао је у депресију. – Оставши без посла, пао је у депресију.*

1. Пошто је потрошила сав новац у продавници, вратила се кући. 2. Кад се пробудио, схватио је да је све то био сан. 3. Мајка се забринула јер је приметила да беба неће да једе. 4. Демонстранти су блокирали међународни саобраћај тако што су затворили аутопут у Београду. 5. Млади математичар је доказао да је најбољи тиме што је решио најтежи задатак.

Ансамбл „Венац", Приштина – Грачаница

Гледајте, слушајте и ... играјте српско коло уз ансамбл „Коло"!

Врзино коло

О томе колико је коло стара игра говоре народне приче и приповетке. У њима коло не играју само људи, већ и митолошка бића, на пример виле и вештице. Тако у *Рјечнику српског језика* Вука Караџића 1818. године налазимо израз – врзино коло. Ево како Вук описује то коло, наводећи да тако „приповиједају Срби”:

„Неки ђаци, кад науче дванаест школа, оду (њих дванаест мора бити), на врзино коло (да заврше учење и да положе заклетву? А где је то врзино коло? И шта је? Бог би га знао). И тамо, док се по некој посебној књизи моле, нестане један од њих дванаест (однесу га ђаволи или виле), али они не могу да знају ко је нестао. (Тај је био и на врзином колу – говори се за човека који је много учио). Такви ђаци се после зову Грабанцијаши и иду са ђаволима и са вилама, и воде облаке у време грмљавине, олује и града.”

адаптирано према
Рјечнику српског језика са сајта
Библиотеке Матице српске

Врзино коло, п. Срби приповиједају, да неки ђаци, кад изуче дванаести школа, отиду (њи 12 мора бити) на врзино коло (да доврше са свим и да се закуну? А ђе је што врзино коло? и шта је? Бог би га знао.), и онђе некакву особиту књигу чатећи нестане једнога између њи дванаест (однесу га ђаволи или виле), но они не могу познати кога је нестало. (Тај је био и на врзину колу — говорисе за човека који је млого учио —).

Такови ђаци послије зовусе Грабанцијаши, и иду са ђаволима и са вилама, и воде облаке у вријеме грмљаве, олује и туче. Грабанци-

У савременом српском језику израз *врзино коло* је синоним за зачарани круг из којег је немогуће изаћи.

24.

24. 3. Вежбамо. Ставите речи из заграда у одговарајући падеж једнине или множине:

Играчи играју (коло) држећи се за (руке), док ногама праве (различити кораци). Једно од (најпознатија кола) је Моравац. У (Србија) постоје (културно-уметничка друштва). На (јавни наступи) играчи носе (народна ношња).

Кад је Јапанац Таро дошао на (концерт), није ништа знао о (српска култура), али је уживао слушајући (српска музика). После (концерт) наручио је (фрула) на (интернет) и научио је да свира на (она). (Једна ноћ) је сањао како игра (српско коло) на (сопствена свадба). Решио је да дође у (Београд) да учи српски у (летња школа). Од (своја професорка) је добио (лепе књиге) на поклон. Ускоро је схватио да је Србин у (душа) и поново је дошао у (Србија) са (чврста намера) да ту и остане. Ускоро ће Таро играти (српско коло) на (сопствена свадба).

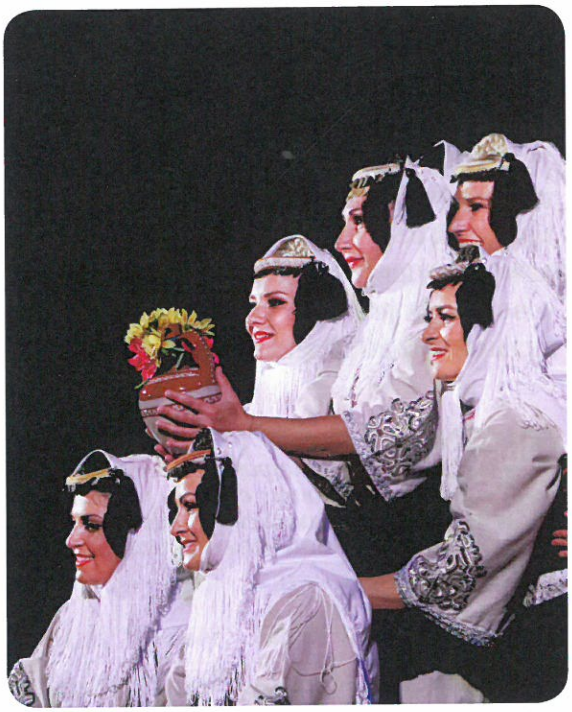
Malo latinice

Slušajte pesmu i čitajte tekst:

‘Ajde, Jano, kolo da igramo,
’ajde, Jano, ’ajde, dušo,
kolo da igramo.

’Ajde, Jano, konja da prodamo,
’ajde, Jano, ’ajde, dušo,
konja da prodamo.
Da prodamo, samo da igramo,
da prodamo, Jano, dušo,
samo da igramo.

’Ajde, Jano, kuću da prodamo,
’ajde, Jano, ’ajde, dušo,
kuću da prodamo.
Da prodamo, samo da igramo,
da prodamo, Jano, dušo,
samo da igramo.

Ансамбл „Венац”, Приштина – Грачаница

Prepišite latinicom.

Ко пева, зло не мисли. _____
Ко мисли, није му до песме. _____
У коло кад хоћеш, из кола кад те пусте. _____

Додатни текстови и вежбе

Краљица Наталија Обреновић

Наталија је рођена 1859. године у породици руског пуковника и молдавске кнегиње. Имала је 12 година кад су јој показали слику Милана Обреновића, младог кнеза из Србије. Био је толико леп да је поцрвенела. Кад су јој неколико година касније предложили да се уда за њега, није се изненадила и није се много двоумила. Само се бринула како ће живети у Србији, о којој скоро ништа не зна.

Наталија и Милан су се упознали 1875. Кнез је био очаран њеном лепотом. Убрзо су се венчали. Родила је престолонаследника Александра. Краљица је била добра, строга, чедна, високог морала. У српско-бугарском рату је показала и своју хуманост, кад је неуморно неговала рањенике. Људи су заволели „народну краљицу".

Нажалост, љубав овог брачног пара није била дугог века. Наталија је тешко поднела смрт другог сина, а Милан се упустио у неверства и коцкање. Трошио је много новца. Ни политички ставови им нису били исти – Наталија је желела да се нова краљевина ослони на Русију, а Милан је нагињао Бечком двору. Након пораза у српско-бугарском рату посрамљени Милан хтео је да абдицира и да оде у иностранство. Наталија се успротивила, и краљ је препустио престо сину, а намесништво краљици – док син не постане пунолетан.

Краљица Наталија је играла важну улогу у друштвеном животу Србије. Бавила се хуманитарним радом и помагала сиромашнима. Основала је женско друштво и женски лист „Домаћица", затим и Женско удружење за националну домаћу радиност, а Виша девојачка школа била је под њеним покровитељством.

Кад је Наталија одбила да се рукује са женом грчког отправника послова, сматрајући је Милановом љубавницом, краљ је изјавио да је даљи заједнички живот немогућ. Уследио је развод брака, а краљица је морала да напусти земљу. Била је уз сина док је студирао у иностранству, а онда је Милан дословно отео сина од мајке и вратио га у Србију, где је владао хаос. На крају је Милан напустио и сина и Србију и наставио свој скандалозни живот у иностранству.

Иако је била одвојена од сина, Наталија га је подржавала и саветовала. Изборила се и за кратке посете Србији. Али када је Александар најзад проглашен за краља, Наталију је дочекало ново разочарање – његов брак са дворском дамом Драгом Машин. Пошто је Наталија сматрала да је то крах династије, Александар је прекинуо све односе са њом. А неколико година после тога Александар је убијен.

О каснијем животу краљице Наталије не зна се много. Прешла је у католичку веру и замонашила се. Своје целокупно имање у Србији оставила је Београдском универзитету и манастирима.

***

Наталија је ретко излазила из свог париског самостана. Дуго се није знало где је, да ли је жива. Једном се посвађала с кочијашем јер је крвнички ударао свог коња. Умешала се полиција и препознала је некадашњу „најлепшу владарку Европе". Вест је доспела у новине. Један новинар је написао: „Спустио сам новчић у чинијицу коју ми је пружила бивша краљица". Наслови европских новина су гласили: „Краљица Наталија просјакиња", „Најтужнија од свих европских краљица"...

Наталија Обреновић је умрла 1941. године у Паризу. Сама. Заборављена.

према материјалу са сајта https://bibliotekasabac.org.rs/

Разговарамо.

1. Ко су били Наталијини родитељи?
2. Како је будућа краљица упознала Милана Обреновића?
3. Да ли је Наталија желела да живи у Србији?
4. Да ли можете да опишете Наталијин карактер и изглед? А Миланов?
5. Да ли су Наталија и Милан имали исте политичке ставове?
6. На који начин је Наталија учествовала у друштвеном животу земље?
7. Због чега су се Наталија и Милан развели?
8. Да ли је Наталија могла да остане у Србији?
9. Како су људи сазнали где је Наталија живела под старе дане? Како су реаговале новине?

О кафи, уз кафу

Европа није знала за кафу до 17. века. Шта су људи пили уз доручак? Веровали или не, пили су пиво или вино. **Разлог** је једноставан: обична вода је често била заражена и **прљава**. Кафа се правила од прокуване воде, као и пиво, и зато је била безбедна за пиће. Европљани су пробали кафу и приметили да је боља од пива: после јутарње кафе имали су много више енергије.

Кафа је дошла из арапских земаља. Постоји неколико легенди о кафи. Према једној од њих, један **пастир** је приметио како је његово стадо одједном постало живахно и весело. Видео је да животиње једу браон **бобице**. Узео је те бобице, однео у село и дао **имаму**. Имам је осушио бобице и скувао их у води. Имам је пио кафу и остајао будан током дугих ноћних верских **обреда**. Друга легенда прича о уморном и гладном путнику који је умирао у пустињи. Када је нашао и појео неколико зрна кафе, добио је **снагу** да се врати у своје село.

Али пут кафе до нашег стола није био лак. Противници кафе су говорили: кафа изазива менталну промену – концентрацију и будност – и зато мора да се забрани у муслиманском свету, као и алкохол. И власти су биле против кафе. Они нису толико бринули о ефектима кафе, већ о кафеџиницама, јер се тамо окупљало много људи. Где има људи, има и политичких дебата и трачева. После низа забрана, кафа је ипак наставила да се пије.

Путници из Европе су такође свраћали у кафеџинице. Један Енглез је написао: „Арапи имају кафеџинице. Ту седе цео дан и причају уз напитак који пију из малих шоља. Зове се кафа, врућ је, црн као угаљ и отприлике је таквог и укуса". У Европи су мислили да је кафа оличење зла. Зашто? Кафу пију само муслимани јер их је Бог казнио и забранио да пију свето хришћанско пиће – вино.

Папа Климент VIII је морао да изнесе званични став католичке цркве у вези с кафом. Решио је да проба кафу пре коначне одлуке. Мирис и укус напитка је пресудио: папа је био одушевљен и дозволио хришћанима да пију кафу. Тај напитак је постао уобичајен у Западној Европи, а кафеџинице су постале угледна, интелектуална и безалкохолна алтернатива крчмама.

према материјалу са сајта https://bibliotekasabac.org.rs/

Разговарамо.

1. Шта су Европљани пили уз доручак до 17. века и зашто?
2. По чему је кафа била боља од пива?
3. Одакле је дошла кафа? Испричајте легенде о кафи.
4. Зашто су неки људи били против кафе?
5. Како су путници из Европе описивали кафу и кафеџинице?
6. Шта су мислили о кафи у Европи?
7. Како је кафа постала прихваћена у Европи?

Тачно или нетачно:

1. Људи у Европи су пили кафу до 17. века.
2. Обичну воду нису пили зато што није била чиста.
3. Пиво и вино нису пили јер после пива нису имали енергије.
4. Кафа је дошла из западних земаља.
5. Легенда каже да је пастир осушио бобице и скувао их у води.
6. Друга легенда каже да се путник спасио захваљујући кафи.
7. Власти су хтеле да забране кафу због менталне промене коју изазива.
8. Власти су дозволиле да се кафа пије у кафеџиницама.
9. Један Енглез је описао кафу и упоредио је са угљем.
10. Европски хришћани су били против кафе јер су кафу пили муслимани.
11. Папа је одиграо важну улогу у прихватању кафе у Европи.

Вежбамо. Исправи по једну реч у свакој реченици тако да текст има смисла.

Европа није знала за пиво до 17. века. Шта су људи пили уз јело? Веровали или не, пили су воду. Разлог је једноставан: обична вода је често била чиста. Кафа се бринула од прокуване воде. Европљани су приметили да је кафеџиница боља од пива. После јутарње кафе имали су много више земаља.

Постоји неколико дозвола о кафи. Један имам је приметио како је његово стадо постало живахно. Видео је да пастири једу браон бобице. Узео је те животиње и однео у село. Имам је осушио угаљ и скувао у води. Друга легенда прича о уморном и гладном Енглезу. Када је нашао и појео неколико обреда, имао је снаге да се врати.

Пастири су говорили да кафа изазива менталну промену. Кафа мора да се дозволи у муслиманском свету, као и алкохол. Трачеви су више бринули о кафеџиницама, јер се тамо окупљају људи. Где има пустиња, има и политичких дебата.

Путници из Европе су такође спасили у кафеџинице. У Европи су мислили да је кафа оличење мириса. Папа Климент није морао да изнесе званични став католичке цркве у вези с кафом. Решио је да примети кафу пре коначне одлуке. Браон и укус напитка је пресудио. Папа је био разочаран и дозволио је кафу. Тај напитак је постао редак у Западној Европи.

Да ли сте знали:

- Мала деца не пију кафу „да им не порасте реп".
- Када неко скува добру кафу, кажу му: „Можеш да се удаш!"
- Кафа може да прорекне судбину: кад се кафа попије и остане само талог, шоља се окрене, а облици и линије се затим тумаче на разне начине.

Инат

Међу магнетима који се продају у Кнез Михаиловој може се наћи онај са намргођеним сељаком у шајкачи и натписом: „Е, *сад* нећу ни како ја хоћу!" Шта је то? Српски *инаш*, кажу Срби.

Шта је инат? *Терати инат* значи супротстављати се неким правилима и ауторитетима. Неко каже да је то супротстављање ради супротстављања. Ипак *терањеината* има за циљ да се нешто докаже другима: да они нису у праву или да не могу да раде оно што хоће. *Инаџија* изазива другу страну. Спреман је за свађу. Непослушан је. Хоће да провери ко је јачи (а то је он), од кога све зависи (а то је он).

Сетите се како се понаша тврдоглаво дете када се наљути. Оно једноставно неће ништа. Неће да ради ни оно што воли да ради, а можда ни оно што је желело да ради пре него што се наљутило. Шта год му предложите, као одговор добићете: „Нећу!"

Код одраслих се терањеината сматра негативним понашањем, јер води конфликту. Али понекад оно доведе до преокрета ситуације у корист онога који тера инат. Ако је жељени циљ постигнут, свако детињасто и неразумно понашање је опроштено. Тада се инат доживљава као покретачка снага.

У шали или озбиљно, Срби приписују себи инат као националну особину. Без обзира на све (или у инат свему), инат се граничи са позитивним човековим особинама као што су унутрашња снага, јачина карактера, привржености сопственој идеји, храброст и самоувереност. Зар су непризнавање туђег ауторитета и непослушност далеко од дефиниције поноса и жеље за слободом?

Ипак, српска пословица каже: „Одината нема горег заната". А има и она друга: „Инат баби душу губи".

делимично према сајту https://www.opanak.rs/inat/

Разговарамо. Препричајте текст.

Кључ

У аутобусу седе две госпође са шналицама у проседој коси, срећне што су нашле место једна до друге. Свака је загрлила своју ташну у крилу, врте главама, узбуђене што иду у град. Од оних су што увек миришу на чисто. Аутобус мили преко Бранковог моста. Гужва је.

Прва: Чекај, звони ми мобилни. (У телефон:) Молим? Не, нисам код куће. Кренула сам у град... Молим? Како немаш кључ? Како можеш да немаш кључ?! Е па шта да ти радим! (Прекида везу).
Друга: Нема кључ?
Прва: Нема кључ.
Друга: Па, како нема? Што не носи кључ?
Прва: Откуд знам! И баш ме брига, право да ти кажем.
Друга: Баш те брига, нек други пут понесе.

Прва: Мора да носи кључ...
Друга: Где може да не носи кључ?...
Прва: Нек седи сад тамо испред зграде... Е, ево га, опет зове. (У телефон:) Молим? У аутобусу сам! На мосту! *Ја* шта сам мислила?! Не, него *ти* шта си мислио! Ти ваљда треба да мислиш, не ја! (Прекида везу.) Замисли, шта ми каже – „шта си мислила кад си кренула"!
Друга: *Ти* треба да мислиш?
Прва: *Ја* треба да мислим!
Друга: *Ти*! А он не треба да мисли!
Прва: Ма хајде, као мала деца су.
Друга: Па, где ти је Лука? Нек дође Лука!
Прва: Ма, обојица су тамо!
Друга: Обојица? Ни Лука нема кључ?
Прва: Немају ни један, ни други. Ево га... (У телефон:) Молим? Па на мосту! Гужва је! Јесте, баш је гужва... Е, па шта ћу ти ја! (Прекида везу). Каже, не долази му се овамо по гужви.
Друга: Па, нек седе тамо. Нек иду у кафану да седе.
Прва: Нек седе у колима, брате мили.
Друга: А *колима* су ишли?
Прва: Колима. Замисли, понесу кључ од кола, а не понесу од куће! Тридесет година! Као мала деца су.
Друга: Ма иди!
Прва: Они сад не би ни могли да дођу до нас колима због гужве.
Друга: Нема шансе. Видиш ти шта је то... Не би дошли ни за пола сата.
Прва: Баш ме брига, нека чекају!
Друга: Нек чекају.

Пауза.

Прва: А видиш, у оном супротном правцу није толика гужва.
Друга: Није, није гужва.
Прва: Да ли можемо да изађемо сад?
Друга: 'Ајде, 'ајде да изађемо. 'Ајде, идемо.
Прва: На ону страну ћемо брзо!
Друга: Ма да, нема никог на ону страну.
Прва: Ето ту да пређемо улицу и да се вратимо.
Друга: Ту ћемо, дабоме. 'Ајде према вратима. Господине, и Ви силазите?
Прва: Ма' брзо ћемо.
Друга: Брзо, него шта!

Разговарамо. Испричајте шта се десило. О чему су разговарале госпође? Да ли сте могли закључити колико година имају? Да ли су стигле до града као што су планирале? Зашто су се вратиле?

Достава хране

Пицерија: „Чиз”, изволите!

Гладан наручилац: Добар дан! Молим Вас, може ли једна велика каприћоза и једна мала маргарита?

Пицерија: Може! Треба ли достава?

Гладан наручилац: Не треба, доћи ћу да преузмем. За колико да дођем?

Пицерија: Биће готово за петнаест минута.

Гладан наручилац: Одлично, видимо се. Пријатно!

Пицерија: Пријатно!

* * *

Пицерија: „Чиз”, изволите!

Гладан наручилац: Извините, звао сам малопре, наручио сам велику каприћозу и малу маргариту без доставе. Може ли ипак са доставом? Заборавио сам да ми је ауто код мајстора.

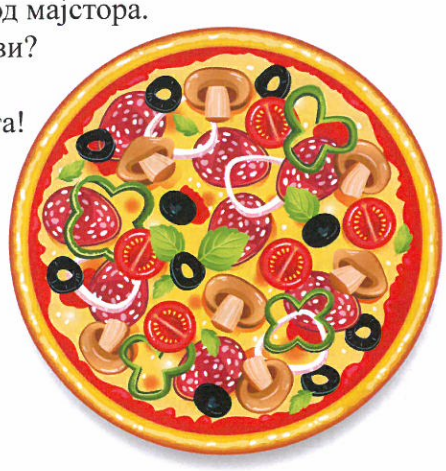
Пицерија: Може. Где желите да се достави?

Гладан наручилац: Улица Васка Попе број три.

Пицерија: Биће на адреси за око пола сата!

Веома гладан наручилац: Хвала најлепше!

Сто људи – сто ћуди

Комшилук у мојој згради јако је чудан.

Не само да комшиница Славица воли фудбал већ и тајно одлази у кладионицу. Она зна да је то „мушка ствар”, али не може да одоли. Тамо обично каже да ју је муж послао – да му „уплати листић”. Наводно, хоће овог пута да проба „из икса у један”. На Фејсбуку Славица има Роналдову слику на профилу.

Комшија Миле воли повремено да оде до Дома здравља. Не, није болестан. Иде да седне мало у чекаоницу и да се исприча са људима. Раније је то радио на аутобуској станици, али сад аутобуси иду често, па се разговори стално прекидају. Чекаоница је друга ствар – седиш до миле воље, нема ни ветра, ни кише. Комшија Миле обично разговор почиње констатацијом: „Е, мора да се чека, шта ћеш!” На то неко обично одврати: „Страшно! (Са дугим А: страааашно!) Знате ли колико већ чекам за лабораторију?” (А понекад кажу и „лабАраторију”).

Комшија Срђан је фенси програмер. Њега траже све италијанске и немачке компаније да им одржава рачунарске системе. Оне што послују у Италији и Немачкој. Стално му нуде авионске карте, кажу: „Мистер Срђане, не питамо за цену, само дођи! Не постоји други такав геније као што си ти!” То знају све Срђанове комшије са којима пије кафу у локалном

кафићу ујутру и сви другари са којима убија време у другом кафићу увече. Али он, ето, неће да се форсира и да се ломи, и доста је било, и шта ће му то, мислим, стварно?

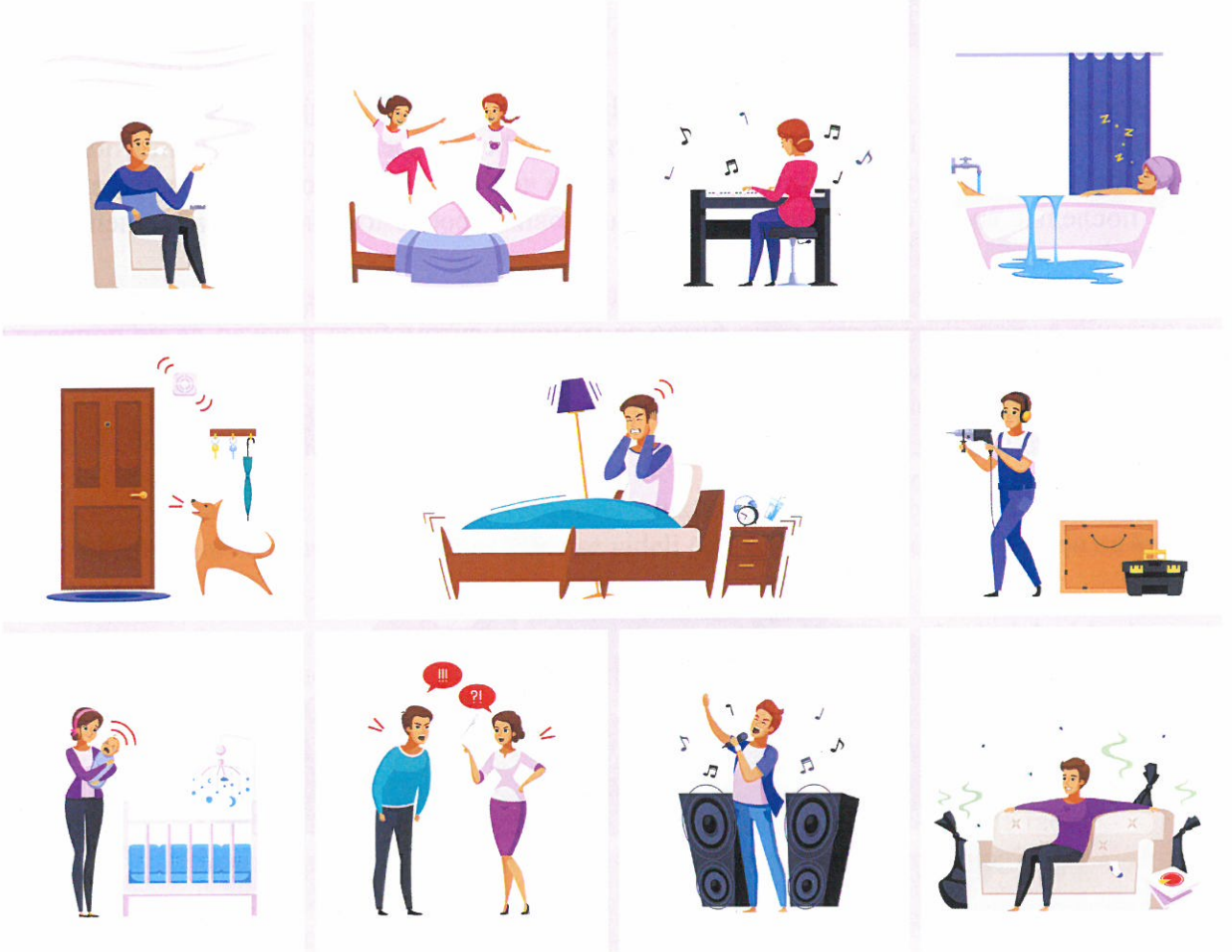
Комшиница Милица се спрема да иде у војску. Зато свако вече иде на фитнес, а свако јутро ради склекове и разне вежбе у свом стану. Кад је сретну, комшије обично питају: „Е, Милице, ти на вежбе, а?" А она обично одговори: „Идем мало". А они онда кажу: „Ако!"

Комшија Слободан учи стране језике – руски и француски, а истовремено тражи посао. То ради већ десетак година. Не воли да га зову Слободан, више воли да буде Бобан. Дошао је из малог места које се зове Џеп. Док тражи посао, излази у град и пије кафу с пријатељима. Или шета градским парком, занесен. Он није за живот на селу – воли светла града, градску буку, пуне терасе. Једном у две недеље иде у Џеп да обиђе родитеље. Кад то каже комшијама, то звучи овако: „Идем мало у Џеп..."

Комшија Огњен је веома млад, али је заузет двадесет четири часа дневно, седам дана у недељи. Има две фирме, једну за реновирање станова, другу за продају некретнина. Кад је код куће, нон-стоп је на телефону. „Где ћеш, Огњене?" А он говори: „Е, па мора неко и да ради!"

Изгледа да смо од свих комшија у згради једино нас двојица нормални – ја и мој кућни питон Сава.

А какав је комшилук у Вашој згради?

Листа за куповину

Муж: Драга, треба ли нешто да купим у продавници?
Жена: Не треба ништа, можеш само хлеб и млеко. У ствари, купи још и уље. Да, и бибер! Ето, ништа више. Једино још можеш и килограм млевеног меса – да направим мусаку. Само, ако хоћеш да правим мусаку, треба да купиш још кило кромпира. А ако већ правимо мусаку, коју воли твоја мама, могли бисмо да је позовемо на ручак. Најбоље је да узмеш још један килограм брашна и двеста грама маргарина, да направим чоколадни колач. За који ми је, наравно, потребна чоколада. И десетак јаја, немамо јаја! Ништа више. Ако сам нешто заборавила, звађу те. Понеси мобилни!

Шта се налази у колицима?

Најбоља кола су нова кола

Купити нова кола је за многе луксуз. Практичније и јефтиније решење је куповина половног аутомобила. Половна кола се, међутим, чешће и кваре, и зато се власници половних аутомобила више „друже" са аутомеханичарима, а често имају и проблем да нађу делове.

У последње време се суочавају и са једним новим проблемом: неки сервиси неће ни да погледају старија кола.

Једна госпођа која има ауто 1999. године прича како је недавно свратила у сервис јер јој се откачио ауспух. Мајстор је само питао за годиште аутомобила и рекао да не поправља кола старија од двехиљадите године. „Шта би било да ми не ради кочница?", питала је љута госпођа. „Најбоља кола су нова кола", филозофски је одговорио мајстор.

Срећом, наишла је на други сервис, у коме је мајстор причврстио ауспух за пет минута и није чак ни наплатио.

Разговарамо. а) Одговорите: Да ли имате кола? Да ли се више исплати имати нова кола или половна кола и зашто? Препричајте шта се десило госпођи. Шта мислите, зашто први мајстор не поправља стара кола? Да ли бисте Ви поступили као први мајстор или као други мајстор да сте аутомеханичар?

б) Нађите у тексту све облике компаратива и суперлатива и подвуците их. Од којих придева / прилога су направљени?

Вежбамо. а) Заокружите тачну реч.

б) Замените реч *кола* у примерима речју *аутомобил* и прилагодите реченицу тој промени.

1. Моја кола (је / су) испред зграде. 2. Кола (је / су) (прешао / прешла / прешли) 10.000 километара. 3. Колико (кошта / коштају) нова кола? 4. Био сам код мајстора, сада кола (иде / иду) добро. 5. Зими моја кола увек (стоји / стоје) у гаражи. 6. (Свиђа / свиђају) ми се Ваша кола. 7. (Покварио / покварила / покварили) (је / су) ми се кола.

део – делови

Делови аутомобила су: врата, точак (точкови), фар, стакло, брисач, седиште, појас, волан, мењач, ауспух, папучица, кочница.

Мајстор за кола је аутомеханичар, а за гуме – *вулканизер*. Кола перемо у *перионици*.

На једној вулканизерској радњи пише: *Боље је мало пиво, него велико хвала.*
Објасните шта то значи.

Obratite pažnju na osobenosti stila.

Hoćeš i ti u IT?

Juče je Sofija išla na fakultet da odnese profesoru svoj master rad iz biologije. Kad se vraćala, naletela je u busu na drugara iz srednje. Nisu se videli četiri godine, pa su rešili da odu na kafu da se ispričaju.

Drugar: Ja sam programer. Radim u IT firmi. Brate, znaš li koliko ljudi dolazi kod nas da traži posao? A kad im pogledaš CV – završio Filološki, završio Farmaceutski, završio Pravni...

Sofija: Pa, neki promaše struku kod upisa... Možda vole računare. A možda ne mogu da nađu posao u struci ili hoće veću platu.

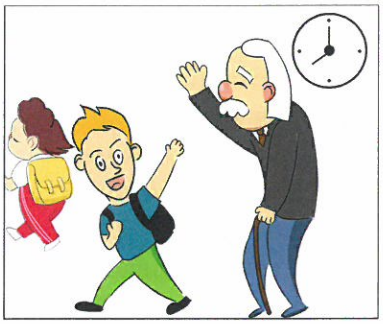
Drugar: Ma kapiram, ali kako misle da rade kad ne znaju da rade? A ti, šta radiš?

Sofija: Ja sam na Biološkom. Sad završavam master iz forenzičke biologije.

Drugar: Čoveče! Šta ćeš posle? Hoćeš li i ti u IT?

Sofija: Ha-ha, ne verujem. Mada, ko zna.

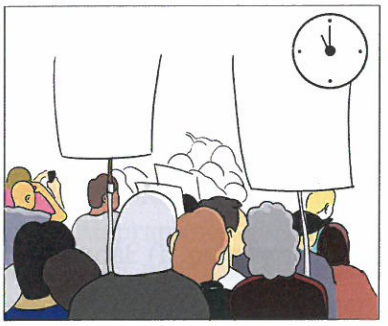
Вежбање – Радни дан

А) _____

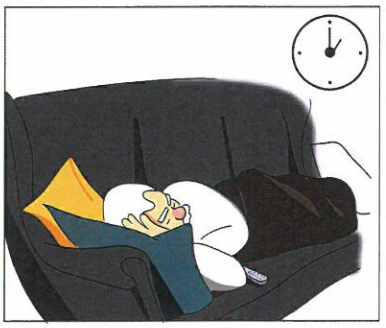
Б) _____

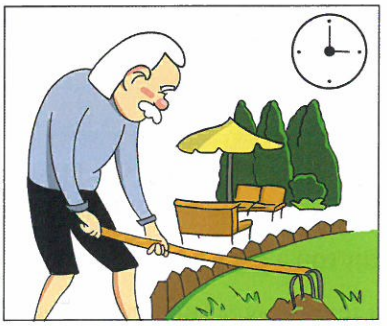
В) _____

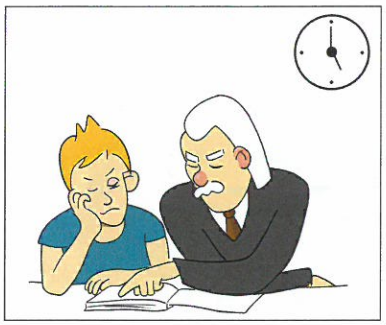
Г) _____

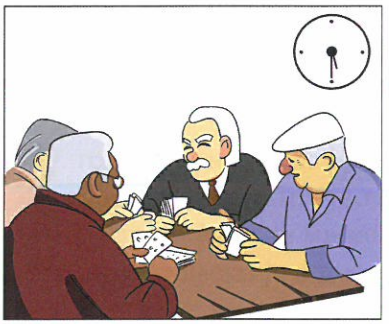
Д) _____

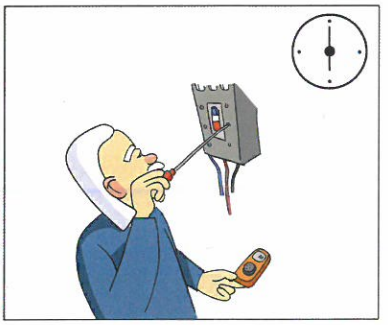
Ђ) _____

Е) _____

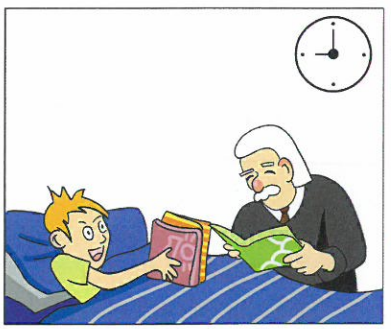
Ж) _____

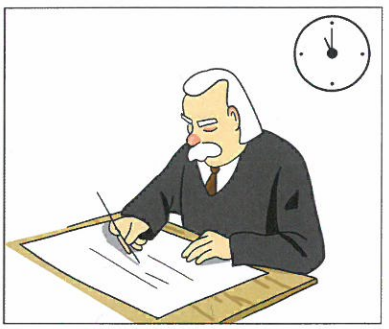
З) _____

И) _____

Ј) _____

К) _____

Вежбање – множина, локатив, акузатив

Д1. Пребаците у множину.

1. Врана је паметна птица. 2. Професорка говори гласно. 3. Пензионер седи на клупи. 4. Студент има испит. 5. Ја сам Србин. 6. Туриста иде у клуб. 7. Кафић је празан. 8. Стари рачунар ради споро. 9. Госпођа са шеширом седи на тераси. 9. Ја увек плаћам велики рачун за свој телефон. 10. Полицајац пише казну возачу. 11. Васпитачица зна популарну дечју песму. 12. Лепа орхидеја цвета на прозору. 13. Студент има савремени мобилни телефон. 14. Возач учи енглески у свом аутомобилу.

Вежбање – садашње време, сви падежи

Д2. Направите реченице са глаголом у садашњем времену.

1. Жена _____ _____ (не желети, казати) колико _____ (коштати) њена нова торба. 2. Моја мајка _____ (држати) отворен прозор, а после _____ (жалити се) на рачун за грејање. 3. Адвокат Васић увек _____ (ићи) кући аутобусом. 4. Близанци _____ _____ (волети, свирати) клавир. 5. _____ _____ (ми, треба, резервисати) кафић за прославу. 6. _____ _____ (ја, моћи, сести) овде? 7. Шта _____ (Ви, препоручивати) за ручак? 8. Комшија _____ _____ (волети, правити) журке на тераси. 9. Мој колега _____ _____ (не волети, пити) пиво. 10. Једва _____ (ја, чекати) лето да _____ (отићи) у викендицу. 11. Пацијент _____ _____ (морати, мировати). 12. Сине, зар ти заиста _____ _____ (не моћи, живети) без мобилног? 13. Кад тата _____ (спремати) ручак, мама _____ _____ (морати прати) целу кухињу. 14. Саша _____ _____ (почети, предавати) енглески Кинезима.

Разговарамо. О чему мисле чланови породице са слике.

Д3. Направите реченице са глаголом у садашњем времену.

1. Оче, опрости им, јер _____ (они, не знати) шта _____ (чинити). 2. Извините, _____ _____ (ја, не моћи, платити) рачун: _____ (ја, немати) новчаник! 3. Ирена _____ (бавити се) политиком. 4. У недељу људи _____ (бирати) новог председника. 5. _____ (ми, служити) народу. 6. Тетка _____ (имати) ауто, али не _____ (знати, возити). 7. Поред реке _____ _____ (они, почињати, градити) нову зграду. 8. _____ (ја, одлазити), јер ми нисмо једно за друго. 9. Професор _____ наочаре (немати) и зато _____ (ми, немати) час данас. 10. Ивица и Марица _____ (шетати) шумом и _____ (брати) шумске јагоде. 11. Мама, могу ли да те _____ (ја, позвати) касније? 12. Милица _____ _____ (не моћи, устати) ујутру а после _____ _____ (морати, трчати) на предавање. 13. Бизнисмен из Турске _____ (желети) да Вам _____ (понудити) сарадњу. 14. Зашто _____ (ти, пити) лекове?

Д4. Направите реченице са глаголом у садашњем времену.

1. Чиме ви _____ (хранити) овог пса? 2. Катастрофа! Ја _____ (немати) шта да _____ (обући)! 3. Да ли _____ (ти, веровати) Дарвину? 4. Колегиница _____ _____ (не желети, разговарати) са мном. 5. Колико _____ (коштати) ове каубојске чизме? 6. Владимир сутра _____ _____ (требати, полагати) вожњу. 7. Највише _____ _____ (ја, волети, радити) онлајн. 8. _____ (ја, предлагати) да _____ (ми, наручити) роштиљ и да _____ (гледати) неку стару комедију. 9. Василије никад _____ (немати) оловку, Славко _____ (не радити) домаће задатке, а Јасна понекад _____ (заборављати, имати) час. 10. _____ _____ (ти, морати, питати) другог лекара за мишљење. 11. Фудбалер _____ (скакати) од среће. 12. Службеник у банци _____ (сањати) о животу на селу. 13. Возач _____ (учити) енглески у колима док _____ (чекати) министра. 14. Кад _____ (ја возити) кола, _____ _____ (ја, волети, викати) на друге возаче у саобраћају.

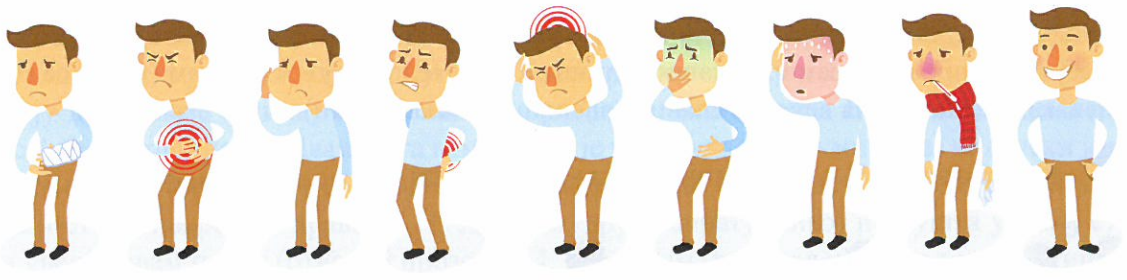
Разговарамо. Опишите слику.

Д5. Направите реченице са глаголом у садашњем времену.

1. Мој муж _____ _____ (волети, свађати се) са телевизором. 2. Дете, да ли _____ _____ (ти, планирати, ићи) у кревет данас?! 3. Сви ученици _____ _____ (желети, победити) у такмичењу из хемије. 4. Викторија _____ _____ (не хтети, удати се) за Алберта. 5. Директор _____ _____ (моћи, изнервирати се) због глупости. 6. По подне _____ _____ (ја, ићи, пецати). 7. Ти си толико уморна да уопште _____ (не личити) на себе! 8. Студенти _____ _____ (хтети, одложити) испит. 9. Наташин син _____ _____ (почињати, радити) у школи од понедељка. 10. Оливер _____ (казати) да његов нови лаптоп _____ (радити) одлично. 11. Режисер _____ _____ (желети, глумити) у свом новом филму. 12. Обавезно _____ _____ (ви, требати, погледати) нови филм о ванземаљцима. 13. _____ (ти, хтети) _____ (ми, купити) нешто слатко? 14. Ти _____ _____ (требати, бити) поносан на свој српски!

Разговарамо. Опишите слику.

Вежбање – прошло време, сви падежи

Д6. Направите реченице са глаголом у прошлом времену.

1. Михајло Пупин, бити, познати научник. 2. Никола Пашић, бавити се, политика. 3. Јован Јовановић Змај, писати, поезија. 4. Петар Лубарда, излагати, своје слике, у, иностранство. 5. Тома Здравковић, отпевати, многе познате песме. 6. Емир Кустурица, снимити, чувени филмови. 7. Павле Вуисић, глумити, многи филмови. 8. Синиша Михајловић, играти, фудбал. 9. Сава Савановић, јако, волети, гости.

Д7. Направите реченице са глаголом у прошлом времену.

1. Аутобус (покварити се), па (ми, морати, враћати се) кући пешке. 2. Опет контрола! Већ (показати) карту вашим колегама! 3. (Ја, заборавити, померити) сат на летње време. 4. Возач аутобуса (изаћи, купити) цигарете на трафици. 5. (Ја, решити, офарбати) косу у зелено. 6. Мој друг (почети, свирати) у рок бенду. 7. Добар дан, (ми, доћи, учити) арапски језик. 8. Одувек (ја, желети, научити, возити) бицикл. 9. (Ја, не, знати) (ти, желети, тренирати) сумо рвање. 10. Мама (заборавити, купити) млеко. 11. (Не, требати, Ви, користити) спреј за нос дуже од седам дана! 12. Тамара (устати) рано и (отићи) на факултет. 13. Синоћ (ја, завршити) тај ужасни превод. 14. Борис (престати, долазити) на часове.

Д8. Направите реченице.

1. Извините, да ли овај аутобус иде до (Јужни булевар)? 2. На (станица) нема (жива душа). 3. Користите (предња врата) за (улаз). 4. Госпођо, померите се у (средина) (аутобус)! 5. Сви путници у (градски превоз) гледају у (своји мобилни телефони). 6. Волим да се возим на (задње седиште). 7. Нисмо очекивали (контролор) на (ова линија). 8. Очитајте (своја карта) приликом (улазак). 9. До (спортски центар) обично идем (такси). 10. Жена у (трамвај) пажљиво чита (порука) на (мој мобилни телефон). 11. Младић није хтео да уступи (место) (пензионер). 12. Тролејбус се накривио на (једна страна). 13. (Девојка) је испао телефон у (аутобус). 14. Путници су се смрзли на (аутобуска станица).

Д9. Направите реченице.

1. Боди-билдер Шоне не излази из (локална теретана). 2. Медицинска сестра иде на (посао) у (лабораторија) (тротинет). 3. Највише бих волео да радим у (фабрика чоколаде). 4. Власник (црни мерцедес) увек оставља (аутомобил) насред (улица). 5. Наша професорка се преселила у (други град). 6. Ја увек купујем (бензин) на (њихове бензинске пумпе). 7. Комшија Жељко је донео (бадњак) на (раме). 8. Госпођица Јелена је данас дошла у (нова бунда). 9. Лопови су опљачкали (банка) и однели (сав новац). 10. Како да донесем (кућа) (џак) (кромпир)? 11. Видели смо (један сумњив господин) који храмље на (лева нога). 12. Не смете да улазите на (овај паркинг), он је само за (наши радници). 13. (Недеља) увек правим (пита) са (сир) за (доручак). 14. Катарина вечерас слави (рођендан) и чека (гости).

Разговарамо. О чему разговарају људи на слици?

Д10. Направите реченице.

1. Драгане, како си издржао два (сат) у (авион) без (дуван)? 2. Возач (хитна помоћ) је прошао кроз (црвено светло). 3. Тролејбус иде до (Студентски трг). 4. Не издајемо (антибиотици) без (рецепт). 5. Пустите (жена) са (колица) преко (ред)! 6. Нећете регистровати (аутомобил) без (технички преглед). 7. Ђак првак иде из (школа) са (велики ранац). 8. Данас је стигло педесет (нови мејлови). 9. Професор Стевановић држи (часови) преко (Зум). 10. У (наш центар) (естетска хирургија) можете повољно да урадите (операција) (нос). 11. (Ова година) није било (пролеће) – лето је дошло одмах после (зима). 12. Хоћете да идемо на концерт у (католичка црква). 13. Баба Добрила има шеснаест (мачка). 14. Извините што смо дошли без (поклон).

Д11. Направите реченице.

1. Возач (аутобус) је купио (флашица) (вода) на (аутобуска станица). 2. Докторе, имам (болови) у (мишићи) и (зглобови). 3. Дизајнер (ентеријер) је тражио осамсто (евро) за (своја услуга). 4. Ништа не видим без (наочари). 5. Илустратор није задовољан (своје слике). 6. Бојан продаје (стари уџбеници) на улици. 7. (Ово пролеће) се највише носи (зелена боја).

8. Данашња представа у (Београдско драмско позориште) је отказана због (пандемија). 9. Отворена је (нова посластичарница) у (Улица) (Сарајевска). 10. Зашто се нисте зауставили на (црвено светло)? 11. Штета што се ова глумица не облачи у (склад) са (своје године). 12. Омладина се враћа из (клубови) (ноћни аутобуси). 13. У (предизборни спот) председник излази из (фрижидер). 14. Зашто има толико (полицијска кола) поред (твоја зграда)?

Разговарамо. Опишите ситуације на слици.

Д12. Направите реченице.

1. Лазар помаже (свој отац) у (аутомеханичарска радионица). 2. Направила сам (руска салата) и две (чоколадна торта). 3. Миле пије (пиво) поред (продавница). 4. Моја ташта ставља много (со) у (свако јело). 5. Купи ми нешто у (апотека) против (главобоља). 6. Пешаци не смеју да прелазе (улица) ван (пешачки прелаз). 7. Комшиница Верица воли да пева на (тераса). 8. Девојчица из (Дванаеста гимназија) је победила на (такмичење) из (руски језик). 9. Председница (синдикат) је направила (нова фризура) због (састанак) са (радници). 10. Отишли сте у (погрешан правац). 11. Деда са (други спрат) (нико) не пушта у (свој стан). 13. Ја увек спавам поред (отворен прозор). 14. Рекао сам (родитељи) да желим (тротинет) за (рођендан).

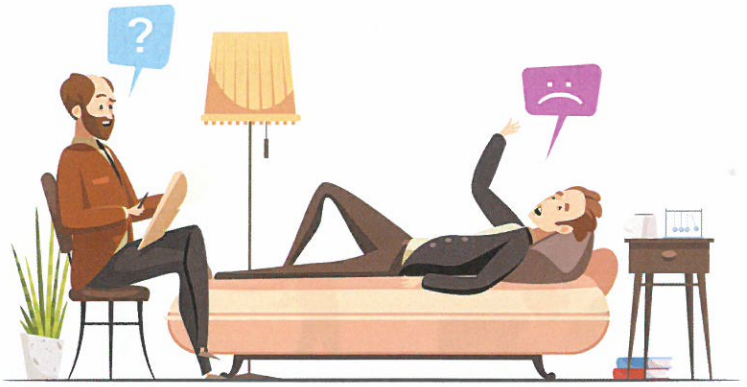
Д13. Допуните реченице одговарајућим облицима заменица *тај, та, то*.

1. ___ речи су ме погодиле. 2. Да ли ___ аутобус иде до центра? 3. Немој да се дружиш с ___ децом. 4. Нисам задовољан ___ уџбеником. 5. Више се нећу договарати са ___ мајстором. 6. Шта пише у ___ правилу? 7. Дајте ми ___ ражани хлеб! 8. Отворите ___ прозор, молим Вас! 9. Са ___ ставом нећеш никад бити успешан дизајнер! 10. Хоћеш ли да ми даш телефон ___ зубара што ти је вадио зуб? 11. Можеш да скинеш ___ јакну. 12. Провео је у ___ затвору три године. 13. Ако сте цитирали неке радове, наведите ___ радове на крају чланка. 14. Шта ћу да радим са ___ биљкама кад дође зима?

Д14. Допуните реченице одговарајућим облицима заменица *онај, она, оно*.

1. Срела сам ___ поштара који је некад радио у нашем крају. 2. Идем код ___ фризера што добро шиша. 3. На ___ фотографији изгледаш десет година млађи! 4. Мораш да урадиш још нешто поред ___ што сам ти већ рекао. 5. Милош Биковић је глумио у ___ серији... Како се зваше? 6. Колегиница је уписала сина у ___ приватну школу што се рекламира. 7. Додај ми ___ нож! 8. Давор цео дан седи на ___ тераси и пије кафу. 9. То је ___ жена која се кандидовала за председника општине. 10. Можемо да радимо у ___ учионици на четвртом спрату. 11. Замолићу ___ пријатеља да ти преведе чланак на енглески. 12. Нисам нашао ___ књигу коју сам тражио. 13. Цео дан гледа ТВ, не знам како не полуди од ___ реклама. 14. Волим ___ серије кад укључиш телевизор и искључиш мозак.

Разговарамо. Опишите слику.

Д15. Допуните реченице одговарајућим облицима речи из заграда.

Данас су најавили _____ (киша). Кад је време ружно, волим да останем код _____ (кућа). Волим да седим у _____ _____ (удобна фотеља) и да пијем _____ (кафа) са _____ (млеко) из _____ _____ _____ (своја омиљена шоља). Док пијем _____ (кафа), слушам _____ _____ (тиха музика) и размишљам о _____ _____ (своји планови) за _____ _____ (данашњи дан).

Данас ћу ићи у _____ _____ (тржни центар) и на _____ _____ (земунска пијаца). У _____ _____ (тржни центар) треба да купим _____ _____ (нова јакна) у _____ _____ _____ (једна спортска продавница), зато што _____ _____ (ова субота) желим да идем на _____ (планинарење) са _____ _____ (наши пријатељи). То је за три _____ (дан). Никад нисам била на _____ (планинарење) и једва чекам да кренемо.

На _____ _____ (земунска пијаца) желим да купим _____ _____ (свежа риба) и _____ _____ (неко поврће). Сутра имамо _____ (гости). Могу да им направим _____ _____ (свежа пита) и _____ _____ (чоколадна торта). Волим да идем на _____ _____ (градска пијаца), али не волим да разговарам са _____ _____ (локални продавци). За разлику од _____ (ја), продавци воле да разговарају са _____ (ја). То ми се не свиђа, јер не знам добро _____ _____ (њихов језик). Не могу да се смејем _____ _____ (њихове шале).

Прво треба да спремим _____ (стан) и да прошетам _____ (пас). После _____ (то) ћу позвати _____ _____(своја другарица) _____ (телефон). Нисмо се чуле месец _____ (дани). Са _____ (мајка) сам разговарала _____ _____ (прошла субота). Она живи у _____ _____ (Нижњи Новгород). Позваћу _____ (мајка) вечерас, само не смем касно, због _____ _____ (временска разлика).

И даље седим у _____ _____ (своја фотеља) и планирам _____ _____ (свој дан), а већ је прошло много _____ (време). У ствари, баш ми је лепо да се одмарам код _____ (кућа). Мењам _____ (план). Нећу данас да идем ни на _____ (пијаца), ни у _____ (продавница). Данас ћу наручити _____ _____ (пица) и гледаћу _____ _____ (омиљена серија) са _____ _____ (свој пас).

Вежбање – будуће време

Вежбамо. Ви сте сарадник у председниковом PR тиму. Припремите му текст за обраћање тако што ћете све понуђене глаголе ставити у будуће време.

а) *Пример: Обећавамо да ћемо побољшати животни стандард!*

Обећавамо да...
- градити нове мостове;
- решавати саобраћајне проблеме;
- радити још напорније;
- стварати нова радна места;
- давати све од себе.

Гарантујемо да...
- не толерисати криминал;
- не штитити ниједног члана странке ако није поштен;
- не говорити празне речи;
- не давати празна обећања.

Ускоро...
- нови инвеститори, доћи;
- нове болнице, школе и вртићи, отворити се;
- ви, схватити зашто смо се борили;
- живот, бити бољи.

б) *Пример: отворити нове путеве. – Отвориће нове путеве.*

Видећете шта ћемо урадити у наредном периоду:
- решити проблем миграната;
- очистити загађене реке и језера;
- успоставити добре односе са свим земљама у региону;
- покренути програм запошљавања младих.

Vežba - zamenice i red reči

D1. Akcentovani ili neakcentovani oblik zamenice?

1. Sviđa (meni, mi) se tvoja boja kose. 2. Mogu li da (vama, vam) kažem nešto? 3. Juče (meni, mi) je muž ispričao smešnu priču. 4. Koliko sam (tebi, ti) puta rekao da (njega, ga) ne zoveš! 5. (Meni, mi) je lepo u Srbiji, a (tebi, ti)? 6. Kome ste kupili vino? (Nama, nam) ili (njima, im)? 7. Deca se uvek raduju kada (njima, im) kupim sladoled. 8. Rekao sam ženi da (nju, je, ju) sada volim još više. 9. Ne znam gde su ključevi, da li si (njih, ih) videla negde?

Разговарамо. Опишите слику.

D2. Stavite zamenicu u odgovarajući padež.

1. Vidite onu zgradu? Iza (ona) skrenite desno. 2. Obožavam goste. Zovem (oni) svako veče. 3. Bio sam kod druga juče. Vratio sam (on) njegovu knjigu. 4. On je pričao sa (ja) o (ti). 5. Čuo sam mnogo o (vi). 6. Ne poznajemo (on). 7. Onaj sto je naš, rezervisali smo (on) telefonom. 8. Naši prijatelji su u Rusiji, zovemo (oni) svakog dana. 9. Sviđa (on) se ova pesma.

D3. Zaokružite pravilnu varijantu:

1. Već (sam ti / ti sam) rekao da (mi se / se mi) ne sviđa tvoja ponuda. 2. Sutra (te ćemo / ćemo te) pozvati telefonom. 3. Da (li se si / li si se / si li se) dobro parkirao? 4. Upravo (se sam / sam se) vratio sa posla. 5. Sviđaju (se mi / mi se) ove patike. 6. Šta (se ste / ste se) dogovorili? 7. Toliko (se sam / sam se) umorila da ne mogu da radim domaći zadatak. 8. Pozvao (ju je / je ju) na večeru. 9. Poznavali (ste ga / ga ste) ranije, zar ne?

Говори српски!

ГРАМАТИКА

ПРОМЕНА ПРИДЕВА (ПРИСВОЈНИХ И ПОКАЗНИХ ЗАМЕНИЦА, РЕДНИХ БРОЈЕВА) и ИМЕНИЦА

падеж	**питање**	**мушки род – једнина**	**мушки род – множина**
Номинатив / N	*Ко? Шта?*	добар / добри ученик наш посао	добри ученици наши послови
Генитив / G	*Кога? Чега?*	доброг ученика нашег посла	добрих ученика наших послова
Датив / D	*Коме? Чему?*	добром ученику нашем послу	добрим ученицима нашим пословима
Акузатив / A	*Кога? Шта?*	доброг ученика наш посао	добре ученике наше послове
Вокатив / V	*Ко? Шта?*	добри учениче —	добри ученици —
Инструментал / I	*С ким? Чиме?*	(са) добрим учеником нашим послом	добрим ученицима нашим пословима
Локатив / L	*О коме?* *О чему?*	(о) добром ученику нашем послу	добрим ученицима нашим пословима

падеж	**питање**	**женски род – једнина**	**женски род – множина**
Номинатив / N	*Ко? Шта?*	лепа девојка нова ствар	лепе девојке нове ствари
Генитив / G	*Кога? Чега?*	лепе девојке нове ствари	лепих девојака нових ствари
Датив / D	*Коме? Чему?*	лепој девојци новој ствари	лепим девојкама новим стварима
Акузатив / A	*Кога? Шта?*	лепу девојку нову ствар	лепе девојке нове ствари
Вокатив / V	*Ко? Шта?*	лепа девојко нова ствари	лепе девојке нове ствари
Инструментал / I	*С ким? Чиме?*	(са) лепом девојком новом ствари/стварју	лепим девојкама новим стварима
Локатив / L	*О коме?* *О чему?*	лепој девојци новој ствари	лепим девојкама новим стварима

падеж	**питање**	**средњи род – једнина**	**средњи род – множина**
Номинатив / N	*Ко? Шта?*	правно лице свеже јутро	правна лица свежа јутра
Генитив / G	*Кога? Чега?*	правног лица свежег јутра	правних лица свежих јутара
Датив / D	*Коме? Чему?*	правном лицу свежем јутру	правним лицима свежим јутрима
Акузатив / A	*Кога? Шта?*	правно лице свеже јутро	правна лица свежа јутра
Вокатив / V	*Ко? Шта?*	правно лице свеже јутро	правна лица свежа јутра
Инструментал / I	*С ким? Чиме?*	(са) правним лицем свежим јутром	правним лицима свежим јутрима
Локатив / L	*О коме?* *О чему?*	правном лицу свежем јутру	правним лицима свежим јутрима

ЗАМЕНИЦЕ – ЛИЧНЕ

N	ја	ти	он, оно	она	ми	ви	они, оне, она
G	мене, ме	тебе, те	њега, га	ње, је	нас / нас*	вас / вас*	њих, их
D	мени, ми	теби, ти	њему, му	њој, јој	нама, нам	вама, вам	њима, им
A	мене, ме	тебе, те	њега, га	њу, је, ју	нас / нас*	вас / вас*	њих, их
V	/	ти	/	/	/	ви	/
I	(са) мном	(са) тобом	(са) њим	(са) њом	(са) нама	(са) вама	(са) њима
L	мени	теби	њему	њој	нама	вама	њима

*Енклитички облик заменица *ми* и *ви* у генитиву и акузативу је идентичан наглашеном облику.

ЗАМЕНИЦЕ – ПРИСВОЈНЕ

	питање	*ја*	*ти*	*он, оно*	*она*	*ми*	*ви*	*они*
једнина	чији	мој	твој	његов	њен	наш	ваш	њихов
	чија	моја	твоја	његова	њена	наша	ваша	њихова
	чије	моје	твоје	његово	њено	наше	ваше	њихово
множина	чији	моји	твоји	његови	њени	наши	ваши	њихови
	чије	моје	твоје	његове	њене	наше	ваше	њихове
	чија	моја	твоја	његова	њена	наша	ваша	њихова

РЕД РЕЧИ ЕНКЛИТИКА

ЕНКЛИТИКЕ	речца *ли*		глаголска енклитика			заменичка енклитика		глагол *је* или речца *се*
						датив	акузатив/генитив	
	ли	+	сам	смо	+	ми, ти, му, јој	ме, те, га / је (ју)	+ је
			си	сте				
				су		нам, вам, им	нас, вас, их	се
			ћу	ћемо				
			ћеш	ћете				
			ће	ће				
			бих	бисмо				
			би	бисте				
			би	би				

ГЛАГОЛИ НА -ИМ

учити			
ја	уч**им**	ми	уч**имо**
ти	уч**иш**	ви	уч**ите**
он, она, оно	уч**и**	они, оне, она	уч**е**

бавити се, бавим се	желети, желим
бежати, бежим	живети, живим
бојати се, бојим се	журити, журим
бојити, бојим	заборавити, заборавим
болети, ! боли	забранити, забраним
борити се, борим се	зависити, зависим
бранити, браним	завршити, завршим
видети, видим	заменити, заменим
водити, водим	замислити, замислим
возити, возим	запалити, запалим
волети, волим	затворити, затворим
вратити се, вратим се	звонити, звоним
говорити, говорим	значити, значим
градити, градим	извозити, извозим
грешити, грешим	изгубити, изгубим
договорити се, договорим се	излазити, излазим
долазити, долазим	искључити, искључим
држати, држим	испржити, испржим

јавити се, јавим се	послужити, послужим
каснити, касним	поставити, поставим
користити, користим	правити, правим
купити, купим	препоручити, препоручим
лежати, лежим	преселити се, преселим се
лечити се, лечим се	проводити, проводим
мислити, мислим	продужити, продужим
налазити се, налазим се	производити, производим
направити, направим	променити, променим
наручити, наручим	пушити, пушим
наследити, наследим	радити, радим
наставити, наставим	разболети се, разболим се
научити, научим	родити се, родим се
носити, носим	седети, седим
нудити, нудим	селити се, селим се
објаснити, објасним	славити, славим
одговорити, одговорим	сломити, сломим
одлазити, одлазим	служити, служим
одлучити, одлучим	спојити, спојим
одморити се, одморим се	спремити, спремим
оздравити, оздравим	ставити, ставим
оставити, оставим	стајати, стојим
остварити, остварим	такмичити се, такмичим се
отворити, отворим	тражити, тражим
палити, палим	трудити се, трудим се
платити, платим	трчати, трчим
пловити, пловим	ћутати, ћутим
победити, победим	увозити, увозим
повредити, повредим	укључити, укључим
погрешити, погрешим	уносити, уносим
поздравити, поздравим	употребити, употребим
покварити се, покварим се	учити, учим
полазити, полазим	хранити, храним
положити, положим	частити, частим
поновити, поновим	чистити, чистим
посетити, посетим	

ГЛАГОЛИ НА -АМ

знати			
ја	зна**м**	ми	зна**мо**
ти	зна**ш**	ви	зна**те**
он, она, оно	зна	они, оне, она	зна**ју**

бирати, бирам	планирати, планирам
вежбати, вежбам	плаћати, плаћам
вечерати, вечерам	пливати, пливам
владати, владам	погледати, погледам
гледати, гледам	поздрављати, поздрављам
дати, дам	понављати, понављам
добијати, добијам	прегледати, прегледам
додати, додам	предати, предам
дувати, дувам	препоручивати, препоручујем
завршавати, завршавам	причати, причам
знати, знам	пробати, пробам
играти, играм	прочитати, прочитам
изгледати, изгледам	разгледати, разгледам
изговарати, изговарам	разговарати, разговарам
имати, имам	размишљати, размишљам
јављати се, јављам се	распитати се, распитам се
кажњавати, кажњавам	ручати, ручам
коштати, коштам (чешће кошта, коштају)	сачекати, сачекам
кувати, кувам	свађати се, свађам се
купати се, купам се	свићати се, свићам се
морати, морам	свирати, свирам
надати се, надам се	скијати (се), скијам (се)
обећати, обећам	скувати, скувам
објашњавати, објашњавам	сликати, сликам
одговарати, одговарам	слушати, слушам
одмарати (се), одмарам (се)	спавати, спавам
одржавати се, одржавам се	спајати, спајам
освајати, освајам	спремати, спремам
осећати се, осећам се	телефонирати, телефонирам
падати, падам	требати, треба
певати, певам	уживати, уживам
пеглати, пеглам	узимати, узимам
питати, питам	упознати, упознам

употребљавати, употребљавам	читати, читам
ходати, ходам	чувати, чувам
цветати, цветам	шетати, шетам
чекати, чекам	

ГЛАГОЛИ НА -ЕМ

казати			
ја	каж**ем**	ми	каж**емо**
ти	каж**еш**	ви	каж**ете**
он, она, оно	каж**е**	они, оне, она	каж**у**

бити, будем	пасти, паднем
брати, берем	писати, пишем
бринути, бринем	пити, пијем
везати, вежем	повести, поведем
веровати, верујем	позвати, позовем
дисати, дишем	познавати, познајем
добити, добијем	показати, покажем
донети, донесем	полагати, полажем
доручковати, доручкујем	помагати, помажем
звати се, зовем се	понети, понесем
изабрати, изаберем	послати, пошаљем
испитивати, испитујем	постати, постанем
јести, једем	потписати, потпишем
казати, кажем	почети, почнем
кренути, кренем	поштовати, поштујем
кретати, крећем	прати, перем
куповати, купујем	предавати, предајем
летовати, летујем	препоручивати, препоручујем
мировати, мирујем	провести, проведем
награђивати, награђујем	продавати, продајем
написати, напишем	путовати, путујем
настати, настанем	разумети, разумем
нестати, нестанем	расти, растем
одбити, одбијем	резервисати, резервишем
однети, однесем	сести, седнем
остајати, остајем	скинути, скинем
остати, останем	скренути, скренем

путовати, путујем	трајати, трајем
разумети, разумем	трговати, тргујем
расти, растем	узети, узмем
резервисати, резервишем	умрети, умрем
сести, седнем	уписати се, упишем се
скинути, скинем	успети, успем
скренути, скренем	устајати, устајем
слагати се, слажем се	чути, чујем

ГЛАГОЛИ НА -ЋИ

доћи, дођем	пећи, печем
изаћи, изађем	подићи, подигнем
исећи, исечем	помоћи, помогнем
испећи, испечем	поћи, пођем
ићи, идем	прећи, пређем
наћи, нађем	проћи, пређем
обући, обучем	рећи, —
отићи, одем	ући, уђем

НЕРЕГУЛАРНИ ГЛАГОЛИ

јесам *(помоћни)*	
јесам / сам	јесмо / смо
јеси / си	јесте / сте
јесте / је	јесу / су

моћи	
могу	можемо
можеш	можете
може	могу

хтети	
хоћу	хоћемо
хоћеш	хоћете
хоће	хоће

пишем, слушам, правим торту, ужива̀м, пијем, спава̀м, чита̀м, клизам (се)?
клижем (се)?

Садржај:

Уводна лекција	Текстови	Азбука и абеседа. Правила изговора. Језички обрасци. Читање и вежбање изговора. Обрасци комуникације – почетак учења.		6
Прва лекција **Добар дан!**	Упознавање. Поздрав! Маша долази на час.	Граматика. Показне заменице *ово, то, оно*; упитне заменице *ко* и *шта*; личне заменице; присвојне заменице *мој, твој, наш, ваш.* Род именица, слагање са присвојним заменицама. Питања *ко / шта је ово / то / оно?* и одговори – *Ово / то / оно је...* Лексика. Предмети у учионици; занимања. Говорни обрасци. Представљање и упознавање, поздрави, указивање на нешто.	Латиница: *Група за српски језик* – дописивање. Навикавање на фреквентне изразе. Устаљени изрази, вежбе писања латиницом.	10
Друга лекција **„Београде, Београде...”**	Мајк и таксиста. Неспоразум на улици. Једна лепа земља. Молим? Час српског језика.	Граматика. Множина именица и присвојних заменица, слагање у роду и броју. Глагол *бити* у помоћној функцији – акцентовани и неакцентовани облик. Градња упитне реченице *да ли... / је ли* и одговори – *да / не, јесте / није*. Негација. Лексика. Називи градова Србије, називи земаља. Говорни обрасци. Формуле учтивости *извините, изволите, молим* итд.	Латиница: *Група за српски језик* – дописивање. Фреквентни изрази. Устаљени изрази. Песма „Београде, Београде”.	17
Трећа лекција **Шта радите?**	Два Енглеза у Лондону. Ништа. Мислим да... Маша учи. Немања.	Граматика. Презент глагола на *-им*. Конструкције са сложеним предикатом *волим да учим* и сл. у презенту. Ред речи. Упитна конструкција *да ли* са глаголом. Питање *чији / чија / чије* и присвојне заменице. Лексика. Језици и народности. Говорни обрасци. Изражавање свог мишљења и слагања / неслагања: *у праву сте / нисте у праву, мислим да...* и сл.	Латиница: *Група за српски језик* – дописивање. Фреквентни изрази. Фреквентне телефонске поруке, вежбе писања латиницом.	26
Четврта лекција **Где и колико?**	Где се налази? Где је Андреј? Алеш. Бруно. Шта мислиш о њему?	Граматика. Локатив једнине и множине именица и личних заменица. Предлози *у / на.* Презент глагола на *-ам* и *-ем.* Лексика. Оријентација у времену и простору – *тамо / овде, лево / десно; пре подне / после подне* и др. Бројеви од 1 до 1000. Говорни обрасци. Сналажење у времену и простору; исказивање количине.	Латиница: *Група за српски језик* – дописивање. Фреквентни изрази. „Лингвистичка дискусија”.	34

Пета лекција **Који, колики, какав?**	Туђа торба. Разлика. Тежак живот. Лифт. Комшије.	Граматика. Показне заменице *овај, тај, онај* и др. Упитне заменице *који, колики, какав* и др. Род и број код придева; слагање са именицама. Редни бројеви. Локатив придева, показних, упитних, присвојних заменица и редних бројева (једнина и множина). Лексика. Календар: редни бројеви, месеци, дани у недељи. Основни појмови о времену (хладно, топло; лето, зима; јануар итд.). Говорни обрасци. Указивање на нешто, изражавање одређености / неодређености, питања-одговори о количини, квалитету и припадности.	Душан Радовић, „Страшан лав". Устаљени изрази: поређења. Вежбе писања латиницом.	45
Шеста лекција **Када, куда, кога, шта?**	Викенд. На тераси. Породица. Дневник студента-кампањца. Нова серија.	Граматика. Акузатив именица, придева, заменица (показних, упитних, присвојних, личних) и редних бројева. Акцентовани и неакцентовани облик личних заменица. Конјугација глагола *имати* и *немати; ићи; требати* (модална функција), *моћи, хтети – хоћу / нећу* (у презенту). Лексика. Породица, слободно време. Говорни обрасци. Конструкције са изразима *(не) волим / (не) волим да...; имам / немам; Хоћете ли..., може, не могу, можда.*	Звонко Богдан, „Ко те има, тај те нема". Фразеологија. Вежбе писања латиницом.	53
Шта смо научили				62
Седма лекција **Одакле?**	Одакле сте? Нема проблема (један радни дан). Сећање.	Граматика. Генитив именица, придева, заменица (показних, упитних, присвојних, личних) и редних бројева. Функције предлога уз генитив. Акцентовани и неакцентовани облик личних заменица уз рефлексивни глагол. Лексика. Радни дан. Говорни обрасци. Исказивање значења места, количине, времена помоћу предлога и генитива; питања-одговори *одакле си, колико је сати / минута, километара, новца.*	„Царство у другарству" и текст о Бранislаву Милићевићу. Устаљени изрази. Вежбе писања латиницом.	65
Осма лекција **Сит гладном не верује**	На бурек. Пекара: време доручка. Ручак у ресторану. Старе другарице.	Граматика. Конјугација глагола *јести* и *пити* у презенту. Инструментал именица, придева, заменица (показних, упитних, присвојних, личних) и редних бројева. Конјугација пунозначног глагола *бити* у конструкцијама са два глагола. Перфективност и имперфективност на примеру глагола *куповати* и *купити*. Творба речи на примерима *месара, млекара.* Лексика. Храна и пиће. Говорни обрасци. Позивање у заједнички излазак (*Хоћеш да идеш са мном* и сл.); понашање у ресторану; наручивање и куповина хране и пића; плаћање.	Владимир Стојиљковић, „Како се пишу песме". Душан Радовић, „Седим под кишобраном". Устаљени изрази на тему хране и пића. Вежбе писања латиницом.	73

Девета лекција **Рођендан**	Диван дан. Не свиђа ми се.	Граматика. Датив именица, придева, заменица (показних, упитних, присвојних, личних) и редних бројева. Акцентовани и неакцентовани облик личних заменица. Ред речи. Имперфективност и перфективност на примеру *поклањати / поклонити*. Конјугације *слати, чинити се, свиђати се* и глагола кретања *ићи, доћи, отићи*. Лексика. Рођендан, *честитати* vs *поздрављати*. Говорни обрасци. Честитање, давање поклона.	„Данас нам је диван дан”. Стеван Раичковић, „Похвала”. Устаљени изрази: пословице са облицима датива. Вежбе писања латиницом.	85
Десета лекција **Име моје**	Душан. Кум није дугме. „Ил’ те зову Анка, ил’ ти име Бранка”. О презименима.	Граматика. Перфекат – рефлексивни и нерефлексивни глаголи; негација; упитне конструкције. Конструкције са глаголом *бити – он је био...*; перфекат сложених предиката. Имперфективност и перфективност – *добијати / добити, давати / дати*. Присвојна заменица *свој*. Лексика. Имена и презимена; кумство, фразеологија. Стицање знања о култури Србије.	Душан Радовић, „Велики и мали”.	93
Једанаеста лекција **Музеј**	„Водио си живот буран, па остао некултуран”. Злато. Паја Јовановић.	Граматика. Перфекат глагола *имати, хтети, моћи, треба*, негација. Глагол *рећи*. Глаголи на *-ћи: ићи, доћи, отићи, ући, изаћи, стићи, проћи, прићи, прећи* у презенту и перфекту. Стицање знања о култури Србије.	Српски импресионисти.	101
Дванаеста лекција **Хајдемо у планине**	Идемо на излет. Планина Ртањ. Ко чека дочека. „Пут путујем”.	Граматика. Футур 1 глагола на *-ти* (два начина, негација, питање, повратни глаголи) и на *-ћи*. Футур 1 у сложеним предикатима. Имперфективност и перфективност, морфолошке особине. Лексика. Географија планинске Србије; описни придеви. Стицање знања о географији Србије. Говорни обрасци. Путовање, планинарење.	На врх брда врба мрда. „Златиборе, питај Тару”.	107
Шта смо научили (2)				116

Тринаеста лекција **Време данас**	Баба Марта (временска прогноза). А сада су на реду рекламе. „За Београд, за Београд...”	Граматика. Компаратив и суперлатив придева, регуларни и нерегуларни облици. Поредбене конструкције типа *бољи него* или *бољи од*. Лексика. Годишња доба, месеци, временске прилике, прогноза. Говорни обрасци. Разговор о времену, поређење.	Душан Радовић, „Лепота”. Драгољуб Ђорђевић, „Киша”. Устаљени изрази.	118
Четрнаеста лекција **Сваког госта три дана доста**	Идемо у Голубац. Златна рибица. Голубачка тврђава. Животињско царство.	Граматика. Потенцијал, позитивни, негативни и упитни облици. Лексика. Описивање тврђаве; називи животиња. Говорни обрасци. Изражавање планова; изражавање жеље помоћу конструкције *волео / волела бих...* Стицање знања о историји и култури Србије.	Душан Радовић, „Велики и мали”.	125
Петнаеста лекција **Куповина**	Куповина. У продавници. У другој продавници. Стилови, чарапе и боје.	Граматика. Компаратив и суперлатив код прилога. Глагол *коштати* у свим временима. Лексика. Називи боја (и боја косе), називи делова одеће. Говорни обрасци / Куповина ствари, плаћање. Конструкције *само да / само ви* и сл.	Полиглота. Песма „Шешир мој”.	131
Шеснаеста лекција **Где си, кућо стара!**	Стан или кућа? Родна кућа. Чаробни штапић. Српско село. Прича из подстанарског живота.	Граматика. Употреба предлога за оријентацију у простору изнад, *испод, код, између, испред, иза* итд. Глаголи *десити се / догодити се*. Конструкција *Да није...?* Деклинација *дугме*. Творба речи. *Десетак*. Лексика. Стан / кућа / зграда, издавање / изнајмљивање, соба и унутрашње уређење, намештај. Говорни обрасци. Описивање места становања; стицање знања о историји и култури Србије.	Сирогојно.	139
Седамнаеста лекција **Вози, Мишко!**	Учионица за императив. На дечјем игралишту. Карте на преглед! Такси.	Граматика. Императив, негативни облик императива. Конструкција *хајде(мо)*. Деклинација речи *кола* и *дете / деца*, слагање са придевима и глаголима. Именице са наставком *-иште*. Лексика. Возила, саобраћај. Говорни обрасци. Функције императива (позивање на нешто, забране, упозорења и др.).	Десанка Максимовић, „Стрепња”. Душан Радовић, „Одело не чини човека”. Ђорђе Балашевић, „Неки нови клинци”. Вежбање писања латиницом.	147

Осамнаеста лекција **Нек сте живи и здрави**	Код доктора. Боље спречити него лечити. Живот и смрт. Позивање и заказивање. Ко пуши и здравље руши?	Граматика. Конструкције *боли ме...; нос ми је запушен.* Деклинација именица женског рода са основом на сугласник (*реч, ствар* и др.). Деклинација речи *све.* Лексика. Здравље и болест, делови тела. Говорни обрасци. Посета лекару и лабораторији, опис здравствених тегоба, телефонско заказивање термина.	Ракија као лек?	156
Деветнаеста лекција Спорт	Спортска Србија. Извештај Олимпијског комитета. Спортске вести. „Јави се, Исток!"	Граматика. Конструкција са глаголом *недостајати.* Деклинација именица са значењем вршиоца радње и наставком *-лац.* Лексика. Називи спортова и пратећа лексика. Говорни обрасци. Бављење спортом, спортски резултати. Стицање знања о спортској култури Србије.	Преокрет Ђоковића за финале Париза и историју. Сто година српског ватерпола.	163
Двадесета лекција **Празници**	Празници у Србији. Божић је! Слава. Шта вам се (не) ради? Деда Мраз. Христос Васкрсе!	Граматика. Конјугација глагола на *-ћи: сећи, пећи.* Рефлексивни пасив. Конструкције као што је *спава ми се.* Сложена реченица са везницима *који, која, које* итд. Лексика. Прославе, обредна јела и обичаји. Говорни и културни обрасци / Честитање празника. Стицање знања о култури Србије.	Песма „Божић, Божић, благи дан".	170
Двадесет прва лекција Свети Сава	Свети Сава. Наставак приче о Светом Сави. Још мало о Светом Сави. О Храму Светог Саве.	Граматика. Глаголски придев трпни. Пасив. Граматика конструкција *висок / дуг / широк / тежак / стар + мера / количина.* Лексика. Религија, историја, архитектура. Стицање знања о историји и култури Србије.	Драгана Константиновић, „Свети Сава". Устаљени изрази. Вежбање писања латиницом.	178
Двадесет друга лекција **Без муке нема науке**	Милева Марић. Време не постоји.	Граматика. Присвојни придеви. Ред речи свих енклитика у свим типовима просте реченице. Стицање знања о историји и култури Србије.	Три чвора на трепавици. О рођењу и другим чудима. Ја сам Србин.	185

Двадесет трећа лекција **Бизнис**	Пословни састанак. Погрешан број. Картица. Паре нису проблем. Кад порастем бићу бизнисмен.	Граматика. Глагол *требати* у модалној и основној функцији. Лексика. Бизнис, новац, банка, телефонска комуникација. Говорни обрасци. Пословни састанци и телефонска комуникација.	Пословна зграда. Дијалози. Вежбање писања латиницом (Господин N).	190
Двадесет четврта лекција **Коло**	Ако си у колу – играј! Врзино коло.	Граматика. Глаголски прилог садашњи. Глаголски прилог прошли. Лексика. Игра, наступ, концерт. Стицање знања о историји и култури Србије.	Песма „Ајде, Јано". Устаљени изрази. Вежбање писања латиницом.	198
Додатни текстови и вежбе	Краљица Наталија Обреновић. О кафи, уз кафу. Инат. Кључ. Достава хране. Сто људи сто ћуди. Листа за куповину. Најбоља кола су нова кола. Хоћеш ти у IT? / Вежбања			203
Граматика				222

Фотографије и векторска графика:

(ознаке: в – врх, д – дно, л – лево, дс – десно, ц – центар)

Freepik: 12 (рецепција), 13 (ђаци, група), 27, 38, 48t, 48bl, 59 (серија), 62, 80 (салата, кафа), 95, 101, 105, 113, 118 (машина за веш), 144, 158д, 190; *Freepik аутори:* 0melapics: 139л; aranjuezmedina 68v; atlascompany: 80 (чај, печурке); azerbaijan_stockers: 80 (зелена јабука, кајсија, шећер); chikenbugagashenka: 66, 217; dashu83: 79 (парадајз), 80 (лимун, мафин); eveningtao: 80 (кукуруз); fabrikasimf: 77, 80 (диња, уље), 81; ikaika: 57 (карте, шах, филм, џојстик); janoon028: 80 (црвена јабука); jcomp: 15 (учитељи); katemangostar: 156 (стетоскоп); kjpargeter: 185в; luis_molinero: 80 (пасуљ); master1305: 79 (хлеб); macrovector: 9д, 12д, 13 (тел., оловке, лампа, кључ, сат), 15 (горњи ред), 15 (лекари, блогер, службеници, фризер), 17в, 19, 21в (вук, медвед), 26вл, 26ц, 30, 37, 45, 50, 52, 55д, 57в (писаћа машина, јастук, палачинке, гитара, плави елементи, лопте, кофер, маске, палета, шоља, микрофон, фотоапарат), 57д, 62 (сто, торбе, сат), 74, 78, 79 (маслац), 84–86, 89, 92д, 93, 100, 110, 111, 113в, 118 (шерпа, кућа, јабука), 119в, 120, 123–124, 127в, 131, 134–135, 138, 141, 147, 150–151, 156 (бактерије, болесник), 163–166, 169, 174, 175д, 176, 192д, 193, 194, 202, 203, 206д, 207, 208–210в, 213–216, 218–221; macrovector_official: 27л; brgfx: 13 (књига, комп.), 15 (астронаут), 25в, 36, 48ддс, 54дц, 57 (књига), 61, 62 (књига, комп.), 65, 72, 138в, 149, 152д, 154, 168, 189; pch.vector: 42, 57 (ранац), 99, 112, 122, 129д, 158в, 160д, 170в, 175в, 210, 228; pikisuperstar: 15 (фудбалер), 21 (позадина мапе), 23, 31, 58, 136; pressphoto: 12 (ресторан); racoolstudio: 79 (месо, риба, тестенина), 80 (цвекла, маслине, крушка, орах, чоколада, мед); rawpixel.com: 43, 56, 57 (пиће), 106, 118 (интернет), 195, 204; redgreystock: 67; starline: 103; stockking: 76; stories: 13 (учионица); storyset: 21 (град), 59, 62 (учионица), 64; studio4rt: 161, 167, 191, 192в, 197, 210; studiogstock: 118 (тел.), 152дс; timolina: 53, 79 (јаја); upklyak: 143, 155, 157, 160в; user15245033: 205; valeria_aksakova: 80 (палачинке); vectorpouch: 70; wavebreakmedia_micro: 12вц, zirconicusso: 80 (наранџе). *Pexels:* cottonbro: 29; pexels-rodnae-productions: 69; karolina-grabowska: 88. *Depositphotos.com:* AllaSerebrina: 12вл, 55в; FineShine 80 (грашак), cook_inspire: 80 (брашно), VadimVasenin: 80 (вода), AndrewLozovyi: 80 (млеко), ArturVerkhovetskiy: 91; EdZbarzhyvetsky: 92в. *Dreamstime.com:* Baibaz 68д; rawpixelimages: 10; Maksim Shmeljov: 79 (кобасице); Mchudo: 80 (купус); greatpapa: 80 (карфиол), Robert Milek: 80 (шаргарепа), Pakhnyushchyy: 80 (банана), Publicdomainphotos (бобичасто воће), Sherrie Smith 80 (со, бибер), ridiculousbroomstick (грожђе) 80, Ivan Spasic 179 (Студеница). *Ivan Šapić:* 128 (коза). *Julija Šapić:* 4, 14, 17–18, 22, 26д, 28, 34, 68в, 69в, 73, 94, 98, 106–109, 114, 115, 118 (ТВ), 119д, 125, 126, 127д, 128 (мачка, пас, петао), 129в, 133, 137, 139дс, 142, 145, 146, 170д, 172, 177, 178, 181, 184в, 187. *Pavle Marjanović* 179 (фреска св. Саве), 180 (Милешева), 234. *Pixabay:* misskursovie2013: 79 (краставци), DesignDrawArtes: (сир); PublicDomainPictures: 80 (кромпир, тиква), shutterbug75: 80 (броколи, лук), lebensmittelfotos: 80 (лубеница), hkama: 80 (шљива), AngelaL_17: 80 (мандарина), brunoalmeidamachado2: 80 (ђус), peperompe: 80 (сендвич), pastel100: 80 (пица). *Unsplash:* andre-mouton: 21ддс; dmitry-utilin: 21дл; crissy-jarvis 43в; maurits-bausenhart 46л; cedric-vt 46д; mockup-graphics 80 (пиринач, тиквица, паприка, патлиџан). *Ren Youyu:* 21 (мапа), 26дс, 162, 201д, 206в, 212

Фотографије су такође преузете из:
Фонда Музеја Југославије: 116
Архиве Канцеларије за Косово и Метохију: 183, 184д
Архиве Ансамбла народних игара и песама Косова и Метохије „Венац" из Приштине са седиштем у Грачаници: 198, 199, 202в
Колекције Дигиталне библиотеке Матице српске *http://digital.bms.rs/ebiblioteka* 201
Законоправила или Номоканон Светога Саве. Иловички препис 1262. година. Фототипија. Горњи Милановац 1991: 180

Народна библиотека Србије, Београд

811.163.41(075.4)

ШАПИЋ, Јулија Л., 1975-
Говори српски да те цео свет разуме / Јулија Л. Шапић. - Београд : Infotehnika, 2022 (Београд : Skripta Internacional). - 235 стр. : илустр. ; 30 cm

Тираж 500.

ISBN 978-86-87283-19-0

a) Српски језик

COBISS.SR-ID 66457097

0-Б1

од нуле до нивоа „говорим српски"

(онако, солидно)

9 788687 283190